

V. İ. LENİN

SEÇME
YAZILAR
II

SEÇME YAZILAR

II

V. İ. LENİN

Seçme Yazılar II

V. İ. Lenin

ISBN 978-605-4087-099

İlkeriş Yayınları / Kuramsal Kitaplar

İkinci Baskı, Haziran 2020, Ankara

230 Sayfa

SEÇME YAZILAR

II

V. İ. LENİN

ISBN 978-605-4087-099

Seçme Yazılar II
V. İ. Lenin

“Lecture on the 1905 Revolution” (1905 Devrimi Üzerine Konferans), V. İ. Lenin, *Collected Works*, Vol. 23, Moscow 1964’dan; *“Two Tactics of Social-Democracy in the Democratic Revolution”* (Demokratik Devrimde Sosyal-Demokrasinin İki Taktiğı V. İ. Lenin, *Collected Works*, Vol. 9, Moscow 1972’dan; *“The Russian Revolution and the Tasks of the Proletariat”* (Rusya Devrimi ve Praletaryanın Gö revleri), V. İ. Lenin, *Collected Works*, Vol. 10, Moscow 1965’dan; *“Lessons of the Moscow Uprising”* (Moskova Ayaklanması’ndan Alınacak Dersler) ve *“Guerrilla Warfare”* (Gerilla Savaşı), V. İ. Lenin, *Collect-ed Works*, Vol. 11, Moscow 1965’dan Türkçeye çevrilmiş ve yayına hazırlanmıştır.

Kuramsal Kitaplar-2

İkinci Baskı, Haziran 2010, Ankara
Birinci Baskı, Haziran 2010, Ankara

Baskı: Göktuğ Ofset Yayıncılık Matbaacılık, Ankara

İlkeriş Yayınları

www.ilkeris.com
iletisim@ilkeris.com

İÇİNDEKİLER

9	1905 DEVRİMİ ÜZERİNE KONFERANS – <i>Ocak 1917</i>
31	DEMOKRATİK DEVRİMDE SOSYAL-DEMOKRASİNİN İKİ TAKTİĞİ – <i>Haziran 1905</i>
31	Önsöz
37	I. Acil Bir Siyasal Sorun
42	II. RSDİP III. Kongresi'nin Geçici Devrimci Hükümet Üzerine Aldığı Karar Bize Ne Öğretiyor?
51	III. “Çarlık Üzerinde Devrimin Kesin Zaferi” Ne Demektir?
60	IV. Monarşist Düzenin Ortadan Kaldırılması ve Cumhuriyet
68	V. “Devrimi İleriye İtmek” Nasıl Olur?
73	VI. Tuteursız Burjuvaziye Karşı Mücadelede Proletaryanın Elinin Bağlı Kalması Tehlikesi Hangi Yönden Gelebilir?
91	VII. “Tutucuları Hükümetten Tasfiye Etme” Taktikleri
98	VIII. <i>Obvobojdenyecilik</i> ve Yeni- <i>İskracılık</i>
109	IX. Devrim Sırasında Aşırı Muhalefet Partisi Olmak Ne Demektir?
115	X. “Devrimci Komünler” ve Proletaryanın ve Köylülüğün Devrimci-Demokratik Diktatörlüğü

129	XI. RSDİP'nin III. Kongresi'nin Bazı Kararları İle "Konferans"inkiler Arasında Yüzeysel Bir Karşılaştırma
136	XII. Eğer Burjuvazi Geri Çekilecek Olursa Demokratik Devrimin Kapsamı Daralır mı?
148	XIII. Sonuç. Kazanmayı Göze Alıyor muyuz?
162	Sonsöz. Bir Kez Daha <i>Osvobojdenye</i> Eğilimi ve Bir Kez Daha Yeni- <i>İskra</i> Eğilimi
162	III. Diktatörlüğün Kaba Burjuva Konuluşu ve Diktatörlük Üzerine Marks'ın Görüşü
175	RUS DEVRİMİ VE PROLETARYANIN GÖREVLERİ – <i>Mart 1906</i>
189	MOSKOVA AYAKLANMASINDAN ALINACAK DERSLER – <i>Ağustos 1906</i>
200	GERİLLA SAVAŞI – <i>Eylül 1906</i>
200	I
202	II
204	III
212	IV
215	<i>Açıklayıcı Notlar</i>

VLADİMİR İLİÇ ULYANOV LENİN

Sovyetler Birliği'nin ve Komintern'in (III. Enternasyonal) kurucusu ve yol göstericisi, Bolşevik Partisi'nin ve Ekim Devrimi'nin önderi Vladimir İliç Ulyanov, 22 Nisan 1870'de Simbirsk'de doğdu. Öğretmen olan İlya Nikolaviç ile bir doktor kızı olan Maria Aleksandrovna'nın altı çocuğundan üçüncüsüydü. Ağabeyi Narodnaya Volya'ya katılmıştı ve çar III. Alexandr'a yönelik başarısız suikast eylemi nedeniyle 1891'de idam edildi. 1887'de Simbrisk lisesini bitiren Lenin, 1891 yılında St. Petersburg Üniversitesi'nin hukuk bölümünden mezun oldu ve 1892'de Samara'da staj yapmaya başladı. 1894'de St. Petersburg'a geri dönerek propaganda çalışmalarına başladı. İlk yazılarını bu çalışmaları sırasında yazmaya başladı. Nisan 1895'de Plehanov, Zasuliç ve Akselrod'la görüşmek, "*Osvobozhdenie Truda*" (Emeğin Kurtuluşu) adlı marksist grupla bağlantı kurmak için ilk kez yurtdışına çıktı. St. Petersburg'a döndüğünde illegal "*İşçi Sınıfının Kurtuluşu İçin Mücadele Birliği*"ni örgütledi. Aralık 1895'de örgüte yönelik operasyonda tutuklandı ve bir yıl cezaevinde yattıktan sonra Şubat 1897'de üç yıllık sürgün cezası için Sibirya'da Yenisey'e gönderildi. 1898'de, sürgünde St. Petersburg'daki illegal çalışmada yer alan N. K. Krupskaya ile evlendi. Bu üç yıllık sürgün sırasında ilk büyük yapıtı *Rusya'da Kapitalizmin Gelişmesi*'ni tamamladı. Sürgünden sonra, 1900'de İsviçre'ye giden Lenin, "Emeğin Kurtuluşu" grubuna katıldı ve Aralık 1900'de yayınlanmaya başlayan *İskra*'nın (Kıvılcım) kurucuları arasında ve yayın kurulunda yer aldı. "Lenin" takma adını ilk kez *İskra*'da yayınlanan bir yazısında kullandı.

RSDİP'in (Rusya Sosyal Demokrat İşçi Partisi) Temmuz-Ağustos 1903'deki II. Kongresi'nde ortaya çıkan Bolşevik (Çoğunluk) ile Menşevik (Azınlık) ayrışmasında Bolşeviklerin başında yer aldı. 1905 Devrimi'nin yenilgisinden sonra Aralık 1907'de, Nisan 1917'ye kadar kalacağı ikinci sürgün dönemi başladı.

Şubat 1917 Devrimi üzerine 4 Nisan 1917'de Rusya'ya geri döndü. 7 Kasım (24 Ekim) 1917'de Lenin'in önderliğinde Bolşevikler iktidarı ele geçirerek Büyük Ekim Devrimi'ni gerçekleştirdiler. 8 Kasım 1917'de Rusya İşçi ve Asker Sovyetleri kongresi tarafından Halk Komiserleri Konseyi (Bakanlar Kurulu) başkanlığına seçildi. 30 Ağustos 1918'de sosyalist-devrimci parti üyesi biri tarafından düzenlenen suikastta yaralandı. 1922'de sağlığı iyice bozulan Lenin, 21 Ocak 1924'de Moskova yakınlarındaki Gorki kentinde yaşamını yitirdi.

Lenin'in başlıca yapıtları şunlardır:

Çto takoye "Druzya Naroda" i kak oni voyuyut protiv Sotsial-Demokratov?, 1894 ("Halkın Dostları" Kimlerdir ve Sosyal-Demokratlara Karşı Nasıl Savaşırılar?); *Ekonomiçesko-ye soderzhaniye narodniçestva i Kritika evo v Knige g. Struve*, 1895 (Halkçı Parti'nin Ekonomik İçeriği ve Bay Struve'nin Eleştirisi. Marksizmin Burjuva Yazınındaki Yansılar); *Karakteristike ekonomiçeskovo romantisma*, 1897 (Ekonomik Romantizmin Niteliği); *Razvitiye Kapitalisma v Rosii*, 1899 (Rusya'da Kapitalizmin Gelişmesi); *Çto Delat*, 1902 (Ne Yapmalı?); *Şap uperyod dva şaga nazad*, 1904 (Bir Adım İleri, İki Adım Geri); *Dve taktiki sotsial-demokratii v demokratiçeskoi revolyutsii*, 1905 (Demokratik Devrimde Sosyal-Demokrasinin İki Taktiği); *Agrarnaya programma sotsial-demokratii v pervoi russkoi revolyutsii 1905-1907*, 1907 (1905-1907 Birinci Rus Devrimi'nde Sosyal-Demokratların Tarım Programı); *Za 12 let.*, 1908 (12 Yıl Koleksiyonu); *Materialism i empiriokrititsizm*, 1909 (Materyalizm ve Ampiriyokritisizm); *Krak II. Internatsionala*, 1915 (II. Enternasyonalin İflası); *Sotsializm i voina*, 1915 (Sosyalizm ve Savaş); *Imperialism, kak noveishii etap kapitalisma*, 1917 (Emperyalizm, Kapitalizmin Son Aşaması); *Pisma o taktike*, 1917 (Taktikler Üzerine Mektuplar); *Uroki revolyutsii*, 1917 (Devrim Dersleri); *Gosudarstvo i revolyutsiya*, 1917 (Devlet ve Devrim); *Uderzhat li bolsheviki gosudarstvennuyu vlast?* 1917 (Bolşevikler İktidarı Koruyacaklar mı?); *Proletarskaya revolyutsiya i renegat Kautskii*, 1918 (Proletarya Devrimi ve Dönek Kautsky); *Vybory v Uchreditelnoye Sobraniye i diktatura proletariata*, 1919 (Proletarya Diktatörlüğü ve Kurucu Meclis Seçimleri); *Detskaya bolezn "levismy" v kommunisme*, 1920 ("Sol Komünizm", Bir Çocukluk Hastalığı); *Krizis v partii*, 1921 (Partimizdeki Kriz); *O prodnaloge*, 1921 (Ayni Vergi Üzerine); *O Kooperatsii*, 1923 (Kooperatif Üzerine); *Luchshe menshe, da luchshe*, 1923 (Az Olsun, Öz Olsun).

Lenin'in tüm yapıtları 45 ciltte toplanmıştır.

1905 DEVRİMİ ÜZERİNE KONFERANS¹

Genç kardeşlerim ve yoldaşlarım,
Bugün, haklı olarak Rus devriminin başlan-
gıcı olarak kabul edilen “Kanlı Pazar”ın on ikin-
ci yıldönümü.

Binlerce işçi –sosyal-demokratlar değil, çar-
lık yanlısı dindar işçiler–, papaz Gapon’un önder-
liğinde çara dilekçe sunmak için başkent’in bütün
bölgelerinden Kışlık Saray’ın önündeki meydana
doğru aktılar. İşçiler azizlerin resimlerini taşıyor-
lardı. O zamanki önderleri Gapon, çara yazdığı bir
mektupta, çarın kişisel güvenliğine kendisinin ke-
fil olduğunu ve halkın önüne çıkmasını rica etti.

Askeri birlikler çağrıldı. Süvariler ve Kazaklar
kılıçlarını çekerek kalabalığa saldırdılar. Kazakla-
rın önünde kölece diz çökerek çara gitmelerine

izin verilmesi için yalvaran silahsız işçilere ateş açıldı. Polis kayıtlarına göre, binin üzerinde insan öldü ve iki binden fazla kişi yaralandı. İşçilerin öfkesi anlatılamaz boyuttaydı.

22 Ocak 1905'in, "Kanlı Pazar"ın genel tablosu böyledir.

Size bu olayın tarihsel anlamını daha açık anlatabilmek için, işçilerin dilekçelerinden bir kaç bölüm okuyacağım. Dilekçe şöyle başlıyor:

"Biz işçiler, St. Petersburg sakinleri, Siz'e geliyoruz. Biz zavallılar, aşağılanan köleler, despotizmin ve zorbalığın altında eziliyoruz. Sabrımız tükendi, işi durdurduk ve patronlarımızdan sadece yaşamı işkence olmaktan çıkaracak şeyleri vermelerini rica ettik. Ama işverenler istediğimiz her şeyi yasadışı kabul ettikleri için reddettiler. Binlercemizle buradayız. Bütün Rus halkı gibi, biz de, insan haklarına sahip değiliz. Siz'in memurlarınız yüzünden köle haline geldik."

Af, bireysel özgürlükler, adil ücret, toprağın aşama aşama halka devredilmesi, eşit ve genel oy hakkı temelinde anayasal bir meclisin toplantıya çağırılması taleplerini içeren dilekçe şu sözlerle bitiyordu:

"Efendimiz, halkınıza yardımı esirgemeniz! Siz'i sizin halkınızdan ayıran duvarı yıknınız. İstemlerimizin verilmesini emrediniz ve söz veriniz; Rusya'yı mutlu edersiniz; aksi halde bu yolda ölmeye hazırız. Önümüzde sadece iki yolumuz var: ya özgürlük ve mutluluk ya da mezar."

Ataerkil bir papazın yönetimindeki eğitimsiz, cahil işçilerin bu dilekçesini *şimdi* okumak, insanda garip duygular uyandırıyor. İster istemez, bu saf dilekçe ile sözde sosyalist, ama gerçekte

burjuva lafazanı olan sosyal-pasifistlerin bugünkü barış kararları arasında bir karşılaştırma yapmak gerekiyor. Devrim öncesi Rusya’ında bilinçsiz işçiler, çarın, *egemen sınıfların*, yani büyük burjuvaziye binlerce bağla bağlı ve tekellerini, ayrıcalıklarını ve kârlarını tüm zor araçlarıyla korumaya hazır büyük toprak sahiplerinin başı olduğunu bilmiyorlardı. Bugün de “yüksek eğitilmiş” olduklarını iddia eden –şakası bir yana– sosyal-pasifistler, emperyalist yağmacı bir savaşı sürdüren burjuva hükümetlerinden “demokratik” bir barış bekleme saçmalığının, kanlı çarın barışçıl dilekçelerle büyük demokratik reformları yapmaya ikna edileceğine inanmaya benzediğini fark etmiyorlar.

Yine de ikisi arasında büyük bir fark var – günümüzün sosyal-pasifistleri, geniş ölçüde kibar öğütlerle halkı devrimci mücadeleden uzaklaştırmaya çalışan ikiyüzlülerdir; oysa devrim öncesi Rusya’sının eğitimsiz işçileri, ilk kez siyasal bilinci uyanan dürüst insanlar olduklarını kendi eylemleriyle tanıtlamışlardır.

22 Ocak 1905’in tarihsel anlamı, çok büyük halk kitlelerinin siyasal bilincinin ve devrimci mücadelenin bu uyanışında yatar.

Rus liberallerinin başı ve yurtdışı illegal ve sansürsüz bir yayının organının yayımcısı Bay Pyotr Struve, “Kanlı Pazar”dan iki gün önce, “Rusya’da devrimci bir halk henüz yoktur” diye yazıyordu. Cahil bir köylü ülkenin devrimci bir halk doğurabileceği düşüncesi, bu “yüksek eğitilmiş”, kendini beğenmiş ve aşırı aptal bir burjuva reformist öndere böylesine saçma geliyordu. O günlerin reformistleri –bugünün reformistleri gibi– gerçek bir devrimin olanaksız olduğuna böylesine derinden inanıyorlardı!

22 Ocak (eski takvime göre 9 Ocak) 1905’in

öncesinde, Rusya'nın devrimci partisi küçük bir grup insandan oluşuyordu ve o günlerin reformistleri (aynen bugünün reformistleri gibi) bizimle "tarikat" diye alay ediyorlardı. Bir kaç yüz devrimci örgütçü, bir kaç bin yerel örgüt üyesi, asıl olarak yurtdışında yayınlanan ve büyük zorluklarla ve büyük özverilerle Rusya'ya sokulan, en çok ayda bir kez çıkartılan yarım düzine devrimci gazete – 22 Ocak 1905'in öngününde Rusya'daki devrimciler partilerinin ve özel olarak devrimci sosyal-demokrasinin durumu buydu. Bu koşullar, Rusya'da devrimci bir halkın olmadığını iddia eden dargörüşlü ve küstah reformistleri biçimsel olarak haklı gösteriyordu.

Bununla birlikte, bir kaç ay içinde, tablo tümüyle değişti. Yüzlerce devrimci sosyal-demokrat "birden" binler oldu; binler, 2-3 milyon proleterin önderi oldu. Proleter mücadele, 50-100 milyonluk köylü kitlesi arasında çoğu kez devrimci hareketin geniş ölçüde mayalanmasına yol açtı; köylü hareketi, ordu içinde yankılandı, askeri isyanlara ve ordu içinde silahlı çatışmalara yol açtı. 130 milyonluk bir nüfusa sahip dev bir ülke, bir anlamda, kendini devrimin içinde buldu; bu yolla, uyuyan Rusya, devrimci bir proletaryanın ve devrimci bir halkın Rusya'sına dönüştü.

Deyim yerindeyse, bu geçişi incelemek, bunun neden olduğunu, yöntemlerini ve yollarını anlamak gerekir.

Bu geçişin temel etmeni, *kitle grevi*ydi. Rus devriminin özelliği, toplumsal içeriğiyle bir *burjuva-demokratik* devrim, ama mücadele yöntemiyle bir *proleter* devrim olmasıdır. Bu, bir burjuva demokratik devrimdir, çünkü onun kendi güçleriyle ve doğrudan ulaşabileceği yakın amacı, demokratik bir cumhuriyet, sekiz saatlik işgünü ve

soyluların büyük mülklerinin kamulaştırılmasıdır – tüm bu önlemler 1792-1793 Fransız burjuva devriminin hemen hemen tümüyle gerçekleştirdiği önlemlerdir.

Rus devrimi, aynı zamanda, sadece proletaryanın hareketin öncüsü, öncü gücü olduğu anlamında değil, kitleleri harekete geçirmenin temel aracı ve belirleyici olayların dalga dalga yükselişinde en tipik olgu olan mücadelenin özgün proleter silahı –grev– anlamında da bir proletarya devrimidir.

Rus devrimi, kitle siyasal grevlerinin olağanüstü önemli bir rol oynadığı tarihin *ilk* büyük devrimiydi – kesinlikle sonuncusu olmayacaktır. Rus devriminin olayları ve siyasal biçimlerinin etkisinin, bu olayların ve bu biçimlerin etkisi temelinde *grev* istatistikleri incelenmeksizin anlaşılamayacağını söyleyebiliriz.

Bir konferansta kuru istatistiklerin ne kadar uygunsuz olduğunu ve dinleyicilerin canını ne kadar sıkacağını çok iyi biliyorum. Yine de tüm hareketin gerçek nesnel temelini değerlendirebilmeniz için bazı verileri aktarmadan edemeyeceğim. Rusya’da devrimden önceki on yılda grevcilerin yıllık ortalama sayısı 43.000’di, yani on yılda 430.000. Ocak 1905’te, devrimin ilk ayında grevcilerin sayısı 440.000’di. Diğer bir ifadeyle, *bir aydaki* grevcilerin sayısı, geçmiş on yılın tümündeki grevcilerin sayısından daha fazladır!

Dünyadaki hiç bir kapitalist ülkede, hatta İngiltere, ABD ya da Almanya gibi en gelişmiş ülkelerde bile, 1905 büyük Rusya grevine benzer grev yoktur. Toplam grevci işçilerin sayısı 2.800.000’di, ülkedeki fabrika işçilerinin sayısının iki katından fazlaydı. Bu, elbette Rusya’nın kent fabrika işçilerinin Batı-Avrupa’daki kardeşlerinden daha fazla

eğitimli, güçlü ya da daha fazla mücadeleyi benimsemiş olduklarını kanıtlamaz. Tam tersi doğrudur.

Ama bu, proletaryanın uyuyan enerjisinin ne kadar büyük olabileceğini gösterir. Bu, proletaryanın, devrimci bir dönemde –Rusya tarihinin en kesin verileri temelinde hiç abartmaksızın söylüyorum–, sıradan, banışıl zamanlardan *yüz kat daha büyük* mücadele gücü oluşturabileceğini gösterir. Bu, 1905’e kadar, insanlığın, gerçekten devrimci anlamda ve gerçekten büyük amaçlar için verilen bir savaşta, proletaryanın ne kadar büyük, ne kadar muazzam bir çaba verdiğini ve verebileceğini henüz bilmediğini gösterir!

Rus devrim tarihi, çok büyük dirençle ve çok büyük bağlılıkla savaşanların ücretli işçilerin öncüleri, en iyi unsurları olduğunu gösteriyor. Grevler daha büyük fabrikaları ve atölyeleri kapsadıkça, daha inatçı ve daha sık oluyordu. İşçi sınıfının en geniş ve en çok sınıf bilincine sahip kesiminin bulunduğu üç büyük kentte, St. Petersburg, Riga ve Varşova’da, tüm işçiler açısından grevcilerin sayısı, diğer kentlerle ve elbette kırsal bölgelerdekilerle kıyaslanamayacak kadar büyüktür.²

Rusya’da –diğer kapitalist ülkelerde de olduğu gibi– metal işçileri, proletaryanın öncüsünü oluşturur. Bu bağlamda şu öğretici gerçekleri belirtelim: 1905’te tüm sanayi kollarında grevlere katılanların sayısı %160 olmuştur, ama *metal sanayinde* bu sayı %320’dir! 1905 grevleri sonucunda her Rus fabrika işçisinin ücretinden ortalama on ruble –savaş öncesi kura göre 26 frank– kaybettiği, yani mücadele uğruna feda ettiği tahmin edilmektedir. Ama metal işçilerini ele alırsak, bu ücret kaybının *üç kat daha büyük* olduğunu görürüz! İşçi sınıfının en iyi unsurları, kararsızlara ön-

clk ederek, uyuyanları uyandırarak ve zayıfları güçlendirerek n cepheye yürüdüler.

Bir diğ er ayır tedici özellik, devrim sırasında ekonomik grevlerin siyasal grevlerle i  içe ge  mesidir. İki biçim arasındaki bu çok sıkı bağılantı, şüphesiz harekete çok büyük g   vermiş tir. Değ işik sanayi kollarındaki ücretli işçiler, kendi koş ullarının doğ rudan ve hemen düzeltilmesi-nisi kapitalistlere nasıl zorla kabul ettirdiklerinin günlük örneklerini g stermeselerdi, sömürülenlerin geniş kitlesi devrimci harekete  ekilemezdi. Bu mücadele, Rus halk kitlelerini yeni bir ruhla doldurdu. İş te o zaman eski kendi halinde, uyuşuk, ataerkil, dindar ve uysal Rusya, o eski günahkar Adem’den kurtuldu; iş te o zaman Rus halkı, gerçekten demokratik ve gerçekten devrimci bir eğitim aldı. Burjuva baylar ve onları k r  k r ne taklit eden sosyal-reformistler, kitlelerin “eğitilmesi”nden ukalaca söz ederken, genellikle kitleleri yozlaştır n ve onlara burjuva önyargılarını aşılayan akıl hocalığını, bilgiçliği kastederler.

Kitlelerin gerçek eğitimi, kitlelerin bağımsız siyasal mücadelesinden ve özellikle de devrimci mücadelesinden asla ayrılamaz. Sömürülen sınıfı sadece mücadele eğitir. Sadece mücadele, kendi gücünün büyüklüğünü, ufkunun genişliğini, yeteneklerinin boyutunu, zihninin aydınlığını, iradesinin  elikliğini ona gösterir. Bu nedenle gerici-ler bile, 1905 yılının, o mücadele yılının, o “ ılgın yıl”ın, ataerkil Rusya’yı kesin olarak mezara gömdüğünü kabul etmek zorunda kaldılar.

1905 grev mücadelesinde metal işçileri ile tekstil işçileri arasındaki iliş kiye daha yakından bakalım. Metal işçileri, en iyi creti alan, en iyi eğitime sahip ve sınıf bilinci yüksek proleterlerdir; 1905’te sayısal olarak metal işçilerinden iki

buçuk kat büyük olan tekstil işçileri, Rusya'daki işçilerin en geri ve en düşük ücret alan kesimidir ve pek çok durumda köydeki köylü akrabalarıyla değişik bağlantılarını hala kesmemişlerdir. Bu, bizi şu çok önemli olguya götürür:

Bütün 1905 boyunca, metal işçileri grevlerinde, siyasal grevlerin ekonomik grevlere üstünlük sağladığı görülür; bu üstünlük, yılın başlangıcına göre yılın sonunda daha büyüktür. Diğer taraftan, tekstil işçileri arasında, 1905'in başlarında ekonomik grevlerin açık üstünlüğe sahip olduğunu ve ancak yılın sonunda siyasal grevlerin üstünlük sağladığını gözlüyoruz. Buradan, ekonomik mücadelenin, doğrudan ve acil olarak koşulların iyileştirilmesi mücadelesinin, tek başına sömürülen kitlelerin en geri tabakalarını uyandırma olanağına sahip olduğunu, onlara gerçek bir eğitim verdiğini ve –devrimci bir dönemde– bir kaç ay içinde siyasal savaşçılar ordusuna dönüştürdüğünü açıkça görüyoruz.

Elbette, bunun olması için, sınıf mücadelesine dar bir üst tabakanın çıkarları için mücadele –reformistlerin sık sık aşılamaya çalıştıkları bir anlayış– olarak bakmayan, ama sömürülenlerin çoğunluğunun gerçek bir öncüsü olarak ileri çıkan ve 1905 Rusya'sında olduğu gibi ve Avrupa'da yakınlaşan proletarya devriminde olması gerektiği ve kesinlikle olacağı gibi, bu çoğunluğu mücadeleye çeken proletaryanın sınıf mücadelesi olarak bakan öncü işçiler gerekliydi.³

1905'in başlangıcı, tüm ülkeyi hızla ilk büyük grev dalgasının içine soktu. Bu yılın ilkbaharında, sadece ekonomik değil, aynı zamanda siyasal köylü hareketinin Rusya'da ilk büyük yükselişini görüyoruz. Bu tarihsel dönüm noktasının önemi, Rus köylüsünün ancak 1861'de serflikten

kurtuldukları, köylülerin büyük çoğunluğunun cahil oldukları, korkunç bir sefalet içinde yaşadıkları, toprak sahipleri tarafından ezildikleri, papazlar tarafından aptallaştırıldıkları ve çok büyük mesafelerle ve neredeyse hiç yol olmaksızın birbirlerinden yalıtılmış olarak yaşadıkları anımsanırsa anlaşılabilir.

Rusya, ilk kez 1825'te, çarlığa karşı ilk devrimci harekete, neredeyse tümüyle soylular tarafından temsil edilen bir harekete tanık oldu. O günden, II. Aleksandr'ın teröristler tarafından öldürüldüğü 1881'e kadar, bu hareket orta sınıf aydınları tarafından yönetildi. Onlar, olağanüstü bir özveri gösterdiler ve terörist mücadele yöntemlerinin kahramanlıklarıyla tüm dünyayı hayrete düşürdüler. Onların özverileri kesinlikle boşa gitmedi. Şüphesiz, onlar, Rus halkının daha sonraki devrimci eğitimine –doğrudan ya da dolaylı olarak– katkıda bulundular. Ama, yakın amaçlarına, bir halk devrimi meydana getirme amaçlarına ulaşamadılar ve ulaşamazlardı da.

Buna, ancak proletaryanın devrimci mücadelesiyle ulaşıldı. Ancak tüm ülkeyi kaplayan kitle grevleri dalgası, emperyalist Rus-Japon savaşının korkunç dersleriyle birleşen grevler, geniş köylü kitlelerini uyuşukluktan çıkardı. “Grevci” sözcüğü köylüler arasında tümüyle yeni bir anlam kazandı. Bu sözcük, “öğrenci” sözcüğünün eskiden ifade ettiği gibi bir isyancıyı, bir devrimciyi tanımlıyordu.

Köylüler gruplar halinde toplanarak kendi durumlarını tartışıyorlar ve giderek mücadeleye çekiliyorlardı. Büyük kalabalıklar, büyük mülklere saldırdı, malikaneleri ateşe verdiler, ele geçirdikleri tahıllara ve diğer yiyecek maddelerine el koydular, polisleri öldürdüler ve büyük malikanelerin

halka verilmesini talep ettiler.

1905 ilkbaharında, köylü hareketi, sadece başlangıcındaydı, sadece küçük bir bölgeyi, yaklaşık *uyezd*lerin yedide birini kapsıyordu.

Ama kentlerdeki proletaryanın kitle grevleriyle kırsal bölgelerdeki köylü hareketinin birleşmesi, çarlığın “en sağlam” ve en son dayanağını sarsmaya yetti. *Orduyu* kastediyorum.

Donanmada ve orduda bir dizi *isyan* başladı. Devrim sırasında, her yeni grev ve köylü hareketi dalgasına Rusya’nın her tarafındaki askeri isyanlar eşlik etti. En çok bilinen isyan, Karadeniz’deki *Prens Potemkin* zırhlısındaki isyandır. İsyanlılar gemiyi ele geçirdiler ve Odessa’daki devrime katıldılar. Devrimin yenilgisinden ve diğer limanları (örneğin Kırım’da Feodosya) ele geçirme girişimlerinin başarısızlığından sonra, Köstence’de Romanya yetkililerine teslim oldular.

Hareketin doruğunda ortaya çıkan olayların somut bir tablosunu vermek için, Karadeniz isyanından küçük bir olayın ayrıntısını aktarmama izin verirsiniz sanırım:

“Devrimci işçilerin ve denizcilerin katıldığı toplantılar örgütlendi ve toplantılar sıklaştı. Görevlilerin işçi mitinglerine katılmalarına izin verilmediği için, işçiler büyük bir kalabalıkla askerlerin mitinglerine katılıyordu. Binlerce kişi geliyordu. Eyleme katılma düşüncesi coşkuyla karşılandı. Siyasal bilinci yüksek olan birliklerden temsilciler seçildi.

Bunun üzerine, askeri yetkililer, harekete geçmeye karar verdiler. Subayların bazıları mitinglerde ‘yurtsever’ konuşmalar yapmaya çalıştılar, ama sonuç acı oldu. Tartışma deneyimi olan denizciler, kendi subaylarını utanç içinde kaçırdılar. Bu yüzden mitinglere katılmanın tümüyle yasaklanmasına karar verdiler. 24 Kasım

1905 sabahı, tam teçhizatlı bir askeri takım deniz kıışlasının kapısına yerleştirildi. Tümamiral Pisarevski, yüksek sesle şu emri verdi: ‘Hiç kimse kıışladan ayrılmayacak! Emre itaat etmeyenlere ateş açılacak!’ Emir verilen takımdan Petrov isimli bir denizci bir adım öne çıktı, herkesin bakışları arasında tüfeğini doldurdu ve Belostok Alayı’ndan Yüzbaşı Stein’ı tek kurşunla öldürdü ve ikincisiyle de Tümamiral Pisarevski’yi yaraladı. ‘Tutuklayın onu!’ diye bağırdı bir subay. Kimse yerinden kıımıldamadı. Petrov tüfeğini yere attı, ‘Niye kıımıldamıyorsunuz? Beni tutuklayın!’ diye bağırdı. Tutuklandı. Her taraftan koşarak gelen denizciler, öfkeyle onun serbest bırakılmasını istediler, ona kefil olduklarını söylediler. Heyecan doruktaydı.

– Petrov, silah kazayla ateş aldı, öyle değil mi? diye sordu subaylardan biri, bir çıkış yolu bulmaya çalışıyordu.

– Kazayla ne demek istiyorsunuz? Ben öne çıktım, silahı doldurdum ve nişan aldım. Kaza bu mu?

– Tayfalar serbest bırakmanı istiyorlar...

Ve Petrov serbest bırakıldı. Denizciler, yine de, bununla yetinmediler. Tüm nöbetçi subayları tutukladılar, silahlarını aldılar ve karargah odasına kilitlediler... Denizci delegeler, yaklaşık 40 kişi, bütün gece durumu değerlendirdiler. Subayların serbest bırakılmasına karar verdiler, ama yeniden kıışlaya girmelerine izin verilmeyecekti.”

Bu küçük olay, askeri isyanların çoğunda olayların nasıl geliştiğini size açıkça göstermektedir. Halk arasındaki devrimci mayalanmanın silahlı kuvvetlere yayılmaması olanaksızdı. İsyân hareketinin önderleri, deniz ve kara kuvvetlerinde askere alınmış sanayi işçileri *arasından* ve daha fazla teknik eğitim gerektiren, örneğin istihkam-

cılar gibi *kesimlerden* çıkmıştır. Yine de geniş kitleler, hala saftılar, pasiflik içindeydiler, iyi huylular ve hıristiyandılar. Oldukça hızlı parlıyorlardı; herhangi bir haksızlık, subayların sert davranışları, kötü yiyecek vb. isyana yol açabiliyordu. Ama süreklilik yoktu, amaca ilişkin açık bir algılamaya yoktu; sadece silahlı mücadelenin büyük bir enerjiyle sürdürülmesinin, sadece sivil ve askeri yetkililerin tümü üzerinde kazanılacak bir zaferin, sadece hükümetin devrilmesinin ve ülke çapında iktidarın ele geçirilmesinin devrimin başarısının güvencesi olabileceğini anlamıyorlardı.

Denizcilerin ve askerlerin büyük kitleleri kolayca isyan ediyorlardı. Ama aynı oranda yumuşak başlılıkla da tutuklanmış subayları akılsızca serbest bırakıyorlardı. Subayların vaatlerle ve kandırarak kendilerini sakinleştirmesine izin veriyorlardı. Böylece subaylar, çok değerli bir zaman kazandılar; takviye güçleri getirdiler, isyancıların gücünü kırdılar ve daha sonra da hareketi en vahşi biçimde bastırıp önderlerini idam ettiler.

Bu 1905 askeri isyanları ile 1825'teki Dekabristlerin isyanlarını karşılaştırmak özellikle ilginçtir. 1825'te siyasal hareketin önderleri neredeyse tümüyle subaylardı ve subaylar da soylulardan oluşuyordu. Bu subaylar, Napolyon savaşları sırasında Avrupa'daki demokratik düşüncelerle temasa geçmişler ve bundan etkilenmişlerdi. O dönemde serf durumunda olan asker kitlesi pasif durumdaydı.

1905'in tarihi tümüyle ayrı bir tablo ortaya koyar. Subaylar, bir kaç istisna hariç, ya burjuvaliberal, reformist ya da açıkça karşı-devrimciydiler. Askeri üniforma altındaki işçiler ve köylüler isyanların ruhuydu. Hareket, halkın tüm kesimlerine yayılmış ve Rusya tarihinde ilk kez sömürü-

lenlerin çoğunluğunu kapsıyordu. Ama bir taraftan kitleler arasındaki dirençlilik ve kararlılık eksikliği –çoğu başkalarına güvenme hastalığına tutulmuşlardı–, diğer taraftan ordu üniforması içindeki devrimci sosyal-demokrat işçi örgütünün eksikliği, önderliği kendi ellerine almalarını, devrimci ordunun başına geçmelerini ve hükümete karşı bir saldırı başlatmalarını engelledi.

Yeri gelmişken, bu iki kusurun, sadece kapitalizmin genel gelişimiyle değil, aynı zamanda bugünkü savaş tarafından da –belki istediğimizden daha yavaş, ama kesinlikle– ortadan kaldırılabileceğini belirtebilirim...⁴

Her durumda, Rus devrim tarihi, 1871 Paris Komünü tarihi gibi, bize, militarizmin, ulusal ordunun bir bölümünün diğer bölümüne karşı zafer kazanan bir mücadelesi dışında asla ve hiç bir koşulda yenilemez ve yok edilemez olduğuna ilişkin yadsınamaz dersler öğretmiştir. Militarizmi suçlamak, ona sövmek ve onu “reddetmek”, eleştirmek ve zararlı olduğunu tanıtlamak yeterli değildir; askerlik hizmetini yerine getirmeyi barışçıl olarak reddetmek aptallıktır. Görev, proletaryanın devrimci bilincini korumak ve onun en iyi unsurlarını, sadece genel olarak değil, ordu barakalarında somut olarak eğitmektir; öyle ki, halkın mayalanması en üst düzeyine ulaştığında, devrimci ordunun başına geçebilsinler.

Herhangi bir kapitalist ülkenin günlük deneyimi de bize bazı dersler öğretir. Böyle bir ülkenin her “küçük” bunalımı, büyük bir bunalım sırasında büyük çaplı olarak ortaya çıkacak olan çatışmaların unsurlarını, eksikliklerini küçük ölçekte bize gösteren deneyimlerdir. Örneğin, bir grev kapitalist toplumun küçük bir bunalımı değil de nedir? Prusya İçişleri Bakanı Bay von Puttkammer,

“Her grevde devrim ejderhası pusuda bekler” derken haklı değil miydi? En barışçıl, en “demokratik” –belirteçi hoşgörün– kapitalist ülkelerde bile, her grevde askeri birliklerin devreye sokulması, gerçek *büyük bir bunalımda* durumun nasıl olacağını göstermiyor mu?

Ama yeniden Rus devrim tarihine dönelim.

İşçilerin grevlerinin, bütün ülkeyi ve sömürülenlerin en geniş, en geri kesimlerini nasıl sarsıtığını, köylü hareketini nasıl başlattığını ve silahlı kuvvetlerdeki isyanlara nasıl eşlik ettiğini göstermeye çalıştım.

1905 sonbaharında hareket doruk noktasına ulaştı. Çar, 19 (6) Ağustosta, halk temsili konusunda bir duyuru yayınladı. Sözde Buligin Duması, gü-lünç derecede az sayıda insanı kapsayan oy hakkı temelinde oluşturuldu ve bu garip “parlamento”, yasama gücüne değil, sadece *tavsiye niteliğinde*, danışmanlık gücüne sahipti.

Burjuvalar, liberaller, oportünistler, korkuya kapılmış çarın bu “armağanı”na dört elle sarılma-ya hazırıldılar. Bütün reformistler gibi 1905’teki reformistlerimizin de tek amacı, halkın huzursuzluğunu yatıştırmak, devrimci sınıf güçlerini durdurmak ya da en azından onun mücadelesini yavaşlatmak olan reformların ve özellikle reform vaatlerinin ortaya çıktığı tarihsel koşulları anlayamamışlardı.

Rus devrimci sosyal-demokrasisi, Ağustos 1905’te göstermelik anayasanın bu ihsanının gerçek niteliğinin bilincindeydi. Bu nedenle, hiç duraksamadan şu sloganları attı: “Kahrolsun danışma Duması! Dumayı Boykot! Kahrolsun çar hükümeti! Çar hükümetini devirmek için devrimci mücadeleye devam! Rusya’nın ilk gerçek halk temsilcileri meclisini çar değil, geçici bir devrim-

ci hükümet toplantıya çağırsın!”

Tarih, devrimci sosyal-demokratları haklı çıkardı, çünkü *Buligin Duması* asla toplanamadı. Devrimci fırtına bu dumayı toplanamadan silip süpürdü. Ve bu fırtına, çarı, seçmenlerin sayısını büyük ölçüde artıran ve Duma’nın yasama özelliğini kabul eden yeni bir seçim yasasını çıkarmaya zorladı.⁵

Ekim ve Aralık 1905, Rus devriminin yükseliş çizgisinde en üst noktayı gösterir. Halkın devrimci gücünün tüm kaynakları eskisinden çok daha büyük bir akarsuya aktı. Grevcilerin sayısı –daha önce söylediğim gibi Ocak 1905’te 440.000’di– Ekim 1905’te (sadece bir ayda!) yarım milyon üzerine çıktı. *Sadece* fabrika işçilerini kapsayan bu sayıya, yüz binlerce demiryolu işçisini, posta ve telgraf çalışanını eklemek gerekir.

Genel demiryolu grevi, demiryolu ulaşımını tümüyle durdurdu ve en etkili biçimde hükümetin gücünü felç etti. Barış zamanlarında genç beyinleri bilgiç profesörlerin bilgelikleriyle aptallaştırmak için kullanılan ve öğrencileri burjuvazinin ve çarın uysal uşaklarına dönüştüren konferans salonlarının ve üniversitelerin kapıları ardına kadar açıldı. Böylece bu salonlar, binlerce işçinin, zanaatkarın ve büro işçisinin siyasal konuları açıkça ve özgürce tartıştıkları kamu toplantı alanları oldu.

Basın özgürlüğü kazanıldı. Sansür, yalın biçimde yok sayıldı. Hiç bir yayıncı, yayının bir kopyasını yetkililere sansür için göndermeye kalkışmadı ve yetkililer de buna karşı önlem almaya cesaret edemediler. Rusya tarihinde ilk kez, devrimci gazeteler St. Petersburg’ta ve diğer kentlerde özgürce yayınlandı. Sadece St. Petersburg’ta, 50.000 ile 100.000 arasında baskı yapan üç sosyal-

demokrat günlük gazete⁶ yayınlanıyordu.

Proletarya hareketin başında yürüyordu. Sekiz saatlik işgünü devrimci eylemle kazanmaya girişmişti. “*Sekiz saatlik işgünü ve silah!*”, St. Petersburg proletaryasının savaş sloganıydı. Devrimin yazgısının sadece silahlı mücadeleyle belirlenebileceğini ve belirlenmesi gerektiğini, her gün sayıları artan işçi kitlelerine açıkça gösteriyordu.

Çatışmaların ateşi içinde, kendine özgü bir kitle örgütlenmesi, tüm fabrikalardan delegelerin katıldığı ünlü *İşçi Temsilcileri Sovyetleri*⁷ oluşturuldu. Pek çok kentte bu İşçi Temsilcileri Sovyetleri, geçici bir devrimci hükümet ve ayaklanmanın organları ve önderliği rolünü üstlendiler. Asker ve Denizci Temsilcileri Sovyetleri örgütlenme girişimlerinde bulunuldu ve İşçi Temsilcileri Sovyeti’yle birleştirmeye çalışıldı.

Bu zamanda, Rusya’nın pek çok kentinde küçük yerel “cumhuriyetler” niteliğinde bazı gelişmeler oldu. Hükümet yetkilileri görevden alındı ve İşçi Temsilcileri Sovyetleri fiilen yeni hükümet işlevini üstlendi. Ne yazık ki, bu dönem çok kısa sürdü, “zaferler” zayıftı ve yalıtıktı.

Köylü hareketi, 1905 sonbaharında daha büyük boyutlara ulaştı. *Uyezdl*erin üçte birinden fazlası sözde “köylü karışıklıkları”ndan ve sürekli köylü ayaklanmalarından etkilendi. Köylüler, iki binden daha fazla malikaneyi yaktılar ve yağmacı soyluların halktan çaldığı gıda stoklarını kendi aralarında paylaştılar.

Ne yazık ki, bunlar da tam olarak yeterli değildi. Ne yazık ki, köylüler, büyük toprak mülklerinin sadece on beşte birini, Rusya topraklarının yüzünden büyük feodal toprak sahipliği utancını silmek için yok edilmesi *gerekenin* sadece on

beşte birini yok ettiler. Ne yazık ki, köylüler, dağı-
nıktı, eylemleri birbirinden yalıtıktı; yeterince ör-
gütlü değillerdi, yeterince saldırgan değillerdi ve
devrimin yenilgisinin temel nedenlerinden birisi
de buydu.

Rusya'nın ezilen halkları arasında bir ulu-
sal kurtuluş hareketi alevlendi. Rusya nüfusu-
nun *yarısından fazlası, yaklaşık beşte üçü (tam
olarak %57'si)* ulusal baskı altındadır; kendi ana-
dillerini kullanma özgürlüğü bile yoktur, zorla
Ruslaştırılmaktadır. Örneğin on milyonlarca müs-
lüman, hızla –bu dönem, her çeşit örgütlenmenin
hızla geliştiği dönemdi– Müslümanlar Birliği'ni ör-
gütlediler.

Bu dönemde, Rusya'da ulusal kurtuluş hare-
ketlerinin işçi hareketiyle birlikte nasıl büyüdüğü-
nü, dinleyicilere, özellikle de genç dinleyicilere
göstermek için bir örnek vereceğim:

Aralık 1905'te, yüzlerce Polonyalı okul çocuk-
ları, tüm Rusça kitapları, resimleri ve çarın tablo-
larını yaktılar ve Rus öğretmenler ile Rus okul ar-
kadaşlarına saldırdılar, “Defolun! Rusya'ya geri
dönün!” diye bağırarak okuldan attılar. Polonyalı
ortaokul öğrencilerinin talepleri arasında şunlar
vardı: 1) tüm ortaokulların İşçi Temsilcileri Sovye-
ti'nin denetimi altına alınması; 2) okullarda birle-
şik öğrenci ve işçi toplantısı yapılması; 3) ortao-
kul öğrencilerinin, gelecekteki proletarya cum-
huriyetine bağlılıklarının bir simgesi olarak kırmı-
zı gömlek giymelerine izin verilmesi.

Hareketin dalgaları daha da yükselince, dev-
rimle savaşmak için gericilik daha büyük gayret-
le ve kararlılıkla silahlandı. Karl Kautsky (yeri gel-
mişken, o zamanlar henüz bir devrimci marksist-
ti, bugünkü gibi sosyal-yurtseverliğin ve oportü-
nizmin en büyük savunucusu değildi), 1902 yılın-

da yazdığı “*Toplumsal Devrim*” kitabında söyledikleri 1905 Rus devrimiyle doğrulandı. Şöyle yazıyordu:

“... Gelecek devrim... hükümete karşı kendiliğinden bir ayaklanmadan daha çok, uzun süreli bir *iç savaş* gibi olacaktır.”

Öyle oldu ve gelecek Avrupa devrimi de şüphesiz öyle olacaktır!

Çarlık, kinini özellikle yahudilerden çıkarırdı. Bir taraftan, yahudiler, devrimci harekete yüksek oranda (toplam yahudi nüfusa oranla) önderler sağlamıştır. Ve bugün de, diğer uluslarla karşılaştırıldığında göreceli olarak yüksek oranda enternasyonalistler sağlıyorlar. Diğer taraftan, çarlık, eğer doğrudan yönetilmiyorsa, halkın en cahil tabakalarının yahudilere karşı en kötü önyargılarını *pogromlar* örgütlemek için ustaca kullandı. Bu pogromlarda, yüz kentte dört binin üzerinde kişi öldürülmüş ve on binden daha fazla kişi sakat bırakılmıştır. Barışçıl yahudilerin, kadınlarının ve çocuklarının bu iğrenç katliamı, uygar dünyanın nefretine yol açtı. Bununla, şüphesiz, uygar dünyanın gerçek demokratik unsurlarını kastediyorum ve bunlar, *yalnızca* sosyalist işçiler, proleterlerdir.

Batı-Avrupa’nın en özgür, hatta cumhuriyetçi ülkelerindeki burjuvazi, “Rus vahşeti” konusunda ikiyüzlü sözlerle, en utanmazca finans işlemlerini, özellikle çarlığı mali olarak destekleyerek⁸ ve sermaye ihracı yoluyla Rusya’nın emperyalist sömürsüyle vb. birlikte yürütmeyi çok iyi becerir.

1905 devrimi, Aralıkta Moskova ayaklanmasıyla doruğa ulaştı. Örgütlü ve silahlı işçilerden oluşan az sayıda isyancı –sayıları *sekiz binden fazla* değildi–, dokuz gün boyunca, Moskova garnizonuna güvenmeyen çarın hükümetine karşı savaş-

tılar. Gerçekte çar hükümeti, Moskova garnizonunu hapsedti ve St. Petersburg'tan Semenovski Alayını getirerek isyanı bastırabildi.

Burjuvazi, Moskova ayaklanmasını yapay bir şey olarak tanımlamayı ve onunla alay etmeyi sever. Almanya'nın sözde "bilimsel" yazınında, örneğin Bay Prof. Max Weber, Rusya'nın siyasal gelişimine ilişkin çok uzun incelemesinde Moskova ayaklanmasını bir "darbe" olarak niteler. "Lenin grubu" diyor bu "yüksek eğitilmiş" Bay profesör, "ve sosyalist-devrimcilerin bir kesimi, bu *akılsız* ayaklanma için uzun süredir hazırlanıyorlardı."

Korkak burjuvazinin bu profesörce bilgeliğini doğru değerlendirmek için, sadece grev istatistiklerini anımsatmak yeterlidir. Ocak 1905'te, yalın siyasal grevlere katılanların sayısı 123.000'di; Ekimde sayı 330.000'e ve *Aralıkta en yüksek düzeyine ulaştı* – tek bir ayda yalın siyasal grevlere katılanların sayısı 370.000'dir. Devrimin ilerlemesini, köylü ve asker ayaklanmalarını da anımsarsak, Aralık ayaklanmasına ilişkin burjuva "bilimsel" görüşü, sadece bir saçmalık değil, aynı zamanda en tehlikeli sınıf düşmanı olarak proletaryayı gören korkak burjuvazinin temsilcilerinin sıkça başvurduğu bir manevradır.

Gerçekte, Rus devriminin değiştirilemez yönelimi, çar hükümeti ile sınıf bilincine sahip proletaryanın öncüsü arasındaki silahlı, kesin sonuçlu bir muharebeye doğru olmuştur.

Rus devrimini geçici yenilgiye yönelten zayıflıkların neler olduğunu daha önceki açıklamalarımda işaret etmiştim.

Aralık ayaklanmasının bastırılması, devrimin geri çekilmeye başladığına işaret etti. Ama bu dönemde de, son derece ilginç anlar vardır. İşçi sınıfının en militan unsurlarının iki anını, devrimin

geri çekilişini denetime almaya çalışmalarını ve yeni saldırı hazırlıklarına girişmelerini anımsatmak yeterli olacaktır.

Ama zamanım bitmek üzere ve dinleyicilerimin sabırlarını kötüye kullanmak istemem. Yine de, devrimin en önemli yanlarını –sınıf niteliğini, itici güçlerini ve mücadele yöntemlerini– genel hatlarıyla, böylesine büyük bir konunun kısa bir konferansta verilebildiği kadıyla verebildiğimi düşünüyorum.⁹

Rus devriminin dünya açısından önemine ilişkin bir kaç şeye işaret edelim.

Coğrafi, ekonomik ve tarihsel olarak Rusya, sadece Avrupa'ya değil, aynı zamanda Asya'ya da aittir. Bu nedenle, Rus devrimi, sadece Avrupa'nın en büyük ve en geri ülkesini tümüyle uyandırmayı ve devrimci proletaryanın önderliğinde devrimci bir halk yaratmayı başarmakla kalmamıştır.

Bundan daha fazlasını da başarmıştır. Rus devrimi, tüm Asya'da bir hareket ortaya çıkardı. Türkiye, İran ve Çin'deki devrimler, 1905 büyük ayaklanmasının derin izler bıraktığını ve *yüz milyonlarca* insanın ileri hareketinde ifadesini bulan etkisinin söküp atılamaz olduğunu tanıtlamaktadır.

Rus devrimi, dolaylı bir biçimde, Batı ülkelerinde de etkili olmuştur. Çarın anayasa duyurusu haberleri 30 Ekim 1905'te Viyana'ya ulaştığında, bu haberin Avusturya'daki genel oy hakkının kesin zaferinde belirleyici bir rol oynadığı unutulmaz.

Haberleri veren bir telgraf, Avusturya Sosyal-Demokrat Parti Kongresi'nde yoldaş Ellenbogen – o sıralar henüz sosyal-yurtsever değil, bir yoldaştı– siyasal grevler üzerine raporunu sunarken, konuşmacı kürsüsünde okundu. Görüşmeler hemen

kesildi. “Bizim yerimiz sokaklar!” – Avusturya sosyal-demokrasinin delegelerinin toplandığı salondan yükselen haykırışlar buydu. Ve izleyen günler, hem Viyana’da büyük sokak gösterilerine, hem de Prag’da barikatlara tanık oldu. Avusturya’da genel oy hakkı muharebesi kazanıldı.

Sık sık Rus devrimi konusunda, bu geri kalmış ülkedeki olayların, sürecin ve mücadele yöntemlerinin Batı-Avrupa modeliyle çok az benzerliğe sahip olduğunu ve bu nedenle de hiç bir pratik öneme sahip olamayacağını söyleyen Batı-Avrupalılarla karşılaşıyoruz.

Şüphesiz, gelecek Avrupa devrimindeki olası muharebelerin biçimleri ve nedenleri, bazı açılardan Rus devriminin biçimlerinden farklı olacaktır.

Yine de, Rus devrimi –kesinlikle, konuşmamdaki özgün anlamında, proleter niteliğinden dolayı– gelecek Avrupa devriminin *öndeyişidir*. Hiç kuşkusuz, bu gelecek devrim, sadece bir proleter devrim olabilir ve sözcüğün en derin anlamıyla, içeriği açısından da bir proleter, sosyalist devrim olabilir. Bu gelecek devrim, bir yandan, sadece şiddetli savaşların, sadece iç savaşların, insanlığı sermayenin boyunduruğundan kurtarabileceğini, diğer yandan, sadece sınıf bilincine sahip proleterlerin, sömürülen büyük çoğunluğuna önderlik edebileceğini ve edeceğini çok büyük ölçüde gösterecektir.

Avrupa’daki bugünkü mezar sessizliği bizi aldatmamalıdır. Avrupa, devrime gebedir. Emperyalist savaşın korkunç dehşeti, her yerde yaşamının yüksek maliyetinin yol açtığı acılar, devrimci bir ortam doğurmaktadır; ve egemen sınıflar, burjuvazi ve onun uşakları, hükümetler, çok büyük başkaldırlar olmaksızın asla kendilerini kurtara-

mayacakları çıkmaz bir sokağa doğru, çok ama çok hızla gidiyorlar.

1905'te Rusya'da, çar hükümetine karşı bir halk ayaklanması, demokratik bir cumhuriyet kurmak amacıyla proletaryanın önderliğinde başladığı gibi, aynı biçimde, Avrupa'da da, gelecek yıllarda, kesinlikle bu yağmacı savaş yüzünden, mali sermayeye karşı, büyük bankalara karşı, kapitalistlere karşı, proletaryanın önderliğinde halk ayaklanması ortaya çıkacaktır; ve bu başkaldırıları, burjuvazinin mülksüzleştirilmesinden, sosyalizmin zaferinden başka biçimde sonuçlandırılmaz.

Biz eski kuşak, belki bu gelecek devrimin nihai savaşlarını görecektik kadar yaşamayabiliriz. Ama ben, İsviçre'nin ve tüm dünyanın sosyalist hareket içinde böylesine görkemli biçimde çalışan gençliğinin, gelecek proleter devriminde sadece savaşma değil, aynı zamanda zafer kazanma şansları olacağına olan kesin umudu ifade edebileceğime inanıyorum.

N. Lenin
9 (22) Ocak 1917

Pravda № 18,
22 Ocak 1925

V. İ. Lenin, *Toplu Yapıtlar*,
Cilt 23, s. 236-253,
Moskova, 1964

DEMOKRATİK DEVRİMDE SOSYAL-DEMOKRASİNİN İKİ TAKTİĞİ¹⁰

ÖNSÖZ

Bir devrimde, devrimci partilerin taktik sloganlarını değerlendirmek için gerekli yeni malzemeleri şaşırtacak kadar bol miktarda sağlayan olayları düzenli biçimde izlemek çok zordur. Bu broşür, Odessa olayları* sırasında yazıldı. *Proletari*'de¹² (N° 9, “Devrim Öğretir”), bu olayların, “süreç-olarak-ayaklanma” teorisini yaratmış olan ve geçici bir devrimci hükümet için propaganda yapmayı reddeden sosyal-demokratları bile, kendi hasımlarının safına fiilen geçmeye ya

* Burada Potemkin zırhlısındaki isyandan¹¹ söz edilmektedir.

da geçmeye başlamaya zorladığını işaret etmiş-tik. Devrim, şüphesiz, barışçıl siyasal gelişme dönemlerinde inanılmaz olarak görülen bir hızda ve tam olarak öğretir. Ve özellikle önemli olanı, sadece önderlere değil, aynı zamanda kitlelere de öğretmesidir.

Devrimin, Rusya’da işçi kitlelerine sosyal-demokratlığı öğreteceğinden en ufak kuşku yoktur. Devrim, toplumun değişik sınıflarının gerçek niteliğini, demokrasimizin burjuva niteliğini ve burjuva-demokratik anlamda devrimci olan, “toplum-sallaştırma” düşüncesini taşımayan, ama köy burjuvazisi ile kır proletaryası arasındaki yeni bir sınıf mücadelesi düşüncesini taşıyan köylülüğün gerçek istemlerini göstererek, güncel pratikte sosyal-demokrasinin program ve taktiklerini doğrulayacaktır. Örneğin, Rusya’da kapitalizmin gelişimi sorununda, bizim “toplum”umuzun demokratik niteliği sorununda ve bir köylü ayaklanması tam bir zaferinin önemi sorununda “Sosyalist-Devrimci Parti”nin¹³ program taslağında¹⁴ öylesine açıkça görülebilen eski Narodizmin yanılsamaları – tüm bu yanılsamalar, devrim tarafından tümüyle ve amansızca savrulacaktır. İlk kez değişik sınıflar kendi gerçek siyasal sınavlarını vereceklerdir. Bu sınıflar, devrimden, sadece kendi ideologlarının program ve taktik sloganlarıyla değil, aynı zamanda kitlelerin açık siyasal eylemleriyle açığa vuracakları belirli bir siyasal görünümle çıkacaklardır.

Şüphesiz devrim, bize ve halk kitlelerine öğretecektir. Ama şimdi militan bir siyasal partinin karşı karşıya olduğu sorun, bizim, devrime herhangi bir şey öğretip öğretemeyeceğimizdir. Devrime proleter bir damga vurmak için, devrimi sözde değil, gerçekte kesin bir zafere ulaştırmak için,

demokrat-burjuvazinin kararsızlığını, gönül-süzlüğünü ve ihanetini etkisizleştirmek için, sosyal-demokrat öğretiminin doğruluğundan, sonuna kadar tek devrimci sınıf olan proletarya ile olan bağlarımızdan yararlanabilecek miyiz?

Tüm çabalarımız buna yönelik olmalıdır. Bunu başarmak, bir yandan siyasal durumu doğru değerlendirmemize, taktik sloganlarımızın doğruluğuna bağlıdır, diğer yandan bu sloganların işçi kitlelerinin gerçek savaş gücüyle desteklenip desteklenmeyeceğine bağlıdır. Partimizin tüm örgütlerinin ve gruplarının tüm olağan, düzenli, günlük çalışması, tüm propaganda, ajitasyon ve örgütlenme çalışması, kitlelerle olan bağları güçlendirmeye ve genişletmeye yönelmiştir. Bu çalışma her zaman gereklidir, ama bir devrimci dönemde, her zamankilerden çok daha az yeterli kabul edilmelidir. Böyle bir zamanda, işçi sınıfı, açık devrimci eylem için içgüdüsel bir dürtü duyar ve biz, bu eylemin amaçlarını doğru biçimde belirlemeyi öğrenmeli ve sonra da bu amaçları olabildiğince geniş ölçüde bilinebilir ve anlaşılabilir kılmalıyız. Unutulmamalıdır ki, kitlelerle olan bağlarımız konusundaki mevcut kötümserlik, çok sık, devrimde proletaryanın rolüne ilişkin burjuva düşünceler için bir perde olarak hizmet eder. Şüphesiz, işçi sınıfını eğitmek ve örgütlemek için hala yapmamız gereken pek çok şey var, ama bugün tüm sorun, bu eğitim ve örgütlenme çalışmasında temel siyasal ağırlığı nereye vermemiz gerektiğidir. Sendikalar ve mevcut yasal derneklere mi, yoksa silahlı ayaklanmaya, devrimci bir ordu ve devrimci bir hükümet yaratma çalışmasına mı? Her ikisi de işçi sınıfının eğitilmesine ve örgütlenmesine hizmet eder. Elbette her ikisi de gereklidir. Ama bugünkü devrimde şimdi tüm sorun şuna varır:

işçi sınıfının eğitimi ve örgütlenmesi çalışmasında ağırlık, birincisine mi, ikincisine mi verilecektir?

Devrimin sonucu, işçi sınıfının, burjuvazinin bir yardımcısı, otokrasiye karşı saldırı güçlerinin güçlü, ama siyasal olarak güçsüz olan bir yardımcısı olarak mı, yoksa halk devriminin öncüsü olarak mı hareket edeceğine bağlıdır. Burjuvazinin daha akıllı temsilcileri, bunun çok iyi farkındadırlar. İşte bu nedenle, *Osvobojdjenje*¹⁵, *şimdi* sendikaları ve varolan legal dernekleri ön plana alan akımı, Akimovculuğu, ekonomizmi övmektedir. İşte bu nedenle, Bay Struve (*Osvobojdjenje*, N° 72'de), yeni-*İskra*'nın görüşleri içindeki Akimovcu akımı sevinçle karşılamaktadır. İşte bu nedenle, Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi'nin III. Kongresi'nin kararlarını nefret edilen devrimci dargörüşlülükle ağır biçimde azarlıyorlar.

Sosyal-demokratlar için kitlelere önderlik etmede doğru taktik sloganlara sahip olmak bugün olağanüstü önemlidir. Devrimci bir dönemde, ilkesi sağlam olan taktik sloganların önemini küçümsemekten daha tehlikeli bir şey yoktur. Örneğin [yeni-]*İskra*, N° 104'te, sosyal-demokrat hareket içindeki hasımlarının safına gerçekten geçmektedir, ama aynı zamanda da, zamanın ilerisinde olan ve bir dizi yanlışlarla, hatalarla vb. devam eden hareketin izlediği yolu gösteren sloganlar ve taktik kararların önemini sarsmaktadır. Tersine, sağlam marksist ilkelerin itici gücüyle proletaryayı yönetmek isteyen ve olayların kuyruğuna takılmayı istemeyen bir parti için doğru taktik kararların oluşturulması çok önemlidir. Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi'nin III. Kongresi'nin ve partiden ayrılmış olan kesimin Konferans kararlarında*, taktik görüşlerin –bir yazar tarafından ifa-

de edilmiş gelişigüzel görüşlerin değil, ama sosyal-demokrat proletaryanın sorumlu temsilcileri tarafından kabul edilmiş görüşlerin– daha kesin, daha özenle düşünülmüş ve daha tam ifadesini buluyoruz. Partimiz, tüm üyeler tarafından kabul edilmiş kesin bir programa sahip olduğu için, diğer partilerden daha ilerdedir. Sadece devrim sırasında aniden bir program “taslağı”yla ortaya çıkmayı ve kendi gözlerinin önünde gelişenin bir burjuva devrimi olup olmadığını ilk kez sorgulamayı akıl eden *Osvobojdnye*’nin demokrat burjuva oportünizminin ve sosyalist-devrimcilerin devrimci laf ebeliğinin tersine, partimizin taktik kararlarına çok sıkı bağlılığı diğer partilere örnek de olmalıdır.

İşte bu nedenle, Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi’nin III. Kongresi’nin ve Konferans’ın taktik kararlarının çok dikkatli incelenmesini, marksizmin ilkelerinden sapmaları belirlemeyi ve bir demokratik devrimde sosyal-demokrat proletaryanın somut görevlerini açık içimde kavranılmasının devrimci sosyal-demokrasinin en acil görevi olduğunu düşünüyoruz. Bu broşür, bu görevi yerine getirmeyi amaçlamaktadır. Taktiklerimizi marksizmin ilkeleri açısından ve devrimin dersleri açısından sınamak da, tüm Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi’nin gelecekteki tam birliği için bir temel oluşturan taktik birliğinin yolunu ger-

* Rus Sosyal-Demokrat İşçi Partisi’nin III. Kongresi’ne (Londra, Mayıs 1905) yalnız bolşevikler, Cenevre “Konferansı”na da (aynı zamanda) yalnız menşevikler katıldılar. Bu broşürde, konferansa katılanları çoğu kez “yeni-*İskracılar*” diye adlandırıyoruz, çünkü bunlar, *İskra*’yı yayınlamaya devam ederken, o zamanki yandaşları Troçki aracılığıyla, eski-*İskra* ile yeni-*İskra* arasında bir uçurum olduğunu ilan ettiler. [Yazarın 1907 baskısına notu.]

çekten açmak isteyenler ve kendisini kesinlikle
lafta kalan öğütlerle sınırlamak istemeyenler için
zorunluluktur.

Temmuz 1905

N. LENİN

I

ACİL BİR SİYASAL SORUN

Mevcut devrimci anda, gündem konusu, kurucu bir halk meclisinin toplanması sorunudur. Bu sorunun nasıl çözümleneceğine ilişkin farklı görüşler vardır. Bu konuda üç siyasal eğilim gözlenmektedir. Çar hükümeti, halk temsilcilerinin toplanması gereğini kabul etmektedir, ama hiç bir koşul altında bunun bir halk meclisi ve bir kurucu meclis olmasına izin vermek istememektedir. Eğer Buligin Komisyonu'nun¹⁶ çalışmasına ilişkin gazete haberlerine inanacak olursak, çarlık hükümeti, ajitasyon yapma özgürlüğü olmayan ve sınırlı niteliklere ya da sınırlı bir sınıf sistemine dayanan bir seçimle seçilmiş bir danışma meclisini kabul etmeye hazır görünmektedir. Sosyal-demokrat partinin yönetimi altındaki devrimci pro-

letarya, iktidarın tümüyle bir kurucu meclise devredilmesini talep eder. Bu amaçla, sadece genel oy hakkını ve ajitasyon yapma özgürlüğünü elde etmek için değil, aynı zamanda çar hükümetinin hemen devrilmesi ve yerine geçici devrimci bir hükümetin geçmesi için de mücadele eder. Sonuncusu, liberal burjuvazi, sözde “Anayasacı-Demokrat Parti”¹⁷ önderleri aracılığıyla arzularını ifade ederek, çar hükümetinin devrilmesini talep etmemektedir, geçici hükümet sloganını ortaya atmamaktadır, seçimlerin mutlak biçimde eşit ve dürüst olması ve temsilciler meclisinin gerçekten bir halk meclisi ve gerçekten bir kurucu meclis olması için gerçek güvenceler sağlanmasında ısrar etmemektedir. Gerçekte, *Osvobojdenye* eğiliminin tek ciddi toplumsal dayanağı olan liberal burjuvazi, çarlık ile devrimci halk arasında olabildiğince barışçıl bir pazarlık için, üstelik, kendisine, burjuvaziye en büyük payın verileceği ve devrimci halka –proletarya ve köylülüğe– en az payın verileceği bir iktidar pazarlığı için uğraşır.

Bugünkü siyasal durum böyledir. Çağdaş Rusya’daki üç ana toplumsal güce denk düşen üç ana siyasal eğilim bunlardır. *Osvobojdencilerin* ikiye bölünmelerini, daha açık ve yalın olarak ifade edersek, devrime karşı ihanetlerini, ihanet politikalarını sahte demokratik söylemle nasıl gizlediklerini bir çok kez (*Proletary*, N° 3, 4, 5)* gösterdik. Şimdi de sosyal-demokratların bu andaki görevleri nasıl değerlendirdiklerini görelim. Kısa süre önce Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi’nin III. Kongresi ve partiden ayrılmış olan kesimin

* “Devrimci Mücadele ve Liberal Simsarlar”, 1905; “Devrimci Proletaryanın Demokratik Görevleri”, 1905 ve “Burjuva İhanetinin İlk Adımları”, 1905.

“Konferansı” tarafından kabul edilmiş olan iki karar, bunun için çok güzel malzeme sağlamaktadır. Bu kararlardan hangisinin politik durumu daha doğru değerlendirdiği ve devrimci proletaryanın taktiklerini daha doğru saptadığı çok büyük öneme sahiptir. Ve bilinçli propagandacı, ajitatör ve örgütçü olarak görevini başarmak isteyen her sosyal-demokrat, bu sorunu dikkatle incelemeli, bu konuyla ilgisi olmayan düşünceleri bir yana itmelidir.

Partinin taktikleriyle kastettiğimiz, partinin siyasal tutumu ya da siyasal faaliyetinin niteliği, yönelimi ve yöntemleridir. Taktik kararlar, yeni görevlere ilişkin olarak ya da yeni bir politik durumdan dolayı bir bütün olarak partinin siyasal tutumunu belirlemek için parti kongreleri tarafından alınır. Rusya’da başlayan devrim, yani halkın büyük çoğunluğu ile çar hükümeti arasındaki bütünsel, kararlı ve açık kırıma böylesi bir yeni durum yaratmıştır. Yeni sorun, gerçek bir halk meclisinin ve gerçek bir kurucu meclisin toplanması için benimsenecek pratik yöntemlerle ilgilidir (böyle bir meclise ilişkin teorik sorun, diğer partilerden çok önce sosyal-demokrasi tarafından, kendi parti programında resmi olarak çözümlenmiştir). Halkın hükümetle ilişkisini kesmesinden ve kitlelerin yeni bir düzenin kurulmasının gerekliliğini anladıktan sonra, hükümeti devirmeyi kendisine amaç edinen parti, eski, devrilen hükümetin yerini hangi hükümetin alacağını zorunlu olarak düşünmelidir. Geçici bir devrimci hükümete ilişkin yeni bir soru ortaya çıkıyor. Sınıf bilincine sahip proletaryanın partisi bu soruya tam olarak yanıt verebilmek için şunları açıklığa kavuşturmalıdır: 1) süregiden devrimde ve genel olarak proletaryanın tüm mücadelesinde geçici devrimci

hükümetin önemi; 2) geçici devrimci hükümete karşı partinin tutumu; 3) bu hükümete sosyal-demokrasinin katılımının kesin koşulları; 4) bu hükümete karşı aşağıdan, yani sosyal-demokratların katılmadığı koşullarda baskı yapmanın koşulları. Sadece tüm bu sorular açıklığa kavuşturulduktan sonra, bu alanda partinin siyasal tutumu, ilkeli, net ve sağlam olacaktır.

Şimdi, Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi'nin III. Kongresi'nin kararında bu soruların nasıl yanıtlandığına bakalım. Kararın tam metni şudur:

“Geçici Devrimci Hükümete İlişkin Karar
Madem ki:

1) Proletaryanın, hem acil çıkarları, hem de sosyalizm sonal amacı için yürüttüğü mücadelesinin çıkarları, siyasal özgürlüklerin olanaklı en tam ölçütlerini ve bu nedenle otokratik hükümet biçiminin yerini demokratik bir cumhuriyetin almasını gerektirir;

2) Rusya'da demokratik bir cumhuriyetin kurulması, sadece, geçici bir devrimci hükümet organına sahip olacak, seçim kampanyalarında tam ajitasyon özgürlüğünü güvenceye alacak ve halkın istemlerini gerçekten ifade edecek bir kurucu meclisin, genel ve eşit oy hakkı, tek dereceli ve gizli oy temelinde seçilmiş olan bir meclisin toplanmasını sağlayacak başarılı bir halk ayaklanmasıyla olanaklıdır;

3) Bugünkü toplumsal ve ekonomik düzen altında, Rusya'da bu demokratik devrim, Rus proletaryasının devrimci dönemdeki kazanımlarının olabildiğince çoğunu hiç bir engel tanımaksızın belirli bir anda onun elinden almayı kesin olarak deneyecek olan burjuvazinin egemenliğini zayıflatmayacak, tersine onu güçlendirecektir.

Öyle ise, Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi III. Kongresi şu kararları alır:

a) Proletaryanın bizim programımızın (asgari program) içerdığı tüm acil siyasal ve toplumsal taleplerin gerçekleştirilmesini isteyeceği geçici bir devrimci hükümetin, devrimin belirli bir anında oluşmasının gerekliliğine ve devrimin en olası yoluna ilişkin somut bir düşüncüyü işçi sınıfı arasında yaymak zorunludur.

b) Önceden tam olarak belirlenemeyecek olan güçler ilişkisi ve diğer etmenler nedeniyle, partimizin temsilcileri, tüm karşı-devrimci girişimlere karşı sürekli mücadele etmek ve işçi sınıfının bağımsız çıkarlarını savunmak amacıyla geçici devrimci hükümete katılabilirler.

c) Böylesi katılımın zorunlu bir koşulu, partinin temsilcileri üzerinde sıkı denetim uygulaması ve tam bir sosyalist devrim için uğraşan ve bunun sonucu olarak tüm burjuva partilerine karşı uzlaşmaz bir karşıtlık içinde olan sosyal-demokrat partinin bağımsızlığını korumasıdır.

d) Sosyal-demokratların geçici devrimci hükümete katılımının olanaklı olup olmadığına bakmaksızın, devrimin kazanımlarını savunmak, pekiştirmek ve genişletmek amacıyla, sosyal-demokrat partinin öncülüğünde, silahlı proletaryanın geçici hükümet üzerinde sürekli baskı oluşturmalarının gerekliliğini proletaryanın en geniş kesimleri arasında yaymak zorundayız.”

II. RSDİP III. KONGRESİ'NİN GEÇİCİ DEVRİMCİ HÜKÜMET ÜZERİNE ALDIĞI KARAR BİZE NE ÖĞRETİYOR?

Başlığında da görüldüğü gibi, Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi'nin III. Kongresi'nin kararı, tümüyle ve yalnızca geçici devrimci hükümet sorununa ilişkindir. Bu nedenle, sosyal-demokratların geçici devrimci hükümete katılıp katılmaması sorunu, tüm sorunun bir parçasını oluşturur. Diğer taraftan, karar, sadece geçici devrimci hükümete ilişkindir, başka şeyle ilgili değildir; bu nedenle, örneğin, genelde “iktidarın ele geçirilmesi” vb. sorunlar tümüyle dışta bırakılmaktadır. Kongre, bu ve benzer sorunları dışta tutmakta haklı mıydı? Şüphesiz haklıydı, çünkü Rusya'daki siyasal durum, bu sorunları acil sorunlar haline hiç getirmemektedir. Tersine, tüm halkın bugün gündeme aldığı sorun, otokrasinin devrilmesi ve kurucu bir meclisin toplanmasıdır. Parti kongreleri, şu ya da bu yazarın zamanlı ya da zamansız de-

ğindiğı sorunlar konusunda değıl, egemen koşulların ve toplumsal gelişimin nesnel yolunun yol açtığı yaşamsal siyasal sorunlar konusunda karar almalıdır.

Bugünkü devrimde ve proletaryanın genel mücadelesinde geçici bir devrimci hükümetin önemi nedir? Kongre kararı, bunu, ilk başta, hem proletaryanın acil çıkarları açısından, hem de “sosyalizm sonal amacı” açısından “siyasal özgürlüklerin olanaklı en tam ölçütleri”ne gereksinim olduğuna işaret ederek açıklamaktadır. Ve tam siyasal özgürlük, parti programımızda kabul edildiğı gibi, çarlık otokrasisinin yerine demokratik bir cumhuriyetin konulmasını zorunlu kılar. Kongre kararında demokratik bir cumhuriyet sloganına yapılan vurgu, hem mantıksal açıdan, hem de ilke açısından gereklidir. Çünkü bu, demokrasinin baş savunucusu olarak proletaryanın kazanmak için uğraştığı tam özgürlüktür. Ayrıca, ülkemizdeki monarşistler, yani sözde anayasacı-“demokrat” parti ya da “kurtuluş” (“*Osvobojdjenje*”) partisi şimdi “demokrasi” bayrağını dalgalandırdıkları için bugün buna vurgu yapmak her zamankinden daha akılcıdır. Bir cumhuriyet kurmak için, halk temsilcileri meclisi mutlak olarak gereklidir ve bu meclis, halk meclisi (genel ve eşit oy hakkı, tek dereceli ve gizli oy temelinde seçilmiş) ve kurucu bir meclis olmalıdır. Kongre kararında kabul edilen de budur. Ama karar burada bitmemektedir. “Halkın istemlerini gerçekten ifade eden” yeni bir düzen kurmak için, temsili bir meclise kurucu meclis demek yeterli değildir. Bu meclis, “kurma” yetkisine ve gücüne sahip olmalıdır. Bunu gözönüne alan Kongre kararı, kendisini “kurucu meclis” biçimsel sloganıyla sınırlamıyor, böyle bir meclisin kendi görevlerini gerçek-

ten yerine getirebilmesi için gerekli maddi koşulları da ekliyor. Kurucu olarak adlandırılan meclisin gerçekten kurucu bir meclis olabilmesinin özgün koşullarının belirtilmesi zorunludur, çünkü anayasacı-monarşist partinin temsil ettiği liberal burjuvazi, bir çok kez belirttiğimiz gibi, kurucu bir halk meclisi sloganını bilerek çarpıtmakta ve boş söze indirgemektedir.

Kongre kararı, *yalnızca* geçici bir devrimci hükümetin, üstelik başarılı bir halk ayaklanması-
nın organı olacak bir hükümetin, seçim kampanyasında tam bir ajitasyon özgürlüğünü ve halkın istemlerinin gerçekten ifade edileceği bir meclisin toplanmasını güvenceye alabileceğini belirtir. Bu önerme doğru mudur? Bunu tartışmaya kalkışan kişi, çar hükümetinin, seçimler sırasında, gericiğin safında yer almaksızın tarafsız kalabileceğini, halkın istemlerini gerçekten ifade etmesini gözeteceğini kanıtlamalıdır. Böylesi iddialar öylesine saçmadır ki, bunları kimse açıkça savunmaz; ama bizim *Osvobodenciler*, liberal bayrak altında gizlice bunu yapmaktadırlar. Birileri kurucu meclisi toplamalıdır; birileri seçimlerin özgür ve adil olmasını güvenceye almalıdır; birileri böyle bir kurucuya tam iktidar ve yetki vermelidir. Sadece ayaklanmanın organı olan devrimci bir hükümet, bunları tüm içtenliğiyle isteyebilir ve bunları gerçekleştirmek için gereken her şeyi yapabilir. Çar hükümeti, kaçınılmaz olarak buna karşı koyacaktır. Çarla uzlaşacak olan ve halk ayaklanmasına tam olarak dayanmayan liberal bir hükümet, bunu içtenlikle isteyemez ve bütün içtenliğiyle istese bile başaramaz. Bu nedenle, Kongre kararı, tek doğru ve tümüyle tutarlı demokratik sloganı göstermektedir.

Ama eğer demokratik devrimin sınıf niteliği

gözden kaçınılırsa, geçici bir devrimci hükümetin öneminin değerlendirilmesi eksik ve yanlış olacaktır. Karar, bu nedenle, devrimin burjuvazinin egemenliğini güçlendireceğini eklemektedir. Bu, bugünkü, yani kapitalist toplumsal ve ekonomik düzende kaçınılmazdır. Ve bazı siyasal özgürlüklere sahip proletarya üzerinde burjuva egemenliğinin güçlenmesi, kaçınılmaz olarak onlar arasında amansız bir iktidar mücadelesine yol açmak zorundadır ve “devrimci dönemdeki kazanımlarını proletaryadan çekip almak için” burjuvaziyi amansız girişimlere yöneltecektir. Bu nedenle, herkesin önünde ve herkesin başında demokrasi için savaşılan proletarya, burjuva demokrasisine özgü yeni uzlaşmaz çelişkileri ve yeni mücadeleleri bir an bile unutmamalıdır.

Böylece, gözden geçirdiğimiz kararın bu kısmı, geçici bir devrimci hükümetin önemini, özgürlük ve cumhuriyet için mücadeleyle, kurucu bir meclisle ve yeni bir sınıf mücadelesinin zemini açığa çıkartan demokratik devrimle bağlantısı içinde, tam olarak değerlendirmektedir.

Bundan sonra gelen sorun, geçici bir devrimci hükümete karşı genel olarak proletaryanın tutumunun ne olması gerektiğidir. Kongre kararı, bunu, her şeyden önce, geçici bir devrimci hükümetin zorunluluğu inancını işçi sınıfı arasında yaymayı partiye doğrudan öğütleyerek yanıtlamaktadır. İşçi sınıfı bu zorunluluğun bilincine varmalıdır. Madem ki “demokrat” burjuvazi çarlık hükümetinin devrilmesi sorununu gölgede bırakıyor, o zaman biz de bu sorunu öne çıkartmalıyız ve geçici bir devrimci hükümet gereğinde direnmeliyiz. Dahası, böyle bir hükümet için, içinden geçtiğimiz tarihsel dönemin nesnel koşullarıyla ve proletarya demokrasisinin amaçlarıyla uyumlu ola-

rak bir eylem programı çerçevesi hazırlamalıyız. Bu program, partimizin *tüm* asgari programıdır, bir taraftan mevcut toplumsal ve ekonomik ilişkiler temelinde tam olarak gerçekleştirilebilecek, diğer taraftan ileriye doğru atılacak gelecek adım için, sosyalizmin başarısı için gerekli olan acil siyasal ve ekonomik reform programıdır.

Böylece karar, geçici bir devrimci hükümetin niteliği ve amaçlarını tam olarak açıklamaktadır. Kökeni ve temel niteliğiyle böyle bir hükümet, halk ayaklanmasının organı olmalıdır. Onun biçimsel amacı, kurucu bir halk meclisinin toplanmasının aracı olarak hizmet etmek olmalıdır. Bu hükümetin eyleminin özü, otokrasiye karşı ayaklanmış olan halkın çıkarlarını güvenceye alabilecek tek program olan proletarya demokrasisinin asgari programını uygulamak olmalıdır.

Geçici olduğu için, geçici bir hükümetin henüz tüm halkın onayını almamış yapıcı bir programı yürütemeyeceği iddia edilebilir. Böylesi bir iddia, sadece gericilerin ve “mutlakıyetçiler”in safatası olacaktır. Yapıcı bir program uygulamaktan kaçınmak, çürümüş otokrasinin feodal düzeninin varlığını hoş görmek demektir. Böyle bir düzen, sadece devrime ihanet edenlerin oluşturduğu bir hükümet tarafından hoş görülebilir, halk ayaklanmasının organı olan bir hükümet tarafından değil. Kurucu meclisin toplanma özgürlüğünü onaylamayabileceği iddiasıyla, bir kurucu meclis tarafından böylesi özgürlüğün onaylanmasını askıya alarak toplanma özgürlüğünü uygulamaktan kaçınabileceğimizi önermek, işi alaya almak demektir. Geçici bir devrimci hükümetin asgari programının acilen uygulanmasına karşı çıkmak, aynı biçimde işi alaya almak demektir.

Sonuç olarak, asgari programı uygulamayı

geçici devrimci hükümetin görevi olarak koyan kararın, acil olarak azami programı uygulamaya koymaya ilişkin, sosyalist bir devrim için iktidarın ele geçirilmesine ilişkin saçma, yarı-anarşist düşünceleri de ortadan kaldırdığını belirtelim. Rusya'nın ekonomik gelişme düzeyi (nesnel koşul) ve proletaryanın geniş kitlelerinin sınıf bilincinin ve örgütlenmesinin düzeyi (nesnel koşulla ayrılmaz bağlantılı olan öznel koşul) işçi sınıfının hemen tümüyle kurtuluşunu olanaksızlaştırmaktadır. Sadece en cahil insanlar, şu anda olmakta olan demokratik devrimin burjuva niteliğini yadsıyabilirler; sadece en saf iyimserler, sosyalizmin amaçları ve sosyalizme ulaşma yöntemleri konusunda bilgilendirilmiş işçi kitlelerinin henüz çok az olduğunu unutabilirler. Ve hepimiz inanıyoruz ki, işçilerin kurtuluşu, sadece işçilerin kendileri tarafından gerçekleştirilebilir; sınıf bilincine sahip ve tüm burjuvaziye karşı açık sınıf mücadelesi içinde örgütlenmiş ve eğitilmiş kitleler olmaksızın sosyalist bir devrim söz konusu olamaz. Sosyalist devrimden ayrıldığımıza ilişkin anarşist iddialara karşı şöyle söylüyoruz: Biz, sosyalist devrimden ayrılmıyoruz, ama olanaklı tek yolda, doğru tek yolda, yani demokratik bir cumhuriyet yolunda ona doğru ilk adımı atıyoruz. Kim siyasal demokrasinin dışında başka bir yoldan sosyalizme ulaşmak istiyorsa, kaçınılmaz olarak, hem ekonomik, hem siyasal anlamda gerici ve saçma sonuçlara varır. Eğer herhangi bir işçi, belirli bir anda, neden ilerlemediğimizi ve azami programımızı uygulamadığımızı soracak olursa, demokratik düşünceye sahip halkın hala sosyalizmden ne kadar uzak olduğunu, uzlaşmaz sınıf çelişkilerinin hala ne kadar az gelişmiş olduğunu, proleterlerin hala ne kadar örgütsüz olduğunu göstererek yanıtlaya-

cağız. Rusya çapında yüz binlerce işçiyi örgütleyin; programımıza milyonların sempatisini sağlayın! Yüksek perdeden boş anarşist sözlere kapılmaksızın bunu yapmaya çalışın – ve o zaman göreceksiniz ki, bu örgütlenmeyi yapmak için, bu sosyalist aydınlanmayı yaygınlaştırmak için, olabilecek en geniş ölçüde demokratik reformları başarmak zorundayız.

Devam edelim. Geçici devrimci hükümetin önemi ve proletaryanın bu hükümete karşı tutumunu açıklığa kavuşturduktan sonra şu soru ortaya çıkar: bizim bu hükümete (yukarıdan eylem) katılmamız kabul edilebilir mi ve edilirse, hangi koşullar altında kabul edilebilir? Aşağıdan eylemimiz ne olmalıdır? Kongre kararı, bu sorulara açıkça yanıt vermektedir. Karar, sosyal-demokratların geçici bir devrimci hükümete (demokratik devrim döneminde, cumhuriyet için mücadele döneminde) katılmalarını ilke olarak *kabul ettiğini* kesin olarak bildirir. Bu bildirim, bizi, bu soruya ilkesel olarak olumsuz yanıt veren anarşistlerden ve böyle bir hükümete katılmamız için zorunlu olabilecek bir durumun ortaya çıkma olasılığıyla bizi *korkutmaya çalışan* sosyal-demokratlar arasındaki *kuyrukçulardan* (Martinov ve yeni-İskracılar gibi) kesin olarak ayırmaktadır. Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi'nin III. Kongresi bu bildirimle, geçici bir devrimci hükümete sosyal-demokratların katılımının Millerandcılığın¹⁸ bir çeşidi olacağı, burjuva düzeninin kutsanması olacağı için ilkesel açıdan kabul edilemez olduğu vb. şeklindeki yeni-İskra'nın dile getirdiği düşünceyi kesin olarak reddetmiştir.

Ama sorunun ilke olarak kabul edilebilirliği, elbette, pratik olarak uygunluk sorununu çözmez. Bu yeni mücadele biçimi –parti kongresi ta-

rafından kabul edilen “yukarıdan” mücadele-
hangi koşullar altında uygundur? Söylemeye ge-
rek yok ki, böylesi güç ilişkileri vb. somut koşul-
lardan bugün söz etme olanağı yoktur ve karar,
doğal olarak, bunları önceden belirlemekten ka-
çınmaktadır. Akıllı hiç kimse, bu konuda bugün
herhangi bir kehanette bulunma düşüncesizliği-
ni yapmayacaktır. Yapabileceğimiz ve yapmamız
gereken, katılımımızın niteliğini ve amacını belir-
lemektir. Katılımımızın iki hedefini belirten kara-
rın yaptığı da budur: 1) karşı-devrimci girişimle-
re karşı amansız bir mücadele, ve 2) işçi sınıfının
bağımsız çıkarlarının savunulması. Liberal burju-
vazinin, devrimci halkı korkutma ve otokrasi kar-
şısında boyuneğmeye ikna etme girişiminde geri-
ciliğin psikolojisi konusunda sürekli konuşmaya
başladığı (*Osvobojdenye*, N° 71’de Bay Struve’nin
son derece öğretici “Açık Mektup”una bakınız)
bir zamanda – böyle bir zamanda, karşı-devrime
karşı gerçek bir savaşı sürdürme görevine dikka-
ti çekmek proletarya partisi için özellikle çok ye-
rindedir. Son tahlilde, siyasal özgürlüklerin ve sı-
nıf mücadelesinin büyük sorunları, yalnızca güç-
le çözümlenir, ve bu gücü hazırlamak ve örgütle-
mek ve onu sadece savunma için değil, aynı za-
manda saldırı için de etkin olarak kullanmak bi-
zim işimizdir. Paris Komünü’nden¹⁹ bu güne ka-
dar Avrupa’da hemen hemen kesintisiz olarak
süren uzun siyasal gericilik dönemi, bizi, eylemin
sadece “aşağıdan” gelebileceği düşüncesine de
çok alıştırdı ve sadece savunma mücadeleleri-
ni vermeyi de alışkanlık haline getirdi. Şüphesiz,
şimdi yeni bir döneme girdik: siyasal altüst olma-
lar ve devrimler dönemi başlamıştır. Rusya’da bu-
gün içinden geçtiğimiz böyle bir dönemde, eski,
klişeleşmiş formüllerle yetinmeye izin veremeyiz.

Yukarıdan eylem düşüncesini yaygınlaştırmalıyız, en enerjik saldırı eylemine hazırlanmalıyız ve böyle eylemlerin ve eylem biçimlerinin koşullarını incelemeliyiz. Kongre kararı, bu koşullardan ikisini ön plana koymaktadır: biri, geçici bir devrimci hükümete sosyal-demokratların katılımının biçimsel yönüyle (parti temsilcilerinin parti tarafından sıkıca denetlenmesi), diğeri böyle bir katılımın niteliğiyle (tam bir sosyalist devrimi gerçekleştirme amacını asla gözden uzak tutmamak) ilgilidir.

“Yukarıdan” eyleme –bu yeni mücadele yöntemi şimdiye kadar hemen hemen hiç görülmemişti– ilişkin partinin politikasını her açıdan böylesine açıklayan kongre kararı, yukarıdan eylemi yapamayacağımız durumları da belirtmektedir. Biz, her durumda, geçici devrimci hükümete alttan baskı yapmaya çalışmalıyız. Bu alttan baskıyı yapmak için, proletarya silahlandırılmalı –çünkü devrimci bir durumda, işler olağanüstü bir hızla açık iç savaş aşamasına doğru gelişir– ve sosyal-demokrat parti tarafından yönetilmelidir. Proletaryanın silahlı baskısının hedefi, “devrimin kazanımlarını savunmak, pekiştirmek ve genişletmek”tir, yani proletaryanın çıkarları açısından bu kazanımlar, bizim asgari programımızın tümüyle uygulanmasına dayanmalıdır.

Geçici devrimci hükümet konusunda III. Kongre’nin kararını kısaca tahlil etmeyi bununla bitirmiş oluyoruz. Okurun görebileceği gibi, karar, bu yeni sorunun önemini, proletarya partisinin bu soruna ilişkin tutumunu ve partinin hem geçici devrimci hükümet içinde, hem de dışında izleyeceği politikayı açıklamaktadır.

Şimdi “Konferans”ın bu konulardaki kararlarına göz atalım.

III.

“ÇARLIK ÜZERİNDE DEVRİMİN KESİN ZAFERİ” NE DEMEKTİR?

“Konferans”ın kararı şu sorunu ele almaktadır: “*İktidarın ele geçirilmesi ve geçici bir hükümete katılım*”.* Daha önce işaret ettiğimiz gibi, sorunun böyle konulması, kafa karışıklığını göstermektedir. Bir yandan, sorun dar biçimde sunuluyor: karar, sadece geçici hükümete katılımımıza değinmektedir ve genelde geçici bir devrimci hükümete ilişkin partinin görevlerine değinmemektedir. Diğer yandan, tümüyle ayrı iki sorun, yani *demokratik* devrimin aşamalarının birisine katılmamız sorunu ile *sosyalist* devrim sorunu birbirine karıştırılmaktadır. Gerçekten, sosyal-demokrasinin “*iktidarı ele geçirmesi*”, sosyalist bir dev-

* Okuyucu, bu kararın tam metnini, broşürün 400., 403., 407., 431. ve 433. sayfalardaki aktarmaları birbirine ekleyerek elde edebilir. [1907 baskısına yazarın notu.] (Bu kitapta, 52., 60-61., 68., 115-116. ve 121. sayfalara bakınız. -Ed.)

rimdir, bu sözcükler doğrudan ve genellikle kabul edilmiş anlamıyla kullanıyorlarsa başka bir şey olamaz. Ama eğer, bu sözcükler, bir sosyalist devrim için değil de demokratik bir devrim için iktidarın ele geçirilmesi anlamında kullanılıyorsa, o zaman, sadece geçici bir devrimci hükümete katılımdan değil, aynı zamanda genelde “iktidarın ele geçirilmesi”nden söz etmenin anlamı ne? Açık ki, bizim “konferansçılar”, hangisini konuşmaları gerektiği konusunda çok net değıllermiş: demokratik devrim mi, yoksa sosyalist devrim mi? Bu sorun üzerine yazını izlemiş olanlar, bu karışıklığın yoldaş Martinov’un ünlü *İki Diktatörlük*’üyle başladığını bilirler; yeni-İskracılar, bu sorunu kuyrukçuluğun modeli olarak sunan bu çalışmayı (9 Ocaktan²⁰ önce) anımsamakta isteksizler. Yine de, bu yazının Konferans üzerinde ideolojik etki yarattığından kuşku duyulamaz.

Ama kararın başlığını bırakalım. Kararın içeriğinde çok daha derin ve ciddi hatalar var. Kararın birinci kısmı şöyledir:

“Çarlık üzerinde devrimin kesin zaferi, ya başarılı bir halk ayaklanmasından doğacak olan geçici bir hükümetin kurulmasıyla, ya da halkın doğrudan devrimci baskısıyla, şu ya da bu çeşit temsili bir kurumun devrimci girişi-miyle kurucu bir halk meclisinin kurulması kararıyla belirginleşebilir.”

Böylece bize, çarlık üzerinde devrimin kesin zaferi, ya başarılı bir ayaklanmayla, ya da ... temsili bir kurumun kurucu bir meclis kurma kararıyla belirginleşebileceği söylenmektedir! Bu ne demek? Bundan ne anlamalıyız? Kesin zafer, bir kurucu meclis kurma “kararı”yla belirginleşebilir?? Ve böyle bir “zafer”, “başarılı bir halk ayaklanmasından doğacak” geçici bir hükümetin ku-

rulması ile yan yana konulmaktadır!! Konferans, *başarılı* bir halk ayaklanmasının ve geçici bir hükümetin *kurulmasının* devrimin *fiilen* zaferi anlamına geleceğine, oysa bir kurucu meclis kurma “kararı”nın ise, devrimin sözde zaferi anlamına geleceğine dikkat etmiyor.

Menşevik ya da yeni-İskracı konferans, liberallerin, *Osvobojdnyye* grubunun sürekli olarak yaptıkları aynı hatayı yapmaktadır. *Osvobojdnyye* grubu, “kurucu” bir meclis konusunda gevezelik yapıyorlar ve meclisin “kurulması” için birinin iktidara sahip olması gerektiğini unutarak, iktidarın ve otoritenin çarın elinde kaldığı olgusuna gözlerini utangaçça kapatıyor. Konferans, temsilciler tarafından –bunların kim olduğu önemli değildir– benimsenen “karar” ile bu kararın gerçekleşmesi arasındaki büyük farkı da unutmuştur. Konferans, ayrıca, iktidar çarın elinde kaldığı sürece, hangi temsilciler tarafından alınır alınmasın tüm kararlar, 1848 Alman Devrimi tarihindeki ünlü Frankfurt Parlamentosu’nun²¹ “kararları”nda olduğu gibi, boş ve sefil bir gevezelik olarak kalacaktır. Devrimci proletaryanın temsilcisi Marks, *Neue Rheinische Zeitung*’da²², bir dizi demokratik “kararlar” alan, özgürlüklerin her çeşidini “kuran”, ama fiilen iktidarı kralın elinde bırakan ve kralın emrindeki askeri güçlere karşı silahlı mücadele örgütlemeyi başaramayan *Osbovobojdenci* Frankfurt liberallerini, son derece güzel sözler söyledikleri için amansızca alay ederek azarlamıştır. Ve Frankfurt *Osbovobojdencileri* gevezelik ederken, kral zaman kazandı, askeri güçlerini pekiştirdi ve karşı-devrim tüm güzel “kararlar”ıyla birlikte demokratların kökünü kazıdı.

Konferans, zaferin temel koşulunun eksik olduğu bir durum ile kesin zaferi eşitlemektedir.

Partimizin cumhuriyetçi programını kabul eden sosyal-demokratlar nasıl olup da böyle bir yanlışa düşmüşlerdir? Bu garip olguyu anlamak için, III. Kongre'nin partiden ayrılan kesime ilişkin kararına dönmek gerekiyor.* Bu karar, partimizde “ekonomizme yakın” değişik eğilimlerin yaşamayı sürdürdükleri gerçeğini gösteriyor. “Konferansçılar”ımız (bunların Martinov'un ideolojik kılavuzluğu altında olmaları hiç de anlamsız değildir), siyasal mücadele ya da sekiz saatlik işgünü için mücadeleye ilişkin ekonomistlerin söyledikleriyle tamamen aynı biçimde devrimden söz ediyorlar. Ekonomistler, doğrudan doğruya “aşamalar teorisi”ni piyasaya sürmüşlerdi: 1) haklar için

* Kararın tam metnini aktaralım:

“Kongre, partinin ekonomizme karşı savaşından bu yana geçen sürede, değişik düzeyde ve yönden ekonomizme benzer ve proleter mücadelede bilinç ögesinin önemini küçümsemeye ve onu kendiliğinden ögesine tabi kılmada ortak bir eğilim oluşturan bazı akımların RSDİP'nin içinde varolduklarını saptar. Örgütlenme sorunlarında, bu akımın temsilcileri, teoride, düzenli yürütülen parti çalışmasıyla uyumlu olmayan süreç-olarak-örgütlenme ilkesini ileri sürerken, pratikte, pek çok durumda sistematik olarak parti disiplininin sapmakta ve başka durumlarda, partinin en bilinçsiz kesimlerine, Rus yaşamının nesnel koşullarını gözönüne almaksızın, seçim ilkesinin en geniş ölçüde uygulanması düşüncesini öğütlemekte ve böylece, bugün olanaklı olan parti bağlarının tek temelini altını oymaktadır. Taktik sorunlarda, onlar, partinin liberal-burjuva partileriyle ilişkisinde tümüyle bağımsız taktikler izlenmesine karşı çıkarak, halk ayaklanmasında partimizin örgütleyici rolünü üslenmesi olanağını reddederek ve bu isteğe karşı çıkarak, partinin hangi koşulda olursa olsun geçici demokratik-devrimci bir hükümete katılmasına muhalefet ederek, parti çalışmasının kapsamını daraltmak için çaba göstermektedirler. Kongre, tüm parti üyelerini, her yerde, devrimci sosyal-demokrasinin ilkelerinden böylece kısmi sapmalara karşı etkin bir ideolojik mücadele yürütmeye çağırır; yine de, aynı zamanda bu görüşleri belli ölçüde paylaşan kişiler, parti kongrelerini ve parti tüzüğünü kabul etmeleri ve parti disiplinine tam olarak uymaları koşuluyla parti örgütlerine katılabilirler.” [Yazarın 1907 baskısına notu.]

mücadele, 2) siyasal ajitasyon, 3) siyasal mücadele; ya da 1) on saatlik işgünü, 2) dokuz saatlik işgünü, 3) sekiz saatlik işgünü. Bu “süreç-olarak-taktikler”in sonuçlarını herkes yeterince iyi biliyor. Şimdi de açık biçimde, devrimi şu aşamalara göre bölmeye çağırıyoruz: 1) çar, temsili organı topluyor; 2) bu temsili organ, “halkın” baskısıyla bir kurucu meclis kurulmasına “karar veriyor”; 3) ... menşevikler, henüz üçüncü aşama konusunda kendi aralarında anlaşmaya varamamışlardır; bunlar, halkın devrimci baskısının, çarlığın karşı-devrimci baskısıyla karşılaşacağını, bu nedenle, ya “karar”ın başarılmamış olarak kalacağını, ya da konunun halk ayaklanmasının zaferi ya da yenilgisiyle kararlaştırılacağını unutmuşlar. Konferans kararı, ekonomistlerin şu akılyürütmesinin yeniden üretimidir: işçilerin kesin zaferi, ya sekiz saatlik işgününün devrimci yoldan gerçekleştirilmesiyle, ya da on saatlik işgününün güvenceye alıp, buradan dokuz saatlik işgününe geçilmesi “karar”ıyla belirlenir... Tam olarak aynı.

Bunlara, büyük olasılıkla, kararı kaleme alanların, bir ayaklanmanın zaferi ile çarın bir temsili meclisinin toplanması “kararı”nı *aynı kefeye koymak* niyetinde olmadıkları, onların, her iki durumda da partinin taktiklerini belirlemek istedikleri biçiminde itiraz edilecektir. Buna bizim yanıtımız şudur: 1) karar metni, açıkça ve kesin olarak, bir temsili meclis *kararını* “çar üzerinde devrimin kesin zaferi” olarak tanımlar. Bu, belki özensiz bir ifade tarzının sonucudur ve karardan sonra tutanaklara bakılarak hemen düzeltilebilirdi, ama düzeltilmediği sürece tek bir anlama gelir ve bu da *Osvobojdjenje*’nin akılyürütme tarzıyla tümüyle aynıdır. 2) Kararı kaleme alanların yöneldikleri *Osvobojdjenje* tarzı akılyürütme, yeni-*İskracıla-*

rın başka yazılarında büyük bir rahatlıkla ortaya konulmaktadır. Örneğin, Tiflis Komitesi'nin organı olan (Gürcü dilinde yayınlanan ve *İskra*, N° 100'de övülen) *Sotsial-Demokrat*'ta²³ yayınlanan "Zemsky Sobor* ve Taktiklerimiz" makalesinde, "Zemsky Sobor'u faaliyetlerimizin merkezine koyan" "taktikler", "*bizim için çok büyük avantajdır*" (eklemeliyiz ki, onun toplantıya çağrılmasına ilişkin henüz kesin olarak hiç bir şey bilemiyoruz) demeye kadar varıyor. Bu yazıya ilerde yine değineceğim. 3) Devrimin zaferi durumunda olduğu gibi yenilgisi durumunda da, ayaklanmanın başarılı olması durumunda olduğu gibi ciddi bir güç olarak gelişmemesi durumunda da, partinin benimseyeceği taktiklere ilişkin ön bir tartışma yapılmasının gerekliliğine itiraz edilemez. Çar hükümetinin, liberal burjuvaziyle anlaşma niyetiyle bir temsili meclis toplamayı başarması olasıdır. Bu olası durumu gözönüne alan III. Kongre kararı, açıkça, "ikiyüzlü siyaset", "sahte demokrasi", "sözde Zemsky Sobor gibi bazı şeylerle halk temsilini karikatürleştirmek"den söz eder.** Ama asıl nokta, geçici bir devrimci hükümetle hiç bir ilgisi

* Ulusal meclis. -Ed.

** Devrim arifesinde hükümetin taktiklerine karşı takınılacak tutum konusunda bu kararın metni şöyledir:

"Mademki, bugünkü devrimci dönemde, hükümetin kendini koruma amacıyla, temel olarak proletaryanın sınıf bilincine sahip unsurlarına karşı yöneltilmiş alışılagelen baskı önlemlerini yoğunlaştırırken, aynı zamanda, 1) ödümler ve reform vaatleriyle işçi sınıfını siyasal olarak yozlaştırmayı ve böylelikle onu devrimci mücadeleden uzaklaştırmayı denemektedir; 2) aynı amaçla, işçileri komisyon ve konferanslara temsilciler seçmeye çağırarak başlayan ve sözde Zemsky Sobor gibi şeylerle halk temsilini karikatürleştirerek sonuçlanan sahte demokratik biçimler içerisinde ikiyüzlü ödün siyasetini gizlemektedir; 3) sözde kara-yüzleri örgütleyen ve halkın gerici, cahil ya da dinsel ve ırksal düşmanlıklarla körleşmiş unsurlarını devrime karşı kıskırtmaktadır,

olmadığı için bunlardan geçici bir devrimci hükümet konusundaki kararda söz edilmemiş olmasıdır. Bu olası durum, ayaklanma ve geçici devrimci hükümetin kurulması sorununu erteler; bu sorunu değiştirir vb.. Bugün sorunun asıl noktası, zafer ve yenilgiye, doğrudan ya da dolaylı yollara ilişkin olası tüm birleşimler değildir; asıl noktası, bir sosyal-demokrata, gerçekten devrimci yola ilişkindir, işçilerin kafasını karıştırmasına, zafer için temel koşulun bulunmadığı bir durumu, *Osvobojdenye* tarzında, kesin bir zafer olarak tanımlamasına izin verilemeyeceğidir. Sekiz saatlik işgünü nü bir hamlede elde etmek olanaklı olmasa bile, uzun ve dolambaçlı bir yoldan geçmek gerekse bile, proletaryayı, ertelemeye, oyalamaya, pazarlığa, ihanete ve gericiliğe karşı *koyamayacağı* duruma getiren böylesi güçsüzlüğü, böylesi zayıflığı işçilerin zaferi olarak adlandırana ne diyeceğiz? Rus devrimi, bir zamanlar *Vperyod*'da* belirtildiği

bu nedenle, RSDİP III. Kongresi tüm parti örgütlerine şu çağrıyla yapmaya karar vermiştir:

a) Ajitasyon ve propagandalarda hükümetin ödünlerinin gerici amacını teşhir ederken, bir yandan bu ödünlerin zorlamayla verildiği ve diğer yandan da otokrasinin proletaryayı tatmin edecek reformları kabul etmesinin kesinlikle olanaksız olduğu gerçeğini vurgulayın;

b) Hükümetin önlemlerinin gerçek anlamını açıklamak ve genel ve eşit oy hakkıyla, tek dereceli ve gizli oyla seçilmiş bir kurucu meclisin devrimci araçlarla toplanmasının proletarya için gerekliliğini göstermek için seçim kampanyasından yararlanın;

3) İşçi sınıfının sekiz saatlik işgünü ve diğer taleplerinin devrimci yoldan derhal gerçekleştirilmesi için proletaryayı örgütleyin;

4) Özelde kara-yüzlere ve genelde hükümetin yönettiği tüm gerici unsurların eylemlerine karşı silahlı direniş örgütleyin.” [Yazarın 1907 baskısına notu.]

* *Vperyod* gazetesi, partinin bolşevik kesiminin organı olarak Ocak 1905'te Cenevre'de yayınlandı. Ocaktan Mayıs'a kadar

gibi, belki “ölü doğmuş bir anayasa”yla sonuçlanacaktır, ama bu durum, belirleyici bir mücadele- nin arifesinde bu ölü doğmuşluğu “çarlık üzerin- de kesin bir zafer” olarak adlandıran bir sosyal- demokrasi haklı çıkarabilir mi? En kötü durum- da, bir cumhuriyet kazanamayacağımız gibi, ana- yasanın bile aldatıcı, “à la Shipov”^{24*} bir anayasa olma olasılığı da vardır, ama bir sosyal-demokra- tın cumhuriyet sloganımızı belirsizleştirmesi hoş görülebilir mi?

Elbette, yeni-İskracılar, henüz işi belirsizleş- tirmeye kadar vardırmadılar. Ama kararlarında, diğer şeylerin yanında cumhuriyet konusunda tek bir sözcük söylemeyi unutmuş olmaları gerçeği, devrimci ruhun onlardan ne derece uzaklaşmış olduğunu, cansız bilgiçliğin onları yaşanılan anın militan görevlerine ne derece körleştirdiğini en çarpıcı biçimde göstermektedir. İnanılmaz, ama gerçek. Sosyal-demokrasinin tüm sloganları, kon- feransın değişik kararlarında onaylanmış, yine- lenmiş, açıklanmış ve ayrıntılı olarak sunulmuştur –hatta işçiler tarafından vekillerin ve işyeri temsil- cilerinin seçimi bile unutulmamıştır–, ama geçici devrimci hükümet konusundaki kararda cumhu- riyetten söz etmeye fırsat bulamamışlardır. Halk ayaklanmasının “zafer”inden ve geçici bir hükü- metin kurulmasından söz etmek ve bu “adımlar” arasındaki ilişkiden ve bir cumhuriyet kazanılma- sı eyleminden söz etmemek – proletaryanın mü- cadelesine kılavuzluk etmek için değil, proletar-

18 sayı çıktı. Mayısın sonra, *Proletary*, Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisinin III. Kongresi’nin kararı gereğince RSDİP Merkez Organı olarak *Vperyod*’un yerini aldı. (Bu kongre, Mayıs ayında Londra’da yapıldı; menşevikler katılmadılar ve Cenevre’de bir “konferans” topladılar.) [*Yazarın 1907 baskısına notu.*]

* Şipov tarzı. -ç.

ya hareketinin kıcına takılmak için kararlar yazmak demektir.

Özetlersek: Kararın birinci bölümü, 1) cumhuriyet için mücadele ve gerçekten halka ait ve gerçekten kurucu bir meclisi güvenceye almak açısından geçici bir devrimci hükümetin önemi- ne ilişkin herhangi bir açıklama getirmemektedir; 2) gerçek bir zafer için temel koşulun kesin olarak bulunmadığı bir durumu çarlık üzerinde devrimin kesin zaferi ile aynı kefeye koyarak proletaryanın demokratik bilincini bozmaktadır.

IV. MONARŞİST DÜZENİN ORTADAN KALDIRILMASI VE CUMHURİYET

Kararın sonraki bölümüne geçelim:

“... Her iki durumda da böyle bir zafer, devrim döneminde yeni bir aşamayı başlatacaktır.

Toplumsal gelişmenin nesnel koşullarının bu yeni aşamada kendiliğinden ortaya çıkardığı görev, kendi toplumsal çıkarlarını karşılamak ve iktidarı doğrudan ele geçirmek için siyasal olarak özgürleşmiş burjuva toplumunun unsurları arasındaki karşılıklı mücadele sürecinde toplumsal tabakalar düzeninin ve monarşinin tümüyle kesin olarak ortadan kaldırılmasıdır.

Bundan dolayı, tarihsel niteliği bir burjuva devrimi olan bu devrimin görevlerini yerine getirmeyi üstlenecek olan geçici hükümet, öz-

gürlük sürecinde ulus içindeki uzlaşmaz karşıt sınıfların karşılıklı mücadelesini düzenlerken, sadece devrimci gelişmeyi ileriye itmekle de kalmamalı, aynı zamanda kapitalist düzenin temellerini tehdit eden etmenlerine karşı da savaşmalıdır.”

Kararın bağımsız bir parçasını oluşturan bu bölümü inceleyelim. Yukarda aktardığımız savlardaki temel düşünce, kongre kararının üçüncü maddesinde ortaya konulanlarla çakışmaktadır. Bununla birlikte, iki kararın bu parçalarının karşılaştırılması, ikisi arasındaki şu köklü farkı hemen ortaya koyacaktır. Devrimin toplumsal ve ekonomik temelini kısaca tanımlayan kongre kararı, dikkati tümüyle belirli kazanımlar için sınıfların açık mücadelesine yoğunlaştırır ve proletaryanın militan görevlerini öne koyar. Devrimin sosyo-ekonomik temelini uzun, muğlak ve karışık bir tanımlamasını yapan konferans kararı, belli kazanımlar için mücadele konusundan çok belirsiz söz ediyor ve proletaryanın militan görevlerini tamamen geriye bırakıyor. Konferans kararı, toplumun değişik unsurları arasındaki karşılıklı mücadele sürecinde eski düzenin ortadan kaldırılmasından söz ediyor. Kongre kararı, bizim, proletarya partisinin, eski düzenin ortadan kaldırılmasını gerçekleştirmemiz gerektiğinden, ama sadece gerçek bir cumhuriyetin kurulmasının eski düzenin gerçekten kaldırılmasını ifade ettiğini, bu cumhuriyeti kazanmamız gerektiğini; cumhuriyet ve tüm özgürlükler için, sadece otokrasiye karşı değil, aynı zamanda kazanımlarımızı bizden geri almaya giriştiği zaman (kesinlikle buna girişecektir) burjuvaziye karşı da savaşmamızdan söz etmektedir. Kongre kararı, belirli bir sınıfı, acil amaçları açıkça belirlenmiş bir mücadele-

yi yürütmeye çağırır. Konferans kararı ise, değişik güçlerin karşılıklı mücadelesinden ayrıntılı olarak söz eder. Kararlardan biri, etkin mücadelenin psikolojisini ifade eder, diğeri ise, edilgen izleyicinin psikolojisini ifade eder; biri, canlı eylem çağrısıyla yankılanıyor, diğeri ise, cansız bilgiçlik içinde batmıştır. Her iki karar da, bugünkü devrimin, bizim için sadece ilk adım olduğunu, onu ikinci adımın izleyeceğini ifade eder, ama bu kararlardan biri, bu birinci adımı çok hızlı biçimde atmamız gerektiğini, bunu çok hızlı biçimde geçerek cumhuriyeti kazanmamız, karşı-devrimi amansızca ezmemiz ve ikinci adım için temel oluşturmamız gerektiği sonucunu çıkarıyor. Diğer karar ise, ilk adımı laf kalabalığıyla tanımlayarak, deyim yerindeyse, çamura yatıyor ve (kaba ifadeyi hoşgörün) geniş getiriyor. Kongre kararı, marksizmin (demokratik devrimin burjuva niteliği konusunda) eski, ama sonsuza kadar yeni olan düşüncelerini bir giriş ya da öncül olarak alıyor ve bunlardan, hem demokratik devrim için, hem de sosyalist devrim için savaşılan ilerici sınıfın ileri görevlerini çıkartıyor. Konferans kararı ise, girişin ötesine geçmiyor, bu konuya tekrar tekrar geveleyip duruyor ve kurnazlık yapmaya çalışıyor.

Bu, uzun süredir Rus marksistlerinin iki kanada bölünmüşlüğü'nün ayrıımıdır: "legal marksizm" in eski günlerindeki lafebese kanat ile militan kanat ve yeni gelişen kitle hareketleri döneminin ekonomist kanadı ile siyasal kanadı. Genel olarak sınıf mücadelesinin ve özel olarak siyasal mücadelenin derin ekonomik köklerine ilişkin doğru marksist öncülden, ekonomistler, siyasal mücadeleye sırt çevirmemiz gerektiği ve siyasal mücadelenin gelişimini yavaşlatmak, onun alanını daraltmak ve amaçlarını sınırlamak gerektiği gibi ga-

rip bir sonuç çıkarıyorlardı. Siyasal kanat ise, tam tersine, bu aynı öncülden ayrı bir sonuç, yani bugünkü mücadelemizin kökleri ne kadar derinse, o kadar daha geniş, daha cesur, daha kararlı ve daha büyük bir inisiyatifle bu mücadeleyi yürütmemiz gerektiği sonucunu çıkarıyorlardı. Şimdi aynı tartışma, farklı koşullarda ve farklı biçimde yine önümüze konuluyor. Demokratik bir devrimin sosyalist bir devrimden farklı olduğu, bu devrimden “çıkarı” olanların sadece mülksüzler olmadığı, tüm burjuva toplumunun kaçınılmaz gereksinimleri ve gereklilikleri içersinde derin köklere sahip olduğu öncüllerinden – bu öncüllerden, biz, ileri sınıfın demokratik amaçlarını daha cesurca formüle etmesi, daha keskin ve tam olarak ifade etmesi, doğrudan cumhuriyet sloganını ileri sürmesi, geçici bir devrimci hükümetin gereksinim olduğu ve karşı-devrimi acımasızca ezmek için zorunlu olduğu düşüncesini yaygınlaştırılması gerektiği sonucunu çıkarıyoruz. Ama karşıtlarımız, yeni-İskracılar, bu aynı öncülden, demokratik sonuçların tam olarak ifade edilmemesi gerektiği, cumhuriyet sloganının pratik sloganlardan çıkartılabileceği, geçici bir devrimci hükümetin gereksinim olması düşüncesinin yaygınlaştırılmasından uzak durulabileceği, kurucu bir meclisin toplanmasının kesin bir zafer olarak ifade edilebileceği, karşı-devrimle savaşma görevinin bizim etkin amacımız olarak ileri sürülmesine gerek olmadığını, böylece bunun “karşılıklı mücadele süreci” gibi belirsizlikle (ve göreceğimiz gibi, yanlış formüle edilmiştir) üstünün örtülebileceği sonuçlarını çıkarmaktadırlar. Bu, siyasal önderlerin dili değil, örümcek kafalı arşivcilerin dilidir.

Yeni-İşkra grubunun kararındaki çeşitli formülasyonlar yakından incelenince, daha önce

sözü edilen temel özellikleri daha açık hale gelir. Örneğin, bize, “siyasal olarak özgürleşmiş burjuva toplumunun unsurları arasındaki karşılıklı mücadele süreci”nden söz ediyorlar. Bu kararın ele aldığı konuyu (geçici bir devrimci hükümet) akıldan tutarak, insan şaşkınlık içinde şunu soruyor: “Eğer karşılıklı mücadele sürecine gönderme yapıyorsanız, siyasal olarak *köleleştiren* burjuva toplumunun unsurları konusunda nasıl sessiz kalınabilir? ‘Konferansçılar’, devrimin zafer kazanacağını varsaydıkları için, bu unsurların şimdiden yok olduklarını gerçekten sanıyorlar mı?” Böyle bir düşünce, genel olarak saçma ve özel olarak da çok büyük politik saflığın ve siyasal miyopluğun bir ifadesi olacaktır. Karşı-devrim üzerinde devrimin zaferinden sonra, karşı-devrim yok olmayacaktır; tersine, kaçınılmaz olarak yeni ve daha gözü dönmüş bir mücadele başlatacaktır. Bizim kararımızın amacı, devrim zafer kazandığı zaman yüz yüze kalacağımız görevleri tahlil etmek olduğu için, karşı-devrimin saldırılarını püskürtme görevine çok büyük dikkat göstermek ve militan bir partinin bu yakın, acil ve yaşamsal siyasal görevlerini, bugünkü devrimci dönemden *sonra* ortaya çıkacak olanlar ya da mevcut “toplumun siyasal olarak *özgürleştirildiği*” zaman olacaklar üzerine yapılan genel tartışmaların içinde boğulmalarını sağlamaktır. Ekonomistler, siyasetin ekonomiye tabi olduğuna ilişkin herkesin bildiği gerçekleri yineleyerek acil siyasal görevleri anlama yeteneksizliklerini gizlemeye çalıştırlarsa, yeni-İskracılar da, siyasal olarak *özgürleşmiş* bir toplumun içinde ortaya çıkacak mücadelelere ilişkin herkesin bildiği gerçekleri yineleyerek, bu toplumun siyasal *özgürlüğünün* acil devrimci görevlerini anlayamamalarını gizlemeye çalışıyorlar.

Şu ifadeyi ele alalım: “toplumsal tabakalar düzeninin ve monarşinin tümüyle kesin olarak ortadan kaldırılması.” Açık anlamıyla, monarşist düzenin kesin olarak ortadan kaldırılması, demokratik bir cumhuriyetin kurulması demektir. Ama bizim iyi Martinov’umuz ve onun hayranları, bu ifadenin çok basit ve açık olduğunu düşünüyorlar. Onlar, bunu “daha da derinleştirmek”te ve daha “zekice” söylemekte ısrar ediyorlar. Bunun sonucu olarak da, bize, bir yandan derin görünmek için gülünç ve boş çabalar gösteriyorlar; diğer yandan bir slogan yerine bir tanımlama, ileriye doğru harekete geçirici çağrı yerine geriye doğru melankolik bir bakış sunuyorlar. Bir cumhuriyet için şimdi ve burada savaşılmaya istekli yaşayan insanlar değil de, sorunu *plus quam pertectum** bakış açısından *sub specie aeternitatis*** ele alan fosilleşmiş mummyalar izlenimi veriyorlar.

Devam edelim: “ ... burjuva devriminin ... bu görevlerini yerine getirmeyi üstlenecek ... geçici hükümet.” ... Burada hemen, proletaryanın siyasal önderlerinin yüzyüze oldukları somut bir sorunu bizim “konferansçılar”ın gözden kaçırmaları olgusunun sonucunu görüyoruz. Geçici bir devrimci hükümet somut sorunu, onların bakış alanında, genelde burjuva devriminin amaçlarını yerine getirecek olan geleceğin bir dizi hükümetler sorunuyla karanlıkta kalmıştır. Eğer sorunu “tarihsel olarak” incelemek isterseniz, herhangi bir Avrupa ülkesinin örneğinde, hiç de “geçici” olmayan bir dizi hükümetlerin, burjuva devriminin tarihsel amaçlarını yerine getirdiklerini, hatta devri-

* Geçmiş zamanda bir olaydan önce yaşanmış başka bir olay. (Latince) -ç.

** Sonsuzluk boyutunda. (Latince) -ç.

mi yenilgiye uğratmış hükümetlerin bile, her şeye rağmen yenilgiye uğramış devrimin tarihsel amacını yerine getirmeye zorlandıklarını göreceksinizdir. Ama “geçici devrimci hükümet” denilen şey, sözünü ettiğiniz hükümetten tümüyle ayrı bir şeydir: doğrudan devrilen hükümetin yerine geçen ve halktan gelen bir çeşit temsili kuruma değil, halk ayaklanmasına dayanan devrimci bir dönemin hükümetine verilen bir isimdir. Geçici devrimci hükümet, devrimin hemen zaferi için, karşı-devrimin girişimlerini hemen ezmek için bir mücadele organıdır ve hiç bir biçimde, genel olarak burjuva devriminin tarihsel amaçlarını yerine getirmenin bir organı değildir. Baylar, gelin, burjuva devriminin hangi amaçlarına bizim ya da şu ya da bu hükümetin ulaştıracağını tam olarak belirlemeyi geleceğin *Russkaya Starina*’nın²⁵ tarihçilerine bırakalım – bundan otuz yıl sonra bunları yapmak için yeterli zaman olacaktır; bugün bizim görevimiz, bir cumhuriyet uğruna mücadele için ve bu mücadeleye proletaryanın en etkin katılımını sağlamak için sloganlar ortaya koymak ve pratik yönergeler vermektir.

Bu nedenlerden dolayı, yukarda aktardığımız kararın bir yana bıraktığımız bölümündeki son öneriler de yetersizdir. Geçici hükümetin uzlaşmaz sınıflar arasındaki karşılıklı mücadelesini “düzenlemesi” gerektiğine ilişkin ifade, son derece yersizdir ya da her neyse beceriksizce konulmaktadır; marksistler, sınıf mücadelesinin organı olarak değil, “düzenleyicisi” olarak hizmet edecek hükümetlerin olabileceğine birilerini inandırmak için böylesine liberal, *Osvobojdenye* formülasyonlarını kullanmamalıdır... Hükümet, “sadece devrimci gelişmeyi ileriye itmekle de kalmamalı, aynı zamanda kapitalist düzenin temel-

lerini tehdit eden etmenlerine karşı da savaşmalıdır.” Ama bu “etmen”, kararda onun adına konuştuğu proletaryayı da içerir! Proletaryanın şu anda “devrimci gelişmeyi ileriye” nasıl “itebileceğini” göstermek yerine, burjuvazinin devrimin kazanımlarına karşı döndüğü zaman onunla savaşmanın belirli yollarını ve araçlarını hazırlamayı öğütlemek yerine, bize, bir sürecin genel tanımını, eylemimizin somut amaçları konusunda tek söz söylemeyen bir genel tanımını sunuyor. Yeni-İskracıların kendi görüşlerini ifade ediş yöntemi, Marks’ın diyalektik düşünceye yabancı eski materyalizm konusundaki (onun ünlü “*Feuerbach Üzerine Tezler*”indeki) düşüncesini anımsatıyor. Marks, “Filozoflar, dünyayı yalnızca değişik biçimlerde yorumladılar, ama asıl olan onu *değiştirmek*” diyor.²⁶ Aynı biçimde, yeni-İskracılar, kendi gözleri önünde olan mücadele sürecinin hoşgörülebilir bir açıklamasını ve tanımlamasını verebilirler, ama bu mücadele için doğru bir slogan ortaya koyma yeteneğine sahip değillerdir. Onlar, iyi piyadeler, ama kötü önderler olarak, bir devrimin maddi önkoşullarını kavrayan ve ileri sınıfın başında yer alan partinin tarihte oynayabileceği ve oynaması gereken etkin, öncü ve yol gösterici rolünü görmezlikten gelerek tarihin materyalist kavranışını alçaltmaktadırlar.

V.
“DEVİRİMİ İLERİYE İTMEK”
NASIL OLUR?

Kararın bir sonraki bölümünü aktaralım:

“Böylesi koşullar altında sosyal-demokrasî, tüm devrim süreci boyunca, devrimi ileriye itme olanaklarını güvenceye alacak, burjuva partilerinin tutarsız ve kendi çıkarlarını gözetten siyasetlerine karşı mücadelede sosyal-demokrasinin elini bağlamayacak ve burjuva demokrasisi içinde erimekten koruyacak bir konumu sürdürmeye çaba göstermelidir.

Bundan dolayı, sosyal-demokrasî, geçici hükümette iktidarı ele geçirme ya da iktidarı paylaşma amacını gütmemeli, ama aşırı devrimci muhalefet partisi olarak kalmalıdır.”

Devrimi ilerletme olanağını en iyi sağlayacak bir konumu tutma öğüdü, gerçekten bizi çok sevindirmektedir. İsterdik ki, bu güzel öğüde, bugünkü

siyasal durumda, halk temsilcilerinin toplanması konusunda söylentilerin dolaştığı, tahminlerin yapıldığı, görüşmelerin yürütüldüğü ve planların hazırlandığı bir dönemde, sosyal-demokrasinin devrimi şimdi nasıl ilerletebileceğinin doğrudan belirtilmesi de eşlik etsin. *Osvobojdjenje*’nin halk ile çarı “uzlaşturma” teorisinin tehlikesini anlayamayan, bir kurucu meclisin toplanması “kararı”nı zafer olarak adlandıran, geçici bir devrimci hükümetin gerektiği düşüncesinin etkin propaganda-sını yürütme görevini kendi üstüne almayan ya da demokratik cumhuriyet sloganını geri planda bırakan kimselerle devrim daha ileriye götürülebilir mi? Böylesi insanlar, gerçekte *devrimi geriye çekmektedirler*, çünkü, *pratik siyasetle* ilgili olduğu kadarıyla, onlar *Osvobojdjenje*’nin düzeyine takılıp kalmışlardır. Eğer devrim döneminde partinin şimdiki ve acil görevlerini belirleyen taktikler konusundaki bir kararda, cumhuriyet için mücadele sloganını atlamışlarsa, otokrasinin cumhuriyetle yer değiştirmesi talebini içeren bir program kabul etmiş olmalarının yararı ne? Geçici devrimci hükümet ve cumhuriyet konusunda ihtiyatlı bir suskunluğu sürdürürken, kurucu bir halk meclisinin toplanması kararının kesin zafer sayılması olgusuyla şimdi gerçekten nitelenebilen konum, *Osvobojdjenje*’nin konumudur, anayasalcı burjuvazinin konumudur! Devrimi *ilerletmek* için, onu monarşist burjuvazinin götürdüğü sınırların ötesine vardırarak için, burjuva demokrasisinin “tutarsızlığı”nı *engelleyecek* sloganları etkin biçimde üretmek, vurgulamak ve öne çıkarmak zorunludur. Mevcut durumda, bunun gibi *sadece iki* slogan vardır: 1) geçici bir devrimci hükümet, ve 2) bir cumhuriyet, çünkü kurucu halk meclisi sloganı monarşist burjuvazi tarafından *kabul edilmiş-*

tir (Osvobojdentye Birliği'nin programına bakınız) ve devrimi cansızlaştırmak, devrimin tam zaferini önlemek ve büyük burjuvazinin çarlıkta tacir pazarlığına girmesini sağlamak amacıyla kabul edildi. Ve şimdi görüyoruz ki, devrimi ilerletme yeteneğine sahip bu iki slogandan cumhuriyet sloganını konferans tümüyle unutmuş ve her ikisini de “devrimin kesin zaferi” olarak adlandırarak, geçici devrimci hükümet sloganını *Osvobojdentye'nin* kurucu bir halk meclisi sloganıyla açıkça aynı kefiye koymuştur!!

Doğrusu, hiç şüphesiz bu gerçeğin, Rus sosyal-demokrasisinin gelecekteki tarihçileri için bir kilometre taşı görevi göreçeğinden eminiz. Mayıs 1905'te toplanan sosyal-demokratların konferansı, demokratik devrimi ilerletmenin gerekliliği konusunda çok güzel sözler içeren, ama gerçekte onu geriye iten ve monarşist burjuvazinin demokratik sloganlarının ötesine geçmeyen bir karar almıştır.

Yeni-*İskra* grubu, bizi, proletaryanın burjuva demokrasisi içinde erimesi tehlikesini görmezlikten gelmekle suçlamayı seviyor. Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisinin III. Kongresi tarafından kabul edilen kararların metni temelinde, bu suçlamayı tanıtlamayı üstlenecek birilerini görmeyi çok isterdik. Karşıtlarımıza yanıtımız şudur: burjuva toplumunun içinde faaliyet yürüten bir sosyal-demokrat parti, belli durumlarda, burjuva demokrasisiyle *yan yana* yürümeksizin siyasette yer alamaz. Bu açıdan bizim aramızdaki fark, biz, devrimci ve cumhuriyetçi burjuvaziyle kaynaşmaksızın *yan yana* yürüyoruz, oysa siz, *liberal ve monarşist burjuvaziyle* kaynaşmaksızın *yan yana* yürüyorsunuz. *İşte durum budur.*

Konferans adına formüle ettiğiniz taktik slo-

ganlar, “anayasacı demokrat” partinin, yani *monarşist burjuvazinin partisinin* sloganlarıyla çakışmaktadır; üstelik bu çakışmanın farkına varmıyorsunuz ya da kavrayamıyorsunuz; böylece gerçekte, *Osvobojdenye kardeşliğinin dümen suyunda* gidiyorsunuz.

Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi’nin III. Kongresi adına formüle ettiğimiz taktik sloganlar, demokratik-devrimci ve cumhuriyetçi burjuvazinin sloganlarıyla çakışmaktadır. Rusya’da bu burjuvazi ve küçük-burjuvazi henüz büyük bir halk partisi içinde kendilerini toplamamışlardır.* Ama şimdi Rusya’da meydana gelenlerden tamamen habersiz bir kişi, böylesine bir partinin unsurlarının varlığından kuşku duyabilir. Biz, sadece sosyal-demokrat parti tarafından örgütlenmiş proletaryaya değil, bizimle yan yana yürüyebilecek olan bu küçük-burjuvaziye de kılavuzluk etmek niyetindeyiz.

Konferans, kararlarıyla, bilinçsiz olarak liberal ve monarşist burjuvazinin düzeyine *inmektedir*. Parti kongresi, kararlarıyla, bilinçli olarak, sim-sarlar gibi hareket etmeyen ve mücadele yürütme yeteneğine sahip olan devrimci demokrasi-nin unsurlarını kendi düzeyine *yükseltmektedir*.

Böyle unsurlar, çokluk köylüler arasında bulunmaktadır. Büyük toplumsal grupları siyasal eğilimlerine göre sınıflandırırken, ciddi hata yapma tehlikesine düşmeksizin, devrimci ve cumhuriyetçi demokrasiyi köylü kitleleriyle özdeşleştirebiliriz – elbette, aynı anlamda ve aynı çekinceyle ve belirtilen koşullarla sosyal-demokrasi ile işçi

* Sosyalist-devrimciler grubunun eylemlerinin nesnel anlamı, devrimci ve cumhuriyetçi burjuvazinin amaçlarına ulaşması görevine indirgenebilirse de, bu grup, böyle bir partinin çekirdeği olmaktan daha çok, aydınların bir terörist grubudur.

sınıfını özdeşleştirebiliriz. Diğer bir deyişle, ulaştığımız sonuçları şu terimlerle formüle edebiliriz de: devrimci bir dönemde, konferans, *ulus-çapında** siyasal sloganlarıyla, bilinçsizce, *toprak beyleri kitlelerinin düzeyine inmektedir*. Parti kongresi, ulus-çapında siyasal sloganlarıyla, *köylü kitlelerini devrimci düzeye yükseltmektedir*. Bu sonuç nedeniyle bizi paradoksa düşmekle suçlayabilecek bir kişiye şu önermeyi çürütmesi için meydan okuyoruz: eğer biz, devrimi başarılı bir sonuca ulaştırmaya yetecek kadar güçlü değilsek, eğer devrim, *Osvobojdjenje* anlamında bir “kesin zaferle”, yani sadece alay olsun diye kurucu meclis denilebilecek bir temsili meclisin çar tarafından toplanması biçiminde sona ererse – o zaman bu, *toprak sahibi ve büyük burjuva* unsurların ağır basacağı bir devrim olacaktır. Diğer yandan, eğer gerçekten büyük bir devrimi sonuna kadar yaşamak bize nasip olursa, eğer tarih bu sefer “düşük yapmayı” önlerse, eğer devrimi başarılı bir sonuca, sözcüğün *Osvobojdjenje* ya da yeni-*İskra* anlamında değil, kesin bir zafere ulaştırmaya yetecek gücümüz olursa, o zaman devrim, köylü ve proleter unsurların ağır basacağı bir devrim olacaktır.

Bazı insanlar, belki böylesi bir ağır basışı kabul edişimizi, yaklaşan devrimin burjuva niteliğinde olacağı görüşünden vazgeçmiş olabileceğimiz anlamında yorumlayabilirler. Bu kavramın *İskra*’da yanlış kullanıldığını gözönüne alarak, böyle yorumlamak pekala olanaklıdır. Bu nedenle, bu soruna eğilmek hiç de gereksiz olmayacaktır.

* Aynı kararlarda ele alınmış olan özel köylü sloganlarına değinmiyoruz.

VI.
TUTARSIZ BURJUVAZİYE KARŞI MÜCADELEDE
PROLETARYANIN ELİNİN BAĞLI KALMASI
TEHLİKESİ HANGİ YÖNDEN GELEBİLİR?

Marksistler, Rus devriminin burjuva niteliğine kesinlikle inanmışlardır. Bu ne demektir? Şu demektir ki, Rusya için zorunluluk haline gelmiş olan siyasal sistemde demokratik reformlar ve toplumsal ve ekonomik reformlar, kendi başlarına, kapitalizmi yıkmayı, burjuva düzenini yıkmayı içermez; tersine, onlar, ilk kez, kapitalizmin gelişiminin Asyatik biçimde değil, Avrupa biçiminde yayılması ve hızlı gelişmesi için gerçekten net bir temel yaratacaklardır; ilk kez, burjuvazinin sınıf olarak yönetmesini olanaklı kılacaktır. Sosyalist-devrimciler, metanın ve kapitalist üretimin gelişim yasalarının ilk adımları konusunda cahil olduklarından, bu düşünceyi kavrayamazlar; onlar, bir köylü ayaklanmasının tam başarısının bile, tüm toprak-

ların köylülerin çıkarına ve köylülerin istemlerine uygun olarak toprağın yeniden dağıtımının (“Tüm Toprakların Yeniden Dağıtımı” [*Cherny Perede*] ya da bu çeşit bir şey) bile, kapitalizmi hiç de yıkmayacağını, tersine, onun gelişmesi için bir itki vereceğini ve köylülerin sınıfsal çözülüşünü hızlandıracığını göremiyorlar. Bu gerçeği kavramadaki başarısızlıkları, sosyalist-devrimcileri, küçük-burjuvazinin bilinçsiz ideologları yapmaktadır. Bu gerçek üzerinde direnmek, sosyal-demokrasi için sadece teorik açıdan değil, aynı zamanda pratik siyaset açısından da çok büyük öneme sahiptir, çünkü bugünkü “genel demokratik” hareket içinde proletarya partisinin tam sınıfsal bağımsızlığı koşulu buradan çıkmaktadır.

Ama bu demek değildir ki, bir *demokratik* devrim (toplumsal ve ekonomik özüyle burjuva devrim) proletaryayı *çok fazla* ilgilendirmez. Bu demek değildir ki, demokratik devrim, hem asıl olarak büyük kapitalistlerin, mali sermayedarların ve “aydın” toprak beylerinin yararına olacak bir biçimde, hem de köylülerin ve işçilerin yararına olacak bir biçimde olamaz.

Yeni *İskracılar*, burjuva devrimi kategorisinin anlam ve önemini tümüyle yanlış anlıyorlar. Onların savlarının içinde sürekli yer alan düşünce, bir burjuva devrimi, yalnızca burjuvazinin yararlanabileceği bir devrimdir. Ve bundan daha yanlış bir düşünce olamaz. Bir burjuva devrimi, burjuvazinin, yani kapitalist toplumsal ve ekonomik sistemin sınırlarını aşmayan bir devrimdir. Bir burjuva devrimi, kapitalist gelişim için gereksinimi ifade eder ve kapitalizmin temellerini yıkmaktan çok uzaktır, zıt yönde etki yapar, onu genişletir ve derinleştirir. Dolayısıyla bu devrim, sadece işçi sınıfının çıkarlarını değil, ayrıca tüm burju-

vazinin çıkarlarını da ifade eder. İşçi sınıfı üzerinde burjuvazinin egemenliği kapitalizm altında kaçınılmaz olduğu için, bir burjuva devriminin proletaryanın çıkarlarından çok daha fazla burjuvazinin çıkarlarını ifade ettiğini söylemek tam olarak doğrudur. Ama bir burjuva devriminin proletaryanın çıkarlarını hiç ifade etmediğini düşünmek tümüyle saçmadır. Bu saçma düşüncenin özü, ya bir burjuva devrimi proletaryanın çıkarlarına ters düşer ve dolayısıyla da burjuva siyasal özgürlüklere gereksinim yoktur diyen eski narodnik teoriye dayanır, ya da burjuva siyasetine, bir burjuva devrimine ve burjuva parlamentarizmine proletaryanın her türlü katılımını yadsıyan anarşizme dayanır. Teorik açıdan bu düşünce, marksizmin, meta üretiminin varolduğu kapitalist gelişimin kaçınılmazlığıyla ilgili temel önermelerini önemsemez. Marksizm, meta üretimine dayanan ve uygar kapitalist uluslarla karşılıklı ticari ilişkilere giren bir toplumun, gelişiminin belli bir aşamasında, kendi kendine kaçınılmaz olarak kapitalist yola girdiğini öğretir. Marksizm, örneğin Rusya'nın kapitalist gelişimi önleyebileceği, kapitalizmi atlayabileceği ya da bu aynı kapitalizmin temelinde ve çerçevesi içinde, sınıf mücadelesinden başka bir yolla kapitalizmin üzerinden sıçrayabileceği şeklindeki narodnik ve anarşist saçmalıklarla bağını onarılmaz biçimde koparmıştır.

Marksizmin bütün bu ilkeleri, genelde en küçük ayrıntısına kadar ve özelde Rusya'ya ilişkin olarak tekrar tekrar tanıtılmış ve açıklanmıştır. Ve bu ilkelerden, işçi sınıfının kurtuluşunu kapitalizmin gelişiminin ötesinde başka bir yerde aranması düşüncesinin *gerici* olduğu sonucu çıkar. Rusya gibi ülkelerde, işçi sınıfı, kapitalizmden daha çok kapitalizmin yetersiz gelişmesinden sı-

kıntı çeker. Bu nedenle, işçi sınıfının, kapitalizmin en geniş, en özgür ve en hızlı gelişiminden *kesinlikle çıkarı vardır*. Kapitalizmin geniş, özgür ve hızlı gelişimini engelleyen eski düzenin tüm kalıntılarının sökülüp atılması, işçi sınıfına kesin bir yarar sağlar. Burjuva devrimi, tam olarak, geçmişin kalıntılarını, serfliğin kalıntılarını en kararlı biçimde süpürüp temizleyen ve kapitalizmin en geniş, en özgür ve en hızlı gelişimini tümüyle güveneye alan bir devrimdir.

Bu nedenle, bir *burjuva* devrimi, *proletaryaya çok büyük ölçüde yarar sağlar*. Bir burjuva devrimi, proletaryanın çıkarı açısından *mutlak* bir gerekliliktir. Burjuva devrimi, ne kadar tam ve kararlı, ne kadar tutarlı olursa, proletaryanın burjuvaziye karşı sosyalizm mücadelesi o kadar güveneye alınmış olur. Bilimsel sosyalizmin temellerini bilmeyenler, bu çıkarımı, yeni ya da garip, paradoksal görebilirler. Ve bu çıkarımdan, diğer şeylerin yanında, bir burjuva devriminin, *bir anlamda* burjuvaziden *daha çok* proletaryanın yararına *olduğu* savı çıkar. Bu sav, şu anlamda tartışmasız doğrudur: burjuvazinin, proletaryaya karşı geçmişin belli kalıntılarına, örneğin monarşiye, sürekli orduya vb. dayanması onun yararınadır. Burjuva devriminin geçmişin tüm kalıntılarını kararlılıkla süpürüp temizlemek yerine bu kalıntıların bazılarını bırakması, yani bu devrimin tam olarak tutarlı olmaması, tamamlanmaması ve kararlı ve amansız olmaması, burjuvazinin yararınadır. Sosyal-demokratlar, bu düşünceyi, burjuvazinin kendisine ihanet ettiğini, burjuvazinin özgürlük davasına ihanet ettiğini, burjuvazinin tutarlı demokrat olamayacağını söyleyerek değişik biçimlerde sıkça ifade etmişlerdir. Eğer burjuva demokrasisi yönündeki zorunlu değişimler daha yavaş, daha

tedrici, daha ihtiyatlı, daha az kararlı olursa; devrim aracılığıyla değil de reformlar aracılığıyla olursa; serfliğin “saygıdeğer” kurumlarını (monarşi gibi) olabildiğince korursa ve sıradan halkın, yani köylülerin ve özellikle işçilerin bağımsız devrimci faaliyetini, inisiyatifini ve enerjisini olabildiğince yavaş geliştirirse, burjuvaziye o kadar büyük üstünlük sağlar; çünkü böyle olmazsa, Fransızların sözüyle söylersek, işçilerin, “silahı bir omuzdan öteki omuza aktarmaları”, yani burjuva devrimini kendi ellerine almak için silahı, devrimin getireceği özgürlüğü, serflikten arındırılmış zeminde ortaya çıkacak olan demokratik kurumları burjuvaziye karşı çevirmeleri daha kolay olacaktır.

Diğer taraftan, burjuva demokrasisi yönündeki gerekli değişimlerin reformlarla değil de, devrim yoluyla gerçekleşmesi, işçi sınıfının daha çok yararınadır; çünkü reform yolu, ulusal organizmanın çürümüş parçalarının acılı biçimde yavaş çözülmesinin, oyalamanın, ertelenmenin yoludur. Ulusal organizmanın çürümesinden herkesten önce ve herkesten daha çok proletarya ve köylülük acı çeker. Devrimci yol, proletaryanın en az acı çekmesini sağlayan yoldur; çürümüş parçaların doğrudan sökülüp atılmasının yoludur; monarşinin ve onun getirdiği iğrenç, aşağılık, çürümüş ve zararlı kurumlara en az ödün vermenin ve en az dikkate almanın yoludur.

Bu nedenle burjuva-liberal basının devrimci yol olasılığından hayıflanmasının nedeni, sadece sansür, sadece “yahudi korkusu” değildir; devrim öcüsüyle çarı korkutmaya çalışmasının, devrimden kaçınma yolları aramasının, reformist bir yol için temel oluşturacak sefil reformlar uğruna yaltaklanmasının ve dalkavukluk etmesinin nedeni devrim korkusudur. Bu bakış açısı, yalnız-

ca *Russkiya Vedomosti*²⁷, *Sin Oteçestva*²⁸, *Naşa Jizn*²⁹ ve *Naşi Dni*³⁰ tarafından değil, illegal, sansürlenmeyen *Osvobojdentye* tarafından da paylaşılmaktadır. Burjuvazinin kapitalist toplumda sınıf olarak işgal ettiği konum, onun demokratik bir devrimde kaçınılmaz olarak tutarsız olmasına neden olur. Proletaryanın sınıf olarak işgal ettiği yer ise, onu tutarlı demokrat olmaya zorlar. Burjuvazi, proletaryayı güçlendireceği korkusuyla demokratik ilerlemeden korkar, geriye bakar. Proletaryanın ise, zincirinden başka kaybedecek şeyi yoktur, ama demokrasi sayesinde kazanacağı bütün dünya vardır. Bu nedenle, demokratik değişimleri gerçekleştirmede burjuva devrimi ne kadar tutarlı olursa, kendisini burjuvazinin yararına olan şeylerle o kadar az sınırlayacaktır. Burjuva devrimi daha tutarlı olursa, proletarya ve köylülüğün demokratik devrimden sağladığı çıkarlar o kadar garanti altına alınmış olur.

Marksizm, proletaryaya, burjuva devriminden uzak durmayı, ona ilgisiz kalmayı, devrimin öncülüğünü burjuvazinin üstlenmesine izin vermeyi değil, tersine, devrimde en enerjik rolü oynamayı, tutarlı proletarya demokrasisi için daha kararlı savaşmayı, devrimi sonuna kadar yürütmeyi öğretir. Rus devriminin burjuva-demokratik sınırlarının üstünden atlayamayız, ama bu sınırları çok genişletebiliriz ve bu sınırlar içinde proletaryanın çıkarları için, acil gereksinimleri için ve geleceğin bütünsel zaferi amacıyla güçlerini hazırlamasını olanaklı kılacak koşullar için savaşabiliriz ve savaşmalıyız. Burjuva demokrasisi vardır, burjuva demokrasisi vardır. Üst bir meclisin kurulmasını destekleyen ve bir yandan gizlice, sinsice, kırılmış bir anayasa için çarlıkla pazarlığa girişen, öte yandan genel oy hakkı “isteyen” Zemstvo mo-

narşisti de bir burjuva-demokrattır. Toprak beylerine ve hükümet görevlilerine karşı silaha sarılan ve “saf cumhuriyetçilik”le “çarı paketleyip göndermek”* için savaşılan köylü de bir burjuva-demokrattır. Almanya’da olduğu gibi, İngiltere’de de burjuva-demokratik rejimler vardır, Avusturya’da olduğu gibi, Amerika ve İsviçre’de de burjuva-demokratik rejimler vardır. Demokratik devrim döneminde demokrasinin dereceleri arasındaki farkı, onun değişik biçimleri arasındaki farkı göremeyen ve ne de olsa bu “bir burjuva devrimi”dir, “burjuva devrimi”nin meyveleridir sonucu çıkarmak için “zeki” sözlerle yetinen kişi, zarif bir marksist sayılmalıdır.

Bizim yeni-*İskracılar*, kendi kısa görüşlülükleriyle böbürlenene böyle zarif kişilerdir. Onlar, cumhuriyetçi-devrimci burjuva demokrasisi ile monarşist-liberal burjuva demokrasisi arasında ayırım yapmanın gerekli olduğu zamanda ve yerde, tutarsız burjuva demokratizmi ile tutarlı proleter demokratizmi arasındaki ayırım konusunda da hiç bir şey söylemeksizin, devrimin burjuva niteliği üzerine nutuk atmakla yetiniyorlar. Bugünkü devrimde *demokratik öncülük* diye bir sorun, Bay Struve ve ortaklarının haince sloganlarından farklı olan *ilerici demokratik* sloganları vurgulama diye bir sorun, toprak sahiplerinin ve fabrikatörlerin liberal pazarlıklarından farklı olan proletarya ve köylülüğün gerçek devrimci mücadelesinin acil amaçlarını açıkça ve büyük şevkle ortaya koymak diye bir sorun varken, “uzlaşmaz sınıfların karşılıklı mücadele süreci” konusunda –sanki “atkılı adam”³¹ durumundaymışlar gibi– cansıkıcı konuşmalar yapmaktan hoşnutlar. Baylar, sizin

* Bkz. *Osvobojdenye*, N° 71, s. 331, dipnot 2.

bugün gözden kaçırdığınız konunun özü şudur: devrimimiz gerçek, engin bir zaferle mi, yoksa sefil bir anlaşmayla mı sonuçlanacak? Devrimimiz proletaryanın ve köylülüğün devrimci-demokratik diktatörlüğüne kadar ulaşacak mı, yoksa Şipov tipi bir liberal anayasayla mı “tükenecek”?

İlk bakışta, bu soruyu ortaya atmakla konumuzdan tümüyle ayrıldığımız sanılabilir. Ama bu sadece ilk bakışta böyle görünür. Gerçekte, Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi’nin III. Kongresi’nin sosyal-demokrat taktikleri ile yeni-*İskra* yandaşlarının konferansının başlattığı taktikler arasında şimdiden açıkça görülen ilke farklılığının kökleri tam olarak bu soruda yatmaktadır. Yeni-*İskra* yandaşları, işçi partisinin en karmaşık, en önemli ve en yaşamsal sorunlarını, yani devrim zamanındaki taktiklere ilişkin sorunlarını çözmede ekonomizmin hatalarını canlandırmak için, geriye doğru iki değil, üç adım atmış durumdalar. Bu nedenden dolayı, ortaya koyduğumuz sorunu tüm dikkatimizle tahlil etmeliyiz.

Yeni-*İskracıların* kararının yukarıda aktarılan bölümü, sosyal-demokrasinin tutarsız burjuva siyasetine karşı mücadelede elini bağlayacağı, burjuva demokrasisi içinde eriyeceği tehlikesine işaret etmektedir. Bu tehlike düşüncesi, yeni-*İskra*’nın tüm yazınında tipik bir çizgi olarak izlenmektedir; partimizdeki ayrılığın (o zamandan beri bu ayrılıktaki tartışma konuları, ekonomizme dönüşle birlikte tümüyle arka plana itilmiştir) içerdiği ilkenin gerçek eksenidir. Ve hiç bir sözcük oyunu yapmaksızın, bu tehlikenin gerçekten var olduğunu, bugünkü zamanda, Rus devriminin doruğunda, bu tehlikenin özellikle ciddi tehlike oluşturduğunu kabul ediyoruz. Sosyal-demokrasinin biz bütün teorisyenlerine ya da yazarlarına

–kendimin de bunların arasında olduğunu söylemeyi yeğlerim– düşen acil ve aşırı ölçüde sorumluluk gerektiren görev, gerçekten tehdit oluşturan bu tehlikenin *hangi yönden* geldiğini bulmaktır. Çünkü bu anlaşmazlığın kaynağı, böyle bir tehlikenin var olup olmadığı tartışması değil, bu tartışmaya “azınlık”ın sözde *kuyrukçuluğunun* (*khvostism*) mu, yoksa “çoğunluk”un sözde devrimciliğinin (*revolutionism*) mi neden olduğudur.

Bütün yanlış yorumlamaları ve yanlış anlamları ortadan kaldırmak için, herşeyden önce sözünü ettiğimiz bu tehlikenin, konunun öznel yönünde değil, nesnel yönünde, sosyal-demokrasinin mücadelede alacağı biçimsel tutumda değil, bugünkü tüm devrimci mücadelenin maddi sonuçlarında yattığını belirtelim. Sorun, şu ya da bu sosyal-demokrat grubun burjuva demokrasisi içinde erimeyi isteyip istemediği ya da böyle bir olgunun parçası olduklarının bilincinde olup olmadıkları değildir. Kimse böyle bir şeyi ileri sürmemektedir. Herhangi bir sosyal demokratın böyle bir arzuya sahip olduğundan kuşku duyuyor değiliz ve bu, hiç de arzulama sorunu değildir. Sorun, şu ya da bu sosyal-demokrat grubun, devrim süresince burjuva demokrasisinden ayrı kimliklerini, kişiliklerini ve bağımsızlıklarını biçimsel olarak koruyup koruyamayacakları da değildir. Onlar, böyle bir “bağımsızlığı”, sadece ilan etmeyip, biçimsel olarak da koruyabilirler ve buna rağmen burjuvazinin tutarsızlığına karşı mücadelede elleri-kolları bağlı *kalabilir*. Devrimin sonal siyasal sonucu, sosyal-demokrasinin biçimsel “bağımsızlığı”na rağmen, ayrı bir parti olarak tüm örgütsel kişiliğine rağmen böyle olabilir, olayların akışı içinde proleter bağımsızlığının damgasını vuramayabilir; öylesine zayıf olabilir ki, bütününde ve son tahlil-

de, burjuva demokrasisi içinde “erimesi” her şeye rağmen tarihsel bir olgu haline gelebilir.

İşte gerçek tehlike buradadır. Şimdi bu tehlikenin hangi yönden bizi tehdit ettiğini görelim: yeni-*İskra* tarafından temsil edilen sosyal-demokrasinin sağa sapmasından mı –bizim inancımız budur–, yoksa “çoğunluk” tarafından, *Vperyod* vb. tarafından temsil edilen sosyal-demokrasinin sola sapmasından mı –yeni-*İskracıların* inancı budur–.

Bu sorunun yanıtı, işaret ettiğimiz gibi, değişik toplumsal güçlerin eyleminin nesnel bileşimine bağlıdır. Bu güçlerin ayırıcı özelliği, Rus yaşamının marksist tahliliyle teorik olarak saptanmıştır; bugün devrim sürecinde grupların ve sınıfların açık eylemiyle pratik olarak saptanmaktadır. Böylece, hem şimdi içinden geçmekte olduğumuz dönemden uzun süre önce marksistler tarafından yapılmış tüm teorik çözümlemeler, hem de devrimci olayların gelişiminin tüm pratik gözlemleri, nesnel koşullar açısından Rusya’daki devrimin iki olası yönü ve iki olası sonucu olduğunu göstermektedir. Rusya’daki ekonomik ve siyasal sistemin burjuva-demokratik çizgide değişimi zorunlu ve kaçınılmazdır. Yeryüzünde böyle bir değişimi engelleyecek hiç bir güç yoktur. Ama onu etkileyen mevcut güçlerin bileşik eylemi iki şeyden birisiyle sonuçlanabilir, değişimin iki biçiminden birisini getirebilir. Ya 1) “çarlık üzerinde devrimin kesin zaferi”yle sonuçlanır, ya da 2) bu güçler kesin zafer için yetersiz kalır ve sorun, çarlık ile burjuvazinin en “tutarsız” ve en “çıkarıcı” unsurlarının bir anlaşmasıyla sonuçlanır. Kimsenin önceden belirleyemeyeceği ayrıntıların ve bileşimlerin sonsuz karışimleri tarafından ve büyük ölçüde, şu ya da bu sonuca yöneltir.

Şimdi bu iki sonucu, önce onların toplumsal önemleri açısından ve ikinci olarak da şu ya da bu durumda sosyal-demokrasinin tutumu (“erimesi” ya da “elinin bağlanması”) açısından ele alalım.

“Çarlık üzerinde devrimin kesin zaferi” nedir? Daha önce gördük ki, bu ifadeyi kullanan yeni-İskracılar, bunun acil siyasal önemini bile kavrayamamaktadırlar. Hala bu kavramın sınıfsal özünü az da olsa anlamış görünmüyorlar. Elbette, biz marksistler, hiç bir koşulda, bir çok devrimci demokratın (Gapon tipinde) yaptığı gibi, “devrim” ya da “büyük Rus devrimi” gibi *sözcüklerle* aldatılmaya izin veremeyiz. “Çarlık”a karşı çıkan ve onun üzerinde “kesin zafer” kazanabilecek gerçek toplumsal güçlerin (herkes için tam olarak anlaşılabilir gerçek bir güç) ne olduğu zihnimizde tam olarak açıklık kazanmış olmalıdır. Böyle bir güç, büyük burjuvazinin, toprak beylerinin, fabrikatörlerin, *Osvobojdentye*’nin başını çektiği “topluluk”un gücü olamaz. Görüyoruz ki, bunlar kesin bir zafer bile istemiyorlar. Biliyoruz ki, kendi sınıfsal konumları nedeniyle, çarlığa karşı kesin bir mücadele yürütme yetenekleri yoktur; kesin bir mücadeleye girmek için özel mülkiyet, sermaye ve toprak, onların ayaklarına ağır bir pranga vuruyor. Onların, çarlığı yıkmak için çok daha fazla uğraşan proletaryaya ve köylülüğe karşı kullanmak için, bürokrasisiyle, polisiyle ve askeri güçleriyle çarlığa gereksinimleri var. Hayır, “çarlık üzerinde kesin zafer” kazanabilecek tek güç, halktır, yani, eğer temel, büyük güçleri alır ve kır ve kent küçük-burjuvazisini (“halk”ın parçasıdır) ikisi arasında dağıtırsak, proletarya ve köylülüktür. “Çarlık üzerinde devrimin kesin zaferi”, *proletarya ve köylülüğün devrimci-demokratik diktatörlü-*

ğüdür. Bizim yeni-İskracılar, *Vperyod*'un uzun süredir işaret ettiği bu sonuçtan kaçamazlar. Çarlık üzerinde kesin bir zafer kazanabilecek başka bir güç yoktur.

Ve böyle bir zafer, tam olarak bir diktatörlük olacaktır, yani kaçınılmaz olarak, “yasal” ya da “barışçıl” yoldan kurulmuş şu ya da bu kuruma değil, askeri güce, kitlelerin silahlanmasına dayanmalıdır. Proletarya ve köylülük için acil ve mutlak olarak zorunlu olan değişikliklerin gerçekleştirilmesi, toprak beylerinin, büyük burjuvazinin ve çarlığın umutsuzca direnişine yol açacağından, bu, yalnız bir diktatörlük olabilir. Bu diktatörlük olmaksızın, bu direnişi kırmak ve karşı-devrimci girişimleri püskürtmek olanaksızdır. Ama elbette, bu, sosyalist bir diktatörlük değil, demokratik bir diktatörlük olacaktır. Bu diktatörlük, (devrimci gelişmenin bir dizi ara aşamaları olmaksızın) kapitalizmin temellerini etkilemeyecektir. En iyi durumda, köylülüğün yararına toprak mülkiyetinin köklü bir yeniden dağıtımını sağlayabilir, bir cumhuriyetin kurulması dahil tam ve tutarlı bir demokrasi kurabilir, köy yaşamında değil, fabrika yaşamında da Asyatik köleliğin bütün baskıcı özelliklerini kökünden söküp atabilir, işçilerin konumunda tam bir iyileşmesi ve yaşam standartlarının yükselmesi için temel oluşturabilir ve –sonuncu olarak, ama önemsiz değil– devrim yangınına Avrupa’ya taşıyabilir. Böyle bir zafer, henüz burjuva devrimimizi bir sosyalist devrime asla dönüştürmeyecektir; demokratik devrim, burjuva toplumsal ve ekonomik ilişkilerin sınırlarını doğrudan aşmayacaktır; yine de Rusya’nın ve bütün dünyanın gelecekteki gelişimi için böyle bir zafer önemli olacaktır. Rusya’da şimdi başlamış olan devrimin bu kesin zaferi kadar hiç bir şey,

dünya proletaryasının devrimci enerjisini yükseltmez, proletaryanın tam zaferi için yolu böylesi boyutta kısaltamaz.

Böyle bir zafer olasılığı başka bir sorundur. Bu konuda, hiç de mantıksız bir iyimserlik içinde değiliz, bu görevin çok büyük zorluklarını bir an bile unutmuyoruz, ama savaşmak için yola çıktığımıza göre, zaferi istemeliyiz ve zaferin doğru yolunu gösterebilmeliyiz. Böyle bir zafere öncülük edebilecek eğilimler şüphesiz vardır. Gerçek şu ki, bizim, sosyal-demokratların proletarya kitlesi üzerindeki etkisi, henüz çok, ama çok yetersizdir; köylü kitleleri üzerindeki devrimci etki tümüyle önemsizdir; proletarya ve özellikle köylülük, hala korkulacak kadar dağınık, geri ve cahildir. Ama devrim, hızla birleştirir ve hızla aydınlatır. Devrimin gelişmesinin her adımı, kitleleri uyandırır ve onları, karşı konulmaz bir güçle, kendilerinin gerçek ve yaşamsal çıkarlarını tam ve tutarlı biçimde ifade eden tek programın, devrimci programın yanına çeker.

Mekaniğin bir yasasına göre, her etki eşdeğer bir tepki üretir. Tarihte de, bir devrimin yıkıcı gücü, büyük ölçüde, özgürlük savaşının bastırılmasının ne kadar güçlü ve uzun olduğuna ve çağı geçmiş “üstyapı” ile bugünkü çağın yaşayan güçleri arasındaki çelişkinin derinliğine bağlıdır. Uluslararası siyasal durum da, pek çok açıdan, Rus devrimi için çok elverişli yönde biçimlenmektedir. İşçi ve köylülerin ayaklanması, şimdiden başlamış bulunmaktadır; dağınık, kendiliğinden ve zayıftır, ama tartışmasız ve kuşkusuz, kararlı bir mücadele yürütme ve kesin bir zafere doğru ilerleme yeteneğine sahip güçlerin olduğunu tanıtlamaktadır.

Eğer bu güçler yetersiz kalırlarsa, çarlık, bir

tarafıta Bay Buligin'ler tarafından, öteki tarafıta Bay Struve'ler tarafından hazırlanmış olan pazarlığı sonuçlandırarak zamana sahip olabilir. O zaman her şey cüce bir anayasayla ya da daha da kötüsü, bir anayasa güldürüsüyle bile sonuçlanacaktır. Bu da, bir "burjuva devrimi" olacaktır, ama düşük, erken doğum, bir kürtaj olarak. Sosyal-demokrasi bu konuda yanılmalara uğraşmıyor, burjuvazinin ihanetçi doğasını biliyor, burjuva anayasacılarının en kasvetli, en tekdüze günlerinde, "Şipov" mutluluğu yaşarken bile, proleter sınıfı inatçı, sabırlı, sürekli eğitime işini terk etmeyecek, cesaretini yitirmeyecektir. Böyle bir sonuç, 19. yüzyılda Avrupa'daki hemen hemen tüm demokratik devrimlerin sonucuna az ya da çok benzeyebilir ve o zaman, partimizin gelişimi, zor, sert, uzun, ama bilinen ve açılmış bir iz boyunca ilerleyecektir.

Şimdi şu soru ortaya çıkar: Sosyal-demokrasi, bu iki olası sonuçtan hangisinde tutarsız ve çıkarıcı burjuvaziye karşı elin gerçekten bağlanmış, burjuva demokrasisi içinde gerçekten "erilmiş" ya da hemen hemen "erilmiş" bulacaktır.

Bu soruyu bir an bile güçlkle karşılaşmaksızın yanıtlayabilmek için, açıkça ortaya koymak yeterlidir.

Eğer burjuvazi çarlıkla anlaşıarak Rus devrimini engellemeyi başarırsa, sosyal-demokrasi, tutarsız burjuvaziye karşı savaşta gerçekten elini bağlı bulacaktır; sosyal-demokrasi, proleterya devrime kendi açık damgasını vurmayı başaramayacağı, çarlıkla proleterce ya da Marks'ın söylediği gibi "avamca" hesaplaşamayacağı anlamında, kendisini "burjuva demokrasisi içinde" erilmiş bulacaktır

Eğer devrim kesin bir zafer kazanırsa, o zaman çarlıkla Jakoben tarzda ya da isterseniz

avamca hesaplaşacağız. “Tüm Fransız terörizmi”, diye yazıyordu Marks 1848’de ünlü *Neue Rheinische Zeitung*’da, “burjuvazinin düşmanlarıyla, mutlakıyetle, feodalizmle ve darkafalılıkla avamca hesaplaşmaktan başka bir şey değildir.” (Bkz. Marks, *Nachlass*, Mehring baskısı, Cilt III, s. 211.)³² Demokratik bir devrim döneminde, Rusya’daki sosyal-demokrat işçileri “jakobenlik” öcüsüyle korkutmaya çalışanlar, Marks’ın bu sözlerinin önemini hiç durup düşündüler mi?

Rus sosyal-demokrasisinin çağdaş Jirondenleri yeni-*İskracılar*, *Osvobojdennyeciler*le kaynaşmıyorlar, ama gerçekte, sloganlarının niteliği yüzünden onların kuyruğuna takılıyorlar. Ve *Osvobojdennyeciler*, yani liberal burjuvazinin temsilcileri, otokrasiyi, soyluları ve saray erkanını gücendirmemek için, (Kanlı Nikola’nın* “halkın temsilcileri”ne [?] verdiği kabul töreninde giymek için Bay Petrunkeviç’in bir başıbozuktan ödünç aldığı eldivenler gibi, bkz. *Proletary*, N° 5**) beyaz eldivenli centilmenlere yakışır biçimde sevecen ve terbiyeli davranarak –özenli, hiç bir şeyi kırmaksızın–, otokrasiyle nazikçe, reformist bir yoldan, teslimiyetçi biçimde hesaplaşmak istiyorlar.

Çağdaş sosyal-demokrasinin Jakobenleri –bolşevikler, *Vperyodcular*, *Syezdovcular*, *Proletaryciler* (yani *Vperyod* yanlıları, “Kongre” grubu ya da *Proletary* yanlıları)–, verilmiş ve türetilmiş tüm adlarıyla bolşevikler, sloganlarıyla, devrim-

* 6 Haziran 1905’te II. Nikola’nın Zemstvo temsilcilerine verdiği kabul töreni. Bu temsilciler, “yenilenmiş anayasa”nın oluşturulması için halkın temsilcilerinin toplanması ricasını ilettiler. Rica, ne serbest seçimleri güvenceye alınması talebini, ne de genel, doğrudan ve eşit oy hakkı talebini içeriyordu.

** “Çocuk Eldivenli ‘Devrimciler’”, 13 (26) Haziran 1905. (*Toplu Yapıtlar*, Cilt 8, s. 526-530. -Ed.)

ci ve cumhuriyetçi küçük-burjuvaziye ve özellikle köylülüğü, bir sınıf olarak proletaryanın tutarlı demokratizmi düzeyine yükseltmek istiyorlar. Onlar, halkın, yani proletarya ve köylülüğün, özgürlüğün düşmanlarını acımasızca yok ederek, onların direncini zorla ezerek, serfliğin, Asyatik barbarlığın ve insan aşağılanması her türlü lanetli kalıntılarına karşı hiç bir ödün vermeden, monarşi ve aristokraziyle “avamca” hesaplaşmasını istiyorlar.

Bu, elbette, 1793’ün Jakobenlerini taklit etmeyi, onların görüşlerini, programlarını, sloganlarını ve eylem yöntemlerini benimsemeyi zorunlu olarak önerdiğimiz anlamına gelmez. Böyle bir şey yok. Bizim programımız, eski bir program değil, yeni bir programdır – Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi’nin asgari programıdır. Biz yeni bir slogana sahibiz: Proletaryanın ve köylülüğün devrimci-demokratik diktatörlüğü. Devrimin gerçek zaferini görecektik kadar yaşarsak, tam bir sosyalist devrim için çaba gösteren işçi sınıfı partisinin niteliğine ve amaçlarına uygun yeni eylem yöntemlerimiz de olacaktır. Karşılaştırmayla açıklamak istediğimiz tek şey, 20. yüzyılın ilerici sınıfının, proletaryanın temsilcilerinin, yani sosyal-demokratların, 19. yüzyılın ilerici sınıfının temsilcilerinin, burjuvazinin, Jirondenler ve Jakobenler biçiminde iki kanada bölünmüşlüğüne benzer biçimde iki kanada (oportünist ve devrimci) bölünmüş olmalarıdır.

Sadece demokratik devrimin tam bir zaferiyle, tutarsız burjuvaziye karşı mücadelede proletaryanın eli serbest kalacaktır; sadece bu zaferle, proletarya, burjuva demokrasisi içinde “erimeyecek”, tüm devrime, proleter ya da daha doğrusu proleter-köylü damgasını vuracaktır.

Kısacası, proletaryanın, tutarsız burjuva demokratlarına karşı mücadelede elinin bağlı kalmasını önlemek için, yeterli sınıf bilinci ve köylülüğü devrimci bilince yükselecek, köylülüğün saldırılarını yönetecek ve böylece bağımsız olarak tutarlı proleter demokratizmin çizgisini izleyecek yeterli gücü olmalıdır.

Tutarsız burjuvaziye karşı mücadelede elimizin bağlı kalması tehlikesi sorununa, yeni-*İşkra* grubu tarafından böylesine beceriksizce ele alınan soruna ilişkin durum budur. Burjuvazi her zaman tutarsız olacaktır. Eğer memnun edilirse, burjuva demokratları halkın içten dostları olarak kabul etmemizi sağlayabilecek koşullar ve maddeler* ileri sürmeye kalkışmaktan daha saf ve daha boş hiç bir şey yoktur. Sadece proletarya, demokrasinin tutarlı bir savaşçısı olabilir. Sadece köylü kitleleri kendisinin devrimci mücadelesine katılırlarsa, demokrasinin muzaffer bir savaşçısı olabilir. Eğer proletarya bunun için yeterince güçlü değilse, burjuvazi demokratik devrimin başında olacak ve devrime tutarsız ve bencil bir nitelik verecektir. Proletaryanın ve köylülüğün devrimci-demokratik diktatörlüğünün dışında hiç bir şey bunu önleyemez.

Böylece, yeni-*İşkra* taktiklerinin, nesnel anlamıyla, *burjuva demokratlarına avantaj sağladığı* tartışmasız sonucuna ulaşıyoruz. Plebisite, uzlaşma ilkesine ve parti yazınının partiden ayrılmasına kadar her yolu kullanarak örgütsel dağılımı öğütlemek, silahlı ayaklanma amacını küçümsemek, devrimci proletaryanın halkçı siyasal slo-

* III. Kongre'de reddedilen Starover'in³³ kararında ve konferansın aynı ölçüde kötü olan kararında yapılmaya çalışıldığı gibi.

ganlarını monarşist burjuvazinin sloganlarıyla karıştırmak, “çarlık üzerinde devrimin kesin zaferi” için gerekli olanları çarpıtmak – bunların hepsi, devrimci bir dönemde, zaferin tek yolunu göstermek ve halkın devrimci ve cumhuriyetçi unsurlarının hepsini proletaryanın sloganları etrafında toplamak yerine, proletaryanın kafasını karıştıran, örgütsüzleştiren, kavrayışını bozan ve sosyal-demokrasinin taktiklerini küçümseyen *kuyrukçu* siyaseti içerir.

Kararı tahlil ederek ulaştığımız bu sonucu desteklemek için, bu aynı soruna başka açılardan yaklaşalım. Önce, Gürcü *Sotsial-Demokrat*’ta saf ve açık sözlü bir menşeviğin yeni-*İskra*’yı nasıl tanımladığını görelim. İkinci olarak, mevcut siyasal durumda yeni-*İskra*’nın sloganlarından gerçekte kimlerin yararlandığına bakalım.

VII. “TUTUCULARI HÜKÜMETTEN TASFİYE ETME” TAKTİKLERİ

Az önce değindiğimiz Tiflis menşevik “Komitesi”nin organındaki makale (*Sotsial-Demokrat*, No. 1), “Zemski Sobor ve Taktiklerimiz” başlığını taşıyor. Makalenin yazarı, henüz programımızı tümüyle unutmamış; cumhuriyet sloganını ileri sürüyor, ama taktikleri şöyle ele alıyor:

“Bu amaca (cumhuriyet) ulaşmada iki yol gösterilebilir: ya hükümet tarafından toplanmakta olan Zemsky Sobor’u tümüyle görmezlikten gelmek ve hükümeti silah zoruyla yenilgiye uğratmak, devrimci bir hükümet kurmak ve kurucu meclisi toplamak, ya da Zemski Sobor’u eylemimizin merkezi olarak ilan etmek, silah zoruyla onun bileşimini ve faaliyetlerini etkilemek, kendisini kurucu meclis

olarak ilan etmeye zorlamak ya da onun aracılığıyla bir kurucu meclis toplamak. Bu iki taktik birbirinden kesin olarak ayrılır. Bunlardan hangisinin bize daha yararlı olduğunu görelim.”

Rus yeni-*İskracı*sı, tahlil ettiğimiz karara sonradan dahil edilen düşünceleri böyle ortaya koyuyor. Bunun Tsuşima savaşı³⁴ önce, Buligin “planı” henüz günışığına çıkmadığı bir zamanda yazıldığına dikkat edin. Liberallerin bile sabrı tükeniyor ve legal basının sayfalarında güvensizliklerini ifade ediyorlar; ama yeni-*İskracı* sosyal-demokrat, liberallerden daha saf olduğunu tanıtıyor. Zemski Sobor’un “toplanmakta olduğu”nu beyan ediyor ve çara öylesine güveniyor ki, henüz varolmayan Zemski Sobor’un (ya da belki, “Devlet Duması”nın ya da “Yasamalı Danışma Meclisi”nin?) eylemimizin merkezi olmasını öneriyor. Konferansta kabul edilen kararın yazarlarından daha açıksözlü ve daha dürüst olan Tiflisli yazımız, (eşsiz bir saflıkla ileri sürdüğü) iki “taktiği” aynı kefeye koymuyor, ama ikincisinin daha “yararlı” olduğunu beyan ediyor. Dinleyelim:

“Birinci taktik. Bildiğiniz gibi, yaklaşan devrim bir burjuva devrimidir, yani amacı, mevcut sistemde, yalnız proletaryanın çıkarlarına değil, burjuva toplumunun tümünün çıkarlarına olan bazı değişiklikler yapmaktır. Tüm sınıflar hükümete karşıdır, hatta kapitalistlerin kendileri bile. Militan proletarya ve militan burjuvazi, belli bir anlamda birlikte yürüyor ve farklı yönlerden otokrasiye birlikte saldırıyorlar. Hükümet, tümüyle tecrit edilmiş durumda ve halkın sempatisine sahip değil. Bu nedenle onu yıkmak çok kolaydır. Bir bütün olarak Rusya proletaryası, henüz yeterli sınıf bilincine sahip değildir ve devrimi kendi başına yürütebilecek kadar örgütlü değildir. Ve bunu ya-

pabilecek durumda olsaydı, bir proleter (sosyalist) devrim yapardı, bir burjuva devrim değil. Dolayısıyla, hükümetin müttefiksiz kalması, muhalefeti ayıramaması, burjuvaziyle ittifak kuramaması ve proletaryayı tecrit edememesi bizim çıkarımızdır.”

Öyleyse, çarlık hükümetinin burjuvazi ile proletaryayı ayıramaması proletaryanın çıkarıdır! Bu Gürcü organın *Osvobojdenye* yerine *Sotsial-Demokrat* adını alması bir hata değil mi? Ve onun demokratik devrim konusundaki eşsiz felsefesine dikkat edin! Bu zavallı Tiflislinin “burjuva devrimi” kavramının bilgiççe *kuyrukçu* yorumuyla onmaz bir kafa karışıklığı içinde olduğu açık değil mi? Demokratik devrimde proletaryanın tecrit edilme olasılığı sorununu tartışıyor, ama *unutuyor...* önemsiz bir şeyi unutuyor... köylülüğü! Proletaryanın olası müttefiki olarak toprak sahibi Zemstvocuları biliyor ve tercih ediyor ve köylülerin farkında değil. Ve üstelik Kafkasya’da! Uslamlama yöntemiyle Yeni-*İskra*’nın, devrimci köylülüğü müttefikimiz konumuna yükseltmek yerine monarşist burjuvazinin düzeyine indirdiklerini söylediğimizde haklı değil miydik?

“Tersi durumda, proletaryanın yenilgisi ve hükümetin zaferi kaçınılmazdır. Otokrasi bunun için çabalamaktadır. Zemski Sobor’da, şüphesiz soyluluğun, Zemstvoların, kentlerin, üniversitelerin ve benzer burjuva kurumların temsilcilerini kendi safına çekecektir. Küçük ödümlerle onları yatıştırmaya çalışacak ve böylelikle onlarla uzlaşacaktır. Bu yolla güçlenerek tüm darbelerini tecrit edilmiş emekçi sınıfa yöneltecektir. Böylesi bir talihsiz sonucu önlemek bizim görevimizdir. Ama bu, birinci yöntemle yapılabilir mi? Varsayalım ki Zemki Sobor’a hiç önem vermedik, ayaklanma hazırlığına başla-

dık ve günün birinde silahlı ve savaşmaya hazır olarak sokaklara çıktık. Sonuçta, bir değil, iki düşmanla çarpışmak zorunda kalacağız: hükümet ve Zemski Sobor. Biz hazırlık yaparken, onlar anlaşmaya varmaya çalışacaklar, birbirleriyle bir anlaşmaya varacaklar, kendileri için avantajlı bir anayasa hazırlayacaklar ve iktidarı kendi aralarında paylaşacaklar. Bu taktikler, doğrudan hükümetin yararınadır ve biz en enerjik biçimde buna karşı çıkmalıyız...”

Açıksözlülük buna denir! “Biz hazırlık yaparken” hükümet burjuvaziyle anlaşmaya varacağı için, bir ayaklanmayı hazırlama “taktikler”ini kesinlikle reddetmeliyiz! En koyu “ekonomizm”in eski yazınında bile, devrimci sosyal-demokrasiyi böylesine aşağılamaya yakın herhangi bir şey bulunabilir mi? Şurada ya da burada işçilerin ve köylülerin ayaklanma ve patlamalarının ortaya çıktığı gerçektir. Ama Zemski Sobor, bir Buligin vaadidir. Ve Tiflis kentinin *Sotsial-Demokrat*’ı bir ayaklanma hazırlığı taktiğini reddetmeye ve bir “etki merkezi”ni, Zemski Sobor’u beklemeye karar veriyor...

“... İkinci taktik, tersine, Zemski Sobor’u kendi gözetimimiz altına almayı, ona kendi istediği gibi hareket etme ve hükümetle bir anlaşmaya girme olanağı vermemeyi içerir.*

Zemski Sobor’u otokrasiye karşı savaştığı ölçüde destekleriz ve otokrasiyle uzlaştığı zaman onunla savaşırız. Enerjik müdahaleyle ve güç yoluyla milletvekilleri arasında ayrılık yaratacağız,** radikalleri kendi saflarımıza çeke-

* Peki Zemskvocular kendi isteklerinden hangi araçlarla yoksun bırakılabilir? Belki özel bir turnusol kağıdı kullanarak?

** Hey tanrım! İşte “derin” taktik diye buna denir! Sokaklarda savaşmaya yeterli güç yok, ama “güç yoluyla” “milletvekilleri arasında ayrılık” yaratılabilir! Dinle Tiflisli yoldaşım, insan

ceğiz, tutucuları hükümetten tasfiye edeceğiz ve böylece tüm Zemski Sobor’u devrim yoluna sokacağız. Bu taktikler sayesinde hükümet her zaman tecrit olmuş olacak, muhalefet güçlenecek ve böylece demokratik sistemin kurulması kolaylaşacaktır.”

Vah vah! Biri çıksın da, şimdi yeni-*İskracı*ların ekonomizmin en kaba biçimine kayışlarını abarttığımızı söylesin. Bu, gerçekten ünlü böcek tozu na benzer: önce böceği yakalayacaksınız, sonra tozu serpeceksiniz ve böceği öldüreceksiniz. *Güç* yoluyla Zemski Sobor milletvekilleri bölünecek, “tutucular hükümetten tasfiye edilecek” – ve *tüm* Zemski Sobor *devrim yolunu* tutacak... Hiç bir biçimde “Jakoben” silahlı ayaklanma olmayacak, ama böylesine kibarca, hemen hemen parlamenter yoldan, *Zemski Sobor üyeleri* “etkilenecek”.

Zavallı Rusya! Her zaman Avrupa’nın bir kenara attığı eski moda başlıkları giydiği söylenmiştir. Henüz parlamentomuz yok, hatta Buligin bile parlamento sözü vermiş değil, ama her çeşit parlamenter alıklığa (*crétinisme*)³⁵ sahibiz.

“... Bu müdahale nasıl gerçekleştirilecektir? Herşeyden önce, genel ve eşit oy hakkı, tek dereceli seçim ve gizli oya temelinde Zemski Sobor’un toplanmasını talep edeceğiz. Bu seçim yönteminin ilanıyla* zamandaş olarak, seçim kampanyalarının yürütülmesinde tam özgürlük, yani toplanma, konuşma ve basın özgürlüğü, seçmenlerin ve adayların dokunulmazlığı, bütün siyasal tutsakların serbest bırakılması yasalaştırılmalıdır.** Seçimler için, hal-

yalan söyleyebilir, ama bunun da bir sınırı olduğunu bilmelidir...

* *İskra*’da mı?

** Nikola tarafından mı?

kı bilgilendirmek ve hazırlamak amacıyla bize yeterli zamanı sağlayacak ölçüde geç bir tarih saptanmalıdır. Sobor'un toplanmasına ilişkin kuralların hazırlanması İçişleri Bakanı Buligin'in başkanlığındaki bir komisyona bırakıldığı için, bu komisyona ve komisyon üyelerine baskı yapmalıyız.* Eğer Buligin komisyonu taleplerimizi yerine getirmeyi reddederse** ve oy hakkını sadece mülk sahibi sınıflara tanırorsa, o zaman bu seçimlere müdahale etmeliyiz ve devrimci araçlarla seçmenleri ilerici adayları seçmeye zorlamalıyız ve Zemski Sobor'da bir kurucu meclis talep etmeliyiz. Son olarak, tüm olası önlemlerle, gösteriler, grevler ve gerekli olursa ayaklanmayla, Zemski Sobor'u bir kurucu meclis toplamaya ya da kendisinin kurucu bir meclis olduğunu ilan etmeye zorlamalıyız. Silahlı proletarya, kurucu meclisin koruyucusu olmalı ve ikisi birlikte*** demokratik bir cumhuriyete doğru yürümelidirler.

Sosyal-demokrat taktikler işte bunlardır ve yalnızca bunlar bizi zafere götürür.”

Okuyucu, bu inanılmaz saçmalığın, yetkisiz ya da etkisiz bir yeni-*İskra* yandaşının yazısında yer alan toy bir girişim sanmamalıdır. Hayır, bu, yeni-*İskracı* bir komitenin, Tiflis komitesinin organında söyleniyor. Dahası da var. Bu saçmalık, N° 100'de “*İskra*” tarafından açıkça onaylanmıştır ve burada *Sotsial-Demokrat*'ın söz konusu olan sayısına ilişkin şunları okuyoruz:

“*Birinci sayı, canlı ve ustaca hazırlanmış-*

* “Tutucuların hükümetten tasfiye edilmesi” taktiğinin anlamı budur!

** Bu doğru ve derin taktikleri izleyecek olursak, kesinlikle böyle bir şey olamaz!

*** Hem silahlı proletarya, hem de “hükümetten tasfiye edilmiş” tutucular?

tır. Yetenekli bir editör ve yayıncının deneyimli elleri hissediliyor... Gazetenin, yüklendiği görevleri parlak bir biçimde yürüteceği tam bir güvenle söylenebilir.”

Evet! Eğer bu görev, yeni-İskracılığın ideolojik çürümesini tümüyle ve her açıdan açıkça göstermekse, o zaman bu görev gerçekten de “parlak biçimde” yerine getirilmiştir. Hiç kimse yeni-İskra’nın liberal burjuva oportünizminin düzeyine düşmesini, bu kadar “canlı, ustaca ve yetenekli” biçimde ifade edemezdi.

VIII.
OSVOBOJDENYECİLİK
VE YENİ-İSKRACILIK

Şimdi yeni-İskracılığın siyasal anlamının başka bir çarpıcı belgelenmesine geçelim.

Bay Struve, “Yönümüzü Nasıl Bulacağız” (*Osvobojdenye*, N° 71) başlıklı parlak, dikkate değer ve çok öğretici makalesinde, aşırı uçtaki partilerimizin “program devrimciliği”ne karşı savaş açıyor. Bay Struve, özellikle kişisel olarak benden hoşnut değildir.* Benim açımdan ise, Bay Struve,

* “Bay Lenin ve arkadaşlarının devrimciliğiyle karşılaştıldığında, Bebel’in ve hatta Kautsky’nin Batı-Avrupa sosyal-demokrat devrimciliği oportünizmdir; ama bu ılımlılaştırılmış devrimciliğin bile temelleri tarih tarafından oyulmuş ve süpürülmüştür.” Çok öfkeli bir saldırı. Ama Bay Struve’nin, ölmüşüm gibi her şeyi benim üstüme yıkabileceğini düşünmesi hatadır. Bu, asla kabul edemeyeceğini bildiğim Bay Struve’ye meydan oku-

beni ancak bu kadar hoşnut edebilirdi: yeni-*İskracı*ların yeniden uyanan ekonomizmine ve “sosyalist-devrimciler”in gösterdikleri tam ilkesizliğe karşı savaşta daha iyi bir müttefik bulamazdım. Sosyalist-devrimcilerin taslak programında yaptıkları marksizme ilişkin “düzeltmeler”in ne kadar gerici olduklarını Bay Struve’nin ve *Osvobojdjenje*’nin nasıl tanıtladığına bir başka sefer değineceğiz. Bay Struve’nin yeni-*İskracı*ları *ilke olarak* onayladığı her zaman, bana yapmış olduğu dü-rüst, sadık ve gerçek hizmetlerden sıkça* söz et-

mak için bana yeterlidir. Ben, ne zaman ve nerede “Bebel ve Kautsky’nin devrimciliği”ne oportünizm demişim? Ben, ne zaman ve nerede uluslararası sosyal-demokrasi içinde Bebel ve Kautsky akımıyla *özdeş olmayan* özel bir akım yarattığımı iddia etmişim? Ne zaman ve nerede Bebel ve Kautsky ile benim aramda ayrılıklar –örneğin Breslau’da tarım sorunu üzerine Bebel ile Kautsky arasında ortaya çıkan ciddi ayrılığa benzeyen ayrılıklar³⁶– ortaya çıkmıştır? Bay Struve bu üç soruyu yanıtlamaya çalışsın bakalım.

Ve okurlarımıza şunu söylüyoruz: liberal burjuvazi, *her yerde* ve her zaman belirli ülkelerde, yandaşlarını o ülkenin sosyal-demokratlarının çok mantıksız olduklarını, oysa komşu ülkedeki yoldaşlarının “iyi çocuklar” olduklarına inandıracak yöntemler kullanır. Alman burjuvazisi, Bebel’lere ve Kautsky’lere “iyi çocuklar” olan Fransız sosyalistlerini *yüzlerce kez* örnek olarak gösteriyor. Fransız burjuvazisi yakın zamanda “iyi çocuk” Bebel’i Fransız sosyalistlerine örnek olarak göstermiştir. Bu, eski bir oyundur Bay Struve! Böyle oltayı yutacak sadece çocuklar ve cahiller bulacaktır. Uluslararası devrimci sosyal-demokrasinin program ve taktiklere ilişkin bütün büyük sorunlarda tam bir oybirliği en yadsınamaz bir gerçektir.

* Okura, “Ne Yapmamak Gerekir?” makalesinin (*İskra*, N° 52), oportünistlere ödün yönünde “kayda değer bir dönüş” olarak *Osvobojdjenje* tarafından büyük gürültü ve yaygarayla onaylandığını anımsatalım. Yeni-*İskra*’nın düşüncelerinin arkasındaki ilkelerin yönelimi, Rusya sosyal-demokratları arasındaki ayrılıkla ilgili bölümde *Osvobojdjenje* tarafından özellikle övülmüştür. Troçki’nin “Siyasal Görevlerimiz” broşürünü yorumlayan *Osvobojdjenje*, bu yazarın düşünceleri ile bir zamanlar *Raboçeye Dyelo*’cu Kriçevski, Martinov, Akimov tarafından yazılmış ve söylenmiş olanlarla arasındaki benzerliğe işaret etmiş-

miştik ve şimdi bir kez daha söz edeceğiz.

Bay Struve'nin makalesi, sadece geçerken değinebileceğimiz çok ilginç bir takım ifadeler içermektedir. Bay Struve, "sınıf mücadelesiyle değil, sınıf işbirliğiyle Rus demokrasisini yaratmak" niyetindedir, ki bu durumda "toplumsal olarak ayrıcalıklı aydınlar" (Bay Struve'nin gerçek bir yüksek sosyete... uşağı inceliğiyle önünde eğildiği "kültürlü soylular"a benzer bir şey) "toplumsal konumunun" ağırlığını (para kesesinin ağırlığını) bu "sınıfsız" partiden yana koyacaktır. Bay Struve, "burjuvazinin korktuğu ve proletaryayı ve özgürlük davasını sattığı yolundaki radikal klişe görüşün" değersizliğini gençliğe göstermek istediğini ifade etmektedir. (Biz, bu isteği yürekten karşılıyoruz. Hiç bir şey, marksizm yanlısı bu "klişe" görüşün doğruluğunu Bay Struve'nin ona karşı açtığı savaştan daha iyi tanıtlayamaz. Lütfen Bay Struve, bu parlak planınızdan sakın vazgeçmeyin!)

Konumuzun amacı açısından, havadan böylesine çabuk nem kapan Rus burjuvazisinin siyasal olarak duyarlı bu temsilcisine karşı, bugün savaşmakta olduğu *pratik* sloganları işaret etmek önemlidir. Birincisi, cumhuriyetçilik sloganına karşı savaşıyor. Bay Struve, bu sloganın "halk kitleleri için anlaşılabilir ve yabancı" olduğundan kesinlikle emindir (şunu eklemeyi unutmuş: burjuvazi için anlaşılabilir, ama yararsızdır!). Bay Struve'nin bizim kitle toplantılarındaki ve inceleme çevrelerimizdeki işçilerden ne yanıt alacağı-

tir. (*Vperyod*'ta yayınlanan "Nazik Bir Liberal" başlıklı bildiriye bakınız.) *Osvobozhdenye*, Martinov'un iki diktatörlük konusundaki broşürünü çok iyi karşılamıştı (bkz. *Vperyod*, № 9). Sonuç olarak, Starover'in eski-*İskra*'nın "önce sınır çizgilerini çek, sonra birleş" eski sloganına ilişkin gecikmiş yakınmaları *Osvobozhdenye* tarafından özel bir sempatiyle karşılanmıştı.

nı görmek isterdik. Belki işçiler halk değildir? Ya köylüler? Bunlar, Bay Struve'nin "saf cumhuriyetçilik" ("çarı kapı dışarı etmek") dediği şeye kapılıyorlar – ama liberal burjuvazi, saf cumhuriyetçiliğin yerini bilinçli cumhuriyetçiliğin değil, bilinçli monarşizmin alması gerektiğine inanıyor! *Ça dépend*, Bay Struve; bu, koşullara bağlıdır. Hem çarlık, hem de burjuvazi, köylülüğün koşullarında büyük toprak mülkiyetinin zararına köklü iyileşmelere karşı çıkmamazlık edemezler, oysa işçi sınıfı, bu açıdan köylülüğe yardım etmeden edemez.

İkincisi, Bay Struve, "bir iç savaşta, saldıran tarafın her zaman haksız olduğu tanıtlanmıştır" diye bize güvence veriyor. Bu düşünce, yukarda sözü edilen yeni-*İskra* düşünce yönelimine çok yakındır. Elbette, iç savaşta saldırının *her zaman* avantajlı olduğunu söyleyecek değiliz; hayır, bazen savunma taktikleri *bir süre için* zorunludur. Ama 1905 Rusyasında Bay Struve'nin yaptığı gibi bir öneriyi uygulamaya kalkmak, "klişe radikal görüş"ün ("burjuvazi korkuyor ve özgürlük davasına ihanet ediyor") biraz olsun doğruluk gösterdiği demektir. Her kim bugün otokrasiye ve gericiliğe saldırımayı reddediyor, böyle bir saldırı için hazırlık yapmıyor, bunu savunmuyorsa, boşyere kendisini devrim yandaşı olarak adlandırır.

Bay Struve şu sloganları suçluyor: "gizlilik" ve "kargaşa" (kargaşa, "minyatür bir ayaklanmadır"). Bay Struve bunların her ikisini de küçümüyor – ve bunu "kitlelere yakınlaşma" açısından yapıyor. Bay Struve'ye, örneğin *Ne Yapmalı?*'da – kendi açısından aşırı devrimci bir yapıt– kargaşayı savunan bir bölüm gösterip gösteremeyeceğini sormak isterdik. Gizliliğe ilişkin olarak, örneğin, bizimle Bay Struve arasında gerçekten büyük bir

ayrılık var mıdır? Her ikimiz de Rusya'ya “gizlice” sokulan “illegal” gazetelerde çalışmıyor muyuz ve *Osvobojdjenje* Birliği'nin ya da RSDİP'nin “gizli” gruplarında hizmet etmiyor muyuz? İşçilerimizin kitle toplantıları çokluk “gizlice” toplanıyor – bu günahı işliyoruz. Ama *Osvobojdjenje* Birliği'nin baylarının toplantıları neyin nesi? Kibirlenmeye ve küçümsenen gizliliğin küçümsenen partizanlarına tepeden bakmayı gerektiren bir neden var mı Bay Struve?

Doğrudur, işçilere silah sağlanması tam gizlilik gerektirir. Bu noktada Bay Struve çok açık sözlüdür. Sadece dinleyin: “Silahlı ayaklanma ya da teknik anlamda bir devrim açısından, sadece demokratik programdan yana kitle propagandası, genel silahlı ayaklanma için sosyo-psikolojik koşulları yaratabilir. Bu yüzden, bugünkü kurtuluş mücadelemizin kaçınılmaz gereğinin bir silahlı ayaklanma olduğu bakış açısından bile –ki bu görüşü paylaşmıyorum–, kitlelerin demokratik reform düşüncesiyle donatılması en temel ve en zorunlu görevdir.”

Bay Struve, konudan kaçmaya çalışıyor. Devrimin zaferi için ayaklanmanın gerekliliğinden söz etmek yerine bir ayaklanmanın kaçınılmazlığından söz ediyor. Ayaklanma –hazırlıksız, kendiliğinden, dağınık– şimdiden başlamış bulunuyor. Hiç kimse bunun bütünsel ve tam bir silahlı halk ayaklanmasına doğru gelişeceğine güvenemez, devrimci güçlerin durumuna (ki mücadele sürecinin içinde tam olarak saptanabilir), hükümetin ve burjuvazinin tutumlarına ve önceden kesinlikle saptanamayacak başka koşullara bağlıdır. Bazı belli olaylar tarafından mutlak olarak belirleneceği anlamında, Bay Struve'nin yaptığı gibi kaçınılmazlıktan söz etmek anlamsızdır.

Eğer bir devrim partizanı olmak istiyorsanız, *devrimin zaferi için* ayaklanmanın gerekli olup olmadığını, ayaklanma için hemen ve enerjik hazırlığı savunmanın ve bu hazırlığı yapmanın, bunu büyük bir gayretle yaymanın gerekli olup olmadığını tartışmak zorundasınız. Bay Struve şu farklılığı anlamamazlık edemez: örneğin genel oy hakkının –ki bir demokrat için tartışılmaz bir haktır– bugünkü devrimde elde edilmesinin kaçınılmaz olup olmadığı sorununu –siyasal faaliyet içindeki insanlar için tartışılabilir ve acil olmayan bir sorundur– öne çıkararak, bu hakkın gerekliliği sorununun üstünü örtemez. Bir ayaklanmanın gerekliliği konusundan yan çizen Bay Struve, liberal burjuvazinin siyasal tutumunun içindeki en derin özü ifade ediyor. Birinci planda, burjuvazi, otokrasiyi ezmek yerine onunla pazarlığa oturmayı tercih eder; ikinci olarak, burjuvazi, her durumda silahlı mücadeleyi işçilerin omuzlarına yükler. Bay Struve’nin yan çizmesinin *gerçek* anlamı budur. Bir ayaklanmanın gerekliliği sorunundan cayarak bu ayaklanmanın “sosyo-psikolojik koşulları” sorununa, hazırlayıcı “propaganda” sorununa yönelmesinin nedeni de budur. Tıpkı 1848 Frankfurt Parlamentosunda burjuva gevezelerinin, hükümetin silahlı güçlerinin geri püskürtülmesi söz konusu olduğu bir zamanda, hareket silahlı mücadele “gerekliliğine yol açtığı” bir zamanda, tek başına sözlü iknanın, sıradan burjuva eylemsizliği ve korkaklığı haline geldiği bir zamanda, önergeler, bildirgeler ve kararlar kaleme almakla, “kitle propagandası”yla ve “sosyo-psikolojik koşulları” hazırlamakla uğraşması gibi, Bay Struve de, ayaklanma sorunundan kaçıyor, *sözlerin* arkasına saklanıyor. Bay Struve, bize pek çok sosyal-demokratın inatla görmek istemedikleri bazı şeyleri, yani

devrimci bir dönemin, kitlelerin çelikleşmelerini, heyecanlarını ve inançlarını *eylem* içinde ifade etmek zorunda olmaları ve ifade etmeleri yönünden tarihteki sıradan, her günkü hazırlık dönemlerinden farklı olduğunu açıkça gösteriyor.

Kaba devrimcilik ile devrim kuyrukçuluğu arasındaki bu farkı açıklamak için Rusya'daki sosyal-demokrat hareketin tarihinden alınmış bir örnek ister misiniz? Size böyle bir açıklama vereceğiz. Bize çok yakın olan, ama bugün bize eski bir tarih gibi görünen 1901 ve 1902 yıllarını anımsayın. Gösteriler başlamıştı. Kaba devrimcilerin öncüleri, “saldın” diye çılgınlık atıyorlar (*Raboçeye Dyelo*)³⁷, “kana susamış bildiriler” yayınlıyorlar (eğer belleğim beni yanıltmıyorsa Berlin kökenli), “yazınsal yazılar”da ve masa başında bir gazete aracılığıyla ulusal çapta ajitasyon yürütülmesi düşüncesine saldırılar düzenliyorlardı (*Nadej-din*).³⁸ Diğer taraftan, devrimcilerin kuyrukçuluğu, “ekonomik mücadele siyasal ajitasyonun *en iyi* aracıdır” öğütlerinde kendisini açığa vuruyordu. Devrimci sosyal-demokrasinin tutumu neydi? Onlar her iki akıma da saldırıyorlardı. Onlar, sonuç vermeyen gösterişli yöntemleri ve saldırı çılgınlıklarını suçluyorlardı, çünkü açık kitle eyleminin gelecek günlerin konusu olduğu herkes için açıktı ya da açık olması gerekiyordu. Onlar, kuyrukçuluğu suçluyorlardı ve silahlı halk ayaklanması sloganını *bile* açıkça ilan ediyorlardı, ama doğrudan çağrı anlamında değil (Bay Struve, o dönemde ağzımızdan “kargaşa”ya ilişkin herhangi bir çağrı bulamaz), gerekli bir tımdengelim anlamında, “propaganda” anlamında (Bay Struve'nin aklına şimdi geliyor – saygıdeğer Bay Struve'miz, her zaman zamanın bir kaç yıl gerisindedir), şaşkın, pazarlıkçı burjuva temsilcilerinin şimdi “üzüle-

rek ve yersiz olarak” sarıldıkları “sosya-psikolojik koşullar”ın hazırlanması anlamında. Propaganda ve ajitasyon, ajitasyon ve propaganda, *o sırada* gerçekten nesnel durum tarafından öne itilmişti. Rusya çapında, haftalık olarak yayınlanması ideal gözüken siyasal bir gazetenin yayınlanması çalışması, *o sırada* bir ayaklanma hazırlığı çalışmasının mihenk taşı olarak önerildi (ve *Ne Yapmalı?*’da bu önerildi). Doğrudan silahlı eylem *yerine* kitle ajitasyonu sloganı, sonuç vermeyen gösterişli yöntemler *yerine* ayaklanmanın sosyo-psikolojik koşullarının hazırlanması sloganı, *o sırada* devrimci sosyal-demokrat hareketin tek doğru sloganlarıydı. *Bugün* bu sloganlar olaylar tarafından aşılmış bulunuyor; hareket onları geride bıraktı; bunlar sadece *Osvobojdentye*’nin ikiyüzlülüğüne ve yeni-*İskra*’nın kuyrukçuluğuna kılıf geçirmeye uygun eskiyip bir yana atılmış eşyalardır!

Ama belki ben yanılıyorum? Belki devrim henüz başlamamıştır? Belki sınıfların açık siyasal eylemi için zaman henüz gelmemiştir? Belki henüz bir iç savaş yoktur ve silahların eleştirisi, henüz eleştiri silahının *gerekli* ve zorunlu ardılı, mirasçısı, emanetçisi ve gerçekleştircisi olmamalıdır?

Çevrenize bakın, çalışmanızdan kafanızı kaldırın ve yanıtı sokakta arayın. Her yerde barışçıl ve silahsız yurttaşları kurşunlayarak iç savaşı başlatan bizzat hükümet değil midir? Silahlı kara-yüzler otokrasinin “kanı” olarak eyleme geçmediler mi? Burjuvazi –burjuvazi bile– bir sivil milisin gerekliliğini kabul etmedi mi? Bay Struve’nin kendisi, ideal ılımlı ve nazik Bay Struve, (ne yazık ki, konudan sadece yan çizmek için söylüyor) “açık devrimci eylemin niteliği” (ki bugün durumumuz böyledir!) “şimdi halk kitleleri üzerinde eğitsel bir etki yaratmak için en önemli koşullardan biridir”

demiyor mu?

Gözleri gören herkes, günümüzde devrim partizanları tarafından silahlı ayaklanma sorununun nasıl konulması gerektiği konusunda hiç bir kuşkuya sahip olmayacaktır. *Kitleleri* etkileme yeteneğine sahip olmayan özgür basın organlarında bu sorunun sunuluşunun üç biçimine bakalım.

Birinci sunum: Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi'nin III. Kongresi'nin kararı.* Bu karar, genel

* Kararın tam metni şöyledir: "Mademki,

1. Proletarya, kendi konumu gereği, en ileri ve tek tutarlı devrimci sınıf olduğundan, Rusya'da genel demokratik devrimci harekette öncü rolünü oynaması gerekir;

2. Bu hareket, şu anda silahlı bir ayaklanma zorunluluğunu ortaya çıkarmıştır;

3. Proletarya, bu ayaklanmada, kaçınılmaz olarak en enerjik rolü üstlenecektir, onun katılımı Rusya'da devrimin yazgısını belirleyecektir;

4. Proletarya, sadece ideolojik olarak değil, aynı zamanda pratik olarak da kendi mücadelesine kılavuzluk eden Sosyal-Demokrat İşçi Partisinin bayrağı altında birleşik ve bağımsız bir siyasal güç olarak kaynaşırsa bu devrimde öncü rolünü oynayabilir;

5. Bu rolün başanılması, proletaryaya bir burjuva-demokratik Rusya'nın mülk sahibi sınıflarına karşı sosyalizm mücadelesi için en uygun koşulları sağlayabilir;

Öyleyse, RSDİP III. Kongresi, silahlı ayaklanma aracılığıyla otokrasiye karşı doğrudan mücadele için proletaryanın örgütlenmesi görevinin, bugünkü devrimci dönemde partinin en önemli ve acil görevlerinden birisi olduğunu kabul eder.

Bu nedenle, Kongre, bütün parti örgütlerine şu yönergeyi verir:

a) Proletaryaya propaganda ve ajitasyon yoluyla önümüzdeki silahlı ayaklanmanın sadece siyasal önemini değil, aynı zamanda pratik örgütsel yönünü de açıklamak;

b) Bu propaganda ve ajitasyonda, ayaklanmanın başlangıcında ve ayaklanma sürecinde büyük önem kazanabilecek olan kitle siyasal grevlerinin oynayacağı rolü açıklamak;

c) Proletaryayı silahlandırmak ve aynı zamanda silahlı ayaklanmanın ve bu ayaklanmada doğrudan öncülüğünün planlanması için en enerjik önlemleri benimsemek, bu amaçla gerektiğinde partililerden özel gruplar oluşturmak." [Yazarın 1907 baskısına notu.]

demokratik devrimci hareketin bir silahlı ayaklanmanın *gerekliliğini şimdiden gösterdiğini* açıkça kabul ve ilan etmiştir. Bir ayaklanma için proletaryanın örgütlenmesi, partinin ötsel, temel ve kaçınılmaz görevlerinden birisi olarak gündemde yer almıştır. Proletaryayı silahlandırmak ve ayaklanmaya doğrudan önderlik etme olanağını güvenceye almak için *en enerjik* önlemlerin benimsenmesi için yönergeler yayınlanmıştır.

İkinci sunum: “Rus anayasacıların önderi” ya da Rus ilerici burjuvazisinin önderi (Bay Struve, *Frankfurter Zeitung* gibi Avrupa burjuvazisinin çok etkin bir organı tarafından son zamanlarda böyle tanıtılıyor) tarafından kaleme alınmış, ilkeleri açıklayan *Osvobojdjenje*’deki bir makale. Kendisi bir ayaklanmanın kaçınılmazlığı görüşünü paylaşmamaktadır. Gizli eylem ve kargaşa, akıldışı devrimciliğin özgün yöntemidir. Cumhuriyetçilik bir sersemletme yöntemidir. Silahlı ayaklanma sorunu, gerçekten salt teknik bir sorundur, oysa “temel ve en gerekli görev”, kitle propagandası yürütmek ve sosyo-psikolojik koşulları hazırlamaktır.

Üçüncü sunum: Yeni-*İskra* konferansının kararı. Görevimiz bir ayaklanma hazırlamaktır. Planlı bir ayaklanma söz konusu değildir. Ayaklanma için uygun koşullar hükümetin örgütsüzleşmesiyle, ajitasyonumuzla ve örgütümüzle yaratılır. O zaman “teknik askeri hazırlıklar az ya da çok ciddi önem kazanabilir”.

Hepsi bu mu? Evet, hepsi bu. Proletaryanın yeni-*İskracı* önderleri, ayaklanmanın bir gereklilik olup olmadığını henüz bilmiyorlar. Proletaryanın doğrudan savaş için örgütlenmesi görevinin ivedi bir görev olup olmadığı onlar için henüz açıklığa kavuşmamıştır. En enerjik önlemleri benimse-

meyi ileri sürmek gereksizdir; bu önlemlerin “az ya da çok ciddi” önem “kazanabileceği” koşulların neler olduğunu genel çizgileriyle açıklamak (1905’te, 1902’de değil) çok daha önemlidir.

Yeni-*İşkra* yoldaşları, Martinovculuğa yönelmenizin sizleri nerelere götürdüğünü görüyor musunuz? Siyasal felsefenizin, *Osvobojdenye* felsefesinin yeni bir baskısı olduğunun – (iradenize rağmen ve farkında olmaksızın) monarşist burjuvazinin kuyruğuna takıldığının farkında mısınız? Mekanik olarak öğrendiğiniz şeyleri yinelerken ve safsatacılığı yetkinleştirirken, –Peter Struve’nin unutulmaz makalesindeki unutulmaz sözlerle– “açık devrimci *eylemenin* niteliği, şimdi halk kitleleri üzerinde eğitsel bir etki yaratmak için en önemli koşullardan biridir” olgusunu gözden kaçırdığınız artık sizce açık değil mi?

IX.
DEVİRİM SIRASINDA
AŞIRI MUHALEFET PARTİSİ OLMAK
NE DEMEKTİR?

Geçici hükümetle ilgili karara dönelim. Yeni-*İskracı* taktiklerin, devrimi ileri doğru itmediklerini –kendi kararlarıyla olanaklı olmasını istedikleri–, ama geriye doğru ittiklerini göstermiştik. Bu taktiklerin, tutarsız burjuvaziye karşı mücadelede sosyal-demokrasinin *elini bağlayan* ve burjuva demokrasisi içinde erimesine karşı güvenceye almayan taktikler olduğunu göstermiştik. Doğal olarak, kararın yanlış öncülleri, şu yanlış sonuçlara yol açmaktadır: “Bu yüzden, sosyal-demokrasi, geçici hükümette iktidarı ele geçirmeyi ya da paylaşmayı kendine amaç olarak koymamalıdır, ama devrimci aşırı muhalefet partisi olarak kalmalıdır.” Bu sonucun ilk yarısını, yani amacın ifade edildiği kısmı ele alalım. Yeni-*İskracı*lar çarlık üzerinde

devrimin kesin zaferini sosyal-demokrat faaliyetin amacı olarak açıklamadılar mı? Açıkladılar. Kesin bir zafer için gereklilikleri doğru biçimde formüle etmeyi beceremiyorlar ve *Osvobojdenye*’nin formülasyonuna sapıyorlar, ama yine de daha önceki amacı kendilerine amaç yapıyorlar. Ayrıca, geçici bir hükümet ile ayaklanma arasında bağlantı kurmuyorlar mı? Evet, bunu, geçici hükümetin “başarılı bir halk ayaklanmasından doğacağını” söyleyerek açıkça yapıyorlar. Son olarak, ayaklanmaya önderlik yapmayı kendilerine amaç olarak koymuyorlar mı? Evet, koyuyorlar. Bay Struve gibi, onlar da ayaklanmanın acil bir gereklilik olduğunu kabul etmiyorlar, ama aynı zamanda, Bay Struve’den farklı olarak, “sosyal-demokrasi onu (ayaklanmayı) kendi etkisi ve *önderliği altına almaya* ve onu işçi sınıfının çıkarları doğrultusunda kullanmaya çabaladığını” söylüyorlar.

Nasıl da güzel uyuyorlar, değil mi? Biz hem proleter hem de *proleter olmayan* kitlelerin ayaklanmasını etkimiz ve önderliğimiz altına almayı ve onu kendi çıkarlarımız için kullanmayı *amaç* olarak alırız. Böylece, hem proletaryaya hem de devrimci burjuvaziye ve küçük-burjuvaziye (“proleter olmayan gruplar”) ayaklanmada önderlik etmeyi, yani sosyal-demokrasi ile devrimci burjuvazi arasında ayaklanmanın önderliğinin “*paylaşılması*”nı kendimize amaç olarak koyarız. Geçici bir hükümetin (“ki başarılı bir halk ayaklanmasından doğacaktır”) kurulmasına yol açacak olan ayaklanmanın zaferini güvenceye almayı amaç ediniriz. *Bu yüzden...* bu yüzden, geçici bir devrim hükümetinde iktidarı ele geçirmeyi, iktidarı paylaşmayı amaç edinmemeliyiz!!

Arkadaşlarımız, kendi savlarını tam olarak uyuşturamıyorlar. Ayaklanma konusundan yan

çizen Bay Struve'nin görüşü ile bizi bu acil görevi üstlenmeye çağıran devrimci sosyal-demokrasinin görüşü arasında yalpalıyorlar. İlke olarak geçici devrimci hükümete her türlü katılımı proletaryaya ihanet olarak suçlayan anarşizm ile ayaklanmada sosyal-demokrasinin yönlendirici etkisi olması koşuluyla böyle bir katılımı kabul eden marksizm arasında yalpalıyorlar.* Her ne olursa olsun, bağımsız bir konuma sahip değiller; ne çarlıkla pazarlığa oturmayı isteyen Bay Struve'nin konumuna, ne de tüm “yukardan” eylemi ve burjuva devrimine her türlü katılmayı suçlayan anarşistlerin konumuna sahip değiller. Yeni-İskracılar, çarlık üzerinde zafer ile çarlıkla pazarlığı birbirine karıştırıyor. Burjuva devriminde yer almak istiyorlar. Bir ölçüde Martinov'un *İki Diktatörlük*'ünün ötesine de geçmişler. Halk ayaklanmasına önderlik etmeyi bile istiyorlar – zafer kazanıldıktan hemen sonra önderliği terketmek için, yani *zaferin meyvelerinden yararlanmamak*, bütün bu meyveleri *tümüyle burjuvaziye* bırakmak için. “Ayaklanmayı işçi sınıfının çıkarına kullanmak...” dedikleri budur.

Bu saçmalığın üzerinde daha fazla durmanın gereği yok. Bu saçmalığın şu formülasyondan nasıl kaynaklandığını incelemek daha yararlı olacaktır: “devrimci aşırı muhalefet partisi olarak kalmak”

Bu, uluslararası devrimci sosyal-demokrasinin bilinen önermelerinden birisidir. Tam olarak doğru bir önermedir. Parlamenter ülkelerde revizyonizme ya da oportünizme karşı olan herkes için beylik bir söz haline gelmiştir. “Parlamenter

* Bkz. *Proletary*, N° 3, “Geçici Devrimci Hükümet Üzerine”, ikinci makale.

alıklığa”, Millerandcılığa, Bernsteinçılığa³⁹ ve Turati⁴⁰ marka İtalyan reformizmine meşru ve zorunlu bir yanıt olarak kabul edilmektedir. Bizim iyi yeni-İskracılarımız, bu kusursuz önermeyi ezbere öğrenmişler ve bunu çok ateşli ... *çok uygunsuz biçimde* uygulamaktadırlar. Parlamenter mücadele kategorilerini, parlamentonun bulunmadığı koşullar için yazılmış kararların içine sokmuşlardır. Bir ayaklanmadan hiç kimsenin ciddi biçimde söz etmediği bir siyasal durumun yansıması ve ifadesi olan “muhalafet” kavramını, ayaklanmanın *başladığı* ve devrimin tüm destekçilerinin ayaklanmaya önderlik yapma konusunu düşündüğü ve konuştuğu bir duruma anlamsızca uyarlamışlardır. Eski yöntemlere “*sadık kalma*” isteği, yani sadece “aşağıdan” eylem isteği, başarılı bir ayaklanma durumunda devrimin, bizi yukardan eylemle karşı karşıya bıraktığı bir zamanda, *tam da böyle bir zamanda* gürültü ve şamatayla ifade ediliyor.

Hayır, bizim yeni-İskracılarımız kesinlikle şanssızlar! Doğru bir sosyal-demokrat önerme formüle ettikleri zaman bile, bunu doğru biçimde nasıl uygulayacaklarını bilmiyorlar. Devrimin başladığı, parlamentonun bulunmadığı, iç savaşın olduğu, ayaklanmacı patlamaların ortaya çıktığı bir dönemde, parlamenter mücadele kavramlarının ve terimlerinin kendi zıttına dönüştüğünü ve değiştiğini anlamayı başaramıyorlar. Onlar, incelenen koşullar altında, değişiklik tasarılarının sokak gösterileriyle sağlandığı, gensoruların silahlı yurttaşların saldırı eylemleriyle açıldığı, hükümete muhalafetin hükümetin zor yoluyla devrilmesiyle gerçekleştirildiği gerçeğini anlayamıyorlar.

Bizim halk masalımızın çok bilinen kahramanının yerli yersiz iyi öğütleri yinelemesi gibi, bi-

zim Martinov hayranları da, kendilerinin de kabul ettiği gibi, gerçek düşmanlıkların başlamış bulunduğu bir zamanda, barışçıl parlamentarizm derslerini yineleyip duruyorlar. “Devrimin kesim zafe-ri” ve “halk ayaklanması”na göndermeler yaparak başlayan bir kararda “aşırı muhalefet” sloganının bu gösterişli vurgusundan daha gülünç bir şey olamaz! Ayaklanma döneminde “aşırı muhalefet” olmanın ne demek olduğunu gözünüzde canlandırmaya çalışın baylar. Bu, hükümeti teşhir etmek mi, yoksa onu devirmek mi demek? Bu, hükümete karşı oy kullanmak mı, yoksa açık bir savaşta onun silahlı güçlerini yenmek mi demek? Bu, hükümetin devlet hazinesini yeniden doldurmasını reddetmek mi, yoksa bu devlet hazinesinin ayaklanmanın gereksinmelerini karşılamak, işçileri ve köylüleri silahlandırmak ve bir kurucu meclisi toplamak için devrimci kamulaştırılması mı demek? “Aşırı muhalefet” teriminin sadece olumsuz eylemi –teşhir etme, karşı oy kullanma, reddetme– ifade ettiğini hala anlayamadınız mı baylar? Bu, niçin böyle? Çünkü bu terim, sadece parlamenter mücadeleye uygundur ve dahası, hiç kimsenin “kesin zafer”i mücadelenin acil amacı haline getirmediği bir döneme uygundur. Siyasal olarak ezilen halkın zafer için herşeyin göze alındığı bir mücadelede bütün cephelerde kararlı bir saldırı başlattığı bir anda, her şeyin bu açıdan temelden bir değişime uğradığını anlamaya başlamadınız mı?

İşçiler bize soruyor: Acil ayaklanma işini enerjik biçimde üstlenmek gerekli mi? Başlangıç halindeki ayaklanmanın başarılı olması için ne yapmalı? Zaferden nasıl yararlanmalı? Zaferden sonra hangi program uygulanabilir ve uygulanmalıdır? Marksizmi daha da derinleştiren yeni-

İskracılar şöyle yanıtlıyorlar: Devrimci aşırı muhalefet partisi olarak kalmalıyız... Güzel, bu eski şövalyeleri darkafalılığın eski ustaları olarak adlandırmakta haklı değil miyiz?

X.
“DEVİRİMCİ KÖMÜNLER” VE
PROLETARYANIN VE KÖYLÜLÜĞÜN
DEVİRİMCİ-DEMOKRATİK DİKTATÖRLÜĞÜ

Yeni-İskracıların konferansı, yeni-İskra'nın kendisini içine soktuğu anarşist konumu (“hem aşağıdan ve hem de yukardan” değil, sadece “aşağıdan” eylem) korumadı. Bir ayaklanma olasılığını kabul etme ve zafer olasılığını ve geçici bir devrimci hükümete katılma olasılığını reddetme saçmalığı çok da göz kamaştırıcıydı. Bu yüzden karar, sorunun Martinov ve Martov tarafından önerilmiş çözümüne bazı sınırlamalar ve çekinceler getirdi. Kararın aşağıya aldığımız bölümünde ifade edilen çekinceleri inceleyelim:

“Bu taktikler” (“devrimci aşırı muhalefet partisi olarak kalmak”), “elbette, sadece ayaklanmanın yayılmasına yardımcı olmak ve hükümeti parçalamak amacıyla iktidarın kısmi

ve parçalı olarak ele geçirilmesinin ve şu ya da bu kentte, şu ya da bu bölgede devrimci komünlerin kurulmasının yararını hiç bir biçimde dışta bırakmaz.”

Durum böyleyse, bu demektir ki, ilkede, sadece aşağıdan değil, aynı zamanda yukarıdan eylemi de kabul etmektedirler. Bu, L. Martov’un *İskra*’daki (N° 93) ünlü makalesinde ortaya atılan önermenin bir yana itildiği ve *Vperyod*’un taktiklerinin, yani sadece “aşağıdan” değil, aynı zamanda “yukarıdan” eylem taktiklerinin doğru olarak kabul edildiği demektir.

Ayrıca, iktidarın (kısmi, parçasal vb. olsa bile) ele geçirilmesi, açıktır ki sadece sosyal-demokratların ve sadece proletaryanın katılımını varsaymaz. Bu, demokratik devrimden çıkarılan ve aktif bir parçası olanın sadece proletaryanın olmadığı gerçeğinden çıkar. Bu, ayaklanma bir “halk” ayaklanması, tartıştığımız kararın başlangıcında ifade edildiği gibi, “proleter olmayan gruplar”ın, yani burjuvazinin de içinde yer aldığı grupların ayaklanması olması gerçeğinden çıkar. Dolayısıyla, sosyalistlerin küçük-burjuvaziyle birlikte geçici bir devrimci hükümete her türlü katılımının işçi sınıfına ihanet olduğu ilkesi, *Vperyod*’un gerçekleştirmek isteği gibi⁴¹, *konferans tarafından geminin bordosundan aşağı atılmıştır*. “İhanet”, parçasal, yerel, kısmi vb. olarak yapılmış olsa da ihanet olmaktan çıkmaz. Dolayısıyla, geçici bir devrimci hükümete katılım ile kaba Jaurèsçilik arasında kurulan paralellik *konferans tarafından geminin bordosundan aşağı atılmıştır*, ki *Vperyod*’un da gerçekleştirmek istediği budur. Bir hükümetin iktidarının, bir çok kenti değil de bir tek kenti, bir çok bölgeyi değil de bir tek bölgeyi kapsıyor olması, onu hükümet olmaktan çı-

karmaz. Böylece, yeni-İskra'nın *bu sorunu ilkesel olarak formüle etme girişimi, konferans tarafından bir yana itilmiştir.*

Şimdi konferans tarafından ilkesel olarak kabul edilen devrimci hükümetin oluşması ve bu hükümete katılım konusunda getirilen sınırlamaların akla uygun olup olmadığını görelim. Biz, “parçasal” kavramı ile “geçici” kavramı arasında nasıl bir fark olduğunu bilmiyoruz. Korkarız ki, bu “yeni” ve yabancı sözcük, salt net düşünce yokluğunu gizleyen bir perdedir. “Çok derin” gibi *görünüyor*, ama gerçekte çok daha bulanık ve daha kanışık. Bir kentte ya da bir bölgede kısmen “iktidarın ele geçirilmesi”nin “uygunluğu” ile tüm devleti kapsayan geçici bir devrimci hükümete katılım arasındaki fark nedir? 9 Ocak olaylarının olduğu St. Petersburg gibi bir kent “kentler”in içinde değil midir? Bir eyaletten daha büyük olan Kafkaslar bölge kapsamına girmez mi? Bir bölgeyi bir yana bırakalım, bir tek kentte bile “iktidarı ele geçirdiğimiz” anda hapishaneler, polis, kamu fonları vb. konularda ne yapacağımıza ilişkin (bir zamanlar yeni-İskra'yı tedirgin etmiş olan) sorunlarla karşı karşıya gelmeyecek miyiz? Elbette, eğer yeterince gücümüz yoksa, eğer ayaklanma tüm olarak başarılı olmazsa ya da eğer zafer kesin değilse, ayrı yörelerde, tekil kentlerde ve benzeri şekilde geçici devrimci hükümetlerin kurulma olanağını hiç kimse yadsıyamaz. Ama böyle bir varsayımın konuyla ne ilgisi var beyler? Kararın başında, “devrimin kesin zaferi”nden, “başarılı halk ayaklanması”ndan söz eden sizler değil misiniz? Ne zamandan beri sosyal-demokratlar anarşistlerin işini, proletaryanın dikkatini ve amaçlarını bölmek, onun dikkatini genel, tek, bütün ve tam olandan “kısmi” olana yöneltmek işini üstlendi-

ler? Bir kentte “iktidarın ele geçirilmesi”ni öngörürken, tüm kentlere –bir başka kente, diye itiraz etmeye cüret edebilir miyiz?– “ayaklanmayı yaymak”tan söz ediyorsunuz, bunu umut edebilir miyiz? Sizin çıkarsamalarınız baylar, öncülleriniz kadar tutarsız ve gelişigüzel, öncülleriniz kadar çelişik ve karışık. RSDİP’nin III. Kongresi, genel olarak geçici bir devrimci hükümet sorununa kapsamlı ve açık bir yanıt vermiştir. Ve bu yanıt, bütün yerel geçici hükümetler durumlarını da kapsamaktadır. Yine de, sorunun bir *bölümünü* yapay ve keyfi olarak ayırarak konferansın vermiş olduğu yanıt, bir bütün olarak konudan tam olarak *kaçmakta* (ama başarısız biçimde) ve kafa karışıklığı yaratmaktadır.

“Devrimci komünler” terimi ne demektir? Bu terim, “geçici devrimci hükümet” teriminden farklı mıdır, ve eğer öyleyse ne açıdan farklıdır? Bunu konferansçı beylerin kendileri de bilmiyorlar. Devrimci düşünce konusundaki kafa karışıklığı, sıkça görüldüğü gibi, onları *devrimci lafebeliği*ne yönlendiriyor. Evet, sosyal-demokrasinin temsilcileri tarafından kabul edilen bir kararda “devrimci komün” sözcüklerinin kullanılması, devrimci lafebeliğidir, başka bir şey değildir. Marks, geleceğin görevlerini gizlemek için *geçmişin* “çekici” terimleri kullanıldığında böylesi lafebeliğini defalarca suçlamıştır. Böyle durumlarda, tarihte rol oynamış çekici bir terim, boş ve zararlıdır bir süstür, bir çocuk tekerlemesidir. Geçici bir devrimci hükümetin kurulmasını *niçin* istediğimiz ve daha şimdiden başlamış olan halk ayaklanmasının zaferinin hemen ardından, eğer hükümet üzerinde belirleyici etkiye sahip olursak *tam olarak ne türden değişiklikler* getireceğimiz konusunda işçilere ve tüm halka açık ve net açıklama yapmak zo-

rundayız.

RSDİP'nin III. Kongresi, bu sorulara tam bir açıklıkla yanıtlar vermiş ve bu değişikliklerin bütünsel bir programını –partimizin asgari programı– çizmiştir. “Komün” sözcüğü, yine de, bunlara bir yanıt değildir; sadece yankılanan cümlecüğün uzak yankısıyla halkın kafasını karıştırmaya hizmet eder ya da boş bir söylemdir. Örneğin, 1871 Paris Komünü'nün anısını yüceltmemiz ne kadar hoş görülebilirse, onun hatalarını ve onun yer aldığı özel koşulları tahlil etmeksizin ona gelişigüzel değinmek de o kadar hoş görülebilir. Böyle yapmak, Komün'ün her eyleminin önünde eğilen (1874'te, “Manifesto”larında) Blankicilerin saçma örneğini –Engels'in alay ettiği– izlemek olacaktır.⁴² Kararda değinilen *bu* “devrimci komün” konusunda soru soran bir işçiye “konferansçı” nasıl bir yanıt verecektir? Ona söyleyebileceği tek şey, bunun tarihte bu adla bilinen bir işçi hükümeti, o sırada demokratik devrimin unsurları ile sosyalist devrimin unsurları arasında ayırım yapamayan, bir cumhuriyet için savaş görevi ile sosyalizm için savaş görevini birbirine karıştıran, Versailles'e karşı etkin bir askeri saldırı düzenleyemeyen, Fransız Bankasına el koymama hatasını işleyen vb. bir işçi hükümeti olduğundan ibarettir. Kısacası, ister Paris Komünü'ne, ister başka komüne gönderme yapın, yanıtınız şu olacaktır: Bizimkinin *böyle olmaması gereken* bir hükümetti. Hoş bir yanıt gerçekten de! Bir kararda partinin pratik programı konusunda hiç bir şey söylemeyen ve uygun biçimde tarih dersi vermeye kalkışan bir devrimcinin bir taraftan da ukalaca ahlak dersi vermesinin ve yetersizliğinin kanıtı değil midir? Bu, başarısız biçimde bize yöneltlen suçlamanın, yani hiç bir “komünün” birbirinden ayırt etmediği demokra-

tik devrim ile sosyalist devrimi birbirine karıştırdığımıza ilişkin suçlamanın çok yanlış olduğunu ortaya koymuyor mu?

Geçici bir hükümetin amacı, “sadece” ayaklanmanın yaygınlaştırılması ve hükümetin parçalanması (uygunsuz biçimde “komün” olarak adlandırılıyor) olarak ilan ediliyor. Sözcük anlamıyla alındığında, “sadece” sözcüğü, bütün öteki amaçları ortadan kaldırır; bu, “yalnız aşağıdan” saçma teorisinin bir yansımasıdır. Öteki amaçların böylesine ortadan kaldırılması, dargörüşlülüğün ve derinliğine düşünme yokluğunun bir başka örneğidir. “Devrimci komün”, yani devrimci hükümet, yalnızca tek bir kentte olsa bile, kaçınılmaz olarak devletin *bütün* işlerini yönetmek zorunda kalacaktır, ve kişinin kafasını kanadının altına gizleyerek bunu görmeyi reddetmesi budalalığın en büyüğüdür. Bu hükümet, sekiz saatlik işgününü yasalaştırmak, fabrikalarda işçi müfettişliği kurmak, özgür genel eğitimi sağlamak, yargıçların seçimle atanmalarını sağlamak, köylü komiteleri kurmak vb. zorundadır; tek sözcükle, kesinlikle bir dizi reform yapmak zorundadır. Bu reformları “ayaklanmanın yayılmasına yardım” gibi nitelemek, sözcüklerle oynamak ve mutlak bir netlik gerektiren bir konuda, bilerek büyük kafa karışıklığına yol açmak demektir.

Yeni-İskracıların kararının sonuç bölümü, partimizde yeniden canlanmış bulunan belli başlı “ekonomizm” akımının eleştirisine yeni bir şey getirmiyor, ama yukarda söylenenleri biraz farklı bir açıdan tanımlıyor.

Kararın bu bölümü şöyledir:

“Sosyal-demokrasi, kendi inisiyatifine dayanarak, iktidarı ele geçirmeye ve onu olabildiğince uzun süre elde tutmaya yönelik çabasını yalnızca bir durumda –yani devrimin, sosyalizme ulaşmanın koşullarının şimdiden belli (?) olgunluk düzeyine ulaştığı Batı-Avrupa’nın gelişmiş ülkelerine yayılması durumunda– yöneltmelidir. Bu durumda, Rus devriminin sınırlı tarihsel kapsamı önemli ölçüde genişleyebilir ve sosyalist reformlar yoluna girme olasılığı ortaya çıkar.

Tüm devrim dönemi boyunca, sosyal-demokrat parti, devrim sürecinde birbirini izleyecek olan tüm hükümetler karşısında devrimci aşırı muhalefet konumunda kalacağı, eğer sosyal-demokrasi hükümet kendi eline düşerse (??), hükümet gücünü kullanmak için kendisini daha iyi hazırlayabileceği görüşüne uygun olarak taktiklerini biçimlendirecektir.”

Buradaki temel düşünce, *Vperyod*’un defalarca formüle ettiği, bir demokratik devrimde sosyal-demokrasinin tam bir zaferinden, yani proletaryanın ve köylülüğün devrimci-demokratik diktatörlüğünden korkmamamız (Martinov gibi) gerektiğini ifade eden düşüncedir, çünkü böyle bir zafer, Avrupa’yı harekete geçirmemizi sağlayabilecektir ve burjuvazinin boyunduruğundan kurtulduktan sonra Avrupa’nın sosyalist proletaryasının, sosyalist devrimi başarmak için bize yardım etme sırası gelecektir. Ama bakın yeni-*İskracı*ların sunumunda bu düşünce nasıl da güçsüzleştiriliyor. Ayrıntılar üzerinde – iktidarın ele geçirilmesini zararlı taktikler sayan sınıf bilinçli bir partinin eline iktidarın “düşebilmesi” gibi saçma varsayım üzerinde; Avrupa’da sosyalizmin koşullarının belli bir olgunluk düzeyine ulaştığı değil de, şimdi olgunlaştığı olgusu üzerinde; parti programımızın

sosyalist değişikliklerden hiç söz etmeyip, sadece sosyalist bir devrimden söz ettiği gerçeği üzerinde durmayacağız. *Vperyod* tarafından sunulan düşünce ile kararda sunulan düşünce arasındaki başat ve temel farklılığı ele alalım. *Vperyod*, Rusya'nın devrimci proleteryanının önüne etkin bir amaç koyuyor: demokrasi savaşıını kazanmak ve bu zaferden Avrupa'ya devrimi taşımak için yararlanmak. Karar ise, bizim “kesin zafer”imiz ile Avrupa'daki devrim arasındaki bağlantıyı kavrayamıyor ve dolayısıyla proleteryanın görevlerinden ve *onun* zaferinin getireceklerinden değil, genel olarak olanaklardan birinden söz ediyor: “devrimin yayılması durumunda...”. *Vperyod*, toplumsal gelişmenin belli bir aşamasında acil olarak neyin gerçekleştirilebileceğini ve sosyalizm mücadelesinin bir demokratik önkoşulu olarak önce neyin gerçekleştirilmesi gerektiğini akılda tutarak, “hükümet gücü”nün proleteryanın çıkarına nasıl “kullanılabileceğini” ve “kullanılması” gerektiğini açık ve kesin biçimde göstermiştir –ve bu, RSDİP'nin III. Kongresi'nin kararlarında yer almıştır. Burada da karar, “kullanmak için kendisini hazırlayabileceğini”ni ifade ederek, ama bunu *nasıl* yapabileceğini, kendisini *nasıl* hazırlayacağını ve *ne için* kullanacağını belirtmeyerek onmaz biçimde olayların kuyruğuna takılmaktadır. Örneğin yeni-*İskracıların* parti içindeki yönetici konumlarından “yararlanmak için kendilerini hazırlayabilecekleri”nden kuşumuz yoktur, ama söz konusu olan şu ki, onların yararlanma yolu, şimdiye kadar yaptıkları hazırlıklar, gerçekliğe dönüşme olanağı umudunu fazlaca vermemektedir...

Vperyod, gerçek “iktidarı elde tutma olanağı”nın nerede yattığını –yani, proleteryanın ve köylülüğün devrimci-demokratik diktatörlüğün-

de, karşı-devrimin bütün güçlerinden daha ağır basabilecek olan onların birleşik kitle gücünde, onların çıkarlarının *demokratik* değişimlerle kaçınılmaz olarak uyuşmasında yattığını– kesin biçimde belirtmiştir. Burada da konferans kararı bize olumlu bir şey vermiyor, sadece sorundan yan çiziyor. Elbette Rusya’da iktidarın elde tutulma olanağı, Rusya’daki toplumsal güçlerin bileşimi tarafından, ülkemizde şimdi yer almakta olan demokratik devrimin koşulları tarafından belirlenecektir. Avrupa’da proletaryanın bir zaferi (devrimin Avrupa’ya taşınması ile proletaryanın zaferi arasında hala oldukça büyük farklılık vardır), Rus burjuvazisinin gözü dönmüş bir karşı-devrimci mücadelesini yükseltecektir – buna rağmen yeni-*İskracıların* kararı, RSDİP’nin III. Kongre kararında önemi belirtilmiş olan bu karşı-devrimci güç konusunda tek bir sözcük bile söylemiyor. Eğer cumhuriyet ve demokrasi savaşımızda proletaryaya olduğu kadar, köylülüğe de dayanmamış olsaydık, “iktidarı elde tutma” olasılığımız umutsuz olurdu. Ama eğer bu umutsuzluk yoksa, eğer “çarlık üzerinde devrimin kesin zaferi” böyle bir olanağı açıyorsa, o zaman bunu belirtmeliyiz, etkin biçimde gerçeğe dönüşmesi için çağrıda bulunmalıyız ve yalnızca devrimi Avrupa’ya taşıma *olasılığı için* değil, aynı zamanda orada da *yapılması amacı için* pratik sloganlar atmamız. Kuyrukçu sosyal-demokratlar tarafından “Rus devriminin sınırlı tarihsel kapsamı”na yapılan gönderme, sadece bu demokratik devrim amacını ve bu devrimde proletaryanın öncü rolünü kendi sınırlı kavrayışlarını örtmeye hizmet eder!

“Proletaryanın ve köylülüğün devrimci-demokratik diktatörlüğü” sloganına karşı itirazlardan birisi, bu diktatörlüğün “tek bir iradeyi” (*İskra*,

N° 95) öngörüyor olması ve proletarya ile küçük-burjuvazinin tek bir iradeye sahip olamayacağıdır. Bu itiraz, “tek irade” teriminin soyut, “metafizik” bir yorumuna dayandığı için geçersizdir. Bir yönde tek bir irade olabilir, ama bir başka yönde tek bir irade olmayabilir. Sosyalizmin sorunları konusunda ve sosyalizm mücadelesinde birliğin olmayışı, demokrasi sorunlarında ve cumhuriyet mücadelesinde iradenin tekliğini engellemez. Bunu unutmak, demokratik bir devrim ile sosyalist bir devrim arasındaki mantıksal ve tarihsel farklılığı unutmakla eşdeğerdir. Bunu unutmak, demokratik devrimin *tüm halkın* devrimi olması özelliğini unutmakla eşdeğerdir: eğer devrim “tüm halkın”sa, bu demektir ki, bu devrim tüm halkın ortak gereksinmelerini ve istemlerini karşıladığı kadıyla, kesin olarak “iradenin tekliği” vardır. Demokrasinin sınırlarının ötesinde, proletaryanın ve köylü burjuvazisinin tek bir iradeye sahip olma sorunu olmayabilir. Onlar arasındaki sınıf mücadelesi kaçınılmazdır; ama demokratik bir cumhuriyette bu mücadele, *sosyalizm için* halkın mücadelesini daha tam ve daha yaygın hale getirecektir. Dünyadaki her şey gibi, proletaryanın ve köylülüğün devrimci-demokratik diktatörlüğün de bir geçmişi ve bir geleceği vardır. Onun geçmişi otokrasidir, serflik, monarşidir ve ayrıcalıklardır. Bu geçmişe karşı mücadelede, karşı-devrim karşı mücadelede, proletaryanın ve köylülüğün bir “tek irade”si olanaklıdır, çünkü burada çıkarların birliği vardır.

Onun geleceği ise, özel mülkiyete karşı mücadeledir, işverenlere karşı ücretli işçinin mücadelesidir, sosyalizm mücadelesidir. Burada iradenin tekliği olanaksızdır.* Burada yolumuz, otokrasiden cumhuriyete değil, küçük-burjuva demok-

ratik cumhuriyetten sosyalizme doğru uzanır.

Elbette, bugünkü tarihsel koşullarda, geçmişin unsurları geleceğin unsurlarıyla iç içe geçmişlerdir, iki yol kesişir. Ücretli emeğin özel mülkiyete karşı mücadelesi, otokrasi altında da vardır; serflikte bile vardır. Ama bu, hiç de gelişimin büyük aşamaları arasındaki mantıksal ve tarihsel ayrımı yapmamızı engellemez. Biz hepimiz, burjuva devrimi ile sosyalist devrim arasına bir ayrım koyarız, hepimiz onlar arasına tam bir çizgi çekmek gerektiği konusunda mutlak olarak direniriz; ama tarihte bu iki devrimin tekil, özgün unsurlarının iç içe geçtiği yadsınabilir mi? Avrupa'da demokratik devrim döneminde sayısız sosyalist hareketler ve sosyalizmi kurma girişimleri yok mudur? Ve Avrupa'daki geleceğin sosyalist devrimi, demokrasi alanında yapılmadan bir yana bırakılmış bir çok şeyi yapmayacak mı?

Bir sosyal-demokrat, proletaryanın, kaçınılmaz olarak, en demokratik ve cumhuriyetçi burjuvaziye ve küçük-burjuvaziye karşı bile sosyalizm için sınıf mücadelesi yürüteceğini bir an bile unutamaz. Bu, her türlü kuşkunun ötesindedir. Dolayısıyla, sosyal-demokrasinin ayrı, bağımsız, sıkı bir sınıf partisinin mutlak zorunluluğu da her türlü kuşkunun ötesindedir. Dolayısıyla, burjuvaziyle "birleşik olarak vurma" taktiğimizin geçici niteliği de ve "bir düşmanı olduğu kadar müttefikimizi de" sıkıca kollamak görevimiz de her türlü kuşkunun ötesindedir vb.. Tüm bunlar, en küçük şüphenin de ötesindedir. Ama kalımsız ve geçi-

* Özgürlüğün olduğu yerde daha geniş ve daha hızlı olan kapitalizmin gelişimi, kaçınılmaz olarak iradenin tekliğine hızla son verecektir; karşı-devrim ve gericilik ne kadar erken ezilirse, iradenin tekliği o kadar erken sona erer.

ci olsalar bile, bugünkü durumda yaşamsal olan görevleri unutmamız, yadsımamız ya da ihmal etmemiz gerektiği sonucunu çıkarmak gülünçtür ve gericiliktir. Otokrasiye karşı savaş, sosyalistlerin geçici ve kalımsız bir görevidir, ama herhangi biçimde bu görevi yadsımak ya da ihmal etmek, sosyalizme ihanet etmekle ve gericiliğe hizmet etmekle eşdeğer olacaktır. Proletaryanın ve köylülüğün devrimci-demokratik diktatörlüğü, şüphesiz, sosyalistlerin sadece kalımsız, geçici bir amacıdır, ama bir demokratik devrim döneminde bu amacı yadsımak düpedüz gericiliktir.

Somut siyasal amaçlar, somut koşullar içinde belirlenmelidir. Her şey görelidir, her şey akar ve her şey değişir. Alman Sosyal-Demokrat Partisi'nin programı, bir cumhuriyet talebini içerir. Almanya'daki durum öyledir ki, bu sorunu pratikte sosyalizm sorunundan ayırmak çok zordur (Engels, 1891 Erfurt Program taslağını⁴³ yorumlarken, Almanya'ya ilişkin olarak, cumhuriyetin ve cumhuriyet için mücadelenin öneminin küçümsenmesine karşı uyarıda bulunmuş olsa bile!). Rusya Sosyal-Demokrat Partisinde cumhuriyet talebinin program ve ajitasyondan çıkartılması diye bir sorun hiç bir zaman olmamıştır, çünkü ülkemizde cumhuriyet sorunu ile sosyalizm sorunu arasında ayrılmaz bir bağ olduğu hiç konuşulmaz. 1898'de bir Alman sosyal-demokrati için özel bir cumhuriyet sorununun öne çıkartılmaması çok doğaldır ve bu, ne şaşkınlığa, ne de bir suçlamaya neden olur. Ama 1848'de cumhuriyet sorununu arka plana iten bir Alman sosyal-demokrati düpedüz devrime ihanet etmiş olurdu. Soyut gerçek diye bir şey yoktur. Gerçek, her zaman somuttur.

Rus otokrasisine karşı mücadelenin son bulacağı ve Rusya'da demokratik devrim dönemi-

nin geride kalacağı bir zaman gelecektir; o zaman proletarya ile köylülüğün “irade tekliği”nden, demokratik diktatörlükten vb. söz etmek gülünç olacaktır. O zaman geldiğinde, proletaryanın sosyalist diktatörlüğü sorununa doğrudan değineceğiz ve bundan daha uzun olarak ele alacağız. Ama bugün ileri sınıfın partisi, çarlık üzerinde demokratik devrimin kesin zaferi için tüm enerjisiyle mücadele etmemezlik edemez. Ve kesin bir zafer, proletaryanın ve köylülüğün devrimci-demokratik diktatörlüğünden başka bir anlama da gelmez.

*Not*⁴⁴

Okuyucuya, *İskra* ile *Vperyyod* arasındaki polemikte, *İskra*’nın, diğer şeyler yanında, Engels’in İtalyan reformistlerinin (gelecekteki) önderi Turati’yi demokratik devrim ile sosyalist devrimi karıştırmaması konusunda uyardığı mektuba değindiğini anımsatırız. 1894’te İtalya’daki siyasal durum konusunda yazan Engels, İtalya’da yaklaşmakta olan devrimin bir küçük-burjuva devrim, demokratik bir devrim olduğunu, sosyalist devrim olmadığını belirtmiştir. *İskra*, *Vperyyod*’u Engels’in ortaya koyduğu ilkelerden ayrılmakla suçlamıştır. Bu suçlama haksızdır, çünkü *Vperyyod* (N° 14), bir bütün olarak, 19. yüzyıl devrimlerindeki üç ana gücün arasında ayrım yapılmasına ilişkin Marks’ın teorisinin doğruluğunu tümüyle kabul etmiştir. Bu teoriye göre, eski düzene karşı, otokrasiye, feodalizme, serfliğe karşı konumda şu güçler yer alır: 1) liberal büyük burjuvazi, 2) radikal küçük-burjuvazi, 3) proletarya. Birincisi, anayasal monarşiden daha başka bir şey için savaştırmaz; ikincisi, demokratik bir cumhuriyet için savaşır; üçüncüsü, sosyalist bir devrim için savaşır. Küçük-burju-

vazinin tam bir demokratik cumhuriyet için mücadelesiyle proletaryanın sosyalist devrim için mücadelesini karıştırmak, bir sosyalist için siyasal iflas demektir. Bu konuda Marks uyarısında tam olarak haklıdır. Ama kesinlikle bu nedenledir ki, “devrimci komün” sloganı hatalıdır, çünkü tarihte varolan komünlerin en büyük hatası, demokratik devrim ile sosyalist devrimi karıştırmalarıdır. Diğer yandan, bizim sloganımız –proletaryanın ve köylülüğün devrimci-demokratik diktatörlüğü–, bizi bu yanılgıya karşı tam olarak korumaktadır. Sadece demokratik bir devrimin sınırlarını *doğrudan* aşamayan bir devrimin tartışmasız burjuva niteliğini kabul ederken, bizim sloganımız, bu özgün devrimi ileriye iter ve proletarya için daha yararlı biçimler vermeye çalışır; sonuç olarak, sosyalizm için proletaryanın daha sonraki mücadelesinde daha büyük başarı elde etmesi için, demokratik devrimi en sonuna kadar götürmeye çalışır.

XI.
RSDİP’NİN III. KONGRESİ’NİN
BAZI KARARLARI İLE “KONFERANS”INKİLER
ARASINDA YÜZEYSEL BİR KARŞILAŞTIRMA

Geçici devrim hükümeti sorunu, şu anda, sosyal-demokrat hareketin taktiksel sorunlarının eksenini oluşturur. Konferansın diğer kararları üzerinde ayrıntılı olarak durmanın ne olanağı ne de gereği vardır. Biz, burada, RSDİP’nin III. Kongresi’nin kararları ile konferansın kararlarının taktiksel eğilimleri arasındaki yukarda tahlil etmiş olduğumuz ilke farklılıklarını doğrulayan bazı noktalara kısaca değinmekle yetineceğiz.

Devrimin arifesinde hükümetin taktiklerine karşı takınılacak tutum sorununu ele alalım. Bir kez daha RSDİP’nin III. Kongresi’nin kararlarının birisinde bu soruna ayrıntılı yanıt bulacaksınız. Bu karar, özgün bir anın bütün değişik koşulları ve görevlerini gözönünde tutmaktadır: hükü-

metin tavizlerinin ikiyüzlülüğünün teşhiri; “halk temsilinin gülünçlüğünden” yararlanma; işçi sınıfının acil taleplerinin (sekiz saatlik işgünü bunların başında yer alır) devrimci araçlarla gerçekleştirilmesi; ve son olarak kara-yüzlere karşı direnme. Konferans kararlarında bu sorun bir çok bölüme dağılmıştır: “gericiliğin karanlık güçlerine karşı direniş”e, sadece diğer partilere karşı alınacak tutum konusundaki kararın önsözünde değiniliyor. Temsili organlar için yapılan seçimlere katılım, çarlık ile burjuvazinin “uzlaşma”sı sorunundan ayrı olarak ele alınıyor. Devrimci araçlarla sekiz saatlik işgününün gerçekleştirilmesi için çağrıda bulunulacak yerde, “Ekonomik Mücadele Üzerine” gösterişli başlık taşıyan özel bir karar, (“Rusya’nın kamu yaşamında emek sorunu merkezi bir yer tutar” biçiminde gösterişli ve son derece aptalca cümlelerden sonra) “sekiz saatlik işgününün yasallaştırılması” için yürütülen eski ajitasyon sloganını sadece yineliyor. Bu sloganın, şu sıradaki yetersizliği ve eskimişliği, kanıt gerektirmeyecek kadar açıktır.

Açık siyasal eylem sorunu. III. Kongre, yakın gelecekte faaliyetlerimizde meydana gelecek *köklü* değişikliği gözönünde tutmaktadır. Gizli faaliyet ve gizli aygıtın gelişimi, hiç bir biçimde terk edilmemelidir; terk etmek, polisin elini güçlendirecek ve hükümetin son derece çıkarına olacaktır. Ama aynı zamanda açık eylem konusunu düşünmeye başlamalıyız. Böyle bir eylemin uygun biçimleri ve dolayısıyla özel aygıtı –daha az gizli–, bu amaç için hemen *hazırlanmalıdır*. Legal ve yarı-legal derneklerden, Rusya’da gelecekteki açık Sosyal-Demokrat İşçi Partisi’nin üsleri haline olabildiğince dönüştürmek bakış açısıyla yararlanılmalıdır.

Burada da konferans, sorunu bölüyor ve herhangi bir bütünsel slogan ortaya koyamıyor. Burada ayrıksı bir nokta olarak, legal olarak işlev görecektir yazarlar “atamak” yolunda Örgütlenme Komitesi’ne verilen gülünç yönergeye değinebiliriz. Bunun dışında, “işçi sınıfı hareketinin desteklenmesini kendilerine amaç edinen demokratik gazetelerin işçi sınıfının etkisi altına alınması” biçiminde tümüyle saçma bir karar vardır. Bu, *Osvobojdenye* eğiliminde olan bütün legal liberal gazetelerimizin iddia ettikleri amaçtır. Neden *İskra* yazıkurulunun kendisi, kendi öğüdünü gerçekleştirmek için bir adım atmaz ve *Osvobojdenye*’nin sosyal-demokrat etki altına nasıl gireceğine ilişkin bir örneği bize vermez?... Mevcut legal birliklerden parti için üsler kurmak amacıyla yararlanmak sloganı yerine, bize, önce sadece (tüm parti üyeleri onlara katılmalıdır) “sendika”lar konusunda özel öğütler veriyorlar ve ikinci olarak da, “işçilerin devrimci örgütleri” = “resmi olarak oluşturulmamış örgütler” = “devrimci işçi kulüpleri”ne kılavuzluk etme öğüdü veriyorlar. Bu “kulüpler” nasıl resmi olarak oluşturulmamış örgütler olarak sınıflandırılabilir, bu “kulüpler” gerçekte nedir – sadece allah bilir. Yüksek bir parti kurumundan kesin ve açık yönergeler yerine, bize, gelişigüzel serpiştirilmiş bazı düşünceler ve yazarlar tarafından hazırlanmış kaba taslaklar sunuluyor. Partinin bütün çalışmalarını tümüyle yeni bir temele dönüştürmeye başladığını gösteren bütünsel bir tablo bulunmuyor.

“Köylü sorunu”, parti kongresi ve konferans tarafından tümüyle farklı yollardan sunulmuştur. Kongre, “köylü hareketine karşı tutum” konusundaki bir karar almışken, konferans, “köylüler arasında çalışma” konusunda bir karar almıştır.

Birinde, birincil önem, çarlığa karşı savaşın genel ulusal çıkarları içinde geniş devrimci-demokratik harekete kılavuzluk yapma görevine verilmiştir. Diğerinde ise, sorun, toplumun belli bir kesimi arasında “çalışma”ya indirgenmiştir. Birinde, tüm demokratik değişimleri gerçekleştirmek için devrimci köylü komitelerinin hemen örgütlenmesi için çağrı yapan ajitasyonumuzun merkezi pratik sloganı ileri sürülmüştür. Diğerinde ise, “komitelerin örgütlenmesi talebi”, kurucu bir meclise sunulacaktır. Bu kurucu meclisi niye beklememiz gerekiyor ki? Bu, gerçekten kurucu nitelikte olacak mı? Devrimci köylü komiteleri, başlangıçta ve zamandaş olarak kurulmaksızın istikrarlı olabilir mi? Tüm bu sorular, konferans tarafından yok sayılmıştır. Tüm bu kararlar, incelediğimiz genel düşünceyi yansıtır – yani burjuva devriminde, tüm demokratik harekete önderlik etme ve bunu bağımsız olarak yürütme amacına yönelmeksizin sadece kendi özel işimizi yapmalıyız. Tıpkı ekonomistlerin, sosyal-demokratların ekonomik mücadeleyle ilgilenmeleri, siyasal mücadeleyi yürütme işini liberallere bırakmaları biçimindeki düşünceyi ısrarla söyledikleri gibi, yeni-İskracılar da, bütün tartışmalarında, burjuva devriminin yolundan sessizce bir köşeye çekilip oturmamız, devrimin yürütülmesi etkin çalışmasını burjuvaziye bırakmamız düşüncesinde ısrar etmektedirler.

Son olarak, diğer partilere karşı tutum konusundaki karardan da söz etmemek olmaz. RSDİP’nin III. Kongresinin kararı, kurtuluş için yürütülen burjuva hareketinin tüm sınırlılığını ve yetersizliğini teşhir etmekten, her olası böylesi sınırlama durumlarını kongreden kongreye sıralamak ya da iyi burjuvalar ile kötü burjuvalar arasına bir ayırım çizgisi çekmek gibi saf düşüncelerle oyalanmaksızın

teşhir etmekten söz eder. Starover'in yaptığı hatayı yineleyen konferans, böyle bir ayrım çizgisini inatla aramış, ünlü "turnusol kağıdı" teorisini geliştirmiştir. Starover çok iyi bir düşünceden, burjuvaziye olabilecek en sert koşulları koymak düşüncesinden yola çıkmıştır. Ama Starover, onay, anlaşma vb. şeyleri hak eden burjuva demokratlar ile bunları hak etmeyen burjuva demokratlar arasında önceden ayrım yapma girişiminin, olayların gelişimiyle hemen geminin bordasından atılan ve proleter sınıf bilincine karışıklık sokan bir "formüle" yol açtığını unutmuştur. Ağırlığı, mücadeledeki gerçek birlikten, bildirgelere, vaatlere ve sloganlara kaydırmıştır. Starover, "genel ve eşit oy hakkı, tek dereceli ve gizli oylama"nın böyle bir radikal slogan olduğunu sanıyordu. Ama aradan iki yıl geçmeden, "turnusol kağıdı"nın değersiz olduğu kanıtlandı; genel oy hakkı sloganı, sosyal-demokrasiye yakınlaşmak bir yana, tam tersine, bu slogan aracılığıyla işçileri yanlış yöne götürmek ve onları sosyalizmden saptırmak için çaba gösteren *Osvobojdentye* tarafından devralındı.

Şimdi yeni-İskracılar daha da "sert" "koşullar" ortaya koyuyorlar; çarlığın düşmanlarından, "örgütlü proletaryanın her kararlı eylemini enerjik ve açık biçimde (!?) desteklemelerini" vb. ve "halkın kendi kendisini silahlandırmasına etkin biçimde katılmalarını" "talep ediyor"lar. Bu ayrım çizgisi, çok daha öteye de götürülmüştür – ama herşeye rağmen bu ayrım çizgisi, yine de şimdiden eskimiştir, değersizliği ortaya çıkmıştır. Örneğin neden bir cumhuriyet sloganı yoktur? Sosyal-demokratlar, –toplumsal tabakalar ve monarşi sisteminin bütün temellerine karşı amansız devrimci savaşın" çıkarları için– burjuva demokratlardan, cumhuriyet için savaşmak dışında her şeyi nasıl

“talep” ediyorlar?

Bu sorunun salt eleştiri olsun diye ortaya atılmadığı, yeni-İskracıların hatalarının yaşamsal siyasal önemi olduğu “Rus Kurtuluş Birliği” tarafından tanıtılmıştır (bkz. *Proletary*, N° 4).^{*} Bu “çarlık düşmanları”, yeni-İskracıların tüm “gereksinimlerini” tam olarak yerine getireceklerdir. Ve yine, bu “Rus Kurtuluş Birliği”nin programında (ya da programsızlığında) *Osvobojdnyye* ruhunun egemenliğini ve *Osvobojdnyye* grubunun onu kolaylıkla yedeğine alabileceğini gösterdik. Ama konferans, kararın sonuç bölümünde, “sosyal-demokrasi, liberal ve demokratik bir bayrak dalgalandırmalarına rağmen, proletaryanın devrimci mücadelesine gerçek bir destek sağlamayı reddeden *halkın ikiyüzlü dostlarına*, bu durumdaki tüm siyasal partilere karşı çıkmayı sürdüreceği” beyan ediyor. “Rus Kurtuluş Birliği”, bu desteği vermeyi reddetmek bir yana, ısrarla bu desteği sunuyor. Bu durum, *Osvobojdnyeci* olmalarına rağmen, bu birliğin önderlerinin “halkın ikiyüzlü dostları” olmadığının güvencesi midir?

Görüyorsunuz: yeni-İskracılar, önceden “koşullar” icat ederek ve kendi onulmaz güçsüzlükleri yüzünden gülünç “talepler” öne sürerek, bir anda kendilerini gülünç bir duruma sokmuşlardır. Onların koşulları ve talepleri, yaşayan gerçek-

^{*} 4 Haziran 1905’te yayınlanan *Proletary*, N° 4’de, “Yeni Bir Devrimci İşçi Birliği” başlığını taşıyan uzun bir makale yer aldı (bkz. Lenin, *Toplu Yapıtlar*, Cilt 8, s. 499-510, Moskova, 1965). Bu makale, “Rus Kurtuluş Birliği” adını almış olan ve bir ayaklanmanın yardımıyla bir kurucu meclis toplamayı kendisine amaç edinmiş bulunan bir birlik tarafından yapılmış çağrıların içeriğini veriyordu. Ayrıca makale, böylesine partisiz birliklere karşı sosyal-demokratların tutumunu belirtiyordu. Bu birliğin gerçekte varolup olmadığı ve devrimde ne rol oynadığı bizim için tamamen bilinemezdir. [*Yazarın 1907 baskısına notu.*]

lerle ölçüldüğünde, hemen yetersiz olduklarını tanıtlarlar. Formüller peşinde koşmaları umutsuzcadır, çünkü hiç bir formül, burjuva demokratlarının ikiyeüzlülüklerinin, tutarsızlıklarının ve sınırlılıklarının tüm değişik görünümelerini kucaklayamaz. Bu, ne bir “turnusol kağıdı” konusudur, formüller ya da yazılı ve basılı talepler konusudur, ne de “halkın dostları”nın ikiyeüzlüleri ile içten olanları arasına önceden bir ayırım çizgisi çekmek konusudur; bu, burjuva demokrasisi tarafından atılan her “belirsiz” adımın sosyal-demokratlar tarafından kıyasıya eleştirilmesi konusudur, mücadelede gerçek birlik konusudur. “Demokratik değişimde çıkarı olan tüm toplumsal güçlerin gerçek bütünleşmeleri” için gerekli olan, konferansın öylesine bıkmaz ve öylesine boş biçimde emek verdiği “maddeler” değil, gerçek devrimci sloganlar ortaya koyabilme yeteneğidir. Bu sloganlar için gerekli olan, devrimci ve cumhuriyetçi burjuvaziyi proletaryanın düzeyine yükseltmektir ve proletaryanın amaçlarını monarşist burjuvazinin düzeyine indirmemektir. Bunun için gerekli olan, ayaklanmaya en etkin biçimde katılmaktır ve silahlı ayaklanma acil görevinden safsatayla yan çizmemektir.

XII.
EĞER BURJUVAZİ GERİ ÇEKİLECEK OLURSA
DEMOKRATİK DEVRİMİN KAPSAMI
DARALIR MI?

Yeni-İskracıların Kafkasya Konferansı'nda benimsenen ve *İskra* tarafından yayınlanan kararlarının bir kopyası elimize geçtiğinde yukarıdaki satırlar yazılmıştı. Bundan daha iyi bir *pour la bonne bouche* (daha lezzetli bir lokma) bulamazdık.

İskra yazarları çok haklı olarak şöyle diyorlar: “Taktiğin temel sorunlarında, Kafkasya Konferansı da, Tüm-Rusya Konferansı'nın (yani yeni-İskracıların) kabul ettiği karara *benzer* (doğru!) bir karar benimsemiştir.” “Sosyal-demokrasinin geçici bir devrimci hükümete karşı tutumu sorunu, Kafkasyalı yoldaşlar tarafından, *Vperyod* grubunun ve sözde-kongre delegelerinin savunduğu yeni yönetime en açıksözlü muhalefet ruhuy-

la çözüme bağlanmıştır.” “Kabul edilmelidir ki, bir burjuva devriminde proleter partinin taktiklerinin konferans tarafından yapılan formülasyonu *en uygun olanıdır.*”

Doğru olan doğrudur. Hiç kimse yeni-*İskracı*ların temel hatasını bundan daha “uygun” formüle edemezdi. Bu formülasyonu, parantez içinde önce çiçeklerine ve daha sonra sonuçta sunduğu meyvelerine değinerek tam olarak aktaracağız.

Yeni-*İskracı* Kafkasya Konferansı’nın geçici bir devrimci hükümet konusundaki kararı şöyledir:

“Proletaryanın sosyal-demokrat bilincini daha da derinleştirmek (elbette! Şunu da eklemeliydiler: “Martinov-vari!”) için (sadece bilinci derinleştirmek için mi, cumhuriyeti kazanmak için değil mi? Ne “derin” devrim anlayışı!) ve yeni oluşan burjuva devlet sisteminde eleştiri özgürlüğünü parti için tam olarak güvenceye almak için (işimiz cumhuriyeti güvenceye almak değil! İşimiz, sadece eleştiri özgürlüğünü güvenceye almak. Anarşist düşünce alınınca anarşist dil kullanılır: “burjuva devlet” sistemi!) devrimci durumdan yararlanmanın bizim görevimiz olduğunu gözönüne alan konferans, bir sosyal-demokrat geçici hükümet kurulmasına ve böyle bir hükümete katılmaya karşı olduğunu (İspanya devriminden on ay önce bakunincilerin aldığı ve Engels’in değindiği kararı anımsayınız; bkz. *Proletary*, N° 3)⁴⁵ beyan eder ve devlet sistemini demokratlaştıracak uygulanabilir önlemi (!) güvenceye almak için burjuva geçici hükümeti üzerinde dışardan (aşağıdan, yukarıdan değil) baskı yapmanın en uygun yol olduğunu kabul eder. Konferans, sosyal-demokratlar tarafından geçici bir hükümetin oluşturulmasının ya da böyle bir hükümete onların katılmasının, bir taraftan, sosyal-de-

mokratlar, iktidarı ele geçirmiş olmalarına rağmen, sosyalizmi kurmak da dahil, işçi sınıfının acil gereksinmelerini karşılayamayacakları için (cumhuriyet acil bir gereksinme değil! Kararın yazarları, cahillikleriyle, burjuva devrimine katılmayı reddediyorlarmış gibi, tamamen anarşist bir dil kullandıklarının farkında değil-ler!) proletarya kitlelerinin Sosyal-Demokrat Partiden umutlarını kesmelerine ve partiden uzaklaşmalarına yol açacağına; ve diğer taraftan, *burjuva sınıfların devrimden çekilmelerine ve bu nedenle de devrimin kapsamının daralmasına neden olacağına* inanır.”

İşte sorunun yattığı yer burası. Anarşist düşüncelerin en katıksız oportünizmle iç içe geçtiği (Batı-Avrupa Bernsteincılarında da durum sürekli böyledir) yer burasıdır. Sadece düşünün: burjuvazinin devrimden çekileceği ve bu nedenle devrimin kapsamının daralmasına neden olacağı için geçici hükümete katılmıyorlar! Gerçekten, burada, tam, katıksız ve tutarlı biçimiyle yeni-*İskra* felsefesiyle karşı karşıyayız: devrim bir burjuva devrimidir, dolayısıyla burjuva darkafalılığı önünde eğilmeliyiz ve ona yol açmalıyız. Kısım de olsa, bir an için bile olsa, katılımımız burjuvazinin geri çekilmesine neden olabilir düşüncesiyle hareket edersek, böylelikle, sadece devrimin önderliğini tümüyle burjuva sınıflara teslim etmiş oluruz. Böylelikle, burjuvazinin geri çekilmesine yol açmamak için, proletaryayı, (tam bir “eleştiri özgürlüğü”nü elde tutarken!!) burjuvazinin vesayeti altına sokmuş, ılımlı ve uysal olmaya zorlamış oluruz. Burjuvazinin geri çekilmesine yol açmamak için, proletaryanın en yaşamsal gereksinmelerini, yani siyasal gereksinmelerini –ekonomistler ve onların taklitçileri bu gereksinme-

leri hiç bir zaman anlamamışlardır– iğdiş etmiş oluruz. Burjuvaziyle pazarlık etme alanı oluşturmak için, (“geri çekilmesin diye”) kendi ilkelerini bize ihanet ederek, burjuvazinin gönüllü onayını satın almak için devrime ihanet ederek, proletaryanın gereksindiği ölçüde demokrasiye ulaşmak için yürütülen devrimci mücadele alanını tümüyle terk etmiş oluruz.

İki kısa satırda, Kafkasyalı yeni-*İskracılar*, devrime ihanet etme ve proletaryayı burjuva sınıfların zavallı bir eklentisi haline dönüştürme taktığının özünü ifade etmeyi becermişlerdir. Yeni-*İskracıların* yukarda izlediğimiz yanılgılarına yol açan eğilim, şimdi açık ve kesin bir ilke olarak, yani monarşist burjuvazinin kuyruğuna takılmak için önümüze konuluyor. Cumhuriyetin kurulmasının burjuvazinin geri çekilmesine neden olacağı (ve şimdiden neden oluyor, Bay Struve örnektir) için, kahrolsun cumhuriyet için mücadele. Dünyanın her yerinde ve her zaman proletaryanın her kararlı ve tutarlı demokratik talebi burjuvazinin geri çekilmesine neden olacağı için, yoldaş ve arkadaş işçiler, inlerinize gizlenin, sadece dışardan eylem yapın, “burjuva-devlet” sisteminin araçlarını ve silahlarını devrimin çıkarları için kullanmayı hayal bile etmeyin ve “eleştiri özgürlüğü”nü koruyun!

Burada “burjuva devrimi” teriminin onların kavrayışlarındaki temel yanılgısı su yüzüne çıkmıştır. Bu terimin Martinov ve yeni-*İskra* “kavrayışı”, burjuvazi için proletaryanın davasına doğrudan ihanet etmeye varır.

Eski ekonomizmi unutmuş olanlar, onu incelemeyenler ya da anımsamayanlar, ekonomizmin bugünkü yansımasının durumunu anlamakta güçlük çekeceklerdir. Bernsteinci *Credo*’yu⁴⁶ anımsayın.

“Katıksız proleter” görüş ve programlardan şu sonuca ulaşmışlardı: biz sosyal-demokratlar, ekonomiyle, emeğin gerçek davasıyla, tüm siyasal oyunları eleştiri özgürlüğüyle, sosyal-demokrat çalışmanın gerçekten daha derinlik kazanmasıyla ilgilenmeliyiz. Siyaset liberaller içindir. Tanrı bizi “devrimcilik”e düşmekten korusun, yoksa burjuvazi geri çekilir. *Credo*’yu ya da *Raboçaya Mysl’*-in⁴⁷ 9. sayısını (Eylül 1899) tümüyle okumuş olanlar, bu uslamlamanın tüm çizgisini izleyebilirler.

Bugün aynı şeyler, daha geniş ölçekte, “büyük” Rus devriminin tümünün değerlendirilmesine uygulanmaktadır – ne yazık ki, ortodoks dar-kafalılığın teorisyenleri tarafından daha şimdiden bayağılaştırılmış ve gülünç hale getirilmiştir! Biz, sosyal-demokratlar, eleştiri özgürlüğüyle, sınıf bilincini daha da derinleştirmekle, dışardan eylemle ilgilenmeliyiz. Onlar, burjuva sınıflar, eylem özgürlüğüne, devrimci (liberal diye okuyunuz) önderlik için boş bir alana, yukardan “reformlar” yapma özgürlüğüne sahip olmalıdırlar.

Marksizmin bu bayağılaştırıcıları, Marks’ın söylediği eleştiri silahı yerine, silahların eleştirisinin konması gereği konusunda asla kafa yormamışlardır.⁴⁸ Marks’ın adını boş yere anarak, gerçek gerçeklikte, mutlakıyetçiliği özgürce eleştiren ve demokratik bilinci daha da derinleştiren, ama devrim zamanının bir eylem zamanı olduğunu, hem aşağıdan hem de yukarıdan eylemin zamanı olduğunu anlamayan Frankfurt burjuva gezeleri havası içinde taktikler konusunda kararlar almaktadırlar.

Eğer sosyal-demokratlar devrimci hükümete katıldıkları için burjuva sınıflar devrimden geri çekilirlerse, bu nedenle, devrimin “kapsamı daralır”mış.

Rus işçileri, şunu dinleyin: Eğer devrim, sosyal-demokratlardan korkmayan ve çarlık üzerinde zaferi değil, çarlıkla anlaşmak isteyen Bay Struve tarafından yapılırsa, devrimin kapsamı daha geniş olacakmış. Eğer yukarda genel çizgileri ortaya konulan iki olası sonucun birincisi gerçekleşirse, yani monarşist burjuvazi Şipov'vari bir "anayasa" üzerinde otokrasiyle anlaşır, devrimin kapsamı daha geniş olacakmış!

Tüm partiye yol göstermek için tasarlanmış kararlarda böylesine yüzkızartıcı şeyler yazan ya da böylesine "uygun" kararları onaylayan sosyal-demokratlar, marksizmin yaşayan ruhunu tümüyle aşındıran kendi bilgiçlikleriyle öylesine körleşmişlerdir ki, bu kararların, bütün öteki güzel sözleri nasıl katıksız süslü cümleciklere dönüştürdüğünü görememektedirler. Onların *İskra*'da yayınlanan herhangi bir makalesini ya da bizim ünlü Martinov'un yazdığı ünlü broşürü alın – orada bir *halk* ayaklanmasına ilişkin, devrimi *tamamlayana* kadar yürütmeye ilişkin, tutarsız burjuvaziye karşı savaşta *tüm halka* dayanma çabasına ilişkin şeyler okuyacaksınız. Ama tüm bu mükemmel şeyler, burjuvazinin devrime yabancılaşmasının bir sonucu olarak "devrimin kapsamının daralacağı" düşüncesini kabul eder etmez ya da onaylar onaylamaz, zavallı süslü cümlecikler halini alırlar. Şu iki şeyden birini seçin baylar: ya halkla birlikte, tutarsız, çıkarıcı ve korkak burjuvaziye *rağmen*, devrimi gerçekleştirmek ve çarlık üzerinde tam bir zafer kazanmak için çabalamalıyız, ya da bu "rağmen"i kabul etmeyiz, burjuvazinin devrimden "geri çekileceği"nden korkarız, ki bu durumda, burjuvazi –tutarsız, çıkarıcı ve korkak burjuvazi– için proletaryaya ve halka ihanet ederiz.

Sakin söylediklerimi yanlış yorumlamaya ça-

lışmayın. Kasıtlı bir ihanetle suçlanıyoruz diye fer-yat etmeye başlamayın. Hayır, siz her zaman bataklığa doğru yürüdünüz ve sonunda da, mark-sizmi “daha da derinleştirme” denilen eğik yü-zeyden karşı konulmaz ve onarılmaz bir biçim-de aşağıya yuvarlanan, karşı-devrimci, ruhsuz ve cansız “felsefeye” ulaşan eski ekonomistler kadar bilinçsizce bu bataklığa battınız.

Siz, beyler, “devrimin kapsamı”nı belirleyen gerçek toplumsal güçlerin ne olduğunu hiç dü-şündünüz mü? Bugün bizim için çok elverişli dö-nüşüme sahip olan, ama hepimizin tartışmaları-mızın dışında bıraktığımız ve halklı olarak Rus-ya’nın iç güçleri sorunuyla ilgili olduğu kadarıyla ilgilendiğimiz yabancı siyasal güçleri, uluslarara-sı birleşmeleri bir yana bırakalım. Bu iç toplumsal güçlere bakalım. Devrime karşı birleşenler, otok-rasi, saray, polis, bürokrasi, ordu ve bir avuç yük-sek soyludur. Halkın öfkesi ne kadar büyürse, as-keri birlikler o kadar güvenilmez olur ve bürokrasi o kadar yalpalar. Üstelik, burjuvazi, bir bütün ola-rak, şimdi devrimden yanadır, özgürlük konusun-da ateşli konuşmalar yapmaktadır, halk adına ve hatta devrim adına giderek daha sık konuşmak-tadır.* Ama biz marksistler, burjuvazinin devrimi desteklemede ne kadar tutarsız, çıkarıcı ve kor-kak olduğunu, hem teorik olarak, hem de liberal-lerimizi, Zemstvocularımızı ve *Osvobojdnyeci*-lerimizi günlük ve saatlik gözlemlerle çok iyi bi-liriz. Burjuvazi, kitle olarak, kendi dar, bencil çı-karları karşılanır karşılanmaz, tutarlı demokrasi-den “geri çekilir” çekilmez (*ve şimdiden devrim-den çekilmeye hazırdır*), kaçınılmaz olarak, devri-

* Bu bağlamda, yakın zamanda Jaurès tarafından *L’Huma-nité*’de⁴⁹ ve Bay Struve tarafından *Osvobojdnye*, N° 72’de yayın-lanan Bay Struve’nin Jaurès’e açık mektubu ilginçtir.

me ve halka karşı otokrasiye yönelecektir, karşı-devrime yönelecektir. Geriye “halk”, yani proletarya ve köylülük kalır; yalnızca proletaryaya, demokratik devrimin sonuna kadar yürümek için, demokratik devrimden daha öteye geçmek için güvenilebilir. Bu nedenle, proletarya, cumhuriyet uğruna ön saflarda savaşıyor ve burjuvaziyi korutmamaya dikkat etmek türünden budalaca ve değersiz öğütleri küçümseyerek reddeder. Köylülük, küçük-burjuva unsurları olduğu kadar büyük sayıda yarı-proleterleri de kapsar. Bu, onun kararsızlığının nedenidir de ve proletaryayı sağlam bir sınıf partisi içinde birleşmeye zorlar. Ama köylülüğün istikrarsızlığı, burjuvazinin istikrarsızlığından köklü biçimde ayırdır, çünkü bugün köylülük, özel mülkiyetin temel biçimlerinden birisi olan toprak mülkiyetinin kamulaştırmasına olduğu gibi özel mülkiyetin mutlak korunmasına da fazlaca ilgi duymaz. Böylece sosyalist olmayan ya da küçük-burjuva olmaktan çıkmayan köylülük, demokratik devrimin yürekten ve en radikal yandaşı olma yetisine sahiptir. Köylülük, sadece eğer kendisini aydınlatan devrimci olaylar ilerlerse, burjuvazinin ihaneti ve proletaryanın yenilgisiyle kesintiye uğramazsa, kaçınılmaz olarak böyle olacaktır. Bu koşullarda, köylülük, kaçınılmaz olarak devrimin ve cumhuriyetin bir kalesi olacaktır, çünkü sadece devrimin bütünsel zaferi köylülüğe tarım reformları kapsamında *herşeyi* verebilir – (“sosyalist-devrimciler” hayal ettikleri gibi kapitalizmin ortadan kaldırılması için değil, ama) yarı-serfliğin boyunduruğundan, baskı ve uşaklığın zulmünden kurtulmak için, meta üretimi sistemi içinde onların yaşam koşullarını iyileştirmek ne kadar olanaklıysa o kadar iyileştirmek için köylülerin istedikleri, düşledikleri ve gerçekten gerek-

sindikleri *her şeyi*.

Ayrıca, köylülük, sadece radikal bir tarım reformu olasılığıyla değil, genel ve sürekli çıkarlarıyla da devrime bağlıdır. Köylülük, proletaryayla savaşırken bile demokrasiye gereksinme duyar, çünkü sadece demokratik bir sistem, onun çıkarlarını doğru biçimde ifade etmesini sağlayabilir ve kitle olarak, çoğunluk olarak onun egemenliğini güvenceye alabilir. Köylülük ne kadar aydınlanırsa (ve Japonya ile savaştan bu yana, kuşku lu okul standardıyla ölçülmeye alışılmış olan aydınlanmadan çok daha hızlı aydınlanmaktadır), o kadar tutarlı ve kararlı biçimde tam demokratik devrimi destekleyecektir, çünkü burjuvaziden farklı olarak, halkın üstünlüğünden korkacak hiç bir şeyi yoktur, ama tersine, kazanacakları vardır. Demokratik bir cumhuriyet, kendi saf monarşizminden kendisini kurtarmaya başlar başlamaz köylülüğün ideali olur, çünkü burjuva borsacılarının (üst borsa odaları vb. ile birlikte) bilinçli monarşizmi, köylülük için bugün karşı karşıya olduğu aynı mağduriyet, aynı yurttaşlık haklarından yoksunluk ve aynı cehalet demektir, sadece Avrupa anayasacılığıyla üzeri biraz parlatılmıştır.

İşte bu nedenle, burjuvazi, sınıf olarak, doğal ve kaçınılmaz biçimde liberal-monarşist partinin kanatları altına sığınmaya çalışırken, köylülük, kitle olarak, devrimci ve cumhuriyetçi partinin önderliği altına girmeye çalışır. İşte bu nedenle, burjuvazi demokratik devrimi tamamlanana kadar sürdürme yeteneğinde değilken, köylülük böyle bir yeteneğe sahiptir ve biz, bütün çabamızı onun bu yeteneğine yardımcı olmaya yöneltmeliyiz.

Buna, kanıt gereksinmesi olmadığı, işin alfabesi olduğu, tüm sosyal-demokratların çok iyi

anladıkları yolunda itiraz edilebilir. Ama durum böyle değildir. Burjuvazinin devrimden çekilmesinin devrimin “kapsamını daraltacağı”dan söz edebilenler tarafından anlaşılmamıştır. Böyle kişiler, anlamını kavramaksızın ezbere öğrendikleri tarım programımızın sözcüklerini yineliyorlar, çünkü aksi takdirde marksist dünya görüşünden ve programımızdan kaçınılmaz olarak çıkan proletaryanın ve köylülüğün devrimci-demokratik diktatörlüğü kavramından korkmazlardı; aksi takdirde büyük Rus devriminin kapsamını burjuvazinin gitmeye hazır olduğu yerle sınırlamaya çalışmazlardı. Böyle kişiler, kendilerinin soyut marksist devrimci sözlerini, somut anti-marksist ve karşı-devrimci kararlarla çürütmezlerdi.

Başarılı bir Rus devriminde köylülüğün rolünü gerçekten anlamak isteyen kimseler, eğer burjuvazi geri çekilirse devrimin kapsamının daralacağını söylemeyi hayal bile etmezler. Çünkü, işin doğrusu, Rus devrimi, sadece burjuvazi devrimden geri çekildiğinde ve köylü kitleleri proletaryanın safında etkin devrimciler haline geldiğinde, gerçek kapsamına ulaşmaya başlayacak, burjuva-demokratik devrim döneminde olabilecek en geniş devrimci kapsama gerçekten ulaşacaktır. Demokratik devrimimiz, sonuna kadar tutarlı biçimde sürdürebilmek için, burjuvazinin kaçınılmaz tutarsızlığını etkisizleştirme yeteneğine sahip böylesi güçlere (yani, muhakeme eksiklikleri yüzünden *İskra*’nın Kafkasyalı yandaşlarının çok korktukları “devrimden geri çekilmeye neden olma”yı sağlayabilecek güçlere) dayanmalıdır.

Proletarya, otokrasinin direnişini zor yoluyla ezmek ve burjuvazinin kararsızlığını etkisizleştirmek için köylü kitleleriyle ittifak kurarak demokratik devrimi tamamlayana kadar sürdürmelidir.

Proletarya, burjuvazinin direnişini zor yoluyla ezmek ve köylülüğün ve küçük-burjuvazinin kararsızlığını etkisiz hale getirmek için, halkın yarı-proleter unsurlarıyla ittifak kurarak sosyalist devrimi başarmalıdır. Yeni-İskracıların devrimin kapsamı konusundaki öylesine dar tüm savlarında ve kararlarında sundukları proletaryanın görevleri bunlardır.

Ancak, her ne kadar devrimin “kapsamı” konusundaki tartışmalarda sıkça gözden kaçınılıyorsa da, bir koşul unutulmamalıdır. Unutulmamalıdır ki, söz konusu olan nokta, bu sorunun ortaya çıkardığı güçlükler değil, çözümün nerede aranacağı ve bulunacağı sorunudur. Bu nokta, devrimin kapsamını güçlü ve yenilmez yapmanın ne kadar kolay ya da zor olduğu değil, bu kapsamı güçlendirmek için nasıl hareket etmemiz gerektiğidir. Bizim görüş ayrılığımız, kesinlikle faaliyeti-mizin temel niteliğinde, onun alması gereken yön konusundadır. Bunu vurguluyoruz, çünkü dikkatsiz ve kuralsız kişiler sıkça iki ayrı sorunu, yani tutulacak yolun yönü sorunu, yani iki ayrı yoldan birini seçme sorunu ile amaca ulaşabilmenin nasıl kolay olduğu ya da belirli bir yolun amaca ne kadar yakın olduğu sorununu karıştırmaktadırlar.

Daha önce bu son soruna değinmedik, çünkü parti içinde herhangi bir uzlaşmazlığa ya da görüş ayrılığına yol açmamıştı. Ama söylemeye gerek yok ki, sorunun kendisi, son derece önemlidir ve bütün sosyal-demokratların tüm dikkatlerini vermelerini gerektirmektedir. Harekete sadece işçi sınıfı kitlelerini değil, aynı zamanda köylü kitlelerini de katma görevine ilişkin güçlükleri unutmak, bağışlanmaz bir iyimserlik olacaktır. Bu güçlükler, demokratik devrimi tamamlanana kadar yürütme çabalarına karşı engel oluşturmak-

tan öte bu çabaları karaya oturtur; ve herkesten çok tutarsız ve çıkarıcı burjuvaziye zafer kazandırır, çünkü burjuvaziye halka karşı monarşiyi koruma biçiminde “sermaye sağlar” ve aynı zamanda liberalizmin... ya da *Osvobojdenye* akımının “masumiyetini korur”.

Seçilen yol sorununda bugünün sosyal-demokratları arasındaki uyuşmazlığın nasıl derinleştiği, yeni-*İskracı*ların Kafkasya kararı ile Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi’nin III. Kongresi’nin kararları karşılaştırıldığında hemen görülebilmektedir. Kongre kararı şöyle diyor: burjuvazi tutarsızdır, kesinlikle bizi devrimin kazanımlarından yoksun bırakmaya çalışacaktır. Bu nedenle, yoldaş ve kardeş işçiler, en enerjik biçimde savaşılmaya hazırlanın! Kendinizi silahlandırın, köylüleri saf-larınıza kazanın! Kafkasyalı yeni-*İskracı*ların kararı şöyle diyor: burjuvazi tutarsızdır, devrimden geri çekilebilir. Bu nedenle, yoldaş ve arkadaş işçiler, lütfen geçici hükümete katılmayı düşünmeyin, çünkü, bunu yaparsanız, burjuvazi kesinlikle geri çekilecektir ve devrimin kapsamı bu nedenle daralmış olacaktır!

Bir taraftan şöyle deniyor: tutarsız burjuvazinin direnmesine ya da pasif kalmasına rağmen, devrimi tamamlanana kadar ileriye itin.

Diğer taraftan şöyle deniyor: bağımsız olarak devrimi tamamlanana kadar sürdürmeyi düşünmeyin, çünkü böyle yaparsanız, tutarsız burjuvazi devrimden geri çekilecektir.

Bunlar birbirine taban tabana zıt iki yol değil mi? Taktiklerin birinin ötekini mutlak olarak dışladığı, birinci taktiğin devrimci sosyal-demokrasinin biricik doğru taktiği olduğu, ikincisinin ise, gerçekte katıksız *Osvobojdenye* taktiği olduğu açık değil mi?

XIII.
SONUÇ
KAZANMAYI GÖZE ALIYOR MUYUZ?

Rus sosyal-demokrasisinin durumuyla yüzeysel tanışıklığı olanlar ya da ekonomizm günlerinden beri parti içi mücadelenin tüm tarihini bilmeksizin sadece dışardan yargılayanlar, çoğu kez, şimdi, özellikle de III. Kongre sonrasında belirginleşen taktikler konusundaki uyuşmazlığı, her sosyal-demokrat hareket içinde doğal, kaçınılmaz ve gerçekten uzlaşılabilir iki akımın varlığı basit tanıtıyla bir yana iterler. Bir taraf, derler, sıradan, fiili, günlük çalışmaya, propaganda ve ajitasyonun geliştirilmesinin, güçlerin hazırlanmasının, hareketin derinleştirilmesinin vb. gerekliliğine özel vurgu yaparken, diğer taraf, hareketin militan, genel siyasal, devrimci görevlerine vurgu yapar, silahlı ayaklanmanın gerekliliğine işaret eder, devrimci-demokratik diktatörlük, geçici devrimci hükümet sloganlarını öne sürer. Her iki taraf da işi

abartmamalıdır, derler; aşırılıklar, burada ya da orada (ve genel olarak söylenirse, dünyanın her yerinde) kötüdür, vb. vb..

Böylesi savların kuşkusuz içerdiği sıradan (ve tırnak içersinde “siyasal”) bilgeliğin ucuz malumu ilamı, çoğu kez, partinin acil ve yaşamsal gereksinmelerini anlama beceriksizliğinin üstünü örter. Rus sosyal-demokratları arasında bugün var olan taktikler konusundaki ayrılıkları alınız. Elbette, yeni-*İskracı*ların taktikler konusundaki savlarında gördüğümüz gibi, işin hergünkü, tekdüze yönüne özellikle vurgu yapılması, kendi başına herhangi bir tehlike ortaya çıkarmayabilir ve taktik sloganlara ilişkin görüş ayrılığının doğmasına neden olmayabilir. Ama Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisinin III. Kongresinin kararları ile konferansın kararlarını karşılaştırdığınız an, bu ayrılık çarpıcı biçimde açık hale gelir.

Öyleyse sorun ne? Sorun şu ki, birinci planda, harekette iki akıma ve aşırılığın zararlarına soyut olarak işaret etmek yeterli değildir. Kişi, verili bir harekete verili bir zamanda neyin sıkıntı verdiğini, günümüzde parti için gerçek siyasal tehlikeyi neyin oluşturduğunu somut olarak bilmek zorundadır. İkinci olarak, kişi, şu ya da bu taktik slogandan –ya da belki şu ya da bu sloganın olmayışından– hangi gerçek siyasal güçlerin yararlandığını bilmek zorundadır. Kişi, yeni-*İskracı*ları dinlemiş olsaydı, Sosyal-Demokrat Partinin, propaganda ve ajitasyonu, ekonomik mücadele ve burjuva demokrasisinin eleştirisini bir yana itme tehlikesiyle, askeri hazırlıklar, silahlı saldırılar, iktidarın ele geçirilmesi vb. içinde aşırılığa kapılma tehlikesiyle tehdit altında olduğu sonucuna ulaşır. Ama gerçeklikte, gerçek tehlike, partiyi tümüyle ayrı bir yönden tehdit etmektedir. Hareketin du-

rumuyla yakından tanışıklığı olan hiç kimse, hareketi dikkatle ve düşünerek izleyen hiç kimse, yeni-*İskra*'nın korkularının gülünç yönünü görmemezlik edemez. Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi'nin tüm çalışması, asıl dikkatimizin propaganda ve ajitasyonda, hazırlıksız ve hazırlıklı kitle toplantılarında, ekonomik mücadeleye yardımcı olan ve bu mücadelenin sloganlarını savunan bildiri ve broşürlerin dağıtılmasında toplanmasını mutlak biçimde güvenceye alacak sağlam, değişmez biçimlerde tümüyle kalıba dökülmüş bulunuyor. Bir tek parti komitesi, bir tek bölge komitesi, bir tek merkez delegeler toplantısı ya da bir tek fabrika grubu yoktur ki, bütün dikkatinin, enerjisinin ve zamanının yüzde doksan dokuzunu, her zaman ve değişmez biçimde, doksanların ortalarından bu yana sağlamca yerleşmiş olan bu işlevlere ayırmamış olsun. Sadece, harekete tümüyle yabancı olanlar bunu bilmezler. Sadece çok saf ya da yanlış bilgi sahibi kişiler, yeni-*İskracıların* çok önemli bir iş yapıyormuş havası içinde yinedikleri malumu ilamlarını kabul edebilirler.

Gerçek şu ki, sadece ayaklanma görevleri, genel siyasal sloganlar ve tüm halk devrimine önderlik etme konularında kendi aramızda aşırı çaba göstermediğimiz gibi, tersine, bu açıdan çok açık biçimde göze çarpan tam bir *gerilik*, bizim en zayıf yerimizi oluşturan ve özde devrimci olmaktan sözde devrimci olmaya doğru yozlaşabilen ve yer yer yozlaşan hareket için gerçek bir tehlike yaratan bir *gerilik* göstermekteyiz. Parti çalışmalarını yürüten yüzlerce ve yüzlerce örgüt, grup ve çevre arasında, yeni-*İskra* çokbilmişlerinin şimdi yeni gerçekler keşfetmiş kişi havasında konuştukları hergünkü çalışmayı ilk başından beri yürütmemiş bir tek kişi bile bulamazsınız. Di-

ğer yandan, bir silahlı ayaklanmanın gerektirdiği görevleri anlamış, bu görevleri yürütmeye başlamış ve çarlığa karşı tüm halkın devrimine önderlik etme gereksinmesinin, bu amaç için bazı kesin ilerici sloganlar atmanın ve başka sloganlar atmamanın gerekliliğinin farkında olan gruplar ve çevrelerin çok önemsiz bir yüzdeye sahip olduğunu göreceksiniz.

Biz, ilerici ve gerçek devrimci görevlerimizin inanılmaz biçimde gerisinde kalıyoruz, pek çok durumda bunların bilincinde bile değiliz; şurada ya da burada devrimci burjuva demokrasisinin güçlenmesini, bu yöndeki geriliğimiz yüzünden fark etmiyoruz. Ama olayların akışına ve zamanın gereklerine sırtlarını dönmüş yeni-İskra yazarları, ısrarla şunu yineleyip duruyorlar: Eskiye unutmayın! Yeniye kendinizi kaptırmayın! Konferansın tüm önemli kararlarının ana ve değişmez yol göstericisi budur; oysa kongre kararlarında değişmez biçimde yalnızca şunu okursunuz: eskiyi onaylar-ken (ve eski ve çözümlenmiş bulunduğu ve yazına, kararlara geçmiş olduğundan ve denenmişliği nedeniyle tekrar tekrar gevelemek için durmaksızın) yeni görevler ortaya koyarız, dikkati ona çekeriz, yeni sloganlar atarız ve gerçek devrimci sosyal-demokratların hemen onu etkin biçimde gerçekleştirmelerini talep ederiz.

Sosyal-demokrat taktiklerdeki iki akım sorununa ilişkin gerçek durum böyledir. Devrimci dönem, sadece tümüyle kör olanların göremeyeceği yeni görevler ortaya çıkarmıştır. Ve bazı sosyal-demokratlar bu görevleri duraksamaksızın kabul ediyorlar ve onları gündeme alıyorlar, şöyle diyorlar: silahlı ayaklanma gecikmeye katlanamaz, onun için hemen ve enerjik biçimde kendinizi hazırlayın, kesin zafer için bunun vazgeçilmez ol-

duğunu unutmayın, cumhuriyet sloganını, geçici hükümet sloganını, proletaryanın ve köylülüğün devrimci-demokratik diktatörlüğü sloganını atın. Ama diğerleri, geri çekiliyorlar, yerlerinde sayıyorlar, slogan vermek yerine önsözler yazıyorlar, yeni göstermek yerine eskiyi onaylıyorlar, bu eskiyi sıkıcı biçimde ve uzun uzun geveliyorlar, yeniden kaçınmak için bahaneler uyduruyorlar, kesin zafer için koşulları belirlemeyi ya da tam zaferi sağlayacak çabalarla aynı çizgide sloganlar atmayı beceremiyorlar.

Bu kuyrukçuluğun siyasal sonucu karşımızda duruyor. Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi'nin "çoğunluğu" ile devrimci burjuva demokrasisi arasında uzlaşma masalı, tek bir siyasal olguyla, "Bolşevikler" in tek bir önemli kararıyla ya da Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi'nin III. Kongresi'nin tek bir belgesiyle doğrulanmamış olarak durmaktadır. Diğer yandan, *Osvobojdjenje* tarafından temsil edilen oportünist, monarşist burjuvazi, yeni-*İskracılığın* "ilkeler"inin eğilimini uzun süredir sevinçle karşılıyor ve şimdi de değirmenini döndürmek için gerçekte onların suyunu kullanıyor, "gizliliğe" ve "kargaşaya" karşı, devrimin "teknik" yönünün abartılmasına karşı, silahlı ayaklanma sloganının açıkça ilan edilmesine karşı, aşırı taleplerin "devrimciliği"ne karşı vb. vb. onların sloganlarını ve "düşüncelerini" benimsiyor. Kafkasya'daki "menşevik" sosyal-demokratların tümünü kapsayan konferans kararı ve yeni-*İskra* yazı-kurulu tarafından bu kararın onaylanması, yanlış anlaşılmayacak bir biçimde, siyasal olarak herşeyi özetlemektedir: proletarya bir devrimci-demokratik diktatörlük içinde yer alması halinde, burjuvazi geri çekilirse ne yaparız! Bu, sorunu fin-dık kabuğunun içine sokmaktır. Bu, proletaryayı

monarşist burjuvazinin eklentisine dönüştürmek için son rötuşları yapmaktır. Yeni-İskra kuyrukçuluğunun *siyasal anlamı*, gerçekte, birkaç bireyin rasgele bir bildirgesiyle değil, özellikle bütün bir akım tarafından onaylanmış bir kararla tanıtılmaktadır.

Bu olgular üzerinde düşünmüş olan bir kimse, sosyal-demokrat hareket içindeki iki tarafın ve iki akımın olduğuna ilişkin alışlagelen atıfların gerçek önemini anlayacaktır. Bu akımları geniş bir ölçekte incelemek için Bernsteincilik alınmalıdır. Bernsteincılar, tam olarak aynı yolda, proletaryanın gerçek gereksinmelerini, proletaryanın güçlerinin büyümesiyle ilgili görevleri, tüm faaliyetin daha fazla derinleştirilmesi, yeni toplumun unsurlarının hazırlanması ve propaganda ve ajitasyon görevlerini kavrayanın kendileri olduklarını kulaklarımızın içine bağırarak söylüyorlardı! Bernstein şöyle diyor: “nihai amaç” *olmaksızın* bir “hareketi” kutsayarak, sadece savunma taktiklerini kutsayarak, “burjuvazinin geri çekilmesi” korkusunu taşıyan taktiklerin öğütlenmesinin içtenlikle benimsenmesini istiyoruz. Bernsteincılar da, devrimci sosyal-demokratların “Jakobenciliği”ne karşı, “işçilerin girişimi”ni anlayamayan “yazarlara” karşı vb. vb. bir yaygara koparmışlardı. Gerçekte, herkesin bildiği gibi, devrimci sosyal-demokratlar, hergünkü küçük işleri, güçleri biraraya getirmeyi vb. vb. terk etmeyi asla düşünmemişlerdir. Onların tüm talepleri, nihai amacın açık bir biçimde kavranması, devrimci görevlerin açık bir biçimde ortaya konulmasıydı; yarı-proleter ve yarı küçük-burjuva tabakaları, proletaryanın devrimci düzeyine yükseltmeyi istiyorlardı, “burjuvazinin geri çekilmesi” gibi oportünist düşüncelerle bu düzeyi düşürmeyi değil. Partinin aydın oportünist

kanadı ile proleter devrimci kanadı arasındaki bu çatlağın belki de en canlı ifadesi şu soruydu: *dürfen wir siegen?* “Kazanmayı göze alıyor muyuz?” Kazanmak bizim için uygun mudur? Kazanmak bizim için tehlikeli olmayacak mı? Kazanmamız gerekir mi? İlk bakışta garip görünen bu soru, ortaya çıktı ve çıkmalıydı, çünkü oportünistler zaferden korkuyorlardı, proletaryayı zaferden uzak durması için korkutuyorlardı, zaferden bela geleceği kehanetinde bulunuyorlardı, zafere doğrudan çağrı yapan sloganları alaya alıyorlardı.

Aydın-oportünist akım ile proleter-devrimci akım arasındaki aynı temel bölünme, bizim aramızda da vardır, ama çok somut bir farkla, burada sosyalist bir devrim sorunuyla değil, demokratik bir devrim sorunuyla yüz yüzeyiz. İlk bakışta öylesine saçma görünen “kazanmayı göze alıyor muyuz?” sorusu, bizim aramızda da ortaya çıkmıştır. Bu soru, Martinov tarafından, eğer bir ayaklanma için çok iyi hazırlanır ve başarılı biçimde onu yürütecek olursak, bunun korkunç bir talihsizlik olacağı kehanetinde bulunduğu *İki Diktatörlük*’ünde ortaya çıkartılmıştır. Bu soru, geçici devrimci hükümete ilişkin tüm yeni-*İskra* yazınında ve Millerand’ın burjuva oportünist hükümete katılmasını Varlin’in küçük-burjuva devrimci hükümete katılmasına benzeştirmeye çalışan yersiz çabalara rağmen her zaman bunda ısrar edildiğinde ortaya çıkmıştır. Kararda şöyle somutlaştırılıyor: “burjuvazi geri çekilmesin diye.” Ve her ne kadar Kautsky, örneğin, şimdi ironi yapmaya çalışıyor ve geçici devrimci hükümet konusundaki tartışmamızı, ayıyı öldürmeden postunu pay etmeye kalkışmaya benzetiyorsa da, bu ironi, sadece akıllı ve devrimci sosyal-demokratların bile, kulaktan dolma bilgilerle konuştukların-

da gaf yaptıklarını tanıtılar. Alman sosyal-demok-rasisi henüz ayısını öldürmeye (sosyalist devrim yapma) pek yakın değildir, ama ayıyı öldürmeyi “göze alıp almamamız” konusundaki tartışma, il-keler ve pratik siyaset görüşü açısından son de-rece önemliydi. Rus sosyal-demokratları “ayılarını öldürmek” için yeterli güce henüz yakın değildir, ama onu öldürmeyi “göze alıp almama” soru-nu, Rusya’nın tüm geleceği için ve Rus sosyal-de-mokrasisinin geleceği için son derece önemlidir. Kazanmayı “göze aldığımız”dan emin olmadıkça, bir ordu etkin ve başarılı biçimde oluşturulamaz ve yönetilemez.

Eski ekonomistlerimizi alalım. Onlar da, ken-di muhaliflerinin gizli komplocular, Jakobenler olduklarını, siyasete dalarak kendilerini kitleler-den kopardıklarını, işçilerin girişimini yadsıyarak işçi sınıfı hareketinin temellerini gözden kaçırdık-ları vb. vb. biçimde feryat ediyorlardı. Gerçekte ise, “işçilerin girişimi”nin yandaşları, proletarya-nın görevlerinin dar ve darkafalı kavrayışlarını iş-çilere sokuşturmaya çalışan oportünist aydınlar-dı. Gerçekte, ekonomizmin muhalifleri, herkesin eski-*İskra*’dan görebilecekleri gibi, ne sosyal-de-mokrat çalışmanın herhangi bir yönünü ihmal et-mişler ya da geri plana itmişlerdir, ne de ekono-mik mücadeleyi birazcık unutmuşlardır; ama on-lar, aynı zamanda, acil ve hemen yapılması gere-ken siyasal görevleri bütün yönleriyle ortaya koya-bilmişler ve işçi partisinin liberal burjuvazinin bir “ekonomik” eklentisi haline dönüşmesine karşı durabilmişlerdir.

Ekonomistler, siyasetin ekonomiye dayandı-ğını ezbere öğrenmişler ve bunu, siyasal mücade-lenin ekonomik mücadelenin düzeyine indirgen-mesi olarak “anlamış”lardır. Yeni-*İskracılar*, de-

mokratik devrimin ekonomik temelinin burjuva devrimi olduğunu ezbere öğrenmişler ve bunu, proletaryanın demokratik amaçlarını, ılımlı burjuvazinin düzeyine, ötesine geçildiğinde “burjuvazinin geri çekileceği” sınırlara indirilmesi olarak “anlamak”tadırlar. Çalışmalarını daha fazla derinleştirme bahanesiyle, işçi girişimini harekete geçirme ve saf sınıf siyaseti izleme bahanesiyle, ekonomistler, gerçekte, işçi sınıfını liberal burjuva politikacılarının eline teslim ediyorlardı, yani nesnel anlamı kesinlikle bu olan bir biçimde partiyi yönetiyorlardı. Aynı bahaneyle, yeni-*İskracılar*, gerçekte, proletaryanın demokratik devrimdeki çıkarlarını burjuvaziye satıyorlar, yani nesnel anlamı kesin olarak bu olan bir biçimde partiyi yönetiyorlar. Ekonomistler, siyasal mücadeleye önderlik etmenin sosyal-demokratları ilgilendirmediğini, ama esas olarak liberallerin işi olduğunu düşünüyorlardı. Yeni-*İskracılar*, demokratik devrimin etkin yürütülmesinin sosyal-demokratları ilgilendirmediğini, ama esas olarak demokratik burjuvazinin işi olduğunu düşünürlər, çünkü proletaryanın devrimde öncü ve üstün bir yer almasının, devrimin “kapsamını daraltacağı”nı iddia ederler.

Kısacası, yeni-*İskracılar*, sadece kökenleri II. Parti Kongresi’nde bulunmasından değil, aynı zamanda demokratik devrimde proletaryanın taktik görevlerini şimdiki koyuş biçimleriyle de ekonomizmin taklitçileridirler. Onlar da partinin aydın-opportunist kanadını oluştururlar. Örgütlenme alanında aydınların anarşist bireyciliğiyle kendilerinin ilk takdimini yaptılar; konferans tarafından kabul edilen “Tüzük”e, partinin yayın faaliyetlerinin parti örgütünden ayrılmasını, dolaylı ve pratik olarak dört aşamalı seçim sistemini, demokratik temsile rağmen Bonapartçı plebisit sistemini ve son ola-

rak da bütün ile parça arasında “anlaşma” ilkesini koyarak, işi “süreç-olarak-örgütsüzleştirme”yle bitirdiler. Parti taktiklerinde de, aynı eğik düzlem-den aşağıya yuvarlanmayı sürdürdüler. “Zemstvo kampanyası planı”nda, Zemstvoculara seslenmenin “en yüksek gösteri biçimi” olduğunu, siyasal sahnede (9 Ocak arifesinde!) sadece iki etkin güç –hükümet ve burjuva demokratları– bulunduğunu beyan ettiler. Onlar, halka silahlanma çağrısı yapan doğrudan ve pratik sloganın yerine, silahlanma arzusuyla yanan halkın silahlanması sloganını koyarak, silahlanma acil görevini “daha fazla derinleştirdiler”. Resmi kararlarında, silahlı ayaklanmayla, geçici hükümetin kurulmasıyla ve devrimci-demokratik diktatörlükle bağlantılı görevleri çarpıttılar ve törpülediler. “Burjuvazi geri çekilmesin diye” – son kararlarının bu son notası, izledikleri yolun partiyi nereye yönelttiği sorununa güçlü bir ışık tutmaktadır.

Rusya’daki demokratik devrim, toplumsal ve ekonomik içeriği nedeniyle bir burjuva devrimidir. Ama bu doğru marksist önermeyi sadece yinlemek yeterli değildir. Bu gerektiği gibi anlaşılmalı ve siyasal sloganlara gerektiği gibi uygulanmalıdır. Genel olarak, bugünün üzerinde, yani kapitalist üretim ilişkileri üzerinde bulunan tüm siyasal özgürlükler, burjuva özgürlüklerdir. Özgürlük talebi, birincil olarak burjuvazinin çıkarını ifade eder. Bu talebi ilk ortaya atanlar, burjuvazinin temsilcileriydi. Burjuvazinin yandaşları, her yerde, elde ettikleri bu özgürlüğü, ılımlı ve kılıkırk yaran burjuva dozuna indirgeyerek, devrimci proletaryaya karşı, barış zamanlarında en ince baskı yöntemleriyle, fırtınalı zamanlarda acımasız baskı yöntemleriyle birleştirerek kendi efendileri gibi kullanmışlardır.

Ama sadece asi narodnikler, anarşistler ve “ekonomistler”, bundan özgürlük mücadelesinin yadsınması ya da küçümsenmesi gerektiği sonucunu çıkartırlar. Bu aydın-darkafalı öğretiler, proletaryaya sadece bir süre için ve istemine karşın yutturulabilir. Proletarya, her zaman, siyasal özgürlüğe gereksinmesi olduğunu, bu özgürlüğün kısa vadeli etkisinin burjuvaziyi güçlendireceği ve örgütlendireceği gerçeğine rağmen, herkesten çok kendisinin gereksinmesi olduğunu içgüdüsel olarak fark etmiştir. Proletarya, sınıf mücadelesinden kaçınarak değil, onu geliştirerek, genişleterek, bilincini, örgütlenmesini ve kararlılığını artırarak kurtuluşunu bulacağını umar. Her kim siyasal mücadele görevlerini küçümsüyorsa, sosyal-demokrati, bir halk savunucusu olmaktan çıkıp bir sendika sekreterine dönüştürüyordur. Her kim demokratik burjuva devriminde proletaryanın görevlerini küçümsüyorsa, sosyal-demokrati, bir halk devrimi önderi olmaktan çıkıp bir özgür sendika liderine dönüştürüyordur.

Evet, *halk* devrimi. Sosyal-demokrasi, “halk” sözcüğünün burjuva-demokrat istismarına karşı savaşmıştır ve haklı olarak savaşmaktadır. Sosyal-demokrasi, bu sözcüğün, halk içindeki sınıf uzlaşmazlığının kavranamamasının örtüsü olarak kullanılmamasını ister. Proletarya partisinin tam sınıf bağımsızlığının gerekliliği üzerinde kesin olarak ısrar eder. Ama ileri sınıfın kendi içine kapabileceği, kendisini dar amaçlarla sınırlandırabileceği ve dünyanın ekonomik egemenlerinin geri çekilecekleri korkusuyla kendi faaliyetini güçsüzleştirebileceği için değil, ama ara sınıfların yarıgönüllülüğünden, yalpalamalarından ve kararsızlıklarından uzak bulunan ileri sınıfın, bütün halkın başında, bütün halkın davası için en büyük ener-

jiyle ve coşkuyla savaşabilmesi için, “halk”ı “sınıflar”a bölmez.

Günümüzün yeni-İskracılarının ve demokratik devrimde etkin siyasal sloganların yerine her duruma ve her kalıba uyan “sınıf” sözcüğünün bilgiççe yinelenmesini koyanların öylesine sıklıkla anlayamadıkları budur!

Demokratik devrim, bir burjuva devrimidir. Tüm Toprakların Yeniden Dağıtımı ya da “toprak ve özgürlük” sloganı –mağdur ve cahil, yine de aydınlık ve mutluluk tutkusu içindeki köylü kitlelerinin şimdi en yaygın sloganı–, bir burjuva sloganıdır. Ama biz marksistler, burjuva özgürlüğü ve burjuva ilerlemesi yolunun dışında proletarya ve köylülük için gerçek özgürlüğe giden başka bir yol olmadığını ve olamayacağını bilmeliyiz. Unutmamalıyız ki, günümüzde sosyalizmi yakınlaştırmada, tam siyasal özgürlükten, demokratik bir cumhuriyetten, proletaryanın ve köylülüğün devrimci-demokratik diktatörlüğünden başka bir araç yoktur ve olamaz da. İleri ve tek devrimci sınıfın temsilcileri olarak, çekincesiz, kuşkusuz ya da geriye bakmayan devrimciler olarak, demokratik devrimin görevlerini geniş ölçüde, cesaretle ve olabildiğince en büyük inisiyatifle halkın tümüne gösterebilmeliyiz. Teoride bu görevleri küçümsemek, marksizmi gülünleştirmek, onu darkafalı tarzda çarpıtmak demektir; pratik siyasette bu görevleri küçümsemek ise, devrim davasını, devrimi tutarlı biçimde yürütme görevinden kaçınılmaz olarak geri çekilecek olan burjuvazinin ellerine teslim etmek demektir. Devrimin tam zaferinin yolu üzerinde bulunan güçlükler çok büyüktür. Eğer proletaryanın temsilcileri, kendi güçleri içinde herşeyi yapmışlarsa, gericiliğın direnişi, burjuvazinin ihaneti ve kitlelerin cahilliği yüzünden tüm

çabaları başarısızlığa uğratılırsa, hiç kimse onları suçlayamayacaktır. Ama sosyal-demokrasi, kazanmaktan korktuğu için, burjuvazi geri çekilirse düşüncesiyle hareket ettiği için demokratik devrimin devrimci enerjisini azaltırsa ve devrimci şevki kırarsa, onu, herkes ve herkesten önce sınıf bilinçli proletarya suçlayacaktır.

Devrimler tarihin lokomotifleridir, diyordu Marks.⁵⁰ Devrimler, ezilenlerin ve sömürülenlerin bayramıdır. Bir devrim zamanında olduğu kadar, başka hiç bir zaman, halk kitleleri, yeni bir toplumsal düzenin yaratıcıları olarak böylesine etkin biçimde ileriye atılacakları bir konumda olmazlar. Böyle zamanlarda halk, eğer tedrici ilerlemenin sınırlı, darkafalı ölçüsüyle yargılanırsa, mucizeler yaratma yeteneğindedirler. Ama böyle zamanlarda devrimci partilerin önderleri de kendi amaçlarını daha kapsamlı ve daha cesurca ortaya koymalıdır; yeter ki, kendi sloganları, her zaman kitlelerin devrimci girişiminin ilerisinde yer alsın, fener hizmeti görsün, demokratik ve sosyalist idealimizi bütün büyüklüğüyle ve görkemiyle onların önüne sersin ve tam, mutlak ve kesin zaferin en kısa ve en doğru yolunu onlara göstereyin. Devrimin ve doğrudan yolun korkusuyla uzlaşmanın dolaylı, dolambaçlı yolunu keşfetme görevini *Osvobojdenye* burjuvazisinin oportünistlerine bırakalım. Eğer böyle bir yolda sürüklenmeye güç kullanarak zorlanırsak, küçük, günlük işlerde ödevimizi de başarmaya çalışabiliriz. Ama bırakalım seçilecek yolu herşeyden önce amansız mücadele belirlesin. Eğer kitlelerin bu bayram enerjisini ve devrimci şevkini, doğrudan ve kesin yol uğruna amansız ve özverili bir mücadele yürütmek için kullanamazsak, devrimin örnekleri ve hainleri olacağız. Bırakalım burjuva oportünist-

leri alçakça korkuyla gericiliğin geleceğini düşün-
sünler. İşçiler, ne gericiliğin tepkisinin korkunçlu-
ğu düşüncesiyle, ne de burjuvazinin geri çekile-
ceği düşüncesiyle, dehşete kapılmayacaklardır.
İşçiler, pazarlık yapma yolunu aramıyorlar, suspa-
yı peşinde değiller; onlar, amansız biçimde geri-
ci güçleri ezmeye çalışıyorlar, yani *proletaryanın*
ve köylülerin devrimci-demokratik diktatörlüğü-
nü kurmaya çalışıyorlar.

Elbette, fırtınalı zamanlarda parti gemimiz,
sömürenler tarafından işçi sınıfının alın terinin
acıyla emilmesi demek olan liberal ilerlemenin
durgun sularında “yolculuk” yapıldığı dönemler-
den daha büyük tehlikelerle karşı karşıyadır. El-
bette, devrimci-demokratik diktatörlük görevleri,
“aşırı muhalefet” görevlerinden ya da yalın parla-
menter mücadelenin görevlerinden bin kat daha
zor ve daha karmaşıktır. Ama, bugünkü devrim-
ci durumda durgun sularda yolculuğu ve güven-
li “muhalefet” yolunu bilerek yeğleyenlerin bir
süre için sosyal-demokrat çalışmayı terk etmele-
ri daha iyidir, devrim sonuçlanana kadar, bayram
günleri geçene kadar, sıkıcı günlük yaşam tekrar
başlayana kadar ve kendi dar tekdüze standartla-
rı akortsuz sesler çıkarmadığı ya da ileri sınıfın gö-
revlerinin böylesine çirkin biçimde çarpıtılmadığı
zamana kadar beklemeleri daha iyidir.

Bütün halkın başında ve özellikle köylülüğün
başında – tam özgürlük için, tutarlı bir demokra-
tik devrim için, cumhuriyet için ileri! Tüm emek-
çilerin ve sömürülenlerin başında – sosyalizm
için ileri! Devrimci proletaryanın pratikteki siya-
seti böyle olmalıdır, devrim boyunca işçi partisi-
nin her taktik sorunun çözümünü, her pratik adı-
mını içermesi ve belirlemesi gereken sınıf slogan-
ları bunlardır.

SONSÖZ*

BİR KEZ DAHA OSVOBOJDENYE EĞİLİMİ,
BİR KEZ DAHA YENİ-İSKRA EĞİLİMİ

III. DİKTATÖRLÜĞÜN KABA BURJUVA
KONULUŞU VE DİKTATÖRLÜK ÜZERİNE
MARKS'IN GÖRÜŞÜ

Mehring,⁵¹ 1848'de *Neue Rheinische Zeitung*'da yayınlanan Marks'ın makalelerine eklediği notlarda, bize, burjuva yayınlarda bu gazeteye yöneltilen suçlamalardan birisinin, “demokrasiye ulaşmanın tek aracı olarak bir diktatörlüğün ivedi olarak kurulması”nı hiç bir dayanağa sahip olmaksızın talep etmesi olduğunu söylüyor (Marks, *Nachlass*, Cilt III, s. 53). Kaba burjuva görüş açısından diktatörlük ve demokrasi terimleri, birbirini karşılıklı olarak dışlar. Sınıf mücadelesi teorisini anlamayan ve siyasal arenayı değişik burjuva çevre ve zümrelerin küçük kavgaları olarak görmeye alışmış olan burjuva, diktatörlükten, tüm

* Buraya üç bölümden oluşan “Sonsöz”ün sadece üçüncü (sonuncu) bölümünü aldık. -Ed.

özgürlüklerin ve demokrasinin güvencelerinin ortadan kaldırılmasını, her çeşit zorbalığı ve diktatörün kişisel çıkarı için iktidarın kötüye kullanılmasını anlar. *Vperyod* ve *Proletary*'nin diktatörlük sloganından yana oluşunu, Lenin'in "şansını deneme tutkusu"na bağlayarak yeni-*İskra*'da "yeni kampanya"yı hızlandıran bizim Martinov'un yazılarında ortaya çıkan özünde bu kaba burjuva görüştür (*İskra*, N° 103, s. 3, sütun 2). Martinov'a, kişisel diktatörlükten farklı olan sınıf diktatörlüğü teriminin anlamını ve bir sosyalist diktatörlükten farklı olan bir demokratik diktatörlüğün görevlerini açıklamak için *Neue Rheinische Zeitung*'un görüşleri üzerinde durmak yanlış olmayacaktır.

"Bir devrimden sonra devletin her geçici örgütlenmesi", diye yazıyordu *Neue Rheinische Zeitung* 14 Eylül 1848'de, "bir diktatörlüğü ve onun üzerinde etkin bir diktatörlüğü gerektirir. İlk baştan beri Camphausen'i [8 Mart 1848 sonrasında bakanlar kurulunun başı] diktatörce hareket etmediği için, eski kurumların kalıntılarını hemen ezmediği ve yok etmediği için suçladık. Ve Herr Camphausen kendisini anayasal düşlerle oyalarken, yenilmiş parti [yani gerici parti] bürokrasi ve ordu içindeki konumunu güçlendirdi ve hatta şurada burada açık mücadeleye bile başlamıştı."⁵²

Bu sözler, Mehring'in haklı olarak işaret ettiği gibi, *Neue Rheinische Zeitung*'daki Camphausen bakanlar kurulu konusundaki uzun makalelerde ayrıntılı olarak işlenmiş olan her şeyi bir kaç önerme içinde özetlemektedir. Marks'ın sözleri bize ne anlatıyor? Geçici bir devrimci hükümetin diktatörce hareket etmek *zorunda* olduğunu (sloganından ürktüğü diktatörlükle savaştığı için *İskra*'nın hiç anlayamadığı bir önerme) ve böyle

bir diktatörlüğün görevinin, eski kurumların kalın-
tılarını yok etmek olduğunu (kesinlikle bu, Rusya
Sosyal-Demokrat İşçi Partisinin III. Kongresinin ka-
rarlarında açıkça ifade edilmiştir ve yukarda gös-
terdiğimiz gibi konferansın kararlarında yer alma-
mıştır). Üçüncü ve son olarak, Marks'ın bu sözler-
den, Marks'ın devrim ve açık iç savaş döneminde
“anayasal düşler”le avundukları için burjuva de-
mokratları kınadığı sonucu çıkmaktadır. Bu sözle-
rin anlamı, 6 Haziran 1848 tarihli *Neue Rheinische
Zeitung*'daki makalede özellikle açıklık kazan-
maktadır. “Bir ulusal kurucu meclis”, diye yazı-
yordu Marks, “herşeyden önce etkin, devrimci
açıdan etkin bir meclis olmalıdır. Ama Frankfurt
Meclisi, hükümete hareket izni verirken, kendi-
sini parlamentarizm içinde okul ödeviyle meş-
gul ediyor. Bırakalım, bu bilgili meclis, derin dü-
şüncelerden sonra, olabilecek en iyi gündemi ve
olabilecek en iyi anayasayı oluşturmayı başarsın.
Ama eğer Alman hükümetleri bu arada süngüyü
gündeme getirmişse, olabilecek en iyi gündem
ve olabilecek en iyi anayasa ne işe yarar?”⁵³

Sloganın anlamı diktatörlüktür. Buradan, “ku-
rucu bir meclis örgütlenme kararı”nı kesin bir zafer
sayan ya da bizi “devrimci aşırı muhalefet partisi
olarak kalma”ya çağıran kararlara karşı Marks'ın
tutumunu tahmin edebiliriz!

Ulusların yaşamlarında büyük sorunlar, sa-
dece güçle çözümlenir. Şiddete, iç savaşa ilk
başvuran, genellikle gerici sınıfların kendisidir;
Rus otokrasisinin sistemli ve şaşmaz bir biçimde
9 Ocaktan beri her yerde yaptığı gibi, “süngüyü
gündeme getirenler” önce onlardır. Ve böyle bir
durum ortaya çıkmış olduğuna göre, süngü, ger-
çekten siyasal gündemin ana maddesi haline gel-
miş bulunduğuna göre, ayaklanma kaçınılmaz ve

acil hale gelmiş olduğuna göre – anayasal düşler ve parlamentarizm içinde okul ödevleri, sadece burjuvazinin devrime ihaneti için bir perde, burjuvazinin devrimden “geri çekilmesi” olgusunu gizleyen bir perde olur. Bu nedenle, gerçek devrimci sınıfın ileri sürmesi gereken slogan, diktatörlük sloganıdır.

Bu diktatörlüğün görevleri sorunu üzerine Marks, *Neue Rheinische Zeitung*’da şunları yazıyordu [6 Haziran 1848]: “Ulusal Meclis, eskimiş hükümetlerin gerici girişimlerine karşı diktatörce hareket etmeliydi; işte o zaman kamuoyunun gücünü kendinden yana çekerek tüm süngüleri paramparça edecek güçte olabilirdi... Ama Meclis, halkla birlikte yürüyeceği ya da halkı sürükleyeceği yerde, Alman halkının canını sıktı.”⁵⁴ Marks’ın görüşüne göre, Ulusal Meclis, “Almanya’da gerçekte varolan rejimden, halk egemenliği ilkesiyle çelişen her şeyi ortadan kaldırmalıydı”, ondan sonra “devrimle kazanılmış olan halk egemenliğini bütün saldırılara karşı korumak için dayandığı devrimci zemini pekiştirmeliydi”.⁵⁵

Böylece, Marks’ın 1848’de bir devrimci hükümetin ya da devrimci diktatörlüğün önüne koyduğu görevler, öz olarak, öncelikle *demokratik* bir devrimi gerçekleştirmektir: karşı-devrime karşı savunma ve halk egemenliği ile çelişen her şeyi gerçekten ortadan kaldırma. Bu, devrimci-demokratik bir diktatörlükten başka bir şey değildir.

Devam edelim: Marks’ın görüşüne göre, bu görevi başarabilecek ve başarması gereken sınıflar hangileridir? Marks “halk”tan söz eder. Ama biz biliyoruz ki, Marks, “halk”ın birliği konusunda ve halk içinde bir sınıf mücadelesinin yokluğu konusunda küçük-burjuva yanlısamalara karşı her zaman amansızca savaşmıştır. Dolayısıyla Marks,

“halk” sözcüğünü kullanmakla, sınıf farklılıklarının üstünü örtmemiş, ama devrimi tamamlanana kadar yürütme yeteneğindeki belirli unsurları birleştirmiştir.

18 Martta Berlin proletaryasının zaferinden sonra, *Neue Rheinische Zeitung* [14 Haziran 1848], devrimin sonucunun iki yönlü olduğunu tanıttığını yazıyordu:

“Bir tarafta, halkın silahlanmasının, örgütlenme hakkının, halk egemenliğinin *de facto* (fiilen) kazanılması; diğer tarafta, monarşinin ve Camphausen-Hansemann bakanlar kurulunun, yani büyük burjuvazinin temsilcilerinin hükümetinin korunması.

Böylece devrim, birbirinden ayrılmalara kaçınılmaz olan iki sonuç dizisi yarattı. Halk, zafer kazanmıştı; kesin demokratik nitelikte özgürlükleri kazanmışlardı, ama doğrudan denetim kendi ellerine değil, büyük burjuvazinin eline geçmişti.

Kısacası, devrim sonuna kadar götürülmemiştir. Halk, büyük burjuvazinin temsilcilerinin hükümet kurmasına izin vermiş ve büyük burjuvazi, eski Prusya soylularına ve bürokrasiye ittifak önererek niyetini hemen ortaya koymuştur. Arnim, Kanitz ve Schwerin hükümetin üyeleri oldular.

Her zaman karşı-devrimci olan büyük burjuvazi, halktan, yani işçiler ve demokrat burjuvaziden korktuğu için gerici güçlerle bir savunma ve saldırı ittifakı kurdu.”⁵⁶ (İtalikler bize ait.)

Böylece, sadece “bir kurucu meclis toplama kararı” değil, bu meclisin fiilen toplanması bile devrimin kesin zaferi için yeterli değildir! Silahlı mücadelede kısmi zaferden sonra (Berlin işçilerinin 18 Mart 1848’de askeri birlikler üzerinde

sağladığı zafer) bile “tamamlanmamış” bir devrim, “sonuna kadar götürülmemiş” bir devrim olanaklıdır. O zaman devrimin tamamlanması neye bağlıdır? Mevcut düzenin kimin eline geçeceğine, Petrunkeviç’lerin ve Rodiçev’lerin, yani Camphausen’lerin ve Hansemann’ların eline mi, yoksa *halkın*, yani işçilerin ve demokratik burjuvazinin eline mi geçeceğine bağlıdır. Birinci durumda, burjuvazi iktidara, proletarya ise “eleştiri özgürlüğü”ne, “aşırı muhalefet partisi olarak kalma” özgürlüğüne sahip olacaktır. Zaferin hemen ardından burjuvazi gericilikle ittifak kuracaktır (örneğin, St. Petersburg işçileri askeri birliklerle sokak savaşında sadece kısmi bir zafer kazanır ve onu Bay Petrunkeviç ve ortaklarına bir hükümet oluşturmaları için bırakırsa, Rusya’da da kaçınılmaz olarak böyle olacaktır). İkinci durumda, devrimci-demokratik diktatörlük, yani devrimin kesin zaferi olanaklı olacaktır.

Şimdi geriye, büyük burjuvazinin karşısında bulunan, işçilerle birlikte halk denilen “demokratik burjuvazi”yle (*demokratische Bürgerschaft*) Marks’ın gerçekten ne demek istediğini kesin biçimde tanımlamak kalıyor.

Bu sorunun açık bir yanıtı, 29 Temmuz 1848 tarihli *Neue Rheinische Zeitung*’daki bir makaledeki parçada şöyle verilmiştir:

“... 1848 Alman devrimi, 1789 Fransız Devrimi’nin sadece gülünç bir taklididir.

4 Ağustos 1789, Bastil fırtınasından üç hafta sonra Fransız halkı, tek bir günde bütün feodal yükümlülüklerin üstesinden geldi.

11 Temmuz 1848’de, Mart barikatlarından dört ay sonra, feodal yükümlülükler Alman halkının üstesinden geldi. *Teste Gierke cum Hansemanno*.*

1789'un Fransız burjuvazisi, müttefiki köylüleri zor durumda bırakmadı. Biliyordu ki kendi egemenliği, kırlarda feodalizmin yıkılmasına, özgür toprak sahibi (*grundbesitzenden*) köylü sınıfının yaratılmasına dayanıyordu.

1848'in Alman burjuvazisi, eti etinden olan ve onlar olmaksızın soyluluğa karşı güçsüz olduğu kendisinin en doğal müttefiki köylülüğe vicdanı sızlamaksızın ihanet etti.

Feodal hakların sürdürülmesi, tazminat adı altında onların onaylanması – işte 1848 Alman Devrimi'nin sonucu budur. Dağ, fare doğurmuştur.”⁵⁷

Bu, bize dört önemli önerme getiren çok öğretici bir parçadır: 1) Tamamlanmamış Alman devrimi, tamamlanmış Fransız devriminden sadece Alman burjuvazisinin genel olarak demokrasiye, özel olarak da köylülüğe ihaneti bakımından ayrılır. 2) Demokratik devrimin kesin olarak tamamlanmasının temeli, özgür köylü sınıfının yaratılmasıdır. 3) Böyle bir sınıfın yaratılması, feodal yükümlülüklerin ortadan kaldırılması, feodalizmin yıkılması demektir, ama bu, henüz sosyalist devrim demek değildir. 4) Köylüler, burjuvazinin, başka deyişle, onlar olmaksızın gericiilik karşısında “güçsüz” kalan demokratik burjuvazinin

* “Gierke ve Hansemann tanıktır”. Hansemann, büyük burjuvaziyi temsil eden bir bakandı (Rusya'daki karşılığı: Trubetskoy ya da Rodičev ve benzerleri). Gierke, Hansemann kabinesinde “feodal yükümlülükleri kaldıran” bir plan, “yürekli” bir plan hazırlamış olan tarım bakanıydı, ama bu plan, görünüşte feodal yükümlülükleri “tazminatsız” kaldırmaktaydı, gerçekte daha özsel yükümlülükler için tazminatları korurken ya da tazminat bahşederken, küçük ve önemsiz yükümlülükleri kaldırıyordu. Herr Gierke, “köylü mülkiyetinin genişlemesini” arzulayan, ama toprak beylerini de gücendirmek istemeyen Bay Kablukov, Manuilov, Herzenstein ve benzeri mujik dostu burjuva liberal dostları gibi bir şeydi.

“en doğal” müttefikidirler.

Somut ulusal özellikler akılda tutularak ve feodalizmin yerine serflik konularak, bütün bu önermeler eksiksiz olarak 1905 Rusya’sına uygulanabilirler. Şüphesiz, Marks’ın açıklığa kavuşturduğu gibi Almanya deneyiminden öğrenerek, devrimin kesin zaferi için şu slogandan başka bir slogana ulaşamayız: proletaryanın ve köylülüğün devrimci-demokratik diktatörlüğü. Şüphesiz, Marks’ın 1848’de direnen gericilerin ve hain burjuvazinin karşısına koyduğu “halk”ın baş bileşenleri proletarya ve köylülüktür. Şüphesiz, Rusya’da da liberal burjuvazi ve *Osvobojdenye Birliği*’nin bayları, köylülüğe ihanet ediyorlar ve ihanet edecekler, yani sahte bir reformla yetinecekler ve toprak beyleri ile köylülük arasındaki kesin sonuçlu savaşta toprak beylerinin tarafını tutacaklardır. Bu mücadelede köylülüğü sonuna kadar destekleyebilecek olan yalnızca proletaryadır. Şüphesiz, Rusya’da da köylü mücadelesinin başarısı, yani tüm toprakların köylülere devredilmesi, tam bir demokratik devrimi ifade edecek ve tamamlanmaya götürülen devrimin toplumsal desteğini oluşturacaktır, ama bu, hiç bir biçimde sosyalist bir devrim ya da küçük-burjuvazinin ideologlarının, sosyalist-devrimcilerin üzerinde konuştuklarını “toplumsallaştırma” olmayacaktır. Köylü ayaklanmasının başarısı, demokratik devrimin zaferi, demokratik bir cumhuriyet temelinde sosyalizm için kararlı ve gerçek bir mücadelenin yolunu açacaktır. Bu mücadelede, toprak sahibi bir sınıf olarak köylülük, demokrasi mücadelesinde burjuvazinin şimdi oynadığı aynı haince ve kararsız rolü oynayacaktır. Bunu unutmak, sosyalizmi unutmaktır, proletaryanın gerçek çıkarları ve görevleri konusunda kendisini ve başkalarını aldat-

maktır.

1848'de Marks'ın görüşlerinin ortaya konulmasında eksik yan bırakmamak için, o zamanın Alman sosyal-demokrasisi (o dönemin dilini kullanacak olursak, proletaryanın komünist partisi) ile bugünün Rus sosyal-demokrasisi arasındaki özsel bir farklılığı belirtmek gerekir. Mehring şöyle diyor:

“*Neue Rheinische Zeitung*, siyasal arena-ya ‘demokrasinin organı’ olarak çıktı. Tüm makalelere bunun egemen olduğundan kuşku yoktur. Ama doğrudan, burjuvaziye karşı proletaryanın çıkarlarından daha çok, mutlakıyetçiliğe ve feodalizme karşı burjuva devriminin çıkarını savunuyordu. Devrim yılları sırasında gazetenin sütunlarında ayrı bir işçi sınıfı hareketine ilişkin çok az şey bulunuyordu. Yine de unutmamak gerekir ki, bu gazeteyle birlikte Moll ve Schapper’in yönetiminde haftada iki kez Köln İşçileri Birliğinin⁵⁸ özel bir organı da çıkmaktaydı. Bununla birlikte, her ne kadar *Neue Rheinische Zeitung*’un en yetenekli beyni Stephan Born, Paris ve Brüksel’de Marks ve Engels’in öğrencisi ve 1848’de gazetenin Berlin muhabiriyse de, *Neue Rheinische Zeitung*’un o günlerde Alman işçi sınıfı hareketine çok az dikkat göstermesine bugünün okuru şaşıracaktır. Born, ‘*Anılar*’ında, Marks ve Engels’in hiç bir zaman kendisinin işçiler arasında yürüttüğü ajitasyonu onaylamadıklarını gösteren tek bir sözcük etmediklerini söylüyor; yine de Engels’in daha sonradan yaptığı açıklamalar, kendilerinin en azından bu ajitasyon yöntemlerinden hoşnut olmadıklarını göstermektedir. Onların hoşnutsuzluğu, Almanya’nın büyük bir kesimindeki proletaryanın sınıf bilincinin henüz tam olarak gelişmemişliğinin Born’u pek çok ödünler vermeye, *Komünist*

Manifesto'nun bakış açısından eleştirel olarak ölçülemeyecek ödümler vermeye zorlamış olması bakımından haklıydı. Onların hoşnutsuzluğu, Born'un yürüttüğü ajitasyonu göreceli olarak yüksek düzeyde tutabilmiş olması bakımından haksızdı... Şüphesiz, Marks ve Engels'in, işçi sınıfının birincil çıkarının, burjuva devrimini olabildiğince ileriye itmek olduğuna ilişkin düşünceleri tarihsel ve siyasal olarak doğrudu... Yine de Nisan 1849'da özel bir işçi örgütünü desteklediklerini açıklamaları ve özellikle Doğu Elbe (Doğu Prusya) proleterleri tarafından hazırlanan işçi kongresine katılmaya karar vermeleri olgusu, işçi sınıfı hareketinin temel içgüdüsünün en büyük beyinlerin kavrayışını nasıl düzeltbildiğinin çarpıcı bir kanıtını vermektedir."

Böylece, ancak Nisan 1849'da, devrimci gazetenin çıkmaya başlamasından yaklaşık bir yıl sonra (*Neue Rheinische Zeitung*, 1 Haziran 1848'de yayınlanmaya başlamıştır), Marks ve Engels, özel bir işçi sınıfı örgütünü desteklediklerini açıklamışlardır! O zamana kadar bağımsız bir işçi partisiyle hiç bir örgütsel bağı olmayan "demokrasinin organı"nı çıkarmakla yetinmişlerdir. Bugünkü bakış açımızdan korkunç ve olanaksız gibi görünebilen bu olgu, o günlerin Alman Sosyal-Demokrat Partisi ile bugünün Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi arasında çok büyük farklılık olduğunu açıkça göstermektedir. Bu olgu, Alman demokratik devriminde, (1848'de Almanya'nın ekonomik ve siyasal olarak geriliği –devlet bütünlüğüne sahip olmayışı– nedeniyle) hareketin proleter özelliklerinin, proleter akımın ne kadar az olduğunun kanıtını göstermektedir. Bu, o dönemde ve daha sonrasında bağımsız bir proleter partinin örgütlenmesi gereği konusunda Marks'ın yineleyerek

yaptığı açıklamaları yargılarken unutulmamalıdır. Marks, bu pratik vargıya, demokratik devrim deneyiminin bir sonucu olarak, ancak yaklaşık bir yıl sonra ulaşmıştır – bu sırada Almanya’daki atmosfer öylesine darkafalı, öylesine küçük-burjuvaydı ki. Bu vargı, bizim için, uluslararası sosyal-demokrasinin yarım yüzyıllık deneyiminin eski ve sağlam bir kazanımıdır – ona dayanarak Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi’ni örgütlemeye *başladığımız* bir kazanım. Bizim durumumuzda, örneğin proletaryanın Sosyal-Demokrat Partisi’nin dışında kalan devrimci proleter gazeteler sorunu ya da bir an için bile bunların basitçe “demokrasinin organı” olarak yayınlanmaları sorunu söz konusu olamaz.

Ama Marks ile Stephan Born arasında kendisini belli belirsiz ortaya koymaya başlayan karşıtlık, bizim durumumuzda, devrimimizin demokratik akışı içinde kendisini çok daha güçlü biçimde ortaya koyan proleter akım nedeniyle çok daha fazla gelişkin biçimde mevcuttur. Mehring, Stephan Born tarafından yürütülen ajtasyona ilişkin Marks ve Engels’in olası hoşnutsuzlarından söz ederken, yumuşak ve kaçamaklı bir dil kullanmıştır. Engels, 1885’de Born hakkında şunları yazmıştır (*Enthüllungen über den Kommunistenprocess zu Köln* [Köln’deki Komünistlerin Yargılanması Konusunda Açıklamalar], Zürich, 1885 yazdığı önsöz)⁵⁹:

“Komünist Birlik⁶⁰ üyeleri her yerde aşırı demokratik hareketin başında yer almışlar, dolayısıyla Birlik’in kusursuz bir devrimci eylem okulu olduğunu tanıtlamışlardır... Birlik’in etkin üyesi olarak Brüksel ve Paris’te çalışmış olan dizgici Stephan Born, Berlin’de oldukça yaygınlaşan ve 1850’ye kadar varlığını sürdü-

ren İşçi Kardeşliği'ni (*Arbeiterverbrüderung*) kurmuştur. Ama Born, büyük bir siyasal kişi olmakta çok acele eden, ardına bir kalabalık toplamak için her türden ayaktakımıyla (*Kreti und Plethi*) 'kardeşleşmiş' olan bu çok yetenekli genç, hiç de çatışan eğilimleri birleştirebilecek, kaosu aydınlatabilecek kişi değildi. Bu nedenle, birliğin resmi yayınlarında *Komünist Manifesto*'nun temsil ettiği görüşleri, lonca anılarıyla, lonca hevesleriyle, Louis Blanc ve Proudhon parçacıklarıyla, himayecilikle vb. karıştırılarak çorba yapılmıştı, yani herkesi (*allen alles sein*) memnun etmek istenilmişti. Özellikle, *grevler, sendikalar ve üretici kooperatifleri öne çıkarılıyor ve herşeyden önce*, böylesi şeylerin kalıcı bir temelde gerçekleştirilebileceği tek alanın, *birincil olarak siyasal zaferlerle ele geçirilmesi sorunu olduğu unutuluyordu*. (İtaliyeli bize ait.) Daha sonra, gericiliğin zaferleri, Kardeşliğin önderlerini devrimci mücadelenin doğrudan bir parçası olmalarının gerekliliğini kavrattığında, çevrelerine topladıkları şaşkın kitle tarafından doğal olarak yalnız bırakılmışlardı. Born, Mayıs 1849'da Dresden ayaklanmasına katıldı ve şans eseri kaçabildi. Ama proletaryanın büyük siyasal hareketinin tersine, İşçi Kardeşliği'nin sadece kağıt üzerinde kalan ve gericiliğin, 1850'ye kadar (ve bazı şubelerine daha da uzun bir süre) baskı yapmaya gerek duymadığı ikincil bir rol oynayan yalın bir *sonderbund* (ayrık bir birlik) olduğu ortaya çıktı. Gerçek adı Buttermilch* olan Born, bü-

* Engels'i çevirirken, birinci baskıda Buttermilch sözcüğünü özel isim olarak değil de cins isim olarak almakla bir hata yaptım. Bu hata, doğal olarak menşeviklerde büyük bir sevinç yarattı. Koltsov, "Engels'i daha da derinleştirdiğimi" yazdı (makaleler derlemesi olan *İki Yıl*'da yeniden basılmıştır) ve Plehanov şimdi bile bu hatayı *Tovariş*'te⁶¹ anımsatıyor – kısacası bu hata, Almanya'da 1848'in *işçi sınıfı hareketi içindeki iki eğilim*,

yük bir siyasal kişi olamadı, Marks'ı lonca diline çevirmeyi bırakıp Renan'ı kendi dalkavuk Almancasına çeviren küçük bir İsviçreli profesör oldu.”⁶²

Engels, demokratik devrimde sosyal-demokrasinin iki taktiğini böyle değerlendiriyordu!

Bizim yeni-İskracılar da “ekonomizm”e doğru itiliyorlar ve monarşist burjuvaziden “gerçeği gördüler” övgüsünü duymak gibi akıl almaz bir çabayla. Onlar da, “ekonomist”lere yağ çekerek, “girişim”, “demokrasi”, “özerklik” vb. vb. sloganlarla geri kitleleri demagojik biçimde cezbederek, birbirinden çok farklı kişilerden oluşan bir kalabalığı kendi çevrelerinde topluyorlar. Bunların işçi birlikleri de, sadece yeni-İskra'nın Hlestakov sayfalarında var. Onların sloganı ve kararları, “proletaryanın büyük siyasal hareketi”nin görevlerini anlamada benzer bir başarısızlık ortaya koymaktadır.

Haziran-Temmuz 1905

İlk kez Cenevre’de
Temmuz 1905’te
broşür olarak
yayınlandı

V. İ. Lenin, *Toplu Yapıtlar*,
Cilt 9, s. 15-140,
Moskova, 1965

Born eğilimi (bizim ekonomistlere yakındır) ve marksist eğilim sorununu geçiştirmek için mükemmel bir bahane yaratmıştır. Born’un adıyla ilgili bir konuda olsa bile, bir muhalifin hatasından yararlanmaktan daha doğal bir şey olamaz. Ama bir çeviri düzeltmesini iki taktik sorununun özünü geçiştirmek için kullanmak asıl sorundan kaçmak demektir. [*Yazarın 1907 baskısına notu.*]

RUS DEVRİMİ VE PROLETARYANIN GÖREVLERİ

I

Rusya'daki demokratik devrimin durumu nedir? Yenilgi mi, yoksa sadece geçici bir durgunluktan mı geçiyor? Aralık ayaklanması devrimin doğru muydu? Şimdi "Şipov Anayasası" düzenine doğru paldır küldür yuvarlanıyor muyuz? Ya da devrimci hareket, bir bütün olarak, durağanlaşan değil yükselen yeni bir kalkışmanın hazırlığında, durgunluğu, ilk başarısız ayaklanmadan sonra ikincisinin başarı şansını daha fazla artıran yeni, güçlü ve umut verici bir toparlanma için kullanıyor mu?

Bunlar, bugün Rusya'da sosyal-demokratların karşı karşıya olduğu temel sorulardır? Eğer

gerçekten marksizme bağlı kalacaksak, genelleştirmelere başvurarak, nesnel koşulların tahlil edilmesi görevinden yan çizmeye çalışmamalıyız ve çalışamayız; çünkü bu koşulların değerlendirilmesi, son tahlilde, bu soruların nihai yanıtlarını verir. Bu yanıtlar da, tümüyle sosyal-demokratların taktikleriyle ilgilidir; örneğin Duma'nın boykot edilmesi konusundaki tartışmalarımız (aklıma gelmişken, RSDİP'in örgütlerinin çoğunluğu boykotu desteklediğini açıklayarak bu konuyu bir sonuca bağlamıştır), bu büyük sorunların sadece küçük bir parçasıdır.

Biz, sadece, genelleştirmelerle bu sorunlardan yan çizmeye çalışmanın bir marksist için uygunsuz olduğunu söylüyoruz. Devrime sadece “kargılar ve tırmıklar”la yapılacak bir iş olarak asla bakamayız; biz, acil ayaklanma çağrısı yapmadığımız zamanlarda da devrimciydik; parlamentoya katıldığımız dönemde de devrimci olarak kalacağız vs. savlar bu genelleştirmenin örnekleridir. Böylesi savlar, kesinlikle hiç bir şeyi açıklamayan ve sadece düşüncelerin yetersizliğinin ya da siyasal kafa karışıklığının üstünü örtmeye hizmet eden soyut düşünceleri somut tarihsel sorunların yerine koyan zavallı bahanelerdir. Söylediklerimizi desteklemek için, Marks'ın 1848 Alman devrimine karşı tutumunu örnek olarak vereceğiz. Bu örnek, ülkemizde aynı belirtilerin sayısız örneklerini gördüğümüz için de yararlı olabilir ve belki burjuvazinin gerici ve devrimci kesimleri arasındaki bölünme –örneğin Büyük Fransız Devriminde bulunmayan bir bölünme– ülkemizde daha da keskin olabilir. Daha tam ifadeyle, yukarda ortaya koyduğumuz Rus devriminin durumuna ilişkin temel sorunları Almanya'yla benzeşlik kurmayı sağlayacak biçimde de (elbet-

te ortaya konan her tarihsel benzeşimde olduğu gibi, görelî ve sınırlı anlamda) ortaya koyabiliriz. Şu şekilde ortaya koyabiliriz: 1847'ye mi benziyor, yoksa 1849'a mı? Devrimin doruğunun son döneminden mi geçiyoruz ("Birleşik Meclis" denilen Alman Devlet Duması'nın toplandığı 1847 Almanyası gibi), yoksa devrimci coşkunun sonuna geldiği bitiş dönemini ve kuyruğu kesilmiş bir anayasa altında sıradan bir yaşamın başlangıcını mı yaşıyoruz (1849 Almanyası gibi)?

Marks, 1850 yılı boyunca bu sorunu ortaya koymuş, araştırmış ve sonunda, bir bahane olarak değil, ama nesnel koşulların tahlilinden doğrudan çıkartılmış bir sonuçla yanıtlamıştır. 1849'da devrim ezilmiştir, bir dizi ayaklanma başarısızlıkla sonuçlanmıştır; halkın fiilen kazandığı özgürlük onlardan çalınmıştır ve gericilik "devrimciler"e karşı öfkesini kumar. Komünist Birliğin (bu dönemde fiilen Marks tarafından yönetilen sosyal-demokrat örgüt) açık siyasal faaliyetleri olanaksızlaşır. 1850 Haziranında Merkez Komitesinin Birlik üyelerine çağrısında, "Her yerde, Almanya çapında devrimci partinin güçlü, *gizli* (italikler bizim) bir örgütüne gereksinme var" denildiğini okuyoruz. Birlik'in yurtdışındaki genel kurmayı olan Merkez Komite, Almanya'ya "birliğin elindeki uygun tüm güçleri" birleştirmekle görevli özel bir temsilci gönderir. Marks, Mart 1850'deki *Çağrı*'da, yeni bir canlanma, yeni bir devrim olasıdır diye yazar; işçilere bağımsız olarak örgütlenmelerini öğütler ve özel olarak da tüm proletaryanın silahlandırılmasının, bir proleter muhafızlarının oluşturulmasının ve "silahsızlandırma girişimlerinin zorla engellenilmesi"nin gerekliliğinde ısrar eder. Marks, "devrimci işçi hükümetleri"nin kurulması çağrısı yapar ve "gelecekteki ayaklanma sırasında

ve sonrasında” proletaryanın ne yapması gerektiğini ele alır. Alman demokratlarına 1793 Jakoben Fransasını örnek olarak gösterir. (Bkz. *Köln’deki Komünist Yargılamaları Üzerine Açıklamalar*, Rusça çeviri, s. 115.)

Altı ay geçer. Beklenen canlanma gerçekleşmez. Birlik’in çabaları başarısız olur. Engels, 1885’te şöyle yazar: “Devrimin yeni bir atılımı çok olası değildir, doğrusu olanaksızdır.”⁶³ 1847 sanayi bunalımı geçmişti. Yeni bir sanayi gönenç dönemine girilmişti. Ve böylece Marks, nesnel koşullar açısından keskinleşen ve belirginleşen sorunu ortaya koyar. 1850 sonbaharında, burjuva toplumunun üretici güçleri böylesine bollukta geliştiğinde, “*gerçek bir devrimden söz edilemez*” olduğunu kesin olarak açıklar.⁶⁴

Okuyucu, Marks’ın böylesi bir güç sorunu geçiştirmeye kalkışmadığını görecektir. Marks, devrim sözcüğüyle oynamaz; yakıcı bir siyasal konunun yerine boş soyutlamalar koymaz. Burjuva toplumu geliştiği için, genel olarak devrimin ne olursa olsun ilerleyeceğini hiç unutmaz; ama sözcüğün geniş ve dar anlamında, bir demokratik devrimin, olanaksız olduğunu dürüstçe söyler. Marks, güç bir sorunu, proletaryanın özgün bir kesimi arasındaki (kuyrukçuluğa kaymış bazı sosyal-demokratlar gibi) moral bozukluğu “havası”na ve egemen olan tükenmişliğe gönderme yapmaksızın çözümler. Başka gerçekler ortaya çıkmadığı sürece bu havayı dağıtmaktan başka çaresi yoktu (Mart 1850), kişisel kuşkuculuk ve korkuyla işçilerde oluşan havaya boyun eğmeksizin, silahlanma ve ayaklanma ve bunlara hazırlık yapma çağrısını sürdürdü. “Gerçek devrim”in “tükenmişliği”nin kaçınılmaz olduğuna kesin olarak inanana kadar görüşlerini değiştirmede. Ve onlar değişince

de, Marks, açıkça ve dürüstçe taktiklerin temelden değişmesini ve ayaklanma hazırlıklarının tümüyle durdurulmasını talep etti: Böylesi hazırlıklar sadece ayaklanma canlandığı zaman yapılabilirdi. Ayaklanma sloganı kesinlikle rafa kaldırıldı. Açıkça ve kesin olarak “hareketin biçiminin değiştiği” kabul edildi.

Bugünkü zor zamanlarda Marks’ın bu örneğini sürekli anımsamalıyız. Yakın gelecekte “gerçek bir devrim” olanağını, “hareketin” ana “biçimi” sorununu, ayaklanma ve ayaklanmaya hazırlanma sorununu, olabildiğince ciddi biçimde ele almalıyız; ama savaşı bir parti, sözcük oyunları yapmaksızın, bahaneler bulmaksızın ve hiç bir çekince koymaksızın hızla ve kesinlikle doğru olarak bu sorunu çözmek zorundadır. Bu sorunu açık biçimde yanıtlamayı başarmayan parti, parti adını hak etmeyecektir.

II

Ve şimdi, bu sorunun çözümlenmesinde ele alınacak nesnel gerçekler nelerdir? “Hareketin” doğrudan devrimci “biçimi”nin tümüyle tükenmediği, yeni bir ayaklanmanın olanaksız olduğu ve Rusya’nın burjuva sözde anayasacılık dönemine girmiş olduğuna ilişkin kanılarımızı destekleyebilecek bir dizi yüzeysel ve hemen göze çarpan bir çok gerçekler var. Şüphesiz bunların dışında burjuvazi arasında bir dönüşüm de söz konusudur. Toprak ağaları kadetlerden ayrılmış ve 17 Ekim Birliği’ne katılmıştır. Hükümet, iki meclisli bir “anayasa”yı bahşetmeye hazırdır. Sıkıyönetim yasası, tutuklamalar ve cezalandırma önlemleri, sahte bir Duma’nın toplanmasını olanaklı kılıyor. Kentlerdeki ayaklanmalar bastırılmıştır ve ilk-

bahardaki köylü hareketinin yalıtıldığı ve güçsüzleştiği söylenebilir. Toprak ağaları tüm mülklerini satıyorlar ve bu demektir ki, burjuvazi, köylülerin “uysal” kesimi büyüyor, ayaklanmanın bastırılmasından sonra yayılan moral bozukluğu havası bir gerçek. Son olarak, deyim yerindeyse, genel olarak devrimin yenildiği kehanetinin, devrimin canlanacağı kehanetinden daha kolay ve ucuz olduğu unutulmamalıdır; bugün iktidar gericiliğin tarafında ve “çoğu durumda”, şimdiye kadar olduğu gibi, devrimler bitmeden bitirilmiştir.

Burada karşı düşünceyi destekleyen ne kanıtlar var? Bu soruyu, tüm marksistlerin çok iyi bildiği ciddi görüşleriyle ve güncel ve keskin siyasal sorunları sakın, pratik ve derinliğine tartışma yeteneğiyle K. Kautsky’nin yanıtlamasına izin vereceğiz. Kautsky, Moskova ayaklanmasının bastırılmasından hemen sonra görüşlerini “*Rus Devriminin Şansları*” başlıklı bir makalede ifade etti. Bu makale Rusça da yayınlandı – şüphesiz sansür tarafından kırılarak (Kautsky’nin mükemmel yapıtı “*Rusya’da Tarım Sorunu*” da Rusçaya çevrildiğinde aynı kaderi paylaşmıştı).

Kautsky, bu zor sorunu geçiştirmeye kalkmaz. Genelde devrimin yenilmediği, proleter sınıfın her zaman ve sürekli devrimci olduğu vb. gibi son derece boş sözler söyleyerek sorunu başından def etmeye çalışmaz. Hayır, Kautsky, burada ve şimdi, Rusya’da bugünkü demokratik devrim şansını, somut tarihsel sorun olarak açıkça ortaya koyar. Üstünü örtme konusuna hiç girmeden, 1906’nın başlarından beri Rusya’dan kötü haberlerden başka hiç bir haberin ulaşmadığını belirterek, bu haberlerden “*devrimin tamamen ezildiği ve son nefesini vermekte olduğu kanısı uyandırabilir*” diyerek makalesine başlar. Bunun üzeri-

ne bayram eden sadece gericiler değildir; Rus liberalleri de, tümüyle hak ettikleri kibirli sıfatlar bu “kupon”⁶⁵ kahramanlarının üzerine yağmur gibi yağarken bayram ediyorlar diye yazıyor Kautsky (belli ki Kautsky, henüz Plehanov’un Rus sosyal-demokratları “proleter olmayan *muhalefet* partilerinin desteğini değerlendirmelidir” teorisine dönüşünden haberi yok).

Ve böylece Kautsky, bu doğal, makul düşüncüyü ayrıntılı olarak tahlil eder. Aralıkta Moskova işçilerinin yenilgisi ile Haziranda (1848) Paris işçilerinin yenilgisi arasında hiç kuşkusuz görünüşte bir benzerlik vardır. Her ikisinde de işçilerin silahlı ayaklanması, işçi sınıfı henüz yeterince örgütlü değilken hükümet tarafından “provoke” edilmiştir. Her ikisinde de, işçilerin kahramanca direnişine rağmen gericiler zafer kazanmıştır. Bundan Kautsky ne sonuç çıkartır? Plehanov’un “silaha sarılınması yanlış” bilgiç nasihatını mı yineler? Hayır. O, olaylardan sonra ucuz ve dar görüşlü ahlak dersi vermekte acele etmez. Rus devriminin tümüyle ezilip ezilmediği sorusunu yanıtlayabilmek için nesnel gerçekleri *araştırır*.

Kautsky, 1848’de Paris proletaryasının yenilgisi ile 1905’te Moskova proletaryasının yenilgisi arasında dört temel farklılık olduğunu görür. Birincisi, Paris yenilgisi, tüm Fransa’nın yenilgisi olmuştur. Moskova yenilgisi konusunda bu söylene-
mez. St. Petersburg, Kiev, Lodz, Odessa ve Varşova işçileri yenilmiş değillerdir. On iki aylık korkunç derecede sert mücadelede tüm güçlerini tüketmişlerdir, ama onların şevkleri kırlanamamıştır. Onlar, özgürlük mücadelesini sürdürmek için güç topluyorlar.

İkincisi, ki en temel farklılıktır, 1848’de Fransa’da köylülük gericilerin safındaydı, 1905’te Rus-

ya'da köylülük devrimin safındadır. Köylülerin isyanları sürmektedir. Tüm ordular bu isyanları ezmeye çalışmaktadır. Bu ordular, Otuz Yıl Savaşında⁶⁶ her yeri yakıp yıkan Almanya gibi ülkelerin orduları kadar yıkıcıdır. Askeri baskı, bir süreliğine köylüleri yıldırır; ama onların yoksulluğunu arttırmaktan ve koşullarını daha da derinleştirmekten başka bir işe yaramadı. Bunlar, Otuz Yıl Savaşının yıkımı gibi, kaçınılmaz olarak mevcut düzeni savaş ilan etmeye zorlayacak, ülkede barışın yeniden kurulmasını önleyecek ve her ayaklanmaya katılacak daha büyük kitleleri harekete geçirecektir.

Üçüncü ve en önemli fark şudur: 1848 devriminin yolu, 1847 bunalımı ve kıtlıkla açılmıştır. Gericilik, bunalımın bitmesi ve bir sanayi gönenç dönemine girilmesiyle güçlenmiştir. “Rusya’da bugünkü terör dönemi, yine de, yıllardır süregiden ekonomik çöküntünün kaçınılmaz olarak derinleşmesine yol açacaktır.” 1905 kıtlığının etkisi, bir kaç ay içinde tam olarak hissedilecektir. Devrimin bastırılması, çok büyük ölçekte iç savaşı, tüm halka karşı yürütülen bir savaşı simgeler. Bu savaş, yabancı bir ülkedeki savaştan daha az pahalı değildir ve dahası yabancı toprakların değil, anayurdun yıkımına yol açar. Finansal çöküş çok yakındır. Ayrıca Rusya için çok önemli olan yeni ticaret anlaşmaları tehlikededir ve hatta bir dünya ekonomik bunalımına yol açabilir. Bu nedenle, gerici terör dönemi sona ermezse, ülkenin ekonomik konumu daha da kötüleşecek ve nefret edilen düzene karşı kızgınlık daha da büyüyecektir. “Böylesi bir durumda” diyor Kautsky, “çarlığa karşı güçlü bir hareket yenilemez. Ve böyle bir hareket eksik olmayacaktır. Rus proletaryası, kahramanlığının ve bağlılığının çok daha büyük kanıtlarla-

rını vermeye hazırdır ve verecektir.”

Kautsky'nin işaret ettiği dördüncü fark, özellikle Rus marksistleri için ilginçtir. Bugünlerde, ne yazık ki, “borwningler” ve “savaş müfrezeleri” konusunda pek çok budalanın, kadet ve yarı-kadetin gülüşmelerini duyuyoruz. Ayaklanmanın olanaksız olduğunu ve ayaklanma için daha fazla hazırlık yapmanın gereksiz olduğunu söylemek için Marks'ın cesaretine ve açık sözlülüğüne hiç biri sahip değil. Onlar kendilerine marksist diyorlar, ama görkemli eşsiz bir öğreti ilan ederek (“silaha sarılmak yanlış...”), ayaklanmanın askeri yönünün (Marks ve Engels, her zaman buna büyük önem vermişlerdir) tahlil edilmesi görevinden yan çizmeyi yeğliyorlar. Kautsky başka türlü hareket eder. Ayaklanma konusunda çok az gerçeği bilmesine rağmen, yine de, sorunun askeri yönünü tahlil etmeye çalışır. Bir savaşı, “bazı şeyler hediye ediliyorsa, alın; bir savaş varsa, kaçın; eğer dövülüyorsanız, eh, silaha sarılmamalıydınız!” diyerek düzene uygun olarak değerlendiren bizim devrimci Kuropatkin'lerden⁶⁷ farklı olarak, kitlelerin geliştirdiği yeni mücadele biçimini değerlendirmeye çalışır.

“Gerek Paris'teki Haziran savaşı, gerekse Moskova'daki Aralık savaşı” diye söylüyor Kautsky, “barikat savaşıydı. Ama birincisi, felaket oldu, eski barikat taktiklerinin sonunu gösterdi. İkincisi, yeni barikat taktiklerinin başlangıcını gösterdi. Ve sonuç olarak, Marks'ın *Sınıf Mücadeleleri*'ne ‘Giriş’te Engels'in ifade ettiği barikat savaşlarının döneminin kesinlikle sona erdiği görüşünü yeniden gözden geçirmeliyiz.⁶⁸ Gerçekte sadece *eski* barikat taktikleri dönemi sona erdi. Moskova savaşı gösterdi ki, bir avuç isyancı, çağdaş topçuya sahip üstün silahlı güçlere karşı iki hafta dayanabil-

mişlerdir.”

Kautsky böyle konuşuyor. O, ilk girişim başarısızlığa uğradığı için ayaklanmanın arkasından ölüm duası okumaz. Başarısızlıktan yakınmaz, ama yeni ve daha yüksek bir mücadele biçiminin doğuşunu ve gelişimini *inceler*, askeri birlikler arasındaki karışıklık ve hoşnutsuzluğun, kent halkının işçilere ulaştırdığı yardımın, ayaklanma ile kitle grevinin bileşiminin anlamını sorgular. Proletaryanın ayaklanma sanatını *öğrenmesinin* yolunu inceler. Modası geçmiş askeri teorileri gözden geçirir ve tüm partiyi Moskova deneyimini tahlil etmeye ve özümsemeye çağırır. Tüm harekete, grevden ayaklanmaya bir geçiş gözüyle bakar ve işçilerin başarıya ulaşmak için bu ikisini nasıl birleştirebildiklerini anlamaya çalışır.

Kautsky, makalesini şöyle sonuçlandırır:

“Moskova dersleri bunlardır. Mücadele biçimlerinin gelecekte ne kadar etkili olacağını, buradan [yani, Almanya’dan] öngörmek henüz olanaksızdır. Gerçekten, Rus devriminin şimdiye kadarki tüm belirtilerinde örgütsüz kitlelerin kendiliğinden atılımını görüyoruz; bunların hiç biri önceden planlanmış ya da hazırlanmış değildir. Büyük olasılıkla, bu, bir süre böyle devam edecektir.

Ama mücadelenin gelecekte alabileceği biçimleri kesinlikle önceden söylemek henüz olanaksızken, tüm belirtiler, daha ilerde yeni çatışmaları beklememiz gerektiğini, bugünkü endişe verici [*unheimliche*] durgunluğun sadece fırtına öncesi sessizlik olduğunu gösteriyor. Ekim hareketi, kent ve kırdaki kitlelerin kendi güçlerinin bilincine varmalarını sağladı. Daha sonra, Ocak ayında, gericilik, onları bir azap çukuruna savurdu. Buradaki her şey onları ateşledi, kızgınlıkları arttı ve oradan kurtul-

mak için ne kadar yüksek olursa olsun her türlü bedeli ödemeye hazır hale geldiler. Çok yakında kitleler yeniden ayaklanacaklar ve her zamankinden çok daha büyük güçle saldıracaklar! Bırakın karşı-devrim, özgürlük davasında düşen kahramanların cesetleri üzerinde zafer şenlikleri yapsın. Bu zaferin sonu yakınlaşıyor: kızıl şafak doğuyor, *proletarya devrimi* çok yakın.”

III

Kongre delegelerinin seçimi, taktik platformlar arasındaki açık bir farklılık zemininde gerçekleştirildi. Açıkçası, bu soruna, şu ya da bu biçimde verilen tutarlı ve bütünsel yanıt, sosyal-demokrat taktiklerin tüm küçük ayrıntılarını belirleyecektir.

Ya şu, ya bu.

Ya mevcut durumda “gerçek bir devrimden söz edilemez” olduğunu kabul ediyoruzdur, bu durumda, hem kendimizi hem de proletaryayı ya da halkı yanıltmamak için, bunu herkesin duyacağı biçimde açık ve vurgulayarak söylemeliyiz. Bu durumda, proletaryanın *acil* görevinin demokratik devrimi tamamlamak olduğunu kesinlikle reddetmeliyiz; işçi partisi için ayaklanmayla oynamak uygunsuz olduğundan ayaklanma sorununu tümüyle rafa kaldırmalıyız ve silahlanma ve savaş müfrezeleri örgütleme çalışmasını tümüyle durdurmalıyız; devrimci-demokratların gücünün tükendiğini kabul etmeliyiz ve anayasal bir düzende gerçek bir muhalefet gücü olarak liberal demokratların şu ya da bu kesiminin desteğini almayı kendimize acil iş edinmeliyiz; Devlet Duması’nı, kötü olsa bile, bir parlamento olarak

tanınmalıyız ve sadece seçimlere katılmayı değil, Duma'ya girmeyi de kabul etmeliyiz; partinin le-galleştirilmesini birinci plana koymalıyız, buna uygun olarak parti programını değiştirmeliyiz ve tüm çalışmalarımızı “legal” sınırlara uydurmalıyız ya da her durumda yeraltı çalışmasını küçük ve ikincil bir düzeye indirmeliyiz; önceki tarihsel dönemde silahlı ayaklanmanın bir partinin birincil görevi olması gibi, şimdi sendikaların örgütlenmesini birincil görev olarak kabul edebiliriz; köylü hareketinin devrimci sloganlarını da (toprakların kamulaştırılması gibi) rafa kaldırmalıyız, çünkü bu sloganlar, pratikte ayaklanmanın sloganlarıdır ve askeri tarzda önceden hazırlık yapmaksızın ayaklanma çağrısı yapmak, gereksiz yere ayaklanmayla oynamak olacaktır; sadece geçici devrimci hükümetten değil, “devrimci yerel öz yönetimden” de söz etmeyi durdurmalıyız; çünkü deneyim göstermiştir ki, bu kurumlar, adı doğru ya da yanlış konulmuş olsun, koşulların zorlamasıyla, fiilen ayaklanmanın organlarına, gelişmemiş bir devrimci hükümete dönüşmüştür.

Ya da günümüzde gerçek bir devrimden konuşabileceğimizi ve konuşmamız gerektiğini kabul ediyoruzdur; açık devrimci mücadelenin yeni ve üst biçimlerinin kaçınılmaz ya da her koşulda büyük olasılık olduğunu kabul ediyoruzdur. Bu durumda, proletaryanın temel siyasal görevi, tüm çalışmaların sinir merkezi, örgütlü sınıf faaliyetlerinin hepsinin ruhu, *demokratik devrimi tamamlama* görevi olmalıdır; bu görevden kaçınmak, sadece sınıf mücadelesini Brentano'nun⁶⁹ anlayışı düzeyine indirmek demektir, proletaryayı liberal-monarşist burjuvazinin peşine takmak demektir; partinin acil ve merkezi siyasal görevi, proletaryanın güçlerini hareketin ulaştığı en yüksek mü-

cadele biçimi olan silahlı mücadele için hazırlamak ve örgütlemektir; zorunlu ödevimiz, en doğrudan pratik amaçlar için Aralık ayaklanmasının tüm deneyimini eleştirel olarak incelemektir; silahlı savaş müfrezelerini örgütleme çabalarımızı on kat artırmalıyız; gerilla harekâtlar aracılığıyla da ayaklanmaya hazırlamalıyız; yeni katılanların kayıtlarını tutarak “hazırlanmak” gülünçtür; iç savaşın ilan edildiğini ve ilerlediğini kabul etmeliyiz ve partinin *tüm* faaliyetlerini “savaş içinde savaş!” kuralına uygun olarak yönetmeliyiz; askeri *saldırı* harekâtları için proletaryanın kadrolarını eğitmek kesinlikle esastır. Bu durumda, köylülük için devrimci şiarlar belirlemek tutarlıdır ve mantıklıdır; devrimci, ama sadece devrimci demokratlarla savaş anlaşması yapma görevi öne çıkmaktadır; burjuva demokratlarının değişik kesimleri arasındaki ayrılığın ölçütü ayaklanma sorunudur; proletarya, her ne kadar “ayrı yürüyor”sa da, bunların ayaklanmayı destekleyen kesimleriyle “birlikte vurur”, ayaklanmaya karşı olanlarıyla amansızca savaşır ya da onları rezil ikiyezlüler ve Cizvitler (kadetler) gibi dışlar. Bu durumda, açık iç savaş konumundan anayasal yanılısamanın eleştirisini ve teşhirini tüm ajitasyonumuzun ön planına koyarız ve kendiliğinden devrimci atılımın yolunu sağlam biçimde döşemeyi sağlayacak koşulların ve durumların üzerinde yoğunlaştırırız. Bu durumda, Duma’yı bir parlamento olarak değil, bir polis karargahı olarak görürüz ve proletaryayı yozlaştırıp örgütsüzleştireceği için seçim maskaralığına katılmayı tümüyle reddederiz; (Marks’ın 1849’da söylediği gibi) “açık faaliyetler” için ayrı bir aygıtı sahip olan “güçlü, gizli bir örgütlenme”yi işçi sınıfı partisinin örgütlenmesinin temeli olarak alırsız ve işçi sendikalarından legal basına kadar tüm ya-

sal birliklere ve kurumlara partinin özel görevlilerini göndeririz.

Özetlersek, ya demokratik devrimin sonuçlandığını kabul eder, ayaklanma sorununu rafa kaldırır ve “anayasal” yolu seçeriz; ya da demokratik devrimin hala ilerlediğini, onu tamamlamanın bizim birinci görevimiz olduğunu, ayaklanma sloganını pratikte geliştirip uygulamanın gerektiğini, iç savaşın ilan edildiğini ve tüm anayasal yarılsamaların amansızca teşhir edilmesin gerektiğini kabul ederiz.

Okuyucu bilmelidir ki, biz, Partinin bugün yüz yüze olduğu sorunda *ikinci* çözümü savunuyoruz. Bu sayıda yayınlanan taktik platformun amacı, kongrede savunduğumuz ve hazırlık çalışmalarımızda izlediğimiz görüşlerimizi sistematik biçimde özetlemek ve açıklamaktır. Bu platform, tamamlanmış olarak düşünülmemelidir; taktik sorunların ana hatlarıyla bir açıklaması ve parti kongresinde savunulacak çözüm ve kararların ilk taslağı olarak kabul edilmelidir. Bu platform, eski “Bolşevikler”in (*Proletary*’nin yazarları ve katkıda bulunanları da dahil) özel toplantısında tartışılmıştır, kolektif bir çalışmanın ürünüdür.

İmza: Bir Bolşevik

Partiiniye Izvestia,
N° 2, 20 Mart 1906

V. İ. Lenin, *Toplu Yapıtlar*,
Cilt 10, s.135-146,
Moskova, 1965

MOSKOVA AYAKLANMASINDAN ALINACAK DERSLER

Aralık 1905'te Moskova (Moskova, 1906) adlı kitabın yayınlanması için daha iyi bir zaman olamazdı. Aralık ayaklanmasının derslerini özümsemek işçi partisinin acil bir görevidir. Ne yazık ki, bu kitap, bir kaşık katran dökülmüş bir varil bala benziyor: çok iyi malzeme –eksikliklerine rağmen–, ama inanılmayacak kadar gevşek, inanılmayacak kadar sıradan sonuçlar. Bu sonuçlarla başka bir zaman ilgileneceğiz⁷⁰, şimdi tüm dikkatimizi, günümüzün yakıcı siyasal sorununa, Moskova ayaklanmasının derslerine yönelteceğiz.

Moskova'daki Aralık hareketinin başlıca biçimleri, banışıl grev ve gösterilerdi; bunlar işçilerin büyük çoğunluğunun etkin biçimde yer aldığı tek mücadele biçimleriydi. Oysa, Moskova'daki

Aralık eylemi, bağımsız ve egemen bir mücadele biçimi olarak genel grevin zamanının geçtiğini, hareketin, bu dar sınırları dizginlenemez ve karşı konulamaz güçlerle kıldığını ve daha üst bir mücadele biçimine yükseldiğini –ayaklanma– çok parlak biçimde göstermiştir.

Bütün devrimci partiler, bütün Moskova sendikaları grev çağrısını kabul etmişler ve hatta bunun kaçınılmaz olarak bir ayaklanmaya doğru gelişeceğini sezmışlerdir. 6 Aralıkta İşçi Temsilcileri Sovyeti, “grevi silahlı bir ayaklanmaya dönüştürmeye çalışmak” için karar aldı. Ancak, gerçekte bu örgütlerin hiç biri buna hazır değildi. Gönüllü Savaş Birlikleri Birleşik Konseyi⁷¹ bile, ayaklanmanın uzak olduğundan söz ediyordu (9 Aralıkta!) ve meydana gelen sokak savaşlarında yer almaya ya da onu denetlemeye karar veremeyeceği çok belliydi. Örgütler, hareketin büyümesine ve yayılmasına *ayak uydurmayı başaramadılar*.

Grev, asıl olarak Ekim sonrasında ortaya çıkan nesnel koşulların baskısı sonucu bir ayaklanmaya doğru geliyordu. Bir genel grev, artık hükümeti habersiz yakalayamıyordu: Hükümet, karşı-devrimci güçleri çoktan örgütlemişti ve onlar da askeri eylemlere hazırdılar. Ekimden sonraki Rus devriminin bütün gelişimi ve Aralık günlerinde Moskova’daki olaylar dizisi, Marks’ın derin önermelerinden birisini açıkça onaylıyordu: Devrim, güçlü ve birleşik bir karşı devrim yaratarak ilerler,⁷² yani düşmanı daha aşırı savunma önlemlerine başvurmaya ve bu yolda daha güçlü saldırı araçları planlamaya zorlar.

7 ve 8 Aralık: Barışçıl bir grev, barışçıl kitle gösterileri.

8 Aralık akşamı: Akvaryum’un⁷³ kuşatılması.

9 Aralık sabahı: Starstnaya Meydanı’ndaki ka-

labalığa süvarilerin saldırısı.

9 Aralık akşamı: Fiedler binasına⁷⁴ baskın. Çelik sertleşiyor. Örgütsüz sokak kalabalıkları, kendiliğinden ve ikirciklenerek ilk barikatları kuruyorlar.

10 Aralık: Sokaklardaki barikatlara ve kalabalığa top ateşi açılıyor. Barikatlar daha bilinçli olarak kuruluyor; ve artık tek tek değil, gerçekten kitlesel ölçekte. Bütün insanlar sokaklarda; kentin tüm ana merkezleri barikat ağıyla çevrili. Gönüllü savaş birlikleri, bir kaç gün askeri birliklere karşı inatçı bir gerilla savaşı yürütüyorlar; askeri birlikler güçlerini tüketince Dubasov⁷⁵ takviye güçleri istemeye zorlanıyor. Hükümet güçleri ancak 15 Aralıkta tümüyle üstünlük sağlayabildi ve 17 Aralıkta Semyonovski Birliği,⁷⁶ ayaklanmanın son direniş kalesi Presnya bölgesini ezdi.

Grev ve gösterilerden tek tek barikatlara. Tek tek barikatlardan kitlelerin kurduğu barikatlara ve askeri birliklere karşı sokak savaşlarına. Proleter kitle mücadelesi, örgütleri aşarak, grevden ayaklanmaya doğru gelişti. Rus devriminin Aralık 1905'te ulaştığı en büyük tarihsel kazanımdır; ve tüm önceki kazanımlar gibi, bu da büyük özveriler pahasına kazanıldı. Hareket, genel siyasal bir grevden daha üst bir aşamaya yükseldi. Gericiliğin direnişini *son sınırına* kadar zorladı ve böylece devrimin de saldırı araçlarını uygulamada son sınıra kadar gideceği anı çok yaklaştırdı. Gericilik, barikatları, binaları ve kalabalığı bombalamaktan daha öteye *gidemez*. Ama devrim, Moskova gönüllü savaş birliklerinden daha da öteye gidebilir, genişliğine ve derinliğine çok çok daha öteye gidebilir. Ve devrim, Aralıktan beri çok ilerledi. Devrimci bunalımın zemini ölçülemeyecek kadar genişledi – şimdi bıçak daha da keskinleştirilmeli-

dir.

Proletarya, mücadelenin nesnel koşullarının değiştiğini ve grevin bir ayaklanmaya dönüşmek zorunda olduğunu kendi önderlerinden daha hızlı anladı. Her zaman olduğu gibi, pratik teorinin önüne geçti. Barışçıl grev ve gösteriler, artık işçilere yeterli gelmemeye başladı; şöyle sordular: Bundan sonra ne yapmalı? Ve daha kararlı eylem talep ettiler. Barikat kurulması talimatı bölgelelere ulaşmadan çok önce, zaten kentin merkezinde barikatlar kurulmuştu. Bunların kurulmasında çok sayıda işçi çalıştı, ama *bu bile onlara yeterli gelmiyordu*; bilmek istiyorlardı: Bundan sonra ne yapmalı? – etkin önlemler istiyorlardı. Aralık ayında, biz, sosyal-demokrat proletaryanın önderleri, çoğunun savaşa etkin olarak katılmasını önleyecek biçimde, böylesine saçma bir biçimde birliklerini konuşlandırmış bir başkomutan gibiydik. İşçi kitleleri kararlı kitle eylemi talimatı talep ediyorlardı, ama alamadılar.

Bu yüzden, tüm oportünistlerin sarıldıkları Plehanov'un, grev zamansızdı, başlatılmamalıydı ve "silaha sarılınmamalıydı" düşüncesinden daha dar görüşlü bir düşünce olamazdı. Tersine, daha kararlı, daha enerjik ve daha saldırgan olarak silaha sarılmalıydık; korkusuz ve amansız bir silahlı savaşın zorunluluğunu kitlelere açıklamalıydık ve barışçıl bir grevin sınırları içinde bunu açıklamamız olanaksızdı. Ve şimdi en azından siyasal grevlerin yetersiz olduğunu açıkça kabul etmeliyiz; silahlı ayaklanmayı destekleyen kitlelerin arasında geniş bir ajitasyon yürütmeliyiz ve "hazırlık aşamaları" sözleriyle ya da herhangi bir yolla karartarak sorunu çözmeye kalkışmamalıyız. Eğer gelecekteki devrimci eylemin acil görevinin korkunç ve kanlı bir imha savaşını gerektirdiğini kitleler-

den saklasaydık, hem kendimizi, hem de halkı aldatmış olurduk.

Aralık olaylarının ilk dersi budur. Diğer ders de, ayaklanmanın niteliğine, ayaklanmanın kullandığı yöntemlere ve askeri birliklerin halkın safına geçmelerini sağlayan koşullara ilişkindir. Bu son nokta üzerine partimizin sağ kanadında aşırı önyargılı bir görüş egemendir. Bu görüş, modern askeri birliklerle savaşmanın olanaksız olduğunu ve askeri birliklerin devrimcileştirilmesi gerektiğini iddia eder. Şüphesiz, devrim kitlesel bir karakter almadıkça ve askeri birlikleri etkilemedikçe, ciddi mücadele diye bir şey olamaz. Askeri birlikler arasında çalışma yapmamızın gerekliliğini söylemeye bile gerek yoktur. Ama onları ikna ederek ya da kendi inançlarıyla, bir seferde bizim safımıza geçeceklerini hayal edemeyiz. Bu görüşün nasıl klişe ve cansız olduğunu Moskova ayaklanması açıkça gösterdi. İşin doğrusu, gerçek her halk hareketinde kaçınılmaz olan askeri birliklerin kararsızlığı, devrimci mücadele keskinleştğinde *askeri birlikleri ele geçirmek için* gerçek bir *savaş* yol açar. Moskova ayaklanması, gericilik ile devrim arasında askeri birlikleri ele geçirmek için girişilen umutsuz, çılgın bir mücadelenin tam bir örneğiydi. Dubasov'un kendisi bile, Moskova garnizonundaki on beş bin adamın sadece beş binine güvendiğini açıklamıştı. Hükümet, çok çeşitli ve umutsuz önlemlerle kararsızları saflarında tutmaya çalıştı: Onlara yalvardılar, yağ çektiler, rüşvet verdiler, saat, para vb. dağıttılar, votkayla sarhoş ettiler, yalan söylediler, tehdit ettiler, kışlalara hapsedtiler ve silahsızlandırıdılar, en az güvenilir olanları da şiddet ve hileyle ortadan kaldırdılar. Bu yönden hükümetin gerisinde kaldığımızı açıkça ve çekinmeden itiraf etme cesaretini gös-

termeliyiz. Hükümetin yaptığı gibi, kararsız askeri birlikleri kazanmak için böylesine etkin, cüretli, geniş kaynaklı ve atak bir savaş için kullanabileceğimiz güçlerden yararlanamadık ve hükümet kazandı. Ordu içindeki çalışmayı sürdürüyoruz ve gelecekte askeri birlikleri ideolojik olarak “kazanmak” için çabalarımızı iki misline çıkaracağız. Ama bir ayaklanma zamanında askeri birlikleri kazanmak için fiziki bir mücadele de gerektiğini unutursak, zavallı bilgiler olup çıkarız.

Aralık günlerinde Moskova proletaryası, askeri birlikleri ideolojik olarak “kazanma” konusunda bize büyük dersler öğrettiler. Örneğin 8 Aralıkta Strastnaya Meydanı’nda Kazaklar bir kalabalığı kuşattığında, içlerine girdiler, arkadaşlık yaptılar ve onları geri dönmeye ikna ettiler. Yine 10 Aralıkta Presnya bölgesinde on bin kişilik bir kalabalık içinde kızıl bayrak taşıyan iki işçi kız Kazakların önüne fırlayıp, “Öldürün bizi! Yaşadıkça bayrağı teslim etmeyeceğiz!” diye bağıldılar. Ve Kazaklar dağıldılar ve dört nala oradan uzaklaştılar; kalabalık “Yaşasın Kazaklar!” diye bağırdı. Cesaretin ve kahramanlığın bu örnekleri, proletaryanın zihninden her zaman kalacaktır.

Ama Dubasov’un yanında nasıl yaya kaldığımızın örnekleri de var. 9 Aralıkta, askerler, isyancılara katılmak için Bolşaya Serpukhoskaya sokağında *Marseillaise* söyleyerek ilerliyorlardı. İşçiler onları karşılamak için temsilciler gönderdiler. Malakhov⁷⁷ atını dört nala onlara doğru sürdü. İşçiler gecikmişti, Malakhov onlardan önce vardı. Askerlere duygusal bir konuşma yaptı, onları kararsızlığa düşürdü, süvarilerle onları kuşattı, kışlalarına dönmelerini emretti ve kışlaya kilitledi. Malakhov askerlere zamanında ulaştı, biz ulaşamadık; oysa iki gün içinde 150 bin kişi çağrımıza koşmuştu ve

bunlardan sokaklara devriyeler çıkartabilirdik ve çıkartmalıydık da. Malakhov askerleri süvarilerle kuşattı, ama biz Malakhov'u bombacılarla kuşatmayı başaramadık. Bunu yapabiliirdik ve yapmalıydık; ve bir zamanlar sosyal-demokrat basında (eski *İskra*) işaret edildiği gibi, bir ayaklanma sırasında görevimiz, sivil ve askeri şeflerin amansızca yok edilmesidir. Bolşaya Serpukhoskaya sokağında olanlar, ana hatlarıyla Nesvizskiye ve Kruttiskiye kışlalarının önünde yinelendi; ve işçiler Ekaterinoslav alayını “çekme”ye giriştiklerinde, Aleksandrov'da istihkamlara temsilciler gönderildiğinde, Moskova'ya gitmekte olan Rostov topçu birliği geri çevrildiğinde, Kolonna'da istihkamlar silahsızlandırıldığında da aynı şeyler oldu. Ayaklanma sırasında kararsız askeri birlikleri ele geçirme görevimizi yerine getirmek için yetersiz kaldığımızı tanıttı.

Aralık olayları, Marks'ın derin önermelerinden bir başkasını, oportünistlerin unuttuğu bir önermeyi de doğruladı, yani ayaklanma bir sanattır ve bu sanatın temel kuralı, çok büyük cesaretle ve sarsılmaz bir kararlılıkla *saldırmaktır*.⁷⁸ Biz bu gerçeği yeterince özümseyememiştik. Bu sanatı, ne pahasına olursa olsun saldırmak gerektiği kuralını, ne biz yeterince öğrenebilmiştik, ne de kitlelere öğretebilmiştik. Bu eksikliği tüm enerjimizle gidermeliyiz. Siyasal sloganlar sorununda taraf tutmak yeterli değildir; silahlı ayaklanma sorununda da taraf tutmak zorunludur. Buna karşı olanlar, buna hazır olmayanlar, devrimi destekleyenlerin saflarından amansızca atılmalıdırlar, düşman saflarına, hainlerin ya da korkakların yanına gönderilmelidirler; çünkü olayların ve mücadele koşullarının dayatmasıyla bu ilkeye uygun olarak dost ile düşmanı birbirinden ayırmak zorunda ka-

lacağımız günler yaklaşmıştır. Edilgenliği öğütleyemeyiz, askeri birlikleri “üstümüze gelene” kadar “beklemeyelim”. Hayır! Cesur ve silahlı saldırı gerektiğini, böyle zamanlarda düşmana komuta eden kişilerin yok edilmesinin gerekli olduğunu ve kararsız askeri birlikleri ele geçirmek için çok daha enerjik savaşmak gerektiğini evlerin çatılarından ilan etmeliyiz.

Moskova olaylarının öğrettiği üçüncü büyük ders, bir ayaklanma için güçlerin örgütlenmesi ve taktiklerle ilgilidir. Askeri taktikler, askeri teknik düzeyine dayanır. Bu yalın gerçeği Engels göstermiş ve bütün marksistlere kabul ettirmiştir.⁷⁹ Bugün askeri teknik, 19. yüzyılın ortalarındaki askeri teknik değildir. Toplara karşı kalabalıklı yürümek ve tabancalarla barikatları savunmak çılgınlık olur. Kautsky, Moskova olaylarından sonra, Engels’in bu konudaki vargılarının yeniden gözden geçirilmesinin tam zamanı olduğunu ve Moskova’da “*yeni barikat taktikleri*”nin ortaya çıktığını yazarken haklıydı.⁸⁰ Bu taktikler, gerilla savaşı taktikleridir. Böylesi taktikler için gerekli örgüt, hareketli ve çok küçük, on kişilik, hatta iki-üç kişilik birliklerdir. Bugünlerde beş ya da üç kişilik birliklerden söz edilince alay eden sosyal-demokratlarla sık sık karşılaşırız. Ama alay etmek, çağdaş askeri tekniğin dayattığı koşullar altında sokak savaşlarının ortaya çıkardığı *yeni* taktik ve örgütsel sorunları reddetmenin çok ucuz bir yoludur. Moskova ayaklanmasının hikayesini dikkatlice inceleyin beyler ve göreceksiniz ki, “beş kişilik birlikler” ile “yeni barikat taktikleri” arasında nasıl bir bağlantı olduğunu anlayacaksınızdır.

Moskova bu taktikleri ilerletti, ama onları yeterince geniş çapta, gerçekten kitlesel çapta uygulamak için yeterince geliştirmeyi başaramadı.

Gönüllü savaş birlikleri çok azdı, cüretkar saldırı sloganı işçi kitlelerine yayılmadı ve onu uygulamadılar; gerilla birlikleri, özellikleri açısından tek tipti, silahları ve yöntemleri yetersizdi, kalabalıklara önderlik etme yetenekleri neredeyse hiç gelişmemişti. Bütün bunları gidermeliyiz; ve bunu, Moskova deneyiminden öğrenerek, bu deneyimi kitleler arasında yaygınlaştırarak ve bu deneyimi daha da geliştirmeleri için onların yaratıcı çabalarını canlandırarak yapacağız. Aralıktan beri pratik olarak bütün Rusya’da süregiden gerilla savaşı ve kitle terörü elbette bir ayaklanmanın doğru taktiğini öğretmekte kitlelere yardım edecektir. Sosyal-demokrasi bu terörü kabul etmeli ve onu kendi taktikleriyle birleştirmeli, elbette örgütlemeli ve denetime almalıdır; işçi sınıfı hareketini, genel devrimci mücadelenin çıkarlarına ve koşullarına tabi kılmalıdır. Diğer yandan ayaklanma boyunca Moskovalı yoldaşlarımızın ve ünlü Letonya Cumhuriyetleri günlerinde⁸¹ Letonyalıların görkemli ve amansızca iş gördükleri bu gerilla savaşının “serseri” sapkınlığını tasfiye etmeli ve amansızca budamalıdır.

Son dönemde askeri teknikte yeni ilerlemeler oldu. Japon savaşı, el bombasını üretti. Hafif silah fabrikaları, pazara otomatik tüfekler sürdüler. Bu her iki silah da, Rus devriminde başarıyla kullanıldı, ama yeterli olmaktan uzaktı. Teknikteki gelişmelerden yararlanabiliriz ve yararlanmalıyız; işçi birliklerine çok sayıda bomba yapmayı öğretmeliyiz, onlara ve bizim savaş birliklerimize patlayıcı, fünye ve otomatik tüfekler sağlamada yardımcı olmalıyız. Eğer kentlerdeki ayaklanmalar da işçi kitleleri yer alırsa, düşmana karşı kitlesel saldırılar başlarsa, Duma’dan sonra, Sveaorg ve Kron-stadt’tan sonra daha fazla kararsızlaşan as-

keri birlikleri ele geçirmek için kararlı ve ustaca savaşırsa –ve de genel mücadeleye kırsal bölgelerin katılımını sağlayabilirsek–, gelecekte Rusya çapındaki silahlı ayaklanmada zafer bizim olacaktır.

O halde, Rus devriminin büyük günlerinin derslerini iyice öğrenerek işimizi daha da geliştirelim ve görevlerimizi daha cesurca ortaya koyalım. İşimizin temeli, bugünkü konjonktürde ulusun gelişiminin gereklerini ve sınıf çıkarlarını doğru biçimde değerlendirmektir. Çarlık rejimini devirme ve devrimci bir hükümet tarafından kurucu meclisin toplanması sloganı etrafında proletaryanın, köylülerin ve ordunun artan oranda bir kısmını bir araya getiriyoruz ve getirmeyi sürdüreceğiz. Şimdiye kadar olduğu gibi, işimizin temel ve başat içeriği, kitlelerin siyasal kavrayışını geliştirmektir. Ama unutmamalıyız ki, bu genel, sürekli ve temel göreve, Rusya’da bugün olduğu gibi başka, özgün ve özel görevler yüklenmektedir. Bilgiç ve dar kafalı olmayalım; her zaman ve her koşulda değişmeyen sürekli ödevlerimize anlamsız göndermelerde bulunarak, bu anın özel görevlerinden, verimli mücadele biçimlerinin özel görevlerinden kurtulmaya çalışmayalım.

Büyük kitle mücadelesinin yaklaştığını unutmayalım. Bu, silahlı bir ayaklanma olacak. Olabildiğince zamandaş olmalıdır. Kitleler, silahlı, kanlı ve korkunç bir mücadeleye girildiğini bilmelidirler. Ölümü horgörme, onların arasında geniş ölçüde yaygınlaşmalı ve zaferden emin olmalıdırlar. Düşmana daha büyük enerjiyle saldırılmalı; kitlelerin sloganı, savunma değil, saldırı olmalıdır. Düşmanın amansızca yok edilmesi onların görevi olacaktır; mücadelenin örgütü, hareketli ve esnek olacaktır; askeri birliklerin arasındaki karar-

sız unsurların etkin katılımı sağlanacaktır. Ve bu büyük mücadelede, sınıf bilincine sahip proletaryanın partisi ödevini tam olarak yerine getirmektedir.

Proletary, N° 2,
29 Ağustos 1906

V. İ. Lenin, *Toplu Yapıtlar*,
Cilt 11, s. 171-178,
Moskova, 1965

GERİLLA SAVAŞI

Gerilla eylemi sorunu, partimizi ve işçi kitlelerini büyük ölçüde ilgilendiren bir sorundur. Geçmişte değişik zamanlarda bu soruna değindik⁸² ve şimdi de söz verdiğimiz gibi, kendi görüşlerimizi daha bütünsel olarak ifade etmeyi amaçlıyoruz.

I

Baştan başlayalım. Mücadele biçimleri sorununun incelenmesinde, her marksistin temel istemleri nelerdir? İlk önce, marksizm, sosyalizmin tüm ilkel biçimlerinden, hareketi tek bir özel mücadele biçimine bağlamamakla ayrılır. Marksizm, çok değişik mücadele biçimlerini kabul eder; ve onları “uydurmaz”, ama sadece genelleştirir, ör-

gütler, hareketin gelişiminden doğan devrimci sınıfın mücadele biçimlerine bilinçli bir ifade verir. Bütün soyut formüllere ve bütün doktriner reçetelere kesin olarak düşman olan marksizm, hareket geliştikçe, kitlelerin sınıf bilinci arttıkça, ekonomik ve siyasal bunalımlar keskinleştikçe, yeni ve daha değişik savunma ve saldırı yöntemlerini sürekli olarak doğurarak ilerleyen *kitle* mücadelesine karşı dikkatli bir tutum takınılmasını gerektirir. Marksizm, bu nedenle, herhangi bir mücadele biçimini kesinlikle reddetmez. Marksizm, hiç bir koşul altında, sadece verili bir anda olanaklı olan ve var olan mücadele biçimleriyle kendisini sınırlandırmaz; verili bir döneme katılanların bilmediği, verili toplumsal durum değiştikçe *kaçınılmaz olarak* ortaya çıkan yeni mücadele biçimlerini kabul eder. Bu yönden marksizm, eğer böyle ifade edebilirsek, kitle pratiğinden *öğrenir* ve “sistem kurucuları”nın kendi köşelerinde yaptıklarını çalışmalarda icat ettikleri mücadele biçimlerini kitlelere *öğretmeye* kalkışmaz. Biliyoruz ki, –örneğin, Kautsky, toplumsal devrim biçimlerini incelerken böyle demişti– yaklaşan bunalım, bizim şimdiden öngöremeyeceğimiz yeni mücadele biçimlerini ortaya çıkaracaktır.

İkinci olarak, marksizm, mücadele biçimleri sorununun mutlak *tarihsel* bir incelenmesini gerektirir. Bu sorunu somut tarihsel koşullardan ayrı olarak ele almak, diyalektik materyalizmin temellerinin kavranılmadığını gösterir. Ekonomik evrimin farklı aşamalarında, siyasal, ulusal-kültürel, yaşamsal ve diğer koşullardaki farklılıklara bağlı olarak farklı mücadele biçimleri öne geçer ve temel mücadele biçimleri olurlar; ve bununla bağlantılı olarak, ikincil, yedek mücadele biçimleri de değişime uğrar. Verili bir hareketin gelişimi-

nin verili bir aşamasındaki somut koşulların ayrıntılı bir incelenmesini yapmaksızın, her hangi bir mücadele aracının kullanılıp kullanılamayacağı sorusuna evet ya da hayır yanıtı vermeye kalkışmak, marksist konumu bütünüyle terketmek demektir.

Bunlar, bize kılavuzluk etmeleri zorunlu olan iki temel teorik önermedir. Batı-Avrupa'daki marksizmin tarihi, söylenmiş olanları doğrulayan sayısız örnekler vermektedir. Bugünün Avrupa sosyal-demokrasisi, parlamentarizme ve sendikal harekete mücadelenin temel biçimi olarak bakmaktadır; geçmişte ayaklanmayı kabul etmişlerdi ve gelecekte koşullar değişirse, onu kabul etmeye tam olarak hazırlar –Rus kadetleri ve *Rezzaglavusti*⁸³ gibi burjuva liberallerinin kanılarına rağmen–. Yetmişlerde sosyal-demokrasi, genel grevi, her derde deva toplumsal bir ilaç olarak, burjuvaziyi siyasal olmayan araçlarla bir darbede devirmenin bir aracı olarak reddetmiştir –ama sosyal-demokrasi kitle siyasal grevini (özellikle 1905 Rus deneyiminden sonra), *belli* koşullarda temel mücadele biçimlerinden *biri* olarak tümüyle kabul etmiştir–. Sosyal-demokrasi, kırklı yıllarda sokak barikat savaşını kabul etmişti, 19. yüzyılın sonunda belli nedenlerle bunu reddetti,⁸⁴ ve Kautsky'nin sözleriyle, barikat savaşının yeni taktiklerini başlatan Moskova deneyiminden sonra bu görüşlerini yeniden gözden geçirmeye ve barikat savaşının uygun olduğunu bütünüyle kabul etmeye hazır olduklarını belirtti.

II

Genel marksist önermeleri koyduktan sonra şimdi Rus Devrimine geri dönelim. Onun üretti-

ği mücadele biçimlerinin tarihsel gelişimini anımsayalım. İlk işçilerin ekonomik grevleri (1896-1900), daha sonra işçi ve öğrencilerin siyasal gösterileri (1901-1902), köylü isyanları (1902), değişik gösterilerle birleşen kitle siyasal grevlerinin başlangıcı (Rostov 1902, 1903 yaz grevleri, 9 Ocak 1905), tüm Rusya'yı kapsayan siyasal grevlere yerel düzeyde barikat savaşlarının eşlik etmesi (Ekim 1905), kitle barikat savaşları ve silahlı ayaklanma (Aralık 1905), barışçıl parlamenter mücadele (Nisan-Haziran 1906), kısmi askeri isyanlar (Haziran 1905-Temmuz 1906) ve kısmi köylü isyanları (1905 sonbaharı-1906 sonbaharı).

Genel olarak mücadele biçimleriyle ilgili olarak 1906 sonbaharındaki durum böyleydi. Otokrasinin “misilleme” olarak benimsediği mücadele biçimi, kara-yüzlerin⁸⁵ Kişinev’de 1903 ilkbaharından Sedlet’te 1906 sonbaharına kadar yapmış olduğu katliamlardır⁸⁶ (*pogrom*). Bütün bu dönem boyunca kara-yüzlerin örgütlediği katliamlar ve yahudilerin, öğrencilerin, devrimcilerin ve sınıf bilincine sahip işçilerin dövülmesi yetkinleşerek gelişti; kara-yüzler birliklerinin şiddeti, kiralık zorbarların şiddetiyle birleşerek, köy ve kasabalara karşı toplar kullanılmasına, işkence gösterilerine, işkence trenlerine vb. kadar vardırıldı.

Tablonun esas zemini böyledir. Bu zeminde, bu makalede incelenecek ve değerlendirilecek olan –kısmi, ikincil ve yedek olduğu tartışmasız olan– olgu durmaktadır. Bu olgu nedir? Biçimleri nelerdir? Nedenleri nedir? Ne zaman ortaya çıkmış ve nasıl yayılmıştır? Devrimin genel gidişi içindeki önemi nedir? Sosyal-demokrasinin örgütlediği ve yönettiği işçi sınıfı mücadelesiyle ilişkisi nedir? Tablonun genel arka planını çizdikten sonra, şimdi incelememiz gereken sorular bunlardır.

Bizim ilgilendiğimiz olgu, *silahlı* mücadeledir. Bu silahlı mücadele, bireyler ve küçük gruplar tarafından yürütülmektedir. Bazıları devrimci örgütlere bağlıyken, diğerleri (Rusya'nın belli kesimlerinde *çoğunluk*) hiç bir devrimci örgüte bağlı değildirler. Silahlı mücadele, *kesinlikle* birbirinden ayrılması gereken iki *farklı* amaca yöneliktir: Birincisi, bu mücadele kişilere, liderlere, ordu ve polis görevlilerine suikast yapmayı amaçlar; ikincisi, hem hükümetin hem de özel kişilerin para fonlarını kamulaştırmayı amaçlar. Kamulaştırılan paralar, kısmen parti kasasına, kısmen silahlanma ve ayaklanma hazırlığı gibi özel amaca ve kısmen de tanımlamakta olduğumuz mücadeleye katılan kişilerin geçimlerine gider. Büyük kamulaştırmalar (Kafkasya'da 200 bin rublelik ve Moskova'da 875 bin rublelik olanlar gibi), gerçekten de en başta devrimci partilere gitmiştir – küçük kamulaştırmalar, çoklukla, bazen de tümüyle “kamulaştıranlar”ın geçimine gider. Bu mücadele biçimi, şüphesiz, sadece 1906'da, yani Aralık ayaklanmasından sonra geniş ölçüde gelişti ve yayıldı. Siyasi bunalımın silahlı mücadele noktasına kadar yoğunlaşması ve özel olarak da kentlerde ve kırlarda yoksulluğun, açlığın ve işsizliğin yoğunlaşması, tanımlamakta olduğumuz mücadelenin önemli nedenlerinden birisiydi. Bu mücadele biçimi, serseriler, lümpen-proletarya ve anarşist gruplar tarafından toplumsal mücadelenin tercih edilen ve hatta *tek* biçimi olarak benimsenmiştir.

III

Tanımlamakta olduğumuz mücadelenin alışlagelen değerlendirilmesi, bunun, işçilerin mo-

ralini bozan, geniş halk tabakalarını gerileten, hareketi örgütsüzleştiren ve devrime zarar veren anarşizm, blankizm, eski terörizm, kitlelerden yalıtılmış bireylerin eylemleri olduğu biçimindedir. Bu değerlendirmeyi destekleyen örnekler, gazetelerin günlük haberlerinde kolayca bulunabilir.

Ama bu örnekler inandırıcı mıdır? Bunu sınamak için, incelemekte olduğumuz mücadele- nin en gelişkin olduğu bir yeri alalım – Letonya bölgesini. *Novoye Vremya*⁸⁷ (9-12 Eylül sayısında) Letonya sosyal-demokratlarının eylemlerinden böyle yakınmaktadır. Letonya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi’nin (RSDİP’in bir bölümüdür) gazetesi düzenli olarak 30 bin baskı yapmaktadır. Duyuru sütunlarında her dürüst insanın yok etmeyi görev sayacağı casusların listesi yayınlanmaktadır. Polise yardım eden kişiler, idam edilmeyi hak etmiş ve dahası mallarının kamulaştırılması gereken “devrim düşmanları” olarak ilan edilmektedir. Halkın, sadece imzalı ve mühürlü makbuz karşılığı Sosyal-Demokrat Parti’ye para vermele- rini öğütlemektedir. Partinin son raporunda gös- terilen 48 bin rublelik yıllık toplam gelirin içinde, Libau silahlı kolunun kamulaştırmalarından sağ- lanan 5.600 rublelik bir toplam vardır. Doğal ola- rak, *Novoye Vremya*, bu “devrimci yasa”ya kar- şı, bu “terör yönetimi”ne karşı öfkeyle ateş püs- kürmektedir.

Hiç kimse Letonyalı sosyal-demokratların bu eylemlerini anarşizm, blankizm ya da terö- rizm olarak ilan etme cesareti gösteremeyecek- tir. Ama neden? Çünkü burada biz, mücadelenin yeni biçimi ile Aralıkta patlak veren ve yeniden mayalanmaya başlayan ayaklanma arasında açık bir bağlantı görüyoruz. Bir bütün olarak Rusya göz önüne alındığında bu bağlantı öylesine anlaşılabi-

lir değildir, ama bu bağ mevcuttur. “Gerilla” savaşının Aralıktan sonra tam olarak yaygınlaştığı ve sadece ekonomik bunalımla değil, aynı zamanda siyasal bunalımla da olan bağlantısının güçlendiği gerçeği, her türlü tartışmanın dışındadır. Eski Rus terörizmi, aydın komplocuların bir işiydi; bugün, genel kural olarak, gerilla savaşı, işçi savaşçılarca ya da sadece işsiz işçilerce yürütülmektedir. Blankizm ve anarşizm, klişelere zaafı olan kişilerin zihninde kolayca ortaya çıkar, ama ayaklanma koşullarında, ki Letonya bölgesinde çok açıktır, böylesine basma kalıp etiketlerin yersiz olduğu da çok açıktır.

Letonyalılar örneği, aramızda çok yaygın olan, bir ayaklanmanın koşullarına değinmeksiniz gerilla savaşını tahlil etmenin nasıl yanlış, bilim ve tarih dışı olduğunu açıkça göstermektedir. Bu koşullar akılda tutulmalıdır, büyük ayaklanma hareketleri arasındaki bir ara dönemin kendine özgü özelliklerini derinlemesine düşünmeliyiz, böylesi koşullar altında ne tür mücadele biçimlerinin kaçınılmaz olarak ortaya çıktığını anlamalıyız ve papağan gibi öğretilmiş söz yığınıyla, tıpkı kadetlerin ve *Novoye Vremya*’cıların kullandıkları anarşizm, soygunculuk, serserilik gibi sözlerle konudan kaçmaya çalışmamalıyız.

Gerilla eylemlerinin çalışmalarımızı örgütsüzleştirdiği söyleniyor. Şimdi bu savı, Aralık 1905’ten bu yana var olan duruma, kara-yüzlerin katliamları ve sıkıyönetim dönemine uygulayalım. Böyle bir dönemde hareketi en fazla ne örgütsüzleştirir: Direnmenin bulunmayışı mı, yoksa gerilla savaşı mı? Rusya’nın merkezini, batı sınırlarıyla, Polonya ve Letonya bölgesiyle karşılaştırmak. Tartışma götürmez ki, gerilla savaşı batı sınır bölgelerinde çok daha yaygındır ve çok daha gelişkindir. Ve yine

tartışma götürmez ki, genelde devrimci hareket ve özelde sosyal-demokrat hareket, merkezi Rusya’da batı sınır bölgelerinden *daha fazla örgütsüzdür*. Elbette, bundan, Polonya ve Letonya sosyal-demokrat hareketlerin gerilla savaşı sayesinde daha az örgütsüz oldukları sonucu çıkarmak aklımıza gelmemelidir. Hayır. Çıkarılabilecek tek sonuç, 1906 yılında Rusya’da sosyal-demokrat işçi hareketinin örgütsüzlüğünün nedeni olarak gerilla savaşının suçlanamayacağıdır.

Bu açıdan, sık sık ulusal koşulların özelliklerine anıştırmada bulunulur. Ama bu anıştırma, çok açık olarak mevcut savın zayıflığını gösterir. Eğer bu bir ulusal koşullar konusuysa, o zaman anarşizm, blankizm ya da terörizm –bunlar bir bütün olarak Rusya’nın ve özel olarak da Rusların ortak günahlarıdır– konusu değil, ama başka bir şeyin konusudur. Bu başka bir şeyi *somut olarak* inceleyin baylar! O zaman göreceksiniz ki, ulusal baskı ya da ulusal çelişki hiç bir şeyi açıklamaz, çünkü bunlar batı sınır bölgelerinde her zaman mevcuttur; oysa gerilla savaşı sadece bugünkü tarihsel dönemde ortaya çıkmıştır. Ulusal baskının ve ulusal çelişkinin bulunduğu pek çok yer vardır, ama buralarda, ulusal baskı gibi şeylerin olmadığı yerlerde olan gerilla savaşı yoktur. Sorunun somut tahlili, bunun ulusal baskının bir ifadesi olmadığını, ama ayaklanma koşullarının bir ifadesi olduğunu gösterecektir. Gerilla savaşı, kitle hareketinin bir ayaklanma noktasına gerçekten ulaştığı ve iç savaşın “büyük çarpışmaları” arasında oldukça geniş bir aralık ortaya çıktığı bir zamanda kaçınılmaz bir mücadele biçimidir.

Hareketi örgütsüzleştiren, gerilla eylemleri değil, böylesi eylemleri *denetimi altına* almayı beceremeyen partinin zayıflığıdır. İşte bu neden-

le, biz Rusların genellikle gerilla eylemlerine karşı savurduğumuz aforozlar, gerçekten de partinin örgütsüzleşmesine yol açan, gizli, rastlantısal ve örgütsüz gerilla eylemleriyle el ele gider. Bu mücadelenin doğmasına yol açan tarihsel koşulların ne olduğunu anlama yeteneksizliğimiz yüzünden onun zararlı yanlarını gidermede yeteneksiz kalıyoruz. Yine de mücadele sürüyor. Bu mücadele, güçlü ekonomik ve siyasal nedenlerle ortaya çıkmıştır. Bu nedenleri ya da bu mücadeleyi ortadan kaldırmak bizim gücümüz içinde değildir. Bizim gerilla savaşına karşı yakınmalarımız, bir ayaklanma konusunda partimizin zayıflığına karşı bir yakınmadır.

Örgütsüzlük konusunda söylediklerimizi moral bozukluğu için de söyleyebiliriz. Moral bozukluğunu yaratan gerilla savaşı değil, *örgütsüz*, düzensiz ve partisiz gerilla eylemleridir. Biz, gerilla eylemlerini suçlayarak ve küfür ederek en tartışma götürmez bu moral bozukluğundan kendimizi bir parça olsun kurtaramayız. Çünkü suçlama ve küfür etme, derin ekonomik ve siyasal nedenlerin ortaya çıkardığı bir olguyu durdurmak için kesin olarak güçsüzdür. Eğer anormal ve moral bozucu bir olguyu durdurma gücüne sahip değilsek, bu, *partinin* anormal ve moral bozucu mücadele yöntemlerini benimseme zorunda olması için bir neden oluşturmaz diye karşı çıkılabilir. Ama böylesi bir karşı çıkış, marksist değil, yalın bir burjuva-liberal karşı çıkış olacaktır, çünkü bir marksist, iç savaşa ya da onun biçimlerinden biri olan gerilla savaşına, *genel olarak* anormal ve moral bozucu olarak bakamaz. Bir marksist, kendisini sınıf mücadelesine dayandırır, toplumsal barışa değil. Keskin siyasal ve ekonomik bunalımın belli dönemlerinde sınıf mücadelesi, doğrudan bir iç sa-

vaşa doğru, yani toplumun iki kesimi arasındaki silahlı mücadeleye doğru olgunlaşır. Böyle bir dönemde bir marksist, iç savaşın yanında yer almak *zorundadır*. İç savaşın herhangi bir ahlaki suçlanmasına, marksizmin bakış açısından kesinlikle izin verilemez.

Bir iç savaş döneminde, proletaryanın ideal partisi *savaşın bir partidir*. Bu kesinlikle itiraz götürmez. İç savaş açısından herhangi bir özel anda iç savaşın özel bir biçiminin *amaca uygun olduğunu* iddia etmenin ve tanıtlamanın olanaklı olduğunu kabul etmeye tamamen hazırız. İç savaşın farklı biçimlerinin *askeri* açıdan *uygun olmasına* ilişkin eleştiriyi tümüyle kabul ediyoruz ve *bu* sorunda son sözü her özel yörede pratikte çalışan sosyal-demokratların söylemesi gerektiğinde de kesinlikle anlaşıyoruz. Ama anarşizm, blanzizm ve terörizm basma kalıp ve klişe sözlerle iç savaş koşullarının tahlilinden kaçınılmamasını ve sosyal-demokrat partinin genelde gerilla savaşına katılımı gibi bir sorunun tartışılması sırasında, Polonya Sosyalist Partisi'nin şu ya da bu örgütünün, şu ya da bu anda, benimsediği anlamsız gerilla eylem yöntemlerinin bir öcü olarak kullanılmamasını marksizmin ilkeleri adına kesinlikle istiyoruz.

Gerilla savaşının hareketi örgütsüzleştirdiği savına eleştirel gözle bakılmak zorundadır. Mücadelenin *her* yeni biçimine yeni tehlikeler ve yeni özveriler eşlik ettiği gibi, bu yeni mücadele biçimine hazırlıksız olan örgütleri de kaçınılmaz olarak “örgütsüzleştirir”. Bizim eski propaganda çevrelerimiz, ajitasyon yöntemlerine başvurulmasıyla birlikte örgütsüzleşti. Komitelerimiz, gösterilere başvurulmasından sonra örgütsüzleşti. Herhangi bir savaşta her askeri harekât, belli ölçülerde sa-

vaşçılarının saflarını dağıtır. Ama bu, savaşmamak gerekir anlamına gelmez. Bunun anlamı, savaşmayı *öğrenmek* gerektiğidir. Hepsi bu.

Sosyal-demokratların kibirli ve kendini beğenmiş olarak, “biz, anarşist, hırsız, soyguncu değiliz; biz bunların çok üstündeyiz; biz gerilla savaşını reddediyoruz” açıklamalarını gördüğümde kendime soruyorum: Bu insanlar ne söylediklerinin farkındalar mı? Ülkenin her yerinde kara-yüzler hükümeti ile halk arasında silahlı çatışmalar ve çarpışmalar oluyor. Bu, devrimin gelişiminin bugünkü aşamasında kesinlikle kaçınılmaz bir olgudur. İnsanlar kendiliğinden ve örgütsüz bir biçimde –ve işte bu nedenlerle çokluk talihsiz ve *istenilmeyen* biçimlerde– bu olguya silahlı çatışmalar ve saldırılarla da tepki gösteriyorlar. Ben, örgütümüzün zayıflığı ve hazırlıksızlığı yüzünden özgün durumlarda ya da özgün zamanlarda *bu* kendiliğinden mücadelenin parti tarafından yönetilmesinden kaçınmamızı anlayabiliyorum. Ben, bu sorunun yerel pratik faaliyette çalışanlar tarafından kararlaştırılması gerektiğini, ve zayıf ve hazırlıksız örgütlerin yeniden biçimlendirilmesinin kolay bir sorun olmadığını anlıyorum. Ama bir sosyal-demokrat teorisyen ya da yazarın bu hazırlıksızlığa hayıflanmadığını, ama daha çok kibirli bir kendini beğenmişlik ve kendini yüceltme eğilimi içinde anarşizm, blankizm ve terörizm hakkında gençliğinde papağan gibi öğrendiği sözleri yinelediğini gördüğümde, dünyanın en devrimci öğretisinin bu aşağılanması beni yaralıyor.

Gerilla savaşının, sınıf bilincine sahip proleterleri aşağılık sarhoş ayaktakımıyla yakın işbirliğine sokacağı söyleniyor. Bu doğrudur. Ama bu, sadece proletaryanın partisinin gerilla savaşına, tek ya da hatta baş mücadele yöntemi olarak hiç

bir zaman bakamayacağı demektir; bu yöntem diğer yöntemlere tabi kılınmalıdır demektir, yani savaşın baş yöntemleriyle uygun hale getirilmeli ve sosyalizmin aydınlatıcı ve örgütleyici etkisiyle soylu hale getirilmelidir demektir. Ve bu son koşul olmaksızın, burjuva toplumu içinde *tüm*, kesinlikle tüm mücadele yöntemleri, proletaryayı, altındaki ve üstündeki proleter olmayan değişik tabakalarla yakın işbirliği içine sokar ve eğer olayların kendiliğinden akışına bırakılırsa, yıpranır, bozulur ve rezilleşir. Grevler, eğer olayların kendi akışına bırakılırsa, “ittifaklar” içinde –tüketicilere *karşı* işçiler ile efendilerin anlaşması– bozulmaya uğrar. Parlamento, bir burjuva politikacılar çetesi-nin, “ulusal özgürlük”, “liberalizm”, “demokrasi”, cumhuriyetçilik, anti-klerikalizm (kilise karşıtlığı), sosyalizm ve talep edilen diğer tüm metaları, toptan ya da perakende değiş-tokuş ettiği bir geneleve dönüşerek bozulur. Bir gazete, bir kamu pezevenğine, kitleleri bozma aracına, ayaktakımının düşük içgüdülerine pezevenklik yapmanın bir aracına dönüşerek bozulur vb. vb.. Sosyal-demokrasi, proletaryayı, birazcık altında ya da birazcık üstünde bulunan tabakalardan ayıracak Çin Seddini çekecek hiç bir evrensel mücadele yöntemini tanımaz. Sosyal-demokrasi, farklı dönemlerde farklı yöntemleri uygular, *her zaman* bunların seçimini *tam olarak* tanımlanmış ideolojik ve örgütsel koşullarla belirler.*

* Bolşevik sosyal-demokratlar, sık sık gerilla eylemlerine karşı uçarı bir tutku taşımakla suçlanmaktadır. Bu nedenle, gerilla eylemleri konusundaki karar tasarılarında (*Partiiniye Izvestia*, N° 2 ve Lenin’in Kongre Raporu), gerilla eylemlerini savunan bolşevik *kesimin* bu eylemleri kabul etmesi için aşağıdaki koşulları önerdiğini anımsamak yanlış olmayacaktır: Hangi koşul altında olursa olsun, özel mülkiyetin “kamulaştırılması”na izin

IV

Rus devrimindeki mücadele biçimleri, Avrupa'daki burjuva devrimleriyle karşılaştırıldığında, çok büyük çeşitliliği ile ayırdedilir. Kautsky, 1902'de, geleceğin devrimi (Rus devrimi *belki* istisnadır diye ekliyordu), hükümete karşı halkın mücadelesinden daha çok, halkın iki kesimi arasındaki mücadeleye biçiminde olacaktır dediği zaman, bunu kısmen önceden haber vermişti. Rusya'da bu *ikinci* mücadelenin, şüphesiz, Rusya'da, Batıdaki burjuva devrimlerinde olduğundan daha geniş olarak geliştiğini görüyoruz. Devrimimizin düşmanları halk arasında sayıca fazla değildir, ama mücadele keskinleştikçe, daha çok örgütlenirler ve burjuvazinin gerici tabakalarının desteğini alırlar. Bundan dolayı, *böyle* bir dönemde, siyasal grevlerin ulus çapında yayıldığı bir dönemde, bir *ayaklanmanın* çok kısa bir zamanla ve çok küçük bir alanla sınırlandırılmış eski tekil eylem biçimini alamayacağı kesinlikle doğal ve kaçınılmazdır. Ayaklanmanın bütün ülkeyi kucaklayan uzun bir iç savaşın, yani halkın iki kesimi arasındaki bir silahlı mücadelenin daha yüksek ve daha karmaşık bir biçimi olacağı kesinlikle doğal ve kaçınılmazdır. Böyle bir savaşın, göreceli olarak uzun aralık-

verilmezdi; hükümet mülkiyetinin "kamulaştırılması" salık verilmezdi, ama sadece bunlar *partinin denetimi altında* ve bir *ayaklanmanın gereksinimleri için* kullanılması koşuluyla *izin verilebilirdi*. Terörizm biçiminde gerilla eylemleri, acımasız hükümet görevlilerine ve kara-yüzlerin aktif üyelerine karşı *salık verilmezdi*, ama şu koşullarla: 1) kitlelerin duyguları hesaba katılmalıdır, 2) verili yöredeki işçi sınıfı hareketinin koşulları hesaba katılmalıdır, ve 3) proleter güçlerin boşuna ziyan edilmemesine dikkat gösterilmelidir. Bu taslak ile Birlik Kongresi'nin benimsediği karar arasında pratik farklılık, *sadece* hükümet mülkiyetinin "kamulaştırılması"na izin verilmemesiyle ilgilidir.

lı bir kaç büyük çarpışma ile bu aralıklar arasında çok sayıda küçük çatışmalar dizisinden daha başka türlü olacağı düşünülemez. Böyle olunca – ve kuşkusuz böyledir de– sosyal-demokratlar, bu büyük çarpışmalarda ve olabildiğince de bu küçük çatışmalarda kitleleri yönetmeyi en iyi biçimde sağlayacak örgütler yaratmayı kesinlikle kendilerine görev edinmelidirler. Sınıf mücadelesinin iç savaş noktasına ulaştığı bir dönemde, sosyal-demokratlar, *bu iç savaşa* sadece katılmayı değil, aynı zamanda yönetici rolünü oynamayı da kendilerinin görevi haline getirmelidirler. Sosyal-demokratlar, düşman güçlerine zarar verecek tek bir fırsatı bile kaçırmayan *savaştan bir taraf* olarak hareket edebilecek biçimde kendi örgütlerini eğitmeli ve hazırlamalıdır.

Bu, zor bir görevdir, yadsınamaz. Bu görev hemen başarılamaz. Tıpkı iç savaş sürecinde tüm halkın yeniden eğitilmesi ve savaşmayı öğrenmesi gibi, bizim örgütler de eğitilmeli, bu göreve eşdeğer deneyimlerin derslerine uygun biçimde yeniden yapılandırılmalıdır.

Bizim, mücadelenin her hangi bir yapay biçimini pratikte çalışanlara zorla kabul ettirmeye, hatta Rusya'daki iç savaşın genel sürecinde rol oynayabilecek olan gerilla savaşının özgün her hangi biçimine koltuklarımızda oturarak karar vermeye en küçük bir niyetimiz yoktur. Biz, özgün gerilla eylemlerine sosyal-demokrasi içinde bir *akımın* göstergesi olduğuna ilişkin somut bir değerlendirmeden çok uzağız. Ama pratik yaşamın ortaya çıkardığı yeni mücadele biçimlerinin olabildiğince doğru bir *teorik* değerlendirmesini yapmaya yardımcı olmayı görevimiz olarak kabul ediyoruz. Yeni ve zor bir sorunun doğru biçimde konmasında ve çözümüne doğru biçimde yak-

laşılmasında sınıf bilincine sahip işçileri engellenen klışelerle ve önyargılarla kararlılıkla savaşmayı kendi görevimiz olarak kabul ediyoruz.

Proletary, N° 5,
30 Eylül 1906

V. İ. Lenin, *Toplu Yapıtlar*,
Cilt 11, s. 213-223,
Moskova, 1965

AÇIKLAYICI NOTLAR

¹ *1905 Devrimi Üzerine Konferans*, 9 (22) Ocak 1917'de Zürih Halkevi'nde işçi gençlerle yapılan toplantıda verilmiştir. Lenin, konferans hazırlıklarına 1916'nın son günlerinde başlamıştır. V. A. Karpinsky'ye yazdığı 7 (20) Aralık 1916 tarihli mektubunda konferansa değinir. -9.

² Elyazmasında bu paragrafın üstü çizilmiştir. -Ed. -14.

³ Elyazmasında yukardaki dört paragrafın üstü çizilmiştir. -Ed. -16.

⁴ Elyazmasında yukardaki üç paragrafın üstü çizilmiştir. -Ed. -21.

⁵ Elyazmasında bu son dört paragrafın üstü çizilmiştir. -Ed. -23.

⁶ Lenin'in sözünü ettiği üç sosyal-demokrat gazeteden ikisi, *Naçalo* (Başlangıç) ve *Ruskaya Gazeta* (Rus Gazetesi) menşeviklere ve diğeri, *Novaya Jizn* (Yeni Yaşam) bolşeviklere aitti. -24.

⁷ *İşçi Temsilcileri Sovyetleri* – 1905 yılında başlayan grev hareketinin yönetim organları olarak Ekim 1905'teki genel grevden önce oluşturuldu. Haziran ayında İvanovo-Voznesenski'de, Temmuzda Kostroma'da, Eylülde Moskova'da oluşturuldu. St. Petersburg İşçi Temsilcileri Sovyeti 26 Ekim 1905'te, genel grev içinde oluşturuldu. St. Petersburg Sovyeti, beş sendika ve 96 fabrikayı temsilen (yaklaşık 200 bin işçinin

seçtiği) 400-500 üyeden oluşuyordu. St. Petersburg Sovyetinin tüm yöneticileri, 16 (3) Aralık 1905'te tutuklandı. -24.

⁸ Batı-Avrupa, özellikle de Fransa burjuvazisi, 1905 devrimine karşı mücadelede çarlığa çok büyük mali destek sağladı. Çar hükümeti, 1906 yılında bu ülkelerden 843.750.000 ruble (2.250 milyon frank) borç aldı. Kredisi sarsılmış olan çar hükümeti, bu borcu alabilmek için Fransız burjuvazisinin büyük gazetelerine rüşvet verdi. Resmi verilere göre, Fransız basını 1904-1905 yıllarında yaklaşık iki milyon frank rüşvet almıştır. -26.

⁹ Elyazmasında bu cümlelerin üstü çizilmiş. -Ed. -28.

¹⁰ *Demokratik Devrimde Sosyal-Demokrasinin İki Taktiği*, Lenin tarafından Cenevre'de Haziran-Temmuz 1905'te yazıldı. Broşür olarak Temmuz 1905 sonlarında RSDİP Merkez Komitesi tarafından yayınlandı. Aynı yıl Rusya'da, RSDİP Merkez Komitesi ve partinin Moskova Komitesi tarafından iki ayrı baskısı yapıldı. Moskova Komitesi'nin baskısı 10.000 adetti.

Broşür, bütün ülkede, özellikle St. Petersburg, Moskova, Kazan, Tiflis ve Bakü'de gizli olarak dağıtıldı. 19 Şubat 1907'de St. Petersburg sansür kurumu tarafından yasaklandı ve 22 Aralık 1907'de St. Petersburg mahkemesi broşürün imha edilmesine karar verdi.

Lenin, bu yapıtında leninist devrim teorisini ve taktik önermelerini geliştirmiştir. -31.

¹¹ *Potemkin zırhlısı isyanı*, 14 (27) Haziran 1905'te çarlığın Karadeniz deniz filosunda Prens Potemkin zırhlı savaş gemisinde patlak vermiştir. -31.

¹² *Proletary* ["Proleter"] – RSDİP Merkez Komitesinin organı olan haftalık illegal bolşevik gazetesi. Lenin, 27 Nisan (10 Mayıs) 1905 tarihinde Merkez Komitesinin genel toplantısında alınan kararla *Proletary*'nin başına getirildi.

Proletary, Cenevre'de 14 (27) Mayıs 1905'ten 12 (25) Kasım 1905'e kadar, toplam 26 sayı yayınlandı. V. V. Vorovski, A. V. Lunacharski ve M. S. Olminski yayın kurulunda yer alıyordu. *Proletary*, eski-*İskra*'nın leninist çizgisini sürdürdü ve bolşevik gazetesi *Vperyod*'la sürekliliği sağladı. Lenin, *Proletary*'ye elliden fazla makale yazdı. Bunların çoğu yerel bolşevik yayınlarda yeniden basıldı ve bazıları broşür olarak çıkarıldı. *Proletary*, Lenin'in Rusya'ya hareket etmesinden kısa bir süre sonra, Kasım 1905'te yayınına son verdi. Son 25. ve 26. sayılar V. V. Vorovski tarafından çıkartıldı. -31.

¹³ *Sosyalist-Devrimci Parti* – 1902'de kurulan, sosyal-demokratlara karşı olan bir küçük-burjuva partisidir. Partinin ya-

yın organı olan *Revolutsionnaya Rossiya* ("Devrimci Rusya", 1900-1905) gazetesi ve *Vestnik Ruskoy Revolutsi* ("Rus Devrimi Habercisi", 1901-1905) dergisinin girişimleriyle narodnik grupların bir araya getirilmesiyle oluşturulmuştur.

Narodnik "Halkın Dostları"nın pek çok görüşünü ve pratiğini benimseyen Sosyalist-Devrimci Parti, Rusya'da kapitalist aşamadan geçmeksizin feodalizmden sosyalizme geçilebileceğini ve kentli işçiler değil, köylülerin devrimci sınıf olduklarını savunuyordu. Doğrudan mücadele adını verdikleri terörizmle devrimin olacağına inanıyorlardı.

Sosyalist-devrimcilerin "toprağın toplumsallaştırılması" adını verdikleri tarım programı, tarımda özel mülkiyetin kaldırılmasını, emek ilkesi ve eşit tasarruf hakkı temelinde köy topluluklarına dağıtılmasını ve kooperatiflerin geliştirilmesini öngörüyordu.

1917 Şubatında burjuva demokratik devrimin zaferinden sonra, partinin sağ kanadı (içlerinde Kerenski, Avksentiyev ve Çernov'un bulunduğu) geçici hükümete katılırken, sol kanadı geçici hükümetin devrilmesi yönünde ajitasyon yürüttü. Ekim Devrimi'yle birlikte sol sosyalist-devrimciler Sovyet hükümetini resmen tanıdılar. Ancak kısa bir süre sonra yeniden Sovyet iktidarına karşı mücadeleye giriştiler. Pek çok Sovyet ve Komünist Parti yöneticisine ve Lenin'e karşı suikast eylemlerinde bulundular ve bu nedenle de yasaklandılar. -32.

¹⁴ Sosyalist-Devrimci Partinin program taslağı, 29 Aralık 1906'dan 6 Ocak 1907'ya kadar Finlandiya'da toplanmış olan I. Kongrede onaylanmıştı. -32.

¹⁵ *Osvobojdenye* ["Kurtuluş"] – P. B. Struve'nin editörlüğünü yaptığı, 1902-1905 yılları arasında yurtdışında yayınlanan Rus burjuva liberallerinin on beş günlük gazetesi. Bu gazete, liberal-monarşist *Osvobojdenye Birliği*'nin yayın organıydı. Bu birlik üyeleri, daha sonra Anayasacı-Demokratik Parti'nin (Kadetler) çekirdeğini oluşturmuştur. -34.

¹⁶ *Buligin Komisyonu* – Çarın emriyle Şubat 1905'te kurulan ve başkanlığını İçişleri Bakanı A. G. Buligin'in yaptığı komisyon. Komisyon, danışma niteliğinde bir Devlet Dumasının kurulmasına ilişkin bir yasa tasarısı ve Duma seçimlerinin yapılmasına ilişkin bir yönetmelik hazırladı. Yasa ve yönetmelik, 6 (19) Ağustos 1905'te çar tarafından ilan edildi. Seçim hakkı sadece büyük toprak sahiplerine, kapitalistlere ve az sayıda zengin köylüye tanınıyordu. Bolşevikler, Buligin Dumasının aktif boykotu için kampanya açtılar. Hükümetin Duma toplama girişimi, devrim güçlerinin etkisiyle başarısız

lğa uğradı. -37.

¹⁷ *Anayasacı-Demokrat Parti* [Kadetler] – 1905 Ekiminde “Anayasacı Demokratlar” tarafından oluşturulan, kendilerine “Halkın Özgürlüğü Partisi” adını veren liberal-monarşist burjuvazinin partisi. Parti, burjuvazinin, büyük toprak sahiplerinin ve burjuva aydınlarının temsilcilerinden oluşuyordu. I. Dünya Savaşı’nda sosyal-şoven politika izleyen Kadetler, 1917 Şubat Devrimi’nden sonra monarşiyi korumak için pek çok girişimde bulundular ve oluşturulan geçici hükümetin en güçlü partisiydiler; ama savaşı desteklediklerini açıkladıklarından bakanları hükümetten çıkartıldı. Kadetler, 1917 Ekim Devrimi’nden sonra Sovyet iktidarını devirmek için emperyalist işgal ordularına ve beyaz orduya yardım ettiler. 1922’de beyaz ordunun yenilgiye uğratılmasından sonra yurtdışına kaçan Kadetler, Sovyet iktidarını devirmek için faaliyetlerini sürdürdüler. P. N. Milyukov, S. A. Muromtsev, V. A. Maklakov, A. I. Shingarov, P. B. Struve ve F. I. Rodiçev partinin en önemli yöneticileriydi. -38.

¹⁸ *Millerandcılık* – Adını, 1899’da Paris Komünü kasa-bı General Gaston Galliffet’nin savaş bakanı olarak yer aldığı Fransa’daki gerici burjuva hükümetine ticaret bakanı olarak katılan Fransız sosyalist-reformist Alexandre Millerand’dan alan oportünist bir akım. Millerand’ın burjuva hükümetine girmesi, oportünist sosyal-demokrat önderlerin izledikleri sınıf işbirliği politikasının, bu önderlerin devrimci mücadeleyi reddedişlerinin ve emekçi halka ihanetlerinin bir örneği olmuştur. -48.

¹⁹ *Paris Komünü* – 18 Mart 1871’de ayaklanan Paris işçileri tarafından kurulmuştur. Komün, proletarya diktatörlüğünün tarihteki ilk hükümetiydi ve 18 Mart 1871’den 28 Mayıs 1871’e kadar yaşayabildi. -49.

²⁰ 9 (22) Ocak 1905, *Kanlı Pazar* – Papaz Gapon’un örgütlediği ve polisin desteklediği bir legal işçi örgütü, üyesi bulunan dört işçinin Putliov fabrikasından atılması üzerine grev başlattı. Grev hızla yayıldı. Gapon tarafından kaleme alınan bir dilekçeyi çara sunmak için 9 (22) Ocak sabahı işçiler St. Petersburg’un bütün semtlerinden, ellerinde dini ikonlar ve çar portreleriyle Kışlık Saraya doğru yola çıktılar. Kışlık Saraya yaklaşan işçi kitlesine General Trepov’un emriyle her yönden ateş açıldı; kazaklar kılıçlarıyla gösterici işçilere saldırdı. Binden fazla işçi öldü. Bu katliam, Rusya çapında siyasal kitle grevlerine ve gösterilere yol açtı. 9 Ocak olayları 1905 Devriminin başlangıcı oldu. -52.

²¹ *Frankfurt Parlamentosu* – Mart 1848 Devriminin ar-

dından toplanmış olan Almanya Ulusal Meclisi. Bu meclis, mutlakiyete ve Almanya'nın parçalanmasına karşı kararlı bir savaşım için yığınları örgütleyeceği yerde, zamanını imparatorluk anayasasını tartışmakla geçirmiştir. -53.

²² *Neue Rheinische Zeitung* ["Yeni Ren Gazetesi"] – 1 Haziran 1848'den 19 Mayıs 1849'a kadar Karl Marks'ın yönetimi altında Köln'de yayınlanan günlük bir gazete. Bu gazete, yığınları karşı-devrimle savaşmaya çağırmış, sağlam, uzlaşmaz bir enternasyonalist siyaset izlemiş ve Prusya hükümetinin ve Köln yetkililerinin maskesini düşürmüştür. Bu, gazetenin feodal-monarşist ve liberal-burjuva basının saldırısına ve Prusya hükümetinin baskısına yol açmıştır. Mayıs 1849'da, karşı-devrimci saldırı sırasında Avusturya hükümeti, Marks'ı sınırışı etmiştir. Marx'ın ardından gazetenin diğer yöneticilerinin de sınırışı edilmesi nedeniyle gazete yayınına son vermiştir. Gazeteye ilişkin olarak Engels'in "*Marks ve Neue Rheinische Zeitung (1848-1849)*" (Marks-Engels, *Seçme Yapıtlar*, Cilt II, s. 297-305, Moskova, 1951) adlı yazısına bakılabilir. - 53.

²³ *Sotsial-Demokrat* – Gürcü dilinde, Nisan-Kasım 1905 arasında Tiflis'te yayınlanan bir menşevik gazete. Lenin'in sözünü ettiği makale, Kafkasyalı menşeviklerden N. Joydania'ya aittir. Yazı, bu kitabın yedinci bölümünde ayrıntılı olarak eleştirilmiştir. -56.

²⁴ *Şipov tarzı anayasa* – Zemstvoların sağ kanadının ılımlı liberal önderlerinden olan D. Şipov'un (1851-1920) hazırladığı anayasa tasarısına Lenin'in verdiği ad. Şipov, devrimin kapsamını sınırlandırmak ve Zemstvoların lehine çarlık hükümetinden bazı ödünler elde etmek çabasıyla, çara bağlı danışma niteliğinde bir temsili organ kurulmasını önerdi. İlimli liberaller, bu tür pazarlıklarla, kendileri için belli siyasal haklar sağlayarak monarşiyi korumak istediler. -58.

²⁵ *Russkaya Starina* ["Rus Antikitesi"] – 1870-1918 yılları arasında St. Petersburg'ta yayınlanan, tarihsel sorunlarla ilgili yayın yapan haftalık dergi. Bu dergi, Rus devlet adamlarının ve kültür dünyasının önde gelenlerinin anılarına, günlüklerine, notlarına, mektuplarına ve diğer belgelere geniş ölçüde yer vermiştir. -66.

²⁶ Marks-Engels, *Seçme Yapıtlar*, Cilt I, s. 13-15 , Moskova, 1969. -67.

²⁷ *Russkiya Vedomosti* ["Rus Haberleri"] – 1863'ten itibaren Moskova'da, Moskova üniversitesinin liberal profesörleri ile Zemstvo önderlerinden oluşan bir grup tarafından yayınlanan gazete. 1905'te anayasacı-demokratların sağ kana-

dının organı oldu. 1918'de diğer karşı-devrimci gazetelerle birlikte yayınına son verdi. -78.

²⁸ *Sin Oteçestva* ["Vatan Evladı"] – 1856-1900 arasında St. Petersburg'da yayınlanan liberal günlük gazete. 18 Kasım (1 Aralık) 1904'ten itibaren yeniden yayınlanmaya başlandı. Gazetenin yazarları Osvobojdenny ve değişik narodnik görüşleri temsil ediyorlardı. 15 (28) Kasım 1905'ten sonra sosyalist-devrimcilerin yayın organı oldu. 2 (15) Aralık 1905'te kapatıldı. -78.

²⁹ *Naşa Jizn* ["Yaşamımız"] – 6 Kasım (19) 1904 ile 11 Temmuz 1906 arasında St. Petersburg'da düzensiz olarak yayınlanan liberal günlük gazete. -78.

³⁰ *Naşi Dni* ["Günlerimiz"] – 18 Aralık 1904 ile 5 Şubat 1905 arasında St. Petersburg'da yayınlanan günlük liberal gazete. 7 Aralık 1905'te yeniden yayınlanmaya başladı, ancak sadece iki sayı çıktı. -78.

³¹ *Atkılı Adam* – Çehov'un aynı adlı öyküsünün kahramanı; her türlü yeniliğe ya da girişime karşı nefret duyan dar kafalı küçük-burjuva tipini temsil eder. -79.

³² Lenin, *Nachlass von Karl Marx Friedrich Engels und Ferdinand Lassalle*, Herausgegeben von Franz Mehring, Band III, Stuttgart, 1902, s. 211'e gönderme yapıyor. (Karl Marx-Friedrich Engels, *Seçme Yapıtlar*, Moscow, 1951, Vol. I, s. 63 [Karl Marks, *Burjuvazi ve Karşı-Devrim*, İkinci Makale, *Seçme Yapıtlar*, Cilt: I, s. 171, Sol Yayınları, Aralık 1976.]) -87.

³³ Burada sözü edilen, Starover'ın (menşevik A. N. Potresov'un takma adı) RSDİP'nin II. Kongresinde kabul edilen liberallere ilişkin tutum konusundaki karardır. Lenin, bu kararı, *"İşçi Sınıfı ve Burjuva Demokrasisi"* (*Toplu Yapıtlar*, Cilt 8, s. 72-82, Moskova, 1965) başlıklı makalesinde eleştirmiştir. -89.

³⁴ *Tsuşima Savaşı* – 14-15 (27-28) Mayıs 1905'de Tsuşima adası yakınlarında yer alan ve çarlık donanmasının yenilgiyle sonuçlanan Japon-Rus deniz savaşı. -92.

³⁵ Lenin, "parlamentar alıklık (*crétinisme*)" deyimini, parlamentar sistemi her şey olarak gören ve parlamentar faaliyeti siyasal mücadelenin temel biçimi olarak kabul eden oportünistler için kullanmıştır.

Crétinisme, tiroit bezinin kana yeterince salgı vermesi sonucu oluşan, fiziksel, ruhsal ve duygusal gelişimin duraklamasıyla beliren hastalık. -95.

³⁶ Alman Sosyal-Demokrat Partisinin 6-12 Ekim 1895'te Breslau Kongresinde tarım programı tasarısı üzerine yapılan tartışmalarda görüş ayrılıkları ortaya çıkmıştı. Bebel ve

Liebknecht taslağı destekleyerek oportünistlere katılırken, Kautsky, Clara Zetkin ve öteki sosyal-demokratlar bunu şiddetle eleştiriyorlardı. Kongre, 158'e karşı 63 oyla taslağı reddetti. -99.

³⁷ *Raboçeye Dyelo* ["İşçilerin Davası"] – "Ekonomist" gazete, Yurtdışındaki Rusya Sosyal-Demokratlar Birliği'nin yayın organı. Nisan 1899'dan Şubat 1902'ye kadar Cenevre'de yayınlandı. Yöneticiliğini B. N. Kriçevski, A. S. Martinov ve V. P. İvanşin'in yaptığı gazete on iki sayı çıktı. Bu gazete ekonomistlerin yurtdışındaki merkeziydi. *İskra*'nın bir parti kurma planına karşı açık bir mücadele yürüttü, sendikalist bir siyaset izlenmesi için çağrıda bulundu ve köylülüğün devrimci niteliklerini inkar etti. Lenin *Raboçeye Dyelo*'nun görüşlerini "*Ne Yapmalı?*"da ayrıntılı olarak eleştirmiştir. *Raboçeye Dyelo* yandaşları 1903'teki İkinci Kongrede partinin aşırı sağ oportünist kanadını temsil etmekteydi. -104.

³⁸ Burada sözü edilen Nadejdin'in leninist *İskra*'nın planına karşı basında yaptığı saldırılardır. (Nadejdin, Y. O. Zelenski'nin takma adıydı.) Lenin, bu saldırıyı "*Ne Yapmalı?*"da eleştirmiştir. -104.

³⁹ *Bernsteincilik* – Uluslararası sosyal-demokrasi içinde marksizme karşıt akım. Bu akım 19. yüzyıl sonunda Almanya'da ortaya çıktı ve Marks'ın devrimci teorisini burjuva liberalizmi yönünde değiştirmeye girişen Alman sosyal demokrat Eduard Bernstein'in adıyla adlandırıldı. -112.

⁴⁰ *Turati, Filippo* (1857-1932) – İtalyan Sosyalist Partisinin kurucularından ve sağ kanadının önderi, toplumbilimci ve şair; sosyalizme parlamenter yoldan ve tedrici olarak geçileceğini, burjuvaziyle işbirliği yapılabileceğini savunan küçük-burjuva reformisti. 1903 yılında Giolitti hükümetine katılmak istemiş, ancak parti içi muhalefet yüzünden bunu gerçekleştirememişti. I. Dünya Savaşının sonunda parti Komintern'le sürekli ve kalıcı ilişkiler kurulmasını savunurken, Turatti, Giolitti ile bağlantısını sürdürmeye çalıştı. 1922 yılında sosyalist partiden ayrılarak İtalya Birleşik Sosyalist Partisini [*Partito Socialista Unitario Italiano*] kurdu. -112.

⁴¹ Lenin'in *Vperyod*'un 13. ve 14. sayılarında yayınlanan "Sosyal-Demokrasi ve Geçici Devrimci Hükümet" ve "Proletaryanın ve Köylülerin Devrimci Demokratik Diktatörlüğü" başlıklı makalesine gönderme yapılıyor. -116.

⁴² Burada Lenin, eski Paris Komünü üyeleri olan Londra Blankicilerin 1874'te yayınladıkları programı kastediyor. (Bkz. F. Engels, "Blankici Komün Mültecilerinin Programı", *Internationales aus dem Volkstaat*, Berlin 1957, s. 47-56.)

Blankiciler – Fransız devrimci ve ütöpik komünizmin temsilcisi Louis Auguste Blanqui'nin (1805-1881) yandaşları. Lenin'in yazdığı gibi, Blankiciler, “insanlığın ücretli köleliğinden, proletaryanın sınıf mücadelesiyle değil, küçük bir aydın azınlığın bir komplosuyla kurtulabileceğini” umuyorlardı. (Bkz. V. İ. Lenin, “Kongre Özeti”, *Toplu Yapıtlar*, Cilt X, s. 360.) -119.

⁴³ Alman sosyal-demokrasisinin Erfurt Programı, Ekim 1891'de Erfurt'ta toplanan kongrede kabul edilmiştir. Engels bu eleştirisinde şöyle yazar:

“Mutlak olarak kesin olan bir şey varsa, o da, partimizin ve işçi sınıfının, egemen duruma, ancak demokratik cumhuriyet şekli altında gelebilecektir. Hatta, demokratik cumhuriyet, Büyük Fransız Devrimi örneğinin gösterdiği gibi, proletarya diktatörlüğünün özgül biçimidir de. Örneğin Miquel'in yaptığı gibi, en iyi adamlarımızın bir imparatorun altında bakan olmasının akla sığar bir şey olmadığı besbelli değil mi? Cumhuriyet istemini programa doğrudan doğruya koymak, hukuksal bakımdan olanaksız gibi görülmektedir, oysa bu, Fransa'da, Louis-Philippe zamanında yapılabildi, ve bugün de İtalya'da yapılmaktadır. Ama bugün Almanya'da açıkça cumhuriyetçi bir parti programının kaleme alınmasının olanaksız oluşu, bu ülkede barış yoluyla bir cumhuriyet kurulabileceği, ve yalnızca cumhuriyet değil, bir komünist toplum yaratılabileceği hayalinin ne büyük bir gaflet olduğunu tanıtlar.”

Engels'in bu programa ilişkin eleştirisi için bkz. “1891 Sosyal-Demokrat Program Taslağının Eleştirisi” (Marx-Engels, *Collected Works*, Vol. 101-116) ve Lenin'in “Devlet ve Devrim” yapıtı. -126.

⁴⁴ Temmuz 1905'te Lenin, *Demokratik Devrimde Sosyal-Demokrasinin İki Taktiği*'nin X. bölümüne bir not yazdı. Bu not, kitabın ilk basımında yayınlanmamıştır. İlk olarak 1926'da *Lenin Seçmeler*'in 5. cildinde yayınlandı. -127.

⁴⁵ Lenin, burada, “Geçici Devrimci Hükümet Üzerine” (*Toplu Yapıtlar*, Cilt 8, s. 461-481, Moskova, 1965) başlıklı makalesini ve F. Engels'in bakunincilerin kararını eleştirdiği “Bakuninciler İşbaşında. 1873 Yazındaki İspanya Ayaklanmasından Notlar” (Marks-Engels, *Toplu Yapıtlar*, Cilt 15, s. 105-124, Moskova, 1935) yazısını gözönünde bulunduruyor. -137.

⁴⁶ *Credo* – 1899'da, daha sonra anayasacı-demokratlara katılan S. N. Prokopoviç ve E. D. Kuskova'nın içinde yer al-

dığı bir ekonomistler grubunun kaleme aldığı bildiriye verilen addır. Bu bildiride Rus ekonomizminin oportünistliği en açık biçimde ifade edilmekteydi. Lenin, ekonomist görüşleri suçlayan sert bir protestoyla (“Rus Sosyal-Demokratlarının Bir Protestosu”) *Credo*’ya karşı çıktı. -140.

⁴⁷ *Raboçaya Mysl* [“İşçilerin Düşüncesi”] – “Ekonomist” gazete, Yurtdışı Rusya Sosyal-Demokratlar Birliği’nin yayın organı. Ekim 1897’den Aralık 1902’ye kadar yayınlandı. Toplam 16 sayı çıktı. Yöneticiliğini K. M. Takhtarev’in yaptığı gazetenin 3.-11. sayılar ile 16. sayı Berlin’de, diğer sayılar Petersburg’da yayınlandı. Bu gazetenin görüşleri eski-*İskra*’da ve *Ne Yapmalı?*’da eleştirilmiştir. -140.

⁴⁸ Burada Marks’ın “*Hegelin Hukuk Felsefesinin Eleştirisine Katkı*”daki sözlerine gönderme yapılmaktadır. (Marks-Engels, *Toplu Yapıtlar*, Cilt I, s. 385, Berlin, 1956. -140.

⁴⁹ *L’Humanité* [“İnsanlık”] – 1904’de Jean Jaurès tarafından Fransız Sosyalist Partisinin organı olarak kurulan günlük gazete. I. Dünya Savaşı sırasında bu gazete, partinin aşırı sağ kanadının sözcülüğünü yapmış ve sosyal-şoven bir tutum takınmıştır. Aralık 1920’de Sosyalist Partinin Tours Kongresinde partinin bölünmesi ve Fransa Komünist Partisi’nin kurulmasından sonra, *L’Humanité* Komünist Partisinin yayın organı olmuştur. Bugün *L’Humanité*, Paris’te Fransa Komünist Partisinin merkez organı olarak hala çıkmaktadır. -142.

⁵⁰ Bkz: Karl Marks, *Fransa’da Sınıf Savaşmaları (1848-1850)*, *Seçme Yapıtlar*, Cilt I, s. 336, Sol Yayınları. [Marks-Engels, *Seçme Yapıtlar*, Cilt I, s. 198, Moskova, 1951.] -160.

⁵¹ *Franz Mehring* (1846-1919) – Alman sosyal-demokrasisinin önde gelen sol kanat liderlerinden, tarihçi ve yazar. Devrimci Spartaküs Birliği’nin kurucularından ve daha sonra Almanya Komünist Partisi’ne katıldı. -162.

⁵² Bkz: K. Marx, F. Engels, *Werke*, Dietz Verlag, Berlin 1959, Band 5, s. 402. -163.

⁵³ *age*, s. 40. -164.

⁵⁴ *age*, s. 41. -165.

⁵⁵ *age*, s. 14. -165.

⁵⁶ *age*, s. 64-65. -166.

⁵⁷ *age*, s. 382-383. -168.

⁵⁸ Köln İşçiler Birliği gazetesi (*Zeitung des Arbeiter-Vereins zu Köln*), “Özgürlük, Kardeşlik, Emek” (*Freiheit, Brüderlichkeit, Arbeit*) alt başlığıyla çıkmıştır. Nisan-Ekim 1848 arasında 40 sayı yayınlandı ve Ekim 1848 ile Haziran 1849 arasında da 23 sayı çıktı. Bu ikinci dönemde gazetenin alt başlığı gazetenin adı olmuştur. -170.

⁵⁹ Marx-Engels, *Werke*, Vol. 21, s. 219, Berlin 1975. -172.

⁶⁰ *Komünist Birlik* – Devrimci proleteryanın ilk uluslararası örgütü, 1847 yazında devrimci proleter örgütleri delegeleri kongresi tarafından Londra’da kuruldu. Birlik, Karl Marks ve Friedrich Engels tarafından örgütlendi ve yönetildi. Marks ve Engels, Birliğin yönergesi ile örgütün programını, *Komünist Parti Manifestosu*’nu yazdılar. Birlik, 1852’ye kadar varlığını sürdürdü. İleri gelen üyeleri daha sonra I. Enternasyonalin kuruluşunda başrolü oynadılar. -172.

⁶¹ *Tovariş* (Yoldaş) – Mart 1906’dan Ocak 1908’e kadar St. Petersburg’da yayınlanan günlük gazete. Her ne kadar belli bir partinin organı olmadıysa da, gerçekte sol kanat anayasacı-demokratların sözcülüğünü yaptı ve menşeviklerin yazılarını yayınladı. -173.

⁶² Bkz: F. Engels, “Komünist Birliğin Tarihi Üzerine”, Marks-Engels, *Seçme Yapıtlar*, Cilt III, s. 185-186, Moskova 1970. -174.

⁶³ Engels, “Komünist Birliğin Tarihi Üzerine”, Marx-Engels, *Collected Works*, Vol. 26, s. 312.) -178.

⁶⁴ Marks-Engels, “Mayıs-Ekim 1850”, *Collected Works*, Vol. 10, s. 490. -178.

⁶⁵ (*Bay*) *Kupon* – 19. yüzyılın seksenli ve doksanlı yıllarında yazarların sermaye ve kapitalistle eşanlamlı olarak kullandıkları isim. Rus yazar Gleb Uspenski tarafından türetilmiş ve ilk kez “Ağır Günahlar” skecinde kullanılmıştır. -181.

⁶⁶ *Otuz Yıl Savaşı* (1618-1648) – Avrupa devletler hiyerarşisinde (Kutsal Roma-Cermen İmparatorluğu) çelişkilerin keskinleşmesi sonucu çıkmış ve protestanlar ile katolikler arasındaki bir savaşa dönüşmüştür. Habsburg monarşisinin zorbalığına ve katolik gericiliğin saldırılarına karşı Bohemya’daki isyanla başlamıştır. Papa, İspanya ve Avusturya Habsburgları ve Alman katolik prensleri katolik ittifakını oluştururken, Bohemya, Danimarka, İsveç, Hollanda ve küçük Alman devletleri protestan ittifakını oluşturarak savaştılar. Fransa, katolik olmasına rağmen Habsburg düşmanlığı nedeniyle protestan ülkeleri destekledi. Almanya ana savaş alanıydı ve askeri yağmacılığın hedefi oldu. Savaş, önce feodalmutlakiyetçi Avrupa gerici güçlerine karşı direniş niteliğinde gelişti ve özellikle 1635’ten sonra Almanya’nın yabancı güçler tarafından işgaline dönüştü. 1648 sonunda Almanya’nın parçalanmasını yeniden onaylayan Westphalia barış anlaşması imzalandı. -182.

⁶⁷ *Kuropatkin*, A. N. (1848-1925) – Çarlık generali, 1904-1905 yıllarında uzakdoğu Rus ordusunun başkomutanı. -183.

⁶⁸ Sözü edilen Marks'ın *Fransa'da Sınıf Savaşları, 1848-1850* yapıtına Engels'in yazdığı "Giriş" 1895'te Alman sosyal-demokrat partinin yayın organı *Vorwärts*'ta yayınlanmıştır. Bu "Giriş"teki proletaryanın sınıf mücadelesine ilişkin en önemli formülasyonlar, Engels'in bilgisi olmaksızın kesilmiş ve böylece metin çarpıtılmıştır. Kautsky ve diğer Alman Sosyal-Demokrat Parti yöneticileri bu çarpıtılmış metni, ayaklanmanın ve barikat savaşının gerekliliğini reddeden, "barışçıl" mücadeleyi esas alan kendi politikalarını haklı göstermek için kullanmışlardır.

Çıkarılmış kısımlarıyla birlikte Engels'in bu "Giriş"teki barikat savaşıyla ilgili sözleri şöyledir:

"Ama tarih, bu zamanki görüş açımızın bir yanılsama olduğunu ortaya koyarak, bizim de yanlış yaptığımızı gösterdi. Hatta daha da ileri gitti: Bizim o zamanki hatalarımızı yıkmakla kalmadı, aynı zamanda proletaryanın savaştığı koşulları da tümüyle dönüştürme uğrattı...

Burada mücadelenin koşulları da temel olarak değişmiştir. 1848'e kadar her yerde son belirleyici olan eski tarzda isyan, barikatlarla sokak savaşları büyük ölçüde eskimiştir.

Bu konuda yanılısamaya kapılmayalım: Sokak savaşlarında ordu üzerinde bir ayaklanmanın gerçek zaferi, iki ordu arasındaki savaş gibi bir zaferi, çok ender bir şeydir. Ama başkaldırıların da bunu hesaba kattıkları durum seyrektr...

Bu nedenle sokak savaşlarının klasik zamanlarında bile, barikat, maddi olmaktan daha çok manevi bir etki yaratır. Barikat, ordunun direnme gücünü sarsan bir araçtır. Eğer barikat, bu durumu elde edene kadar tutulabilirse, o zaman zafer kazanılıyordu; eğer bu yapılamazsa, yenilmek vardı. *Bu, gelecek sokak savaşlarının başarı şansları incelendiğinde akılda tutulması gereken temel noktadır.* [Bu son cümle, 1895 tarihli ilk baskıda çıkarılmıştır. -Ed.]

Ama o zamandan bu yana çok şey değişti ve hepsi de askerlerin lehine oldu. Eğer büyük kentler oldukça büyüdülerse, ordular daha da büyümüştür. 1848'den beri Paris ve Berlin dört katından daha fazla büyüdüler, ama oralarındaki garnizonlar bundan daha da fazla büyüdüler. Bu garnizonlar, demiryollarıyla, yirmi dört saatte iki katına ve kırk sekiz saatte çok büyük ordular haline gelebilmektedir. Bu sayısal

olarak çok büyük ek birliklerin silahları, eskisiyle kıyaslanamayacak ölçüde daha etkilidir. 1848'de ağızdan doldurulmalı horozlu tüfek vardı; bugün küçük kalibreli şarjörlü tüfek var, eskisinden dört kat daha uzağa, on kez daha isabetli ve on kez daha çabuk ateş ediyor. O zamanlarda topçunun görelisi olarak az etkili gülle ve misketleri vardı; bugün bir tekinin bile en iyi barikatı yıkacak güçte top mermileri var. O zamanlarda duvarlar istihkamların kazmalarıyla delinirdi; bugün dinamit lokumları kullanılıyor.

Diğer taraftan, isyancıların bütün koşulları çok daha kötü oldu. Halkın tüm kesimlerinin sempatisine sahip bir ayaklanma pek güç olacaktır; tüm orta sınıflar, sınıf mücadelesinde, burjuvazinin çevresinde toplanan gerici partileri hemen hemen ortadan kaldıracak biçimde proletaryanın çevresinde asla toplanmayacaklardır. Bu nedenle, 'halk', her zaman bölünmüş görünecektir ve 1848'de olağanüstü etkinliğe sahip olan bu güçlü kaldıraç eksiktir. Askerliğini yapmış olanlar ayaklanmacılara daha fazla katılacak olsa da, bunları silahlandırmak çok daha güçtür. Silah dükkanlarındaki av tüfekleri ve lüks silahlar –daha önce polis tarafından mekanizmaları sökülüp kullanılamaz hale getirilmemiş olsa bile– yakın çatışmalarda askerlerin şarjörlü tüfeğiyle kıyaslanamaz bile. 1848'e kadar insanlar gerekli mühimmatı barut ve kurşunla kendisi yapabiliyordu; bugün ise, her tüfeğin mermisi ayrıdır; her yerde ortak olan tek yanı da, büyük sanayinin özel üretimi oluşlandır ve bu nedenle *ex tempore* [hemen orada -ç.] hazırlanamayıştıdır; bu nedenle en iyi tüfekler, kendilerine özel olarak uygun mühimmat bulunmadığı sürece işe yaramazlar. Ve sonuç olarak, 1848'den bu yana büyük kentlerde inşa edilen yeni semtler, yeni toplumların ve tüfeklerin en etkili biçimde kullanılmasına uygun uzun, düz ve geniş caddelere sahiptir. Bir barikat savaşı için Berlin'in kuzey ve doğusundaki işçi sınıfı bölgelerini seçecek olan devrimcinin çılgın olması gerekir.

Bu, gelecekte sokak savaşları hiç bir rol oynamayacaktır demek midir? Kesinlikle hayır. Sadece şu demektir: 1848'den bu yana koşullar, sivil savaşçılar için çok daha elverişsiz, askeri birlikler için çok daha elverişli olmuştur. Bu nedenle, geleceğin so-

kak savaşı, sadece bu elverişsiz durum diğer etmenlerle dengelenirse zafer kazanabilir. Bundan dolayı, sokak savaşı, büyük bir devrimin başlangıcında, daha sonraki gelişmesi sırasında olduğundan daha seyrek olacak ve bu işe daha büyük güçlerle girişmek gerekecektir. Bunlar, o zaman da, bütün Büyük Fransız Devriminde ve 4 Eylül ile 31 Ekim 1870'te Paris'te olduğu gibi, açık saldırıyı pasif barikat taktiklerine yeğ tutacaklardır. [Bu paragraf, 1895 tarihli ilk baskıda çıkartılmıştır. -Ed.]” (Marks, *Fransa'da Sınıf Savaşmaları (1848-1850)*'e Engels'in 1895'te yazdığı “Giriş”; Marx-Engels, *Werke*, Band 22, s. 509-527, Berlin 1972.)

Engels'in “Giriş”i, tam metin olarak ilk kez 1930'da Sovyetler Birliği'nde yayınlanmıştır. -183.

⁶⁹ *Brentanoizm* – Lenin'in sözleriyle, “proletaryanın devrimci olmayan ‘sınıf’ mücadelesini kabul eden liberal-burjuva bir öğreti”. İşçi sınıfının sorunlarının, fabrika yasalarının çıkartılması ve işçilerin sendikalarda bir araya gelmeleriyle kapitalizmin çerçevesi içinde çözümlenebileceğini ileri sürer. Bu öğretiye adını veren L. Brentano, burjuva ekonomi-politiğinde kadet-sosyalist okulun temsilcisidir. -186.

⁷⁰ Bkz. V. İ. Lenin, “Elini Çek!”, *Toplu Yapıtlar*, Cilt 11, s. 189-93. -189.

⁷¹ *Gönüllü Savaş Birlikleri Birleşik Konseyi* – Ekim 1905 sonunda Moskova'da, asıl olarak kara-yüzlere karşı mücadele için oluşturulmuştur, ama Aralık ayaklanması süresince de varlığını sürdürmüştür. Konsey'de, RSDİP Moskova Komitesi'nin gönüllü birliklerinin temsilcileriyle birlikte sosyal-demokratların Moskova grubunun, Sosyalist-Devrimci Parti'nin Moskova Komitesi'nin temsilcileri ve “Kurtarılmış Bölge”, “Üniversite”, “Basımcılar” ve “Kafkaslılar” gibi isimler taşıyan gönüllü birliklerin temsilcileri yer almıştır. Birleşik Konsey'deki sosyalist-devrimci-menşevik çoğunluk, faaliyetin örgütsüzleşmesine yol açmışlar ve ayaklanmanın fiili genel kurmayı gibi hareket etmeyi başaramamışlardır. -190.

⁷² Lenin, Marks'ın *Fransa'da Sınıf Savaşmaları (1848-1850)* adlı yapıtındaki önermeye değinmektedir. Marks, bu yapıtına şu sözlerle başlar:

“Bir kaç bölüm dışında, 1848'den 1849'a kadar devrim yıllıklarının her önemli kesimi, ‘Devrimin Yenilgisi!’ başlığını taşır.

Ama bu yenilgilerde asıl yenik düşen devrim olmadı. Yenilgiye uğrayanlar, geleneksel devrim-ön-

cesi uzantılar, henüz şiddetli sınıf karşıtlıkları haline gelecek kadar keskinleşmemiş olan toplumsal ilişkilerin sonuçları oldu: devrimci partinin Şubat devriminden önce kopamadığı ve *Şubat zaferi* ile de kurtulamayıp ancak bir dizi *yenilgiler* sonucu kendini kurtarabildiği kişiler, yanlısamlar, düşünceler, tasarımlar oldu.

Kısaca: devrimci ilerleyiş, hiç de kendi dolaysız traji-komik kazanımları ile kendine yol açmadı, tersine, ancak sınıksız, katı, güçlü bir karşı-devrim ortaya çıkartarak, kendisine bir hasım yaratarak ve onunla savaşarak, yıkıcı parti, en sonunda gerçekten devrimci bir parti oldu.” [*Seçme Yapıtlar*, Cilt I, s. 249, Sol yayınları, Aralık 1979.] -190.

⁷³ 8 (21) Aralık 1905 akşamı, askerler ve polis, bir grubun miting yaptığı Sadovo-Triumfalnaya Meydanı’ndaki “Ak-varyum” bahçesini kuşattı. Mitingi koruyan işçi gönüllü birliklerinin çabalarıyla kan dökülmesi önlendi; silahlı olanlar parmaklıkları kırarak kaçmayı başardılar, ama çıkış kapısına doğru giden diğer katılanlar dövüldüler ve pek çoğu tutuklandı. -190.

⁷⁴ Chistiye Prudy’deki Fiedler okul binası, düzenli olarak parti toplantıları için kullanılıyordu. 9 (22) Aralık 1905 akşamı, burada bir toplantı yapılırken askeri birlikler binayı kuşattılar. Toplantıya katılan gönüllü birliklerin pek çok üyesi teslim olmayı reddetti ve binanın içine barikat kurdular. Askeri birlikler top ve makineli tüfeklerle ateş açtılar. Bina yıkıldı ve 30’dan fazla kişi öldü ya da yaralandı; 120 kişi tutuklandı. -191.

⁷⁵ *Dubasov*, F. V. (1845-1912) – 1905-1906’da Moskova askeri genel valisi; Aralık 1905 Moskova silahlı işçi ayaklanmasının bastırılmasını yönetti. -191.

⁷⁶ *Semyonovski Birliği* – Moskova işçilerinin ayaklanmasını bastırmak amacıyla Aralık 1905’te St. Petersburg’dan Moskova’ya gönderilmiş olan Semyonovski Muhafız Birliği. -191.

⁷⁷ *Malakhov* – Moskova askeri bölgesi kurmay başkanı. -194.

⁷⁸ Burada, 1851-1852 arasında *New York Daily Tribune* gazetesinde yayınlanan Marks imzalı makaleleri içeren Engels’in *Almanya’da Devrim ve Karşı-Devrim*’deki 18 Eylül 1852 günlü “Ayaklanma” başlıklı makaleye gönderme yapıyor. 1913 yılında Marks-Engels arasındaki mektuplar yayınlanana kadar bu makalelerin Engels tarafından yazıldığı bi-

linmiyordu. Lenin'in sözünü ettiği makalede Engels şöyle yazar:

“Oysa, ayaklanma, savaş ya da herhangi bir başka sanat kadar bir sanattır; savsaklanmaları, bunları savsaklayan partinin yıkımına yolaçan bazı pratik kurallara bağlıdır. Böyle durumlarda gözönünde tutulmaları gereken, partilerin ve koşulların doğasından mantıksal olarak çıkan bu kurallar öylesine açık ve öylesine yalındırlar ki, 1848 kısa deneyi, bunları Almanlara adamakıllı öğretmiştir. Birincisi, eğer oyununuzun sonuçlarıyla yüz yüze gelmeye tam olarak hazır değilseniz, ayaklanmayla asla oynamayınız. Ayaklanma, değerleri her gün değişebilen çok belirsiz büyüklükler ile yapılan bir hesaptır; karşıt güçler, örgütlenme, disiplin ve otorite alışkanlığı üstünlüğüne tümüyle sahiptirler; eğer onların karşısına daha üstün güçler çıkaramazsanız, yenilir ve mahvolursunuz. İkincisi, ayaklanma, bir kez bu yola girdikten sonra, en büyük kararlılıkla ve saldırı düzeyinde sürdürülür. Savunma, her silahlı ayaklanmanın ölümüdür; ayaklanma, daha düşmanlarıyla hesaplaşmadan yitirilir. Karşıtlarınıza, güçleri dağınık olduğu sırada, birdenbire saldırın, ne kadar küçük olursa olsun, yeni, ama günlük başarılar hazırlayın; ilk başarılı ayaklanmanın size verdiği moral üstünlüğü koruyun; bu şekilde her zaman en güçlü yanı izleyen kararsız öğeleri kendi yanınıza alın ve düşmanlarınızın güçlerini size karşı toparlayamadan, geri çekilmeye zorlayın; devrimci siyasetin bugüne kadar bilinen en büyük ustası Danton'un sözleriyle: *de l'audace, de l'audace, encore de l'audace* [saldır, saldır ve yine saldır].” (Engels, *Almanya'da Devrim ve Karşı Devrim*, s. 129-130, Pekin, 1962.) -195.

⁷⁹ Engels, *Anti-Dühring*'de şöyle yazar: “Silahlanma, bileşim, örgütlenme, taktik ve strateji, her şeyden önce üretim ve ulaştırma olanakları tarafından her durumda ulaşılmış bulunan düzeye bağlıdır. Bu konuda bir altüst etme etkisi yapan şey, deha sahibi büyük komutanların ‘özgür zekâ yaratıları’ değil, daha iyi silahların türetimi ve insan ögesinin, yani askerinin değişmesidir; deha sahibi büyük komutanların etkisi, en iyi durumda savaş yöntemini, silahlara ve yeni savaşçılara uyarlamakla sınırlanır.” (*Anti-Dühring*, s. 252.) -196.

⁸⁰ Lenin, “*Rusya Devrimi ve Proletaryanın Görevleri*” yazısında bu konuyu daha ayrıntılı olarak ele almaktadır. -

196.

⁸¹ Aralık 1905'te isyancı işçilerin, tarım emekçilerinin ve köylülerin silahlı birlikleri pek çok Letonya kasabasını ele geçirdiler. Çar birliklerine karşı gerilla savaşına başladılar. Ocak 1906'da Letonya ayaklanması çar generallerinin cezalandırma seferleriyle bastırıldı. -197.

⁸² Lenin'in sözünü ettiği yazıların en önemlileri şunlardır: *Rusya'da Mevcut Durum ve İşçi Partisinin Taktikleri* (Partiiniye Izvestia, N° 1, 7 Şubat 1906), *Rus Devrimi ve Proletaryanın Görevleri* (Partiiniye Izvestia, N° 2, 20 Mart 1906), *RSDİP'nin Birlik Kongresi İçin Bir Taktik Platform* (Partiiniye Izvestia, N° 2, 20 Mart 1906), *Moskova Ayaklanmasından Alınacak Dersler* (Proletary, N° 29 Ağustos 1906). -200.

⁸³ *Rezzaglavstsi* – Rus burjuva aydınlarının (S. N. Prokopoviç, Y. D. Kuskova, V. Y. Bogucharski, V. V. Portugalov, V. V. Khiznyakov ve diğerleri) 1905-1907 devriminin gerilemeye başladığı dönemde oluşturdukları yarı kadet, yarı menşevik grup. Grup adını, Ocak-Mayıs 1906 arasında Prokopoviç'in editörlüğünde *Bez Zaglavia* ("Başlıksız") adlı haftalık siyasal bir dergiden almıştır. Grup daha sonra sol-kadetlerin gazetesi *Tovariş* ("Yoldaş") etrafında toplandı. Kendilerinin partisiz olduklarını söyleyen Bezzaglavsti, gerçekte burjuva liberalizminin ve oportünizminin düşüncelerini yayıyorlardı ve Rus ve uluslararası sosyal-demokrasinin revizyonistlerini destekliyorlardı. -202.

⁸⁴ Burada Marks'ın *Fransa'da Sınıf Savaşmaları (1848-1850)*'na Engels'in yazdığı 1895 tarihli "Giriş"e gönderme yapılmaktadır. Bkz. 68 nolu açıklayıcı not. -202.

⁸⁵ *Kara-yüzler* – Çar polisi tarafından devrimci hareketle savaşmak amacıyla oluşturulmuş gerici, monarşist örgüt. Kara-yüzler, devrimcileri öldürmüşler, ilerici aydınlara saldırmışlar ve yahudi pogromları örgütlemişlerdir. -203.

⁸⁶ *Kişinev pogromu* – Çarlık Rusya'sındaki yahudi katliamlarının en büyüklerinden birisi. Bu katliam, Nisan 1903'te İçişleri Bakanı V. K. Plehve tarafından kışkırtılmıştır. Yüzlerce insan öldürülmüş ve binlerce ev yağma edilip yakılmıştır.

Sedlet pogromu – Ağustos 1906'da gerçekleşmiştir. Sedlet kasabası top ve silah atışına tutulmuş, yüzlerce kişi ölmüştür. -203.

⁸⁷ *Novoye Vremya* ["Yeni Zamanlar"] – 1868-1917 yıllarında St. Petersburg'da yayınlanan ve 1905'de kara-yüzlerin yayın organı olan günlük gazete. Ekim 1917 Devrimi'nden sonra Petersburg Sovyeti Devrimci Askeri Komite tarafından kapatılmıştır. -205.

İlkeriş Yayımcılık
www.ilkeris.com
iletisim@ilkeris.com

“Çağdaş sosyal-demokrasinin Jakobenleri –bolşevikler, *Vperyodcular*, *Syezdovcular*, *Proletaryciler* (yani *Vperyod* yanlıları, ‘Kongre’ grubu ya da *Proletary* yanlıları)–, verilmiş ve türetilmiş tüm adlarıyla bolşevikler, sloganlarıyla, devrimci ve cumhuriyetçi küçük-burjuvaziyi ve özellikle köylülüğü, bir sınıf olarak proletaryanın tutarlı demokratizmi düzeyine yükseltmek istiyorlar. Onlar, halkın, yani proletarya ve köylülüğün, özgürlüğün düşmanlarını acımasızca yok ederek, onların direncini zorla ezerek, serfliğin, Asyatik barbarlığın ve insan aşağılanmasının her türlü lanetli kalıntılarına karşı hiç bir ödün vermeden, monarşi ve aristokraziyle ‘avamca’ hesaplaşmasını istiyorlar.”

V. İ. Lenin

- 1905 Devrimi Üzerine Konferans
- İki Taktik
- Rusya Devrimi ve Proletaryanın Görevleri
- Moskova Ayaklanmasından Alınacak Dersler
- Gerilla Savaşı

